

# ምዕራፍ 1

## መግቢያ

በኢትዮጵያ የመጀመሪያው የሕዝብና ቤት ቆጠራ በግንቦት ወር 1976 እንዲሁም ሁለተኛው በጥቅምት ወር 1987 መካሄዳቸው ይታወሳል። በእነዚህ ቆጠራዎች ብዙ የሰው ኃይል የተሰማራ ሲሆን ከፍተኛ በጀትም ተመድቦላቸው ነበር። ለመጥቀስ ያህል በመጀመሪያው ቆጠራ የመ/ቤቱን ባልደረቦች ሳይጨምር ወደ 42,000 ቆጣሪዎችና 8,000 ተቆጣጣሪዎች በሁለተኛው ቆጠራ ደግሞ 68,250 ቆጣሪዎችና 13,650 ተቆጣጣሪዎች እንዲሁም 3,000 የሚሆኑ በተለያዩ ደረጃ የሚገኙ የቆጠራው ጽ/ቤት ሠራተኞች በቆጠራው ሥራ ተሳትፈዋል። የቆጠራዎቹም ውጤት በአገሪቱ የነበረውን የስነ-ሕዝብና የቤት መረጃ አቅርቦት ችግር በአብዛኛው ቀርፏል። ያለፉት የሕዝብና ቤት ቆጠራ ውጤቶች በስታቲስቲካዊ ሠንጠረዦችና በትንተና ሪፖርቶች መልክ እየተዘጋጁ ለመንግሥት መ/ቤቶች፣ መንግሥታዊ ላልሆኑ ድርጅቶች፣ የትምህርትና የምርምር ተቋሞች፣ ለዓለም አቀፍ ድርጅቶች፣ ለግለሰብ ተመራማሪዎች፣ ... ወዘተ ተሰራጭተዋል። በተጨማሪም የማዕከላዊ ስታቲስቲክስ ኤጀንሲ ለአያሌ ተመራማሪዎች በሪፖርቱ ያልተጠናቀሩትን ዝርዝር መረጃዎች በሚፈልጉት ዓይነት በማቅረብ የተጠቃሚዎችን ፍላጎት ለማርካት ከፍተኛ ጥረት አድርጓል፤ እያደረገም ይገኛል።

ይሁን እንጂ ዓመታት ባለፉ መጠን የእነዚህ ቆጠራዎች ውጤት የሆኑት መረጃዎች ወቅታዊውን ሁኔታ የማንፀባረቅ አቅማቸው በጊዜ ርዝመት በጣም እየቀነሰ የሚመጣ በመሆኑ በየጊዜው ቆጠራ በማካሄድና ወቅታዊ መረጃዎችን በመሰብሰብ መተካት ግዴታ ይሆናል። በተጨማሪም የአንድን አገር የሕዝብ ብዛት፣ የሕዝቡን የማህበራዊና የኢኮኖሚ ሁኔታ በትክክል የሚያመለክት መረጃ ከሌለ አስተማማኝ ዕቅድ ለማዘጋጀትና ፖሊሲ ለማውጣት አዳጋች ይሆናል። ሕዝብ ለማናቸውም የልማት እንቅስቃሴ መሠረት እንደመሆኑ፣ ብዛቱንና ሥርጭቱን ከኢኮኖሚያዊና ከማህበራዊ ገፅታው ጋር በተለያዩ የአስተዳደር ክፍሎች ለይቶ የማወቅ አስፈላጊነቱ በብዙ አገሮች ተቀባይነት በማግኘቱ የተነሳ የሕዝብና ቤት ቆጠራ ቢያንስ በየአሥር ዓመቱ አንድ ጊዜ ይካሄዳል። ስለዚህ በኢትዮጵያ በ1987 በተካሄደው የሕዝብና ቤት ቆጠራ የተሰበሰቡትን መረጃዎች ወቅታዊ ለማድረግ በ1999 ሦስተኛውን የሕዝብና ቤት ቆጠራ ለማካሄድ ታቅዷል።

## 1. የሕዝብና ቤት ቆጠራ ትርጉም

የሕዝብና ቤት ቆጠራ ጠቅለል ባለ መልኩ ሲታይ በተወሰነ ወቅትና የአስተዳደር ክልል ስለ ሕዝብ ባሕሪያት፣ ስለ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ጉዳዮች እንዲሁም ስለቤቶች ሁኔታ የሚገልፁ ስታቲስቲካዊ መረጃዎች የመሰብሰብን፣ የማጠናቀርንና የመተንተንን ከዚያም አስተማማኝነቱንና ትክክለኛነቱን በመገምገም የተገኘውን ውጤት የማሰራጨት ተግባራትን ያጠቃልላል። ከዚህ ለመረዳት የሚቻለው ቆጠራው በሕዝብ ወይም በቤቶች ብዛት ላይ ብቻ ሳይወሰን ስፋትና ጥልቀት ኖሮት የተለያዩ የማህበራዊና የኢኮኖሚያዊ መስኮች የሚሸፍን ስለመሆኑ ነው። ቆጠራው የሚካሄድበት ክልል በከፊል ወይም ሙሉ በሙሉ የአንድን አገር የአስተዳደር ክፍሎች የሚያጠቃልል በመሆኑ በቆጠራው ለተሸፈኑት ከዝቅተኛው የአስተዳደር እርከን ጀምሮ የተለያዩ የኢኮኖሚና የማህበራዊ መረጃዎች ለማቅረብ ያስችላል።

## 2. የ1999 ዓ.ም የሕዝብና ቤት ቆጠራ ዓላማዎች

ሁለተኛው የሕዝብና ቤት ቆጠራ ከተካሄደ ከአሥራ ሁለት ዓመታት በላይ ተቆጥረዋል። በእነዚህ ዓመታት ውስጥም በርካታ ማህበራዊና ኢኮኖሚያዊ ለውጦች እንደተከናወኑ አያጠያይቅም። በተለያዩ ጊዜ የተከሰተው ረሃብ፣ የሠፈራ ኘርግራም፣ በኤርትራና በኢትዮጵያ መሐከል የተካሄደው ጦርነት፣ ከ1987 ወዲህ ያለው በርካታ የፖሊሲ ለውጥ ማለትም የሥነ ሕዝብ፣ የትምህርት፣ የጤና፣ የግብርና፣ የአካባቢ ጥበቃ፣ የኢንዱስትሪ... ወዘተ ከቆጠራው ጥቂት ዓመታት ቀደም ብሎ እንዲሁም ከቆጠራው ወዲህ ከተካሄዱት አበይት ክንውኖች መካከል ዋነኞቹ ናቸው።

የእነዚህ ክንውኖችና ክስተቶች በስነ ሕዝብ ባህሪያት ላይ የሚያስከትሉት ተጽዕኖ ከፍተኛ ሊሆን እንደሚችል መገመት አያዳግትም። በመሆኑም በእነዚህ ለውጦች ሳቢያ በ1987 በተካሄደው የሕዝብና ቤት ቆጠራ የተሰበሰበው መረጃ በአሁኑ ወቅት ያለውን ሁኔታ በትክክል ያሳያል ብሎ መገመት በጣም አስቸጋሪ ይሆናል። ስለሆነም የአገሪቱን ሕዝብና ቤቶች በሚመለከት ለሚነሱ መሠረታዊ የመረጃዎች ጥያቄ የተሟላ፣ አስተማማኝና ወቅታዊ መልስ ለመስጠት እንዲቻል በአገር አቀፍ ደረጃ ሦስተኛው የሕዝብና ቤት ቆጠራ መካሄድ ይኖርበታል። ይህ ቆጠራ እንደከዚህ ቀደሞቹ ሁሉ መሠረት ያደረገው የሚከተሉትን ዋና ዋና ዓላማዎች ነው።

### ሀ. የሕዝብ ብዛት መረጃዎችን ማስገኘት፤

የቆጠራው ውጤት ወቅታዊና አስተማማኝ የሆኑ የሕዝብ ብዛትን በዕድሜና በፆታ የሚያመለክቱ መረጃዎችን በገጠርና በከተማ፣ በአገር አቀፍ ደረጃ፣ በክልል፣ በዞን፣ በወረዳና እንዲሁም በዝቅተኛ ደረጃ ለሚገኙ የአስተዳደር ክፍሎች/የገጠርና የከተማ ቀበሌዎች፣ ... ወዘተ/ ለማግኘት፤

### ለ. የማህበራዊና የኢኮኖሚ ባሕርያትን የሚያመለክቱ መረጃዎችን ማስገኘት፤

ስለ ሕዝቡ የማህበራዊና የኢኮኖሚ ባሕርያትን እንደ ብሄረሰብ፣ ሃይማኖት፣ ቋንቋ፣ የጋብቻ ሁኔታ፣ የማንበብና የመፃፍ ችሎታ፣ የትምህርት ደረጃ፣ የሥራ ስምሪት፣ ... ወዘተ መረጃዎችን ለማግኘት፤

### ሐ. የሕዝብ ብዛት እድገት ምጥነትን የሚያመለክቱ መረጃዎችን ለማግኘት፤

የሕዝቡን የየዓመቱን ብዛትና የዕድገት ምጣኔ ለማስላት እንዲሁም የሕዝቡን ብዛት በተመለከተ የወደፊት/ለመጨረሻው አምስት፣ አሥር ወይም ከዚያ በላይ ለሆኑ ዓመታት/የሕዝብ ብዛት ትንበያ ለማዘጋጀት የሚረዱ የልደት፣ የሞትና ፍልሰት መጠንን የሚያሳዩ መረጃዎችን ለማግኘት፤

### መ. ቤቶችን በተመለከተ መረጃ ለማግኘት፤

የቆጠራው ውጤት ወቅታዊና አስተማማኝ የሆነ የቤቶችን ብዛትና ሁኔታ የሚያመለክቱ መረጃዎች በገጠር፣ በከተማ፣ በአገር አቀፍ ደረጃ በክልል፣ በዞን፣

በወረዳና እንዲሁም በዝቅተኛ ደረጃ ለሚገኙ የአስተዳደር ክፍሎች መረጃዎች ለማግኘት፤

### 3. የ1999 ዓ.ም የሕዝብና ቤት ቆጠራ የሚያስገኛቸው ጥቅሞች

ከሕዝብና ቤት ቆጠራ የሚገኙት ስታቲስቲካዊ መረጃዎች የሚያስገኙባቸው ጥቅሞች፡-

- ድህነትን ለማስወገድ የተነደፈውን ፈጣንና ቀጣይነት ያለው የአምስት ዓመት የልማት ዕቅድ እንዲሁም የምዕተ ዓመቱን የልማት ግቦች ለማሳካት የሚወስድ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እርምጃዎችን ለመወጣት፤ ለማካሄድና ግስጋሴውን ለመለካት የሚያስችሉ የፖሊሲ ውሳኔዎች ላይ ለመድረስ፤
- በክልሎች መካከል ለተመጣጠነና ለተስተካከለ የልማትና የዕድገት ዕቅድ ዝግጅት፤
- የሕዝቡን የኑሮ ደረጃ ለማጎልበት አስፈላጊ የሆኑትን የምርቶችና አገልግሎቶች ፍላጎት፤ አቅርቦትና ስርጭት ሚዛናዊ በሆነ መንገድ ለመወሰን፤
- ስለሰው ኃይል አደረጃጀትና አጠቃቀም ፖሊሲ ለመንደፍ፤
- የሕዝቡን የአሰራር ሁኔታ በሚመለከት ተገቢውን ፕሮግራም ለመቀየስ ፤
- እንደ አስፈላጊነቱ አስተዳደራዊና ፖለቲካዊ ውሳኔዎች ለመስጠት፤
- ለአገር ዕድገትና ብልጽግና የሚያስፈልጉ የልማት ፕሮጀክቶችን በብዛትም ሆነ በዓይነት ለማዘጋጀት፤ እንዲሁም ስርጭታቸውን አስመልክቶ ውሳኔ ላይ ለመድረስ እና፤
- ስለመኖሪያ ቤቶች አግባብ ያለው ፖሊሲ ለማውጣትና ፕሮግራም ለማዘጋጀት፤
- ለምርምርና ለልዩ ልዩ ጥናቶች ግብዓት የሚሆን መረጃ በማስገኘት ከፍተኛ ጠቀሜታ ይኖረዋል፡፡

### 4. የቆጣሪው ተግባርና ኃላፊነት

የሕዝብና ቤት ቆጠራን ተግባር የሚያከናውን ቆጣሪ ለቆጠራው ሥራ መሳካት ከፍተኛ ሚና ከሚጫወቱትና በሥራው ላይ ከሚሠማሩ አካላት አንዱና ዋነኛው ነው፡፡ ስለሆነም ቆጣሪው የቆጠራውን ተግባር በቅንነት፤ በታማኝነትና በታታሪነት ማከናወን ይገባዋል፡፡

ቆጣሪው በዋናነት የሚከተሉት ተግባራትና ኃላፊነቶች ይኖረዋል፡፡

- ሀ. ቆጣሪው ከተመደበበት የቆጠራ ቦታ ነዋሪ ከሆነው ሕዝብ ጋር ተግባብቶ የቆጠራውን ተግባር ከማከናወን ባሻገር የሕዝቡን ድጋፍና ትብብር ለማግኘት ከአስነዋሪ ድርጊቶች ሁሉ መራቅ ይኖርበታል፡፡ በተጨማሪም ማንኛውም ቆጣሪ በቆጠራው ወቅት ከቆጠራው ድርጊት በስተቀር በሌሎች ድርጊቶች (የንግድ ተግባር፣ የፖለቲካ ወይም የኃይማኖት ቅስቀሳ፣... ወዘተ) መሠማራት ፈጽሞ የተከለከለ ነው፡፡
- ለ. ቆጣሪው ቆጠራውን ለማካሄድ ወደ የቤተሰቡ በሚደርስበት ወቅት ስራውን ከመጀመሩ በፊት ለቤተሰቡ ሰላምታ በመስጠት እራሱን ማስተዋወቅና ስለመጣበት ዓላማ ማስረዳት አለበት፡፡ በቆጠራው የሚሠበሰቡት መረጃዎች በመመሪያው መሠረት በሚጠየቁ ጥያቄዎች አማካኝነት መሆኑን በመገንዘብ ጥያቄዎቹን ከማብራራት ውጪ አግባብ

የሌለው ጥያቄ መጠየቅም ሆነ መግለጫ መስጠት አይኖርበትም፡፡ የቆጠራውን ተግባር ካጠናቀቀ በኋላ ቤተሰቡን አመስግኖ መሰናበት ይገባዋል፡፡

- ሐ. ቆጣሪው ተግባሩን ሲያከናውን የተለያዩ መጠይቆችንና ቅዶችን ለመመላለት መረጃዎችን ሲሞላና ሲያጠቁር ፅሁፉ ንፁህ፣ የሚታይና በደንብ የሚነበብ መሆን አለበት፡፡
- መ. የሞላቸውን ቅዶች በመመሪያው መሠረት በትክክል መሞላታቸውን ለማረጋገጥ ሁሉንም በመመርመር አስፈላጊውን እርማት ማድረግ ያለበት ከመሆኑም በላይ ካስፈለገ ወደ ቤተሰቡም በመመለስ በስህተት የተሞሉ/የተጠቆሩ፣ እርስ በእርስ የማይጣጣሙ፣ ለመለየት የሚያስቸግሩ ቁጥሮችና አጠቃቀሞችን፣ ...ወዘተ ማስተካከል አለበት፡፡
- ሠ. ለቆጠራው የሚረከባቸውን ዶክመንቶችና ሌሎች ዕቃዎች በጥንቃቄ የመያዝና ቆጠራው ሲጠናቀቅም የማስረከብ ኃላፊነት አለበት፡፡
- ረ. በቆጠራው የሚሰበሰቡትን መረጃዎች በሚስጢር መጠበቅ ህጋዊ ግዴታ ነው፡፡ ስለሆነም ቆጣሪው የእያንዳንዱን መልስ ሰጪ መረጃ ከተቆጣጣሪውና በየደረጃው ካሉ የኮሚሽኑ ጽ/ቤት ባለሙያዎች በስተቀር ለማንም ግለሰብ ማሳየት የለበትም፡፡

## 5. የቆጣሪው ተግባር አፈፃፀም ቅደም ተከተል

- ሀ. አንድ ቆጣሪ ለቆጠራው ሥራ የተቀመጡ መሥፈሮችን በማሟላት ተመልምሎ ሥልጠና ይወስዳል፡፡ በሥልጠና ወቅት በሥልጠናው ቦታ በሰዓቱ በመገኘት አስፈላጊውን የክፍል ውስጥ ትምህርትና የመስክ ልምምድ በነቃ ተሳትፎ መከታተል፤
- ለ. ለቆጠራው የሚሰጠው የሥልጠና ትምህርት ከተጠናቀቀ በኋላ ለቆጠራው አስፈላጊ የሆኑ ዶክሜንቶችና ዕቃዎችን በዝርዝር መሠረት ቆጥሮ መረከብ፤
- ሐ. ወደተመደበበት የቆጠራ ቦታ በመሄድና ከቀበሌ የቆጠራ ኮሚቴ አባላት ጋር ተዋውቆ፤ ከኮሚቴው አባላትና ከተቆጣጣሪው ጋር በመሆን በቆጠራ ቦታ ካርታ መሠረት የተመደበበትን የቆጠራ ቦታ ድንበር በመዞር ለይቶ ማረጋገጥ፤
- መ. ከቀበሌ አመራር አባላትና ከሌሎች በቀበሌው ውስጥ ከተመደቡ ቆጣሪዎች ጋር በመሆን ግንቦት 20/1999 ዓ.ም ከሰዓት በኋላ የቆጠራውን ቀን በዓል ማክበር፤
- ሠ. በመመሪያው መሠረት ሥርዓት ባለው መንገድ የቤቶችና፣ የቤተሰቦች ምዝገባ ማካሄድ፤ እንዲሁም የቤትና የቤተሰብ ምዝገባ በሚካሄድበት ወቅት ለቤቶች ተከታታይ ተራ ቁጥር በአረንጓዴ ጠመኔ በቤቱ በር ከፍ ብሎ በሰተግራ ባለው ጥግ መጻፍ፤ የቤቱ በር መፃፊያ ቦታ ከሌለው መግቢያው/በሩ አካባቢ በሚታይና አመቺ በሆነ ቦታ መጻፍ፤
- ረ. በተካሄደው የቤተሰብ ኃላፊዎች ምዝገባ ዝርዝር መሠረት በገጠር እና በከተማ ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸውን የናሙና ቤተሰቦች በሚሠጠው መመሪያ መሠረት መምረጥ፤
- ሰ. የቤቶችና የቤተሰቦች ምዝገባ ተግባር ከተጠናቀቀ በኋላ የሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ ከቤት ወደ ቤት በመሄድ መመላለስ፤

- ሸ. በቤት ላልተገኙ ቤተሰቦች እና ስለቤቱ ለሚጠየቁት ጥያቄዎች ምላሽ የሚሰጥ አዋቂ አባል ባለመገኘቱ መጠይቁ ላልተሞላላቸው ቤተሰቦች ድጋሚ ጉብኝት ለማድረግ የሚያስችል የሕዝብና ቤት ቆጠራ ቅጽ 2 በመሙላትና ተደጋጋሚ ቀጠሮ በመያዝ መረጃውን መሰብሰብ፤
- ቀ. ምዝገባውን ሲያከናውንም ሆነ የቆጠራውን መረጃ ሲሰበስብ አግባብ ያልሆነ መረጃ እንዲሰበስብ የሚያስገድድ ሁኔታ ካጋጠመ ወዲያውኑ ለተቆጣጣሪው ማሳወቅ የሚያስፈልግ ሲሆን ቆጣሪው ይህን ሣያደርግ ቀርቶ ለሚፈጠረው ችግር ቆጣሪው ተጠያቂ ይሆናል፡፡
- በ. የሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ ለተሞላላቸው ቤቶችና ቤተሰቦች ቆጠራው ሲጠናቀቅ፤ የተጠናቀቀ መሆኑን ለመግለፅ ቀደም ሲል በአረንጓዴ ጠመኔ በተሰጠው የቤት ተራ ቁጥር አቅጣጫ በሰማያዊ ጠመኔ የ «✓» ምልክት ማድረግ፤
- ተ. በየዕለቱ የተሞላውን መጠይቅ በመመርመር መሞላት ሲገባቸው ያልተሞሉ ጥያቄዎች፤ ሊገናዘቡና ሊመሳከሩ ያልቻሉ ጥያቄዎችና ሳይቆጠሩ የተዘለሉ ቤተሰቦች ካሉ ወዲያውኑ ወደ ቤተሰቡ በመሄድ አስፈላጊውን እርማት ማድረግ፡፡
- ቸ. የመልስ ኮዳቸው መጠቀር ሲገባው ሳይጠቀር የቀሩ ጥያቄዎች መኖራቸውን በማጣራት በትክክል የተጠቀሩ መሆኑን ማረጋገጥ፤
- ኀ. የተሰጠውን የቆጣሪ መለያ ቁጥር ሳይዘነጋ በሚመለከታቸው ቅጾች ላይ ሁሉ ሞልቶ ማጥቆር፤
- ኘ. በየቀኑ የተጠናቀቁ መጠይቆችን ለቆጠራ ቦታው በተሰጠው የማጠቃለያ ቅፅ /ቅጽ 4/ ማጠቃለያ መረጃዎችን መሙላት፤
- አ. ቆጠራው በትክክልና በተሟላ ሁኔታ መጠናቀቁ በተቆጣጣሪው ከተረጋገጠ በኋላ አስፈላጊ ዶክመንቶችና ዕቃዎች ለተቆጣጣሪው ማስረከብ ናቸው፡፡
- ከ. የተዘጋጁት መጠይቆችና ቅጾች ከፍተኛ ወጪ የወጣባቸውና እጅግ ከፍተኛ የሆነ ጥንቃቄ የሚፈልጉ በመሆናቸው እንዳይታጠፉ፤ እንዳይጨማደዱ፤ ፈሳሽ ነገር፤ ጭቃና አባራ እንዳይነካቸውና ከሚጻፉትና ከሚጠቀሩት ቁጥሮች በስተቀር ምንም ዓይነት ምልክት እንዳይደረግባቸው መጠንቀቅ፤ (የሕዝብ ቆጠራ ኮሚሽን ይህንን ከፍተኛ የሆነ ጥንቃቄ የሚፈልግ መጠይቅ በመጠቀም የመረጃ አሰባሰቡን ሂደት ከማንም በላይ መምህራን በብቃትና በኃላፊነት ስሜት ይወጣሉ በሚል እምነት የመረጃ አሰባሰቡን ሥራ በመምህራን እንዲካሄድ ወስኗል፡፡)

**6. ቆጠራውን ለማካሄድ የሚያስፈልጉ ዶክመንቶችና ሌሎች ዕቃዎች ዓይነት ዝርዝር**

- ሀ. የቆጠራ ቦታ መቆጣጠሪያ ቅጽ፤
- ለ. የቆጠራ ቦታ ካርታና የቆጠራ ቦታ ዝርዝር መግለጫ፤
- ሐ. የቤትና የቤተሰብ መመዝገቢያ ቅጽ፤ (ቅጽ 1)
- መ. የሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ /አጭር፤ ረጅም/
- ሠ. የሕዝብና ቤት ቆጠራ የቆጣሪዎች መመሪያ፤
- ረ. ተደጋጋሚ ጉብኝት የሚካሄድባቸው የቤተሰብ ኃላፊዎች መመዝገቢ ቅፅ፤(ቅጽ 2)
- ሰ. የቆጠራ ቦታ የሕዝብ ብዛት ማጠቃለያ ቅጽ፤ (ቅጽ 4)

- ሸ. የቆጣሪ ቦርሳ፣ እርሳስ፣ ላጲስ፣ መቅረጫ፣ ጠመኔ፣ ... ወዘተ
- ቀ. የመታወቂያ ወረቀት፣ ባጅ ... ወዘተ

**ማሳሰቢያ:-**

ከላይ የተጠቀሱትን ዶክመንቶችና ዕቃዎች በሚገባ ቆጥሮ መረከቡን ቆጣሪው ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡

**7. የሕዝብና ቤት ቆጠራ የመረጃ አሰባሰብና አፈፃፀም ቅደም ተከተል**

በሕዝብና ቤት ቆጠራ ወቅት ቤቶችም ሆኑ ቤተሰቦች ሣይዘለሉና ሣይደገሙ ለመቁጠር ይቻል ዘንድ፤ እንዲሁም ወደፊት የሚከናወኑ የማህበራዊና የኢኮኖሚ ጥናቶችን ለማካሄድ እንዲመች ሲባል እያንዳንዱ ቀበሌ በተወሰኑ የቆጠራ ቦታዎች ተሸንሽኖ የቆጠራ ቦታውን የሚያሳይ ካርታ በቆጠራ ካርታ ሥራ ወቅት ተዘጋጅቷል፡፡ አንድ የቆጠራ ቦታ በአማካይ ከ150-200 የሚደርሱ ቤቶች ወይም ቤተሰቦች በውስጡ ሲኖሩት፤ ከ5-6 አጠገብ ላጠገብ የሚገኙ የቆጠራ ቦታዎች እንደ አንድ የመቆጣጠሪያ ቦታ በመሆን የመቆጣጠሪያ ቦታ ካርታ ተዘጋጅቶላቸዋል፡፡

በዚህ የቆጠራ ካርታ መሠረት በቆጠራ ቦታው ውስጥ የሚገኙ ቤቶችና ቤተሰቦች እንዲሁም በእያንዳንዱ ቤተሰብ የሚኖሩ መደበኛ የቤተሰብ አባላትና እንግዶች በሙሉ በቆጠራው ይሸፈናሉ፡፡ ቆጠራው የሚከናወነው ቆጣሪው በተመደበበት የቆጠራ ቦታ ከቤት ወደ ቤት በመሄድ ተፈላጊውን መረጃ ጠይቆ በመመዝገብ ይሆናል፡፡

**በአጠቃላይ:-**

- በቆጠራው መረጃ አሰባሰብ ወቅት አንድ ቆጣሪ በተመደበበት የቆጠራ ቦታ ክልል ውስጥ ብቻ ቆጠራውን ያከናውናል፡፡
- እያንዳንዱ ቆጣሪ የተመደበበትን የቆጠራ ቦታ ወሰን በቅድሚያ ማወቅ ስላለበት ወደተመደበበት የቆጠራ ቦታ ሲሄድ የቆጠራው ቦታ ካርታ ይሰጠዋል፡፡
- ቆጣሪው ቆጠራ ከመጀመሩ በፊት በካርታው አማካኝነት የቆጠራ ቦታውን ወሰን በመርገጥ ክልሉን ይለያል፡፡
- በቆጠራ ቦታ ውስጥ የሚገኙት ቤቶችና ቤተሰቦች በቤቶችና ቤተሰቦች መመዝገቢያ ቅጽ ይመዘገባሉ፡፡
- በቆጠራው ጊዜ ቤተሰቦችና ቤቶች ሳይቆጠሩ እንዳይታለፉ ወይም በድጋሚ እንዳይቆጠሩ እንደዚሁም ከተመደበበት የቆጠራ ቦታ ውጭ በመውጣት ቆጠራ እንዳይካሄድ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡
- በቆጠራ ቦታው ውስጥ የሚገኙት የቤቶች እና ቤተሰቦች ምዝገባ ከተጠናቀቀ በኋላ በሚሠጠው መመሪያ መሠረት ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸውን የቤተሰብ ኃላፊዎችን በናሙና ይመርጣል፤
- በናሙና ላልተመረጡ ቤተሰቦች አጭር የሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ ሲሞላ ለተመረጡት ደግሞ ረጅም መጠይቅ ይሞላላቸዋል፡፡

- መረጃው በሚሰበሰብበት ጊዜ መረጃ ሰጪው በተቻለ መጠን የቤተሰቡ ኃላፊ እንዲሆን ቢመረጥም የቤተሰብ አባላትን ዝርዝር ሁኔታዎች በሚመለከት ከየአባላቱ በቀጥታ ቢሰበሰብ ለመረጃው ጥራት ከፍተኛ አስተዋጽኦ ይኖረዋል።

አንዳንድ ጊዜ የአንድን ቤተሰብ መረጃ በመጀመሪያ ቀጠሮ ጊዜ ማግኘት አይቻል ይሆናል። በዚህ ጊዜ ከሦስት ጊዜ የማይበልጥ ተደጋጋሚ ቀጠሮ በማድረግ መረጃዎቹ እንዲሰበሰቡ ይደረጋል። ከሦስተኛ ቀጠሮ በኋላ ተፈላጊውን መረጃ ለማግኘት ካልተቻለ ሁኔታውን ለሚመለከተው ተቆጣጣሪ በማሳወቅ መፍትሔ ማግኘት ይኖርበታል።

## ምዕራፍ 2

### የቆጠራ ቦታ ካርታ አጠቃቀም

እያንዳንዱ ቆጣሪ ቆጠራው ከመጀመሩ በፊት በተቆጣጣሪው አማካኝነት የተመደበበትን የቆጠራ ቦታ ካርታ እና ስለ ቆጠራ ቦታው የሚገልፅ የቆጠራ ቦታ መግለጫ ጽሁፍ ይደርሰዋል። ለቆጣሪውም ስለተመደበበት የቆጠራ ቦታ በተቆጣጣሪው አማካኝነት ማብራሪያ ይሰጠዋል። በተጨማሪም ከዚህ በታች በተዘረዘሩት ማብራሪያዎች መሠረት ስለቆጠራ ቦታው ካርታ በዝርዝር ማወቅ ይገባዋል።

1. ቆጣሪው የተመደበበትን የቆጠራ ቦታ በሚገባ ለማወቅ ይችል ዘንድ በመጀመሪያ የተሰጠውን የቆጠራ ቦታ ካርታ ማጥናት ይኖርበታል። ለዚህም የተመደበበት የቆጠራ ቦታ በገጠር ከሆነ በሚቀጥለው ገጽ በ“ሀ” ስር የተዘረዘሩት፤ በከተማ ከሆነ ደግሞ በገጽ 12 “ለ” ስር የተዘረዘሩትን ማጥናት አለበት ።
2. ቆጣሪው ከካርታው ጋር የተያያዘውን የካርታ መግለጫ ጽሁፍ በሰሜን፣ በምሥራቅ፣ በደቡብ እና በምዕራብ አቅጣጫዎች የቆጠራ ቦታውን የወሰነ መግለጫ ደጋግሞ በማንበብ በካርታው የሚታዩትን ሰው ሰራሽና ተፈጥሮአዊ ገጽታዎች መሬት ላይ ካሉት ጋር ማገናዘብ ይኖርበታል።
3. በቆጠራ ቦታ ካርታ ላይ ከሚገኙ አብይ ነጥቦች ውስጥ አንዱ የቆጠራ ቦታው ድንበር ነው። የድንበሩ ዓላማ ቆጣሪው ከተወሰነለት ክልል እንዳይወጣ እና በክልሉ ውስጥ ያሉትን ቤተሰቦችና ቤቶች ለመቁጠር እንዲችል ነው። ቆጣሪው ይህን በመረዳት በቆጠራ ቦታው ካርታ ላይ የተገለፀውን ድንበር ጠንቅቆ ማወቅና በመሬት ላይም መለየት መቻል አለበት። በአንዳንድ የቆጠራ ቦታ ካርታ ላይ የተገለፀው ድንበር ምናልባት በአካባቢው ያሉትን ቋሚ ነገሮች ሳይጠቅስ ሊቀር ይችላል። ይህን እና ይህን የመሳሰሉ ችግሮችን ለማስወገድ ቆጣሪው የቆጠራ ቦታውን ድንበር እየተዘዋወረ በሚያጠናበት ወቅት በገጠር/ ከተማ ቀበሌ ሊቀመንበር ወይም ተወካይ ወይም ከቀበሌ የተመደበ መንገድ መሪ ጋር አብሮ መዘርና ዳር ድንበሩን መለየትና ማረጋገጥ አለበት።
4. ቆጣሪው የቆጠራ ቦታውን ድንበር በቀላሉ ለመረዳት ይችል ዘንድ ከቆጠራ ቦታ ካርታው ጋር አብሮ ከሚሰጠው የካርታ መግለጫ ላይ በተገለፀው መሠረት ከሰሜን በመነሳት የማካለል ሥራውን ይጀምራል። ይህን ለማድረግ ቆጣሪው በካርታው ላይ የሰፈሩትን የመንደር ስሞች፣ የወንዝ ስም፣ ለምልክትነት የተባሩ የግለሰብ ቤቶች፣ የቆጠራ ቦታውን የሚያዋስኑ ቀበሌዎች፣ ወረዳ፣... ወዘተ እየጠየቀ ቦታዎችን ለይቶ ማወቅ አለበት።

አንድ ቆጣሪ በተመደበበት የቆጠራ ክልል በሚዘዋወርበት ወቅት ልዩ ልዩ ችግሮች ሊያጋጥሙት ይችላሉ። ይኸውም የካርታው ሥራ በሚሠራበት ወቅት ምንም ያልተሸፈነ ቦታ ሳይተው ወይም ቦታዎች ሳይደራረቡ እንዲሠሩ ከፍተኛ ሙከራ ቢደረግም አንዳንድ ጊዜ በቆጠራ



ቦታው ላይ ወይም በአዋሳኝ የቆጠራ ቦታ መሐከል ያለ ቦታ በሁለት የቆጠራ ቦታዎች ውስጥ ሊጀራረብ ይችላል።

የዚህ ዓይነት ችግር በሁለት የቆጠራ ቦታዎች ድንበር ላይ በሚያጋጥምበት ወቅት ቆጣሪው ይህን ችግር ለተቆጣጣሪው በማሳወቅ ቦታው ድረስ በመሄድ በሁለቱ አጎራባች ቆጣሪዎችና ተቆጣጣሪዎች መካከል በመወያየት ድንበሩን ማስተካከል ይኖርባቸዋል። ይህ ዓይነቱ ሥራ ቆጣሪው የቤተሰብ ምዝገባ ከማድረጉ በፊት መሆኑን አለበት። ቆጣሪው በሚሰጠው የቆጠራ ቦታ ካርታ በመጠቀም የቆጠራ ቦታዎችን ድንበር በሚገባ አውቆ ከለየ በኋላ የቤተሰብ ምዝገባ ሊጀመር ይችላል።

የቤተሰብ ምዝገባ በሚከናወንበት ጊዜ የቤተሰብ ብዛት ከቆጠራ ቦታ ካርታው ላይ ከተሰጠው በጣም በልጦ ከተገኘና አንድ ቆጣሪ በተወሰነለት ጊዜ ውስጥ ሠርቶ የማይጨርስ መስሎ ከታየው ውሎ ሳያድር ለተቆጣጣሪው ማሳወቅ አለበት። እንዲሁም ካርታው የጎላ ስህተት ከታየበት እርማት ማድረግ የሚቻለው ከተቆጣጣሪው ጋር በመወያየት ብቻ ነው። ስለ ቆጠራ ካርታ ይዘት በሚገባ ለመረዳት በሚከተሉት ገጾች ተያይዘው የቀረቡትን ካርታዎችና መግለጫዎች መመልከት ያስፈልጋል።

## **የቆጠራ ቦታ ካርታዎች ይዘት**

### **ሀ. የገጠር ቆጠራ ቦታ ካርታዎች ይዘት**

#### **1. የገጠር የቆጠራ ቦታ ካርታ የሚከተሉት ነጥቦች ይይዛል፡-**

- 1.1 የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ክልል፤ ዞን፤ ወረዳ እና ገጠር ቀበሌ ሥምና ኮድ
- 1.2 የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ገጠር ቀበሌ ሊቀመንበር ስም፤
- 1.3 የቆጠራ ቦታው መለያ ቁጥር (ኮድ)
- 1.4 በቆጠራ ቦታው ክልል ውስጥ የሚገኙ ቤተሰቦች ብዛት፤፤
- 1.5 የቆጠራ ቦታው ግምታዊ ስፋት፤
- 1.6 የቆጠራ ቦታው ድንበርና ትክክለኛ ስምና አቀማመጥ፤
- 1.7 በቆጠራ ቦታው ክልል ውስጥ የሚገኙ መንደሮች ትክክለኛ አቀማመጥና ስማቸው፤
- 1.8 በቆጠራ ቦታው ክልል ውስጥ እና ድንበር አካባቢ የሚገኙ አንዳንድ ቤቶች፤ ወንዝ፤ መንገድ፤ ... ወዘተ
- 1.9 የቆጠራ ቦታውን የሚያዋስኑ የክልል ወይም ዞን ወይም ወረዳ ወይም ገጠር ቀበሌ ወይም ሌላ ቆጠራ ቦታው ስም፤
- 1.10 የቆጠራ ቦታው ስሜናዊ አቅጣጫ ማመላከቻ፤
- 1.11 የካርታው መሥራርት፤
- 1.12 በቆጠራ ቦታው ክልል ውስጥ የሚገኙ ምልክቶች መግለጫ (ሌጀንድ)

ቆጣሪው ከላይ የተጠቀሱትን ዝርዝር ነጥቦች በተመደበበት የቆጠራ ቦታ ካርታ ላይ መኖራቸውን ማረጋገጥ ይኖርበታል። ለምሳሌነት እንዲያገለግል አንድ የገጠር የቆጠራ ቦታ ካርታ ከመግለጫው ከዚህ በታች ተመልክቷል።





## **ለ. የከተማ ቆጠራ ቦታ ካርታዎች ይዘት**

### **2. የከተማ የቆጠራ ቦታ ካርታ የሚከተሉት ነጥቦች ይይዛል፤**

- 2.1 የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ክልል፤ ዞን እና ወረዳ፤
- 2.2 የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት የከተማ ስም፤
- 2.3 የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ከፍተኛ/ ክፍለ ከተማ እና ቀበሌ ሥም/ቁጥር፤
- 2.4 በቆጠራ ቦታው ክልል ውስጥ የሚገኙ የቤቶች እና የቤተሰቦች ብዛት፤
- 2.5 የቆጠራ ቦታው ግምታዊ ስፋት፤
- 2.6 የቆጠራ ቦታው ትክክለኛ ድንበር፤
- 2.7 የካርታው ስሜናዊ አቅጣጫ ማመላከቻ፤
- 2.8 የካርታው መስፈርት፤
- 2.9 በቆጠራ ቦታው ክልል ውስጥና አካባቢ የሚገኙ ቤቶች፤ ወንዝ፤ መንገድ፤...ወዘተ
- 2.10 የቆጠራውን ቦታ የሚያዋስኑ ከፍተኛ/ ክፍለ ከተማ ፣ ቀበሌ፣ የቆጠራ ቦታ፣ ገጠር ቀበሌ... ወዘተ
- 2.11 በካርታው ውስጥ በሥዕላዊ መልክ የተሰጡ ምልክቶች፤ መግለጫ (ሌጀንድ)

ቆጣሪው ከላይ የተጠቀሱትን ዝርዝር ነጥቦች በተመደበበት የቆጠራ ቦታ ካርታ ላይ መኖራቸውን ማረጋገጥ ይኖርበታል፡፡ ለምሳሌነት እንዲያገለግል አንድ የከተማ ቀበሌ የቆጠራ ቦታ ካርታ ከመግለጫው ከዚህ በታች ተመልክቷል፡፡





### ምዕራፍ 3

#### የቤቶች እና የቤተሰቦች መመዝገቢያ ቅጽ (ቅጽ- 1)

##### የቅጹ አገልግሎት

ይህ ቅጽ በእያንዳንዱ ቆጠራ ቦታ ለሚገኙ ቤቶች አገልግሎታቸውን፣ የድርጅቱ ዋና ምርት ወይም ድርጅቱ የሚሰጠው አገልግሎትና በስራው ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች ብዛት፣ የቤተሰብ ኃላፊና ከቤተሰቡ መካከል በግብርና ሥራ የሚተዳደሩ አባላት መኖር ወይም አለመኖር በተመለከተ መረጃዎች ለመመዝገብ ያገለግላል። ቅጹ በሁለት ክፍሎች የተከፈለ ሲሆን ክፍል አንድ የአካባቢ መለያ መመዝገቢያ ሆኖ ክፍል ሁለት የቤቶችና የቤተሰቦች መመዝገቢያ ነው።

##### የምዝገባው ዓላማ

በቆጠራ ቦታው ውስጥ የሚገኙ የቤተሰቦችና የቤቶች ምዝገባ ዋና ዋና ዓላማዎች የሚከተሉት ናቸው።

ሀ/ ቆጠራው በሚካሄድበት ወቅት ቤቶችና ቤተሰቦች እንዳይዘለሉና ተደግመው እንዳይቆጠሩ ለመቆጣጠር እና

ለ/ ወደፊት ለሚከናወኑ የማህበራዊና የኢኮኖሚ ጥናቶች በመነሻነት የሚረዱ መረጃዎችን ለማግኘት ናቸው።

##### የምዝገባው አፈፃፀም

በከተሞችና በገጠሩ አካባቢዎች የመንገዶች አቀማመጥና አሠራር የተለያየ ነው። በከተሞች የቤቶች አቀማመጥ ለምዝገባው አመቺ እንደሆነ ሲገመት በገጠር የቤቶችና የመንገዶች አቀማመጥ የማያመች ሊሆን ይችላል።

በገጠር የቆጠራ ቦታ ውስጥ መንገዶችና ቤቶች እንደከተማው አቀማመጣቸው ሥርዓትን የተከተለ አይደለም። በአንዳንድ አካባቢ ቤቶች በተለያዩ መንደሮች በመከፋፈል በመራራቅ ተበታትነው ሲገኙ በሌሎች አካባቢዎች ደግሞ በመንደርም ሳይከፋፈሉ ተበታትነው ሊገኙ ይችላሉ። እንዲሁም ቤቶች በቀላሉ ሊታዩ በማይችሉበት ሁኔታ በጫካ ውስጥ ሊገኙ ይችላሉ። ስለዚህ በአንድ የቆጠራ ቦታ ምዝገባው የሚካሄድበት ስልትም እንደሚከተለው ተመልክቷል።

ምዝገባው በሚካሄድበት ወቅት የሚከተሉት ተግባራት መፈፀም አለባቸው።

- ሀ. በመጀመሪያ የቆጠራ ቦታውን ድንበር ዙሪ ማየትና ማጥናት፤
- ለ. የቤቶችን፣ የመንገዶችንና የመንደሮችን አቀማመጥ ማየት፤
- ሐ. ምዝገባው የሚከናወነው ከሰሜን ምዕራብ በኩል ከሚገኘው መንደር በመጀመር ወደ ምሥራቅ ከዚያም ወደ ምዕራብ እየተሸጋገሩ መንደሮችን በመሸፈን ይሆናል።

- መ. ምዝገባው የተጀመረበትን ቦታ ለማመልከት በቆጠራ ቦታው ካርታ መነሻ ላይ የ "X" ምልክት ማድረግ ያስፈልጋል።
- ሠ. ምዝገባው የሚከናወነው በእያንዳንዱ መንደር ወይም ብሎክ የሚገኙትን ቤቶችና ቤተሰቦች መዝገብ ከጨረሰ በኋላ ወደሚቀጥለው መንደር ወይም ብሎክ በመሸጋገር ይሆናል።
- ረ. በቆጠራ ቦታ ካርታው ላይ የ"X" ምልክት ከተደረገበት ሥፍራ ምዝገባውን በመጀመር በአረንጓዴ ጠመኔ በቤቱ በር ከፍ ብሎ በስተግራ ባለው ጥግ መጻፍ፤ የቤቱ በር መፃፊያ  
 ቦታ ከሌለው በሩ አካባቢ አመቺ በሆነና ዝናብና ልጆች ሊያጠፉት በማይችሉበት  
 ቦታ ተከታታይ የቤት መለያ ተራ ቁጥር ይፃፋል።
- ሰ. ምዝገባው በሚካሄድበት ጊዜ በጫካ ውስጥ የሚገኙና በቀላሉ ሊታዩ የማይችሉ ቤቶች ሊኖሩ ስለሚችሉ መንገድ መሪ ወይም የአካባቢ ነዋሪ ጠይቆ ማግኘትና መመዝገብ ያስፈልጋል።
- ሸ. የምዝገባው ሥራ ተጠናቀቀ የሚባለው በቆጠራ ቦታው ውስጥ የሚገኙት ቤቶችና ቤተሰቦች በሙሉ ሲመዘገቡ ነው። በከተሞች ከዋና ቤቶች በስተጀርባ በመሆናቸው ምክንያት ሊታዩ የማይችሉ ቤቶች ሊኖሩ ስለሚችሉና በተጨማሪም ከወዳደቁ ዕቃዎች የተሠሩ ቤቶች ሊኖሩ ስለሚችሉ ጠይቆ ማወቅና መመዝገብ ያስፈልጋል።
- ቀ. ምዝገባ ተጠናቅቆ ቆጠራው በሚካሄድበት ጊዜ በካርታው ላይ የ"X" ምልክት ከተደረገበት ቦታ በመጀመር የሕዝብና ቤት ቆጠራ የመረጃ መስብሰብን ተግባር በመጀመር ለተቆጠረ  
 ቤት የተቆጠረ መሆኑን ለማመልከት በሰማያዊ ጠመኔ በቤቱ ቁጥር አንፃር የ "✓" ምልክት ይደረግበታል።

### **የቤቶችና የቤተሰቦች መመዝገቢያ ቅጽ (ቅጽ 1) አሞላል መመሪያ**

በዚህ ቅጽ ከዓምድ 1 - 8 ባሉት ዓምዶች ውስጥ የቆጠራ ቦታው የአካባቢ መለያ መረጃ ይሞላል። እንዲሁም ከዓምድ 9-17 የቤቶችና የቤተሰቦች መረጃ ይሞላል። እያንዳንዱ ዓምድ ራሱን የቻለ መረጃ የሚሰበሰብበት ሲሆን በዓምዶቹ ሥር የሚገኙት ክፍት ቦታዎች ደግሞ መረጃው ወደ ኮምፒውተር እንዲቀረጽ የሚያገለግሉ ኮዶች/ቁጥሮች የሚሞሉባቸው ቦታዎች ናቸው። ለምሳሌ በቅጽ 1 ዓምድ 1 የክልሉ ኮድ የሚጻፍበት ቦታ ሲሆን ፤ በዚሁ ዓምድ ሥርም የክልሉ ኮድ የሚጠቀሙባቸው ሁለት ረድፍ ቁጥሮች ይገኛሉ።



## **ክፍል - 1 የአካባቢ መለያ**

### **ዓምድ 1 - ክልል**

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ክልል ኮድ ከካርታው መግለጫ ላይ እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል፡፡

### **ዓምድ 2 - ዞን**

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ዞን ኮድ ከካርታው መግለጫ ላይ እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል፡፡

### **ዓምድ 3 - ወረዳ**

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ወረዳ ኮድ ከካርታው መግለጫ ላይ እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል፡፡

### **ዓምድ 4 እና 5 ከተማና ክፍለ ከተማ**

እነዚህ ዓምዶች ለከተማ የቆጠራ ቦታዎች ከካርታው መግለጫ ላይ እየታዩ ከተሞሉ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል፡፡ ለገጠር የቆጠራ ቦታዎች ደግሞ በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ውስጥ ከተማ በሚለው ኮድ 8 ክፍለ ከተማ በሚለው አንጻር ደግሞ 88 ተሞልቶ ይጠቀራል፡፡

### **ዓምድ 6 - የመቆጣጠሪያ ቦታ**

የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት የመቆጣጠሪያ ቦታ ቁጥር ከካርታው መግለጫ ላይ ተወስዶ በተሰጠው ክፍት ቦታ ይሞላል፡፡ ይኸው የመቆጣጠሪያ ቁጥርም በትክክል መጠቀር አለበት፡፡

### **ዓምድ 7 - ቀበሌ**

የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ቀበሌ ኮድ ከካርታው መግለጫ ላይ ታይቶ በዓምዱ በተሰጠው ክፍት ቦታ ተሞልቶ በትክክል መጠቀር ይኖርበታል፡፡

### **ዓምድ 8 - የቆጠራ ቦታ**

ቆጠራው የሚካሄድበት የቆጠራ ቦታ ኮድ/ቁጥር ከካርታው መግለጫ ላይ ታይቶ በዚህ ዓምድ በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ከተሞላ በኋላ ይኸው የቆጠራ ቦታ ኮድም በትክክል መጠቀር ይኖርበታል ፡፡

**ማሳሰቢያ፡-**

ከላይ ከዓምድ 1 እስከ 8 የተመለከቱትን የአካባቢ መለያዎች ሳይዘነጉ በሚገባ መጠቀራቸውን ማረጋገጥ ያስፈልጋል፡፡

## ክፍል - 2 የቤቶችና ቤተሰቦች ዝርዝር ሁኔታ

የቤቶችንና የቤተሰቦችን መረጃ በትክክል መመዝገብ እንዲቻል የቤትን፣ የመኖሪያ ቤትንና የቤተሰብን ትርጓሜ ጠንቅቆ መረዳት ያስፈልጋል፡፡

ሀ/ **ቤት፣** ቤት ማለት በአሠራሩ "የተለየ" እና "ራሱን የቻለ" ሆኖ ለመኖሪያ ብቻ፣ ለመኖሪያና ለድርጅት ወይም ለድርጅት ብቻ የሚያገለግልና ለማገልገል የተዘጋጀ ነው፡፡

«የቤቱ አሠራር የተለየ ነው» የሚባለው ዙሪያውን በግድግዳ የተከለለ ሆኖ ጣራውም በክዳን የተሸፈነ በመሆኑ በውስጡ የሚኖሩት ሰዎች በሚተኙበት ጊዜ፣ ምግባቸውን ሲያዘጋጁና ሲመገቡ ከሌሎች በዙሪያው ከሚኖሩ ሰዎች ጋር ለመለየት የሚያስችል ነው፡፡ ሆኖም አንዳንድ ጊዜ በሳጠራ፣ በፕላስቲክ፣ በካርቶን፣ ... ወዘተ ግድግዳው የተሠራ ወይም የተከበበና ጣራው በፕላስቲክ ክዳን የተሸፈነ ሆኖ ለድርጅት ወይም ለመኖሪያ የሚያገለግል ቤት ሊያጋጥም ይችላል፡፡ ይህ ሁኔታ ሲያጋጥም ምንም እንኳን የቤትን ትርጉም ባያሟላም ከአገልግሎቱ አንጻር ሲታይ ቤት ስለሆነ እንደቤት ይወሰዳል፡፡ ነገር ግን በፕላስቲክና በመሳሰሉት ቁሳቁሶች የሚሠሩና ለማደራያነት ብቻ ተጠቅመውባቸው ቀን ቀን የሚፈርሱና ለመዋያነት የማያገለግሉ ከሆነ እንደ ቤት አይቆጠሩም፡፡ ድንኳኖችም በቆጠራው ወቅት ለሰው መኖሪያነት ወይም ለድርጅት እስካገለገሉ ድረስ እንደቤት እንደሚቆጠሩ ማስተዋል ያስፈልጋል፡፡

«የቤቱ አሠራር ራሱን የቻለ ነው» የሚባለው ቤቱ በመንገድ ወይም የጋራ በሆነ መተላለፊያ፣ መሬት... ወዘተ የራሱ መግቢያና መውጫ ያለው ሆኖ በውስጡ የሚኖሩት ሰዎች ወደ ቤት ሲገቡ ወይም ከቤት ሲወጡ የሚተላለፉት በሌሎች ቤት ውስጥ በማለፍ ሳይሆን በቀጥታ በራሳቸው መውጫ ወይም መግቢያ ብቻ ሲሆን ነው፡፡

ለ/ **መኖሪያ ቤት፣** መኖሪያ ቤት ማለት በአሠራር የተለየና ራሱን የቻለ ሆኖ ለመኖሪያነት ታስቦ የተሠራ ወይም ምንም እንኳን ለሰው መኖሪያ ታስቦ ባይሠራም በምዝገባ ቀን ሰዎች ለመኖሪያነት የሚገለገሉበት ቤት ነው፡፡ ቤቱ ሙሉ በሙሉ ሰዎች የሚኖሩበት ወይም በከፊል እየኖሩ በቀሪው ሌላ ተግባር ለምሳሌ ንግድ፣ ሽመና፣ የእንጨት ሥራ፣ . . . ወዘተ የሚያከናውኑበት ቤት ሊሆን ይችላል፡፡ በአንድ መኖሪያ ቤት ከአንድ በላይ የሆኑ ቤተሰቦች /ደባሎች/ ሊኖሩ ይችላሉ፡፡

ሐ/ **ቤተሰብ፣** ቤተሰብ ማለት በአንድ ቤት ወይም በተቀራረቡ ቤቶች ብዙውን ጊዜ አብረው የሚኖሩትንና ምግባቸውን በአንድነት አብስለው የሚመገቡ ሰዎችን ያጠቃልላል፡፡

የቤተሰብ አባሎች በሥጋ ወይም በጋብቻ የሚዛመዱትንና የማይዛመዱትን ሊያጠቃልል ይችላል። ለምሳሌ በሥጋ ወይም በጋብቻ የሚዛመዱት ባል፣ ሚስት፣ ልጆች፣ የባል ወይም የሚስት አባት፣ እናት፣ እህት፣ ወንድም፣...ወዘተ ናቸው። የቤተሰብ አባላት (በአንድነት ምግባቸውን አብስለው የሚመገቡ እስከሆነ ድረስ) በቤት ሠራተኛነትና በዘበኝነት የሚያገለግሉትንም ይጨምራል።

የቤተሰብን ፅንሰ ሃሳብ በይበልጥ ለመረዳት የሚከተሉትን በሚገባ መገንዘብ ያስፈልጋል።

- የቤተሰብ አባላት ብዛት ሊለያይ ይችላል። ይኸውም አንድ ሰው ብቻውን እንደ አንድ ቤተሰብ ሊቆጠር ይችላል። ወይም ሌሎች ሰዎች እንደ ዘበኞች፣ ጥገኞች...ወዘተ ከላይ ከተጠቀሱት ጋር የሚኖሩና በአንድነት የሚመገቡ ከሆነ እንደ አንድ ቤተሰብ ይቆጠራሉ።
- አንድ ሰው ከቆጠራው ቀን በፊት ቤተሰቡን ትቶ በእንግድነት ወደ ሌላ ቤተሰብ በመሄድ እዚያ ለስድስት ወር ወይም ከዚያ በላይ ከተቀመጠ ቀደም ሲል ሲኖር ከነበረበት ቤተሰብ ጋር ሳይሆን በቆጠራው ወቅት በሚገኝበት ቤተሰብ እንግዳ መሆኑ ቀርቶ ለቤተሰቡ እንደ መደበኛ የቤተሰብ አባል ተደርጎ ይቆጠራል።
- ጋብቻው በአንድ ሚስት የተመሠረተ ከሆነ ቤተሰብ ባልን፣ ሚስትን፣ ልጆችን፣ የጉዲፈቻ ልጆችን፣ ሌሎች ዘመዶችንና ዘመድ ያልሆኑትን (የቤት ሠራተኞች... ወዘተ) ሊያጠቃልል ይችላል። ነገር ግን ጋብቻው ከብዙ ሚስቶች ጋር የተመሠረተ ከሆነ (አንድ ወንድ ከአንድ በላይ ሚስቶች ካሉት) የሰውየው ሚስቶች ከነልጆቻቸውና ዘመዶቻቸው...ወዘተ በአንድ ቤት ወይም በተቀራረቡ ቤቶች የማይኖሩና፣ ምግባቸውንም በአንድነት አብስለው የማይመገቡ ከሆነ፣ ባልየው በቅድሚያ ካገባትና በህይወት ካለችው ሚስቱ በስተቀር እያንዳንዳቸው የሰውየው ሚስቶች የየራሳቸው ቤተሰብ እንዳላቸው ሆኖ መቆጠር አለባቸው። ባልየው ደግሞ በቅድሚያ ከአገባትና በህይወት ካለችው ሚስቱ ጋር እንደ አንድ ቤተሰብ ይቆጠራል።

መ/ ደባል ቤተሰብ፣ ደባል ቤተሰብ ማለት ሁለትና ከሁለት በላይ የቤተሰብን ትርጉም የሚያሟሉ ቤተሰቦች አንድ ቤትን በመጋራት አብረው ሲኖሩ ነው።

## ዓምድ 9 - የቤት መለያ ተራ ቁጥር

በቆጠራው ቦታ ለሚገኙ ቤቶች እንደ አመዘጋገባቸው ቅደም ተከተል ተከታታይ ተራ ቁጥር 001፣ 002፣ ... ወዘተ በማለት ቤቶቹ ተመዝግበው እስከሚጠናቀቁ ድረስ በዚህ ዓምድ ባሉት ክፍት ቦታዎች ቁልቁል ከተሞላ በኋላ ይኸው ተራ ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል። ይህ ተራ ቁጥር የሚሰጣቸው ለመኖሪያ ቤቶች፣ ለሆቴሎች/ለሆስቴሎች፣

ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅቶች፣ ለጋሪዮች መኖሪያዎች፣ ለሌሎች ድርጅቶች፣ ላልተያዘ/ባደቡቶችና በመሠራት ላይ ላሉ ቤቶች ሁሉ ነው። ይህ የቤት ተራ ቁጥር በቤቱ በር ከፍብሎ በስተግራ ባለው ጥግ ወይም የቤቱ በር መሃፊያ ቦታ ከሌለው በሩ አካባቢ ወይም ደግሞ ቤቱ በር ከሌለው አመቺ በሆነና ዝናብና ልጆች ሊያጠፉት በማይችሉበት ቦታ በአረንጓዴ ጠመኔ ሕብቆ/001፣ ሕብቆ/002 .... ወዘተ እየተባለ መጻፍ ያስፈልጋል።

አንድ ቤት ደባሎች ከኖሩበት የእያንዳንዳቸው ኃላፊዎች በዓምድ 13 በየተራ በሚመዘገቡበት ጊዜ የቤቱ ተራ ቁጥር አንድ ስለሆነ በዓምድ 9 አንዱ ቁጥር ተደጋግሞ መጻፍ ይኖርበታል። ለምሳሌ አንድ ፎቅ በሆነ ቤት ውስጥ አራት መኖሪያ ቤቶች ካሉና የተለያዩ ቤቶች ስለሆኑ ለአራቱም ቤቶች ተከታታይ የሆነ የተለያየ ተራ ቁጥር በዓምድ 9 መስጠት ያስፈልጋል።

በሌላ በኩል ደግሞ በአንድ አጥር ግቢ ውስጥ አንድ ቤተሰብ የሚኖርባቸው የተለያዩ ቤቶች ቢኖሩ እንደ አንድ ቤት ስለሚቆጠሩ አንድ የቤት ተራ ቁጥር ይሰጣቸዋል። ነገር ግን በአንድ ግቢ ውስጥ ከአንድ በላይ ቤተሰብ የሚኖርባቸው የተለያዩ ቤቶች ካሉ ለእያንዳንዱ ቤት የተለያየ የቤት ተራ ቁጥር በተከታታይ መስጠት ያስፈልጋል። በተጨማሪም በአንድ አጥር ግቢ ውስጥ ሆነው ለተመሳሳይ ዓላማ የሚያገለግሉ ሕንጻዎች ካሉ ሁሉም እንደ አንድ ቤት መቆጠር ይኖርባቸዋል።

**ማሳሰቢያ፡-**

በገጠር የሚገኙ ያልተያዘ/ባደቡቶች ቤቶች፣ ከመኖሪያነት ውጭ ለሌላ አገልግሎት የሚውሉ ቤቶች ለምሳሌ ቤተክርስቲያን፣ መስጊድ፣ ት/ቤቶች፣ በመሰራት ላይ ያለ ቤቶች ... ወዘተ የቤትን ጽንሰ-ሃሳብ እስካሟሉ ድረስ የቤት መለያ ተራ ቁጥር ተስጥቷቸው እንደሚመዘገቡ ማስታወስ ተገቢ ነው።

**ዓምድ - 10 የቤት ቁጥር/ንዑስ ቁጥር**

በቆጠራ ቦታው ለሚገኙ ለአብዛኛዎቹ ቤቶች በቀበሌው ጽሕፈት ቤት የቤት ቁጥር ተሰጥቷቸዋል። ይኸው ቁጥር በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ ይመዘገባል። አንዳንድ ጊዜ አንድ ቤተሰብ ከአንድ በላይ የሆኑ የተለያዩ ቁጥሮች ያሉዋቸው መኖሪያ ቤቶች ሊይዝ ይችላል። እንዲሁም ደግሞ በአንድ መኖሪያ ቤት ውስጥ ከአንድ በላይ የሆኑ ቤተሰቦች ሊኖሩ ይችላሉ።

ስለዚህ የቤት ቁጥር በዚህ ዓምድ ከመሞላቱ በፊት የሚከተሉትን ነጥቦች በተጨማሪ ማስተዋል ያስፈልጋል።

1. በአንድ መኖሪያ ቤት ከአንድ በላይ ቤተሰቦች የሚኖሩበት ከሆነ ይኸው ቁጥር ለእያንዳንዱ ቤተሰብ እየተደጋገመ በዓምድ 10 ይመዘገባል።
2. አንድ ቤተሰብ ከአንድ በላይ የሆኑና የተለያዩ ቁጥሮች የተሰጣቸው የመኖሪያ ቤቶችና ሰርቪስ ቤቶች ከያዘ ቤተሰቡ የሚኖርበት የዋናው ቤት ቁጥር በዓምድ 10 ይመዘገባል።

3. ከላይ በተራ ቁጥር 2 የተጠቀሱት ትናንሽ ቤቶች /"ሰርቪስ"/ በተለያዩ ቤተሰቦች የተያዙ ከሆነና የትልቁ ቤት ተቀጽላ ቁጥር የተሰጣቸው ካልሆነ በዓምዱ በተሰጠው ቦታ የትልቁን ቤት ቁጥር መመዝገብ ያስፈልጋል። ነገር ግን ትናንሾቹ /ሰርቪሶች/ የተለያዩ የራሳቸው ቁጥር በቀበሌው ጽሕፈት ቤት ከተሰጣቸው ይህንኑ ቁጥር በዓምድ 10 መመዝገብ ያስፈልጋል።
4. በአንድ ግቢ ውስጥ የሚገኙ ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ መኖሪያ ቤቶች ሁለትና ከዚያ በላይ በሆኑ ቤተሰቦች ተይዘው የተሰጠው የመኖሪያ ቤት ቁጥር ግን ለግቢው የሚያገለግል አንድ ቁጥር ብቻ ከሆነ ይኸው ቁጥር ለእያንዳንዱ ቤተሰብ በዓምድ 10 በእያንዳንዱ ቤት አቅጣጫ ተደግሞ መመዝገብ አለበት።
5. ቤቱ እስከ ቆጠራው ቀን ድረስ ቁጥር የሌለው ከሆነ በዓምዱ ምንም ሣይሞላ ባዶ ይተዋል። ከዚህ ሌላ አንዳንድ ጊዜ ቀበሌዎች በዞን የተከፋፈሉ ሲሆን የቤት ቁጥር አሰጣጡም በዞኖች የተመሰረተ በመሆኑ የቤቶች ቁጥር ሊደጋገም ይችላል። ይህም ማለት ለምሳሌ በዞን አንድ የቤት ቁጥር 001 ቢኖር በዞን 2፣ 3፣ ... ወዘተ ቁጥራቸው 001 የሆኑ ሌሎች ቤቶች ሊኖሩ ይችላሉ። ስለዚህ ይህ ሁኔታ ሲያጋጥም የዞን ቁጥርና የቤቶች ቁጥር በ "/" ተለይቶ መመዝገብ ይኖርበታል (ምሳሌ 1/001፣ 1/002...ወዘተ)።
6. ቤቱ በተለያዩ ንዑስ ቤቶች ወይም መኖሪያ ቤቶች ተከፋፍሎ የተለያዩ ቤተሰቦች የሚኖሩበት ሊሆን ይችላል። ለእነዚህ ንዑስ ቤቶች ወይም መኖሪያ ቤቶች ከዋናው ቤት ቁጥር ቀጥሎ ለእያንዳቸው ንዑስ ቁጥር በቀበሌው ተሰጥቶ ከሆነ እነዚህ ንዑስ ቁጥሮች ከቤቱ ቁጥር ቀጥሎ ይመዘገባሉ። ለምሳሌ የፎቁ ቤት ዋና ቁጥር 50 ሆኖ በውስጡ አራት ቤቶች ላሉት ለእያንዳንዱ ቤት 1፣ 2፣ 3 እና 4 ንዑስ ቁጥሮች ካላቸው እነዚህ ንዑስ ቁጥሮች ከቤቱ ቁጥር ጋር በ "/" በመለየት ይመዘገባሉ። ምሳሌ 50/1፣ 50/2፣... ወዘተ። እንዲሁም በአንድ ግቢ ውስጥ ባሉ ብዙ ቤቶች የተለያዩ ቤተሰቦች ከኖሩባቸውና ለግቢው ራሱን የቻለ ቁጥር ተሰጥቶ በግቢው ውስጥ ላሉት ቤቶች ለእያንዳንዳቸው የተለያዩ ቁጥሮች ወይም ፊደሎች ተሰጥቷቸው ከሆነ እነዚህ ቁጥሮች እንደ ንዑስ ቁጥር ተወስደው በዚህ ዓምድ በ "/" ተለይተው ይመዘገባሉ።

#### ዓምድ 11 - የቤቱ አገልግሎት

በዚህ ዓምድ እያንዳንዱ ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት ምን እንደሆነ ተጠይቆ ትክክለኛው ኮድ ይጠቆራል።

የቤቱን አገልግሎት በተመለከተ የሚከተሉትን ኮዶች በመጠቀም ይጠቆራል። ለደባሎችም የቤት አገልግሎት ተደግሞ ይጠቆራል።

- 1 = ለመደበኛ መኖሪያ ብቻ
- 2 = ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት
- 3 = ለሆቴል/ሆስቴል መኖሪያ
- 4 = ለሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ
- 5 = ለሌላ ድርጅት ብቻ
- 6 = ያልተያዘ/ባዶ
- 7 = በመሠራት ላይ ያለ

ከኮድ 1 - 7 ለተዘረዘሩት አማራጮች ዝርዝር ማብራሪያ ከዚህ በታች ተሰጥቷል፡፡

### 1. ለመደበኛ መኖሪያ ብቻ

መደበኛ መኖሪያ ቤት ማለት በአስራር የተለየ ራሱን የቻለ ሆኖ ሰዎች ለመኖሪያነት ብቻ የሚገለገሉበት ሲሆን በውስጡም ከመኖሪያነት ሌላ ምንም ዓይነት የድርጅት/የማምረት/የንግድ ... ወዘተ/ እንቅስቃሴ የማይካሄድበት ቤት ማለት ነው፡፡ በዚህ መሠረት የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት ለመደበኛ ቤተሰብ አባላት መኖሪያ ብቻ የሚያገለግል ከሆነ "መደበኛ መኖሪያ" የሚለው ኮድ '1' ይጠቀራል፡፡

### 2. ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት

የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት በከፊል ለመደበኛ ቤተሰብ አባላት መኖሪያና በከፊል ደግሞ ለድርጅት አገልግሎት የዋለ እንደሆነ የቤቱ አገልግሎት "ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት" የሚለው ኮድ '2' ይጠቀራል፡፡ ለምሳሌ በመኖሪያ ቤታቸው ውስጥ ጠላ የሚሸጡ ካሉ ቤቱ ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት የሚል መልስ ይሰጠዋል፡፡ ነገር ግን መኖሪያ ቤቱና የድርጅት ቤቱ የተለያዩ ከሆኑና እያንዳንዳቸው "ቤት" ለሚለው ጽንሰ ሃሳብ የተሰጠውን ትርጓሜ የሚያሟሉ ከሆኑ ሁለቱም /የመኖሪያ ቤቱና የድርጅት ቤቱ/ በቅጹ በተለያዩ መስመር የሚመዘገቡ ሲሆን በዓምድ 9 የተለያዩ የቤት ተራ ቁጥሮች ይሰጣቸዋል፡፡ የድርጅት ትርጉም ከዚህ ቀጥሎ ተሰጥቶአል፡፡ ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት የሚለው ምድብ ሆኖ ሆስቴልና ሌላ ጋርዮሽ አይጨምርም፡፡

### ድርጅት

ድርጅት ማለት በአንድ ሥፍራ የተለየ አድራሻ ያለው አብዛኛውን ጊዜ በአንድ/በጋራ ባለቤትነት ስር የሚተዳደርና በተለያዩ የንግድ ዓይነት/የአገልግሎት፣ የማምረት ሥራ የተሰማራና በአንድ በተወሰነ ቦታ ወይም አድራሻ የሚሰራ ተቋም ነው፡፡ ለምሳሌ ጫማ፣ ዳቦ፣ ጨርቃ ጨርቅ፣ ... ወዘተ አምራቾች፣ የጫማ ዕድሳት፣ የትራንስፖርት፣ የጤና፣ የትምህርት፣ የሕግ፣ የምግብና የመጠጥ አገልግሎት እና ልዩ ልዩ ሽቀጣ ሽቀጥ ንግድ የሚያካሂዱትን ሁሉ ያጠቃልላል፡፡

ከላይ በተሰጠው የድርጅት ትርጉም መሠረት የቤቱ አገልግሎት ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት የሚባለው በአንድ ቤት ውስጥ የቤተሰቡ አባላት እየኖሩበት እዚያው ቤት ውስጥ ከላይ ከተጠቀሱት የድርጅት ዓይነቶች ውስጥ አንዱን ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ተግባራት ሲያከናውኑበት ነው፡፡ ይኸውም ለምሳሌ፣

ቤቱ ለመኖሪያና ለመጠጥ መሸጫ/ጠላ፣ ጠጅ ሌሎች መጠጦች/	
" "	ለምግብ መሸጫ
" "	ለሽመና
" "	ለንግድ /ኪዩክስ/
" "	ለሸክላ ሥራ
" "	ለብረታ ብረት ሥራ

" " ለጫማ ሥራና ጥገና  
 " " ለቢሮ ፣ ... ወዘተ

በቤቱ ውስጥ የድርጅቱ ኃላፊዎች ወይም ባለቤቶች የማይኖሩበት ቢሆንና ነገር ግን ሌላ መኖሪያ ሥፍራ የሌላቸው ሠራተኞች ወይም ሌላ ግለሰቦች የሚኖሩበት እስከሆነ ድረስ የቤቱ አገልግሎት ለመደበኛ መኖሪያ እና ለድርጅት ተብሎ ይመዘገባል፡፡

### የጋርዮሽ መኖሪያ

በዝምድና ያልተሳሰሩ (የተሳሰሩም ሊሆኑ ይችላሉ) ከቤቱ የሚገኙ አገልግሎቶችን አብረው የሚካፈሉ ሰዎች የሚኖሩባቸው ሥፍራ ነው፡፡ እነዚህም ሆቴል/ሆስቴል፣ አዳሪ ት/ቤቶች፣ ሕፃናት ማሳደጊያዎች፣ የአረጋውያን መጠሪያዎች፣ ፀባይ ማረሚያዎች፣ ወህኒ ቤቶች፣ ፖሊስ ጣቢያዎች (እስር ቤት ካላቸው)፣ የወታደር ካምፖች፣ አድባራት፣ የጋራ መኖሪያ የሠራተኛ ካምፖች ... ወዘተ ናቸው፡፡

### 3. ለሆቴል/ሆስቴል መኖሪያ

**ሆቴል :-** የሚባለው

- ሀ. የምግብና የመጎታ ግልጋሎት የሚሰጥ ወይም
- ለ. የመጠጥና የመጎታ ግልጋሎት የሚሰጥ ወይም
- ሐ. የምግብ፣ የመጠጥና የመጎታ ግልጋሎት የሚሰጥ ወይም
- መ. የመጎታ ግልጋሎት ብቻ የሚሰጥ ድርጅት ነው፡፡
- ሠ. ከላይ ከ“ሀ” እስከ “ሠ” የተዘረዘሩትን የማያሟላ ቢሆንም እንኳ የጋራ አገልግሎት እያገኙ የሚኖሩ የጋራዎች ነዋሪዎች እስካሉበት ድረስ ሆቴል ተብሎ የሆቴል/ሆስቴል መኖሪያ ኮድ ሊጠቀርለት ይገባል፡፡

ነገር ግን ከ“ሀ” እስከ “ሠ” የተዘረዘሩት አንዱን እንኳ የማያሟላና የጋርዮሽ መኖሪያ ያልሆነ ሁሉ ሌላ ድርጅት የሚለው ኮድ 5 ሊጠቀርለት ይገባል፡፡

**ሆስቴል:-** የሚባለው ብዙ ሰዎች ከመደበኛ ቤተሰብ አኗኗር ውጪ በአንድ ቤት ወይም ከአንድ በላይ በሆኑ ቤቶች በአንድነት እየኖሩ በቤቱም ያሉትን መገልገያዎች ማለት ውሃን፣ መብራትንና ሌሎች አገልግሎቶችን በጋራ ወይም በህብረት የሚጠቀሙበትና በአንድ ድርጅት ሥር የሚተዳደር የጋርዮሽ መኖሪያ ሥፍራ ነው፡፡

የሆቴልና የሆስቴል ነዋሪ የሚባሉት ሌላ መኖሪያ ሳይኖራቸው በሆቴል ወይም በሆስቴል የሚኖሩ ግን ምግባቸውን በሚኖሩበት ክፍል የማያበስሉ ሲሆኑ፤ ሌላ መኖሪያ ሳይኖራቸው አንድ ሆቴል/ሆስቴል ውስጥ ባለው ክፍል በመኖር ምግባቸውን በሚኖሩበት ክፍል የሚያበስሉት ግን መደበኛ ቤተሰብ ተደርገው ይወሰዳሉ፡፡

በአንድ ሆቴል/ሆስቴል ውስጥ ከሆቴሉ ወይም ከሆስቴሉ ነዋሪዎች በተለየ መልክ ራሳቸውን ችለው የተለየ ቤት ኖሮአቸውና ምግባቸውን በቤታቸው አብስለው በመመገብ እንደ መደበኛ

ቤተሰቦች የሚኖሩ ከሆነ እነዚህ ክሌሎች የሆቴል/ሆስቴል ነዋሪዎች ተለይተው ይመዘገባሉ። ለምሳሌ ከሆቴል ነዋሪዎች በተለየ መልክ የሆቴል ባለቤት የራሱን ቤተሰቦች ይዞ በዚያው ሆቴል ቤት ውስጥ ለብቻ ቤት ይዞና ምግቡንም እያበሰለ የሚኖር ከሆነ ባለቤትየው ለብቻው ሲመዘገብ የሆቴል ነዋሪዎች ከሱ ቁጥሎ ባለው መስመር ተመዝግበው በዓምድ 9 የተለየ የቤት ተራ ቁጥር ተሞልቶ ይጠቆርላቸዋል።

**4. ሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ**

ከሆቴልና ከሆስቴል በስተቀር በዝምድና ያልተሳሰሩ/የተሳሰሩም ሊሆኑ ይችላሉ/ከቤቱ የሚገኙ አገልግሎቶችን በጋራ የሚጠቀሙ ሰዎች የሚኖሩባቸው ሥፍራዎች ሌሎች የጋርዮሽ መኖሪያ ሥፍራዎች ተብለው ይወሰዳሉ። እነዚህም ወህኒ ቤቶች፣ አዳሪ ት/ቤቶች፣ ሕፃናት ማሳደጊያዎች፣ ሆስፒታሎች፣ የወታደር ካምፖች፣ የአረጋውያን መጠሪያዎች፣ ፖሊስ ጣቢያዎች /አሥር ቤት ካላቸው/፣ የፀባይ ማረሚያዎች፣ አድባራትና ገዳማት፣ የጋራ መኖሪያ የሠራተኛ ካምፖች፣ .... ወዘተ ናቸው።

በሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ውስጥ ራሳቸውን የቻሉ መደበኛ መኖሪያ ቤቶች ካጋጠሙ /ለምሳሌ በሕፃናት ማሳደጊያዎች ውስጥ የተወሰኑት ሠራተኞች የየራሳቸው መኖሪያ ቤት ተሰርቶላቸው ከቤተሰቦቻቸው ጋር ምግባቸውን አብስለው የሚመገቡና የሚኖሩ ከሆነ/ እነዚህ መደበኛ ቤተሰቦች የጋራ መኖሪያው አካል ተደርገው አይቆጠሩም። የቤት ተራ ቁጥር በሚሰጥበት ወቅትም ለጋራ መኖሪያው የተለየ ቁጥር ከተሰጠው በኋላ ለተቀሩት መደበኛ መኖሪያ ቤቶች የየራሳቸው የቤት ተራ ቁጥር በተከታታይ ይሰጣቸዋል። ነገር ግን የመደበኛ መኖሪያዎቹ የቤትን ትርጓሜ” የማያሟሉና የጋራ መኖሪያ ቤቱ አካል ከሆኑ ለጋራ መኖሪያው የተሰጠው የቤት ተራ ቁጥር እየተደጋገመ ተሞልቶ ይጠቆርላቸዋል።

አንዳንድ ትላልቅ ድርጅቶች ውስጥ የጋራ መኖሪያ ቤቶች ስለሚኖሩ ድርጅቱ ብቻውን /በአንድ መስመር/ በሌላ ድርጅትነት ሲመዘገብ የጋርዮሽ መኖሪያውም ራሱን ችሎ ይመዘገባል። የቤት ተራ ቁጥራቸውም የተለያየ ይሆናል።

የተመዘገበው ቤት ለሌላ ጋርዮሽ መኖሪያነት የሚያገለግል ከሆነ በዓምዱ "ሌላ ጋርዮሽ" የሚለው ኮድ 4 ይጠቀራል።

**5. ለሌላ ድርጅት ብቻ**

ሌላ ድርጅት የሚባሉት ሆቴል/ ሆስቴልንና ሌላ የጋራ መኖሪያዎችን ሳይጨምሩ ከዚህ በታች የተዘረዘሩትንና ሌሎችንም የሚያጠቃልሉ ናቸው።

ይኸውም፣ የመንግሥት መ/ቤቶች፣ የማምረቻ ድርጅቶች፣ የንግድ ተቋሞች፣ ቤተክርስቲያኖችና መስጊዶች (የግለሰቦችን የጸሎት ቤቶች አይጨምርም)፣ መኝታ ቤት የሌላቸው ቡና ቤቶች፣ መኝታ ቤት የሌላቸው ግርሰሪዎች፣ ጋራሻ፣ መጋዘን፣ ትምህርት ቤት፣ . . .ወዘተ።



የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት ከላይ ከተዘረዘሩት ውስጥ ከሆነ የቤቱ አገልግሎት “ሌላ ድርጅት” የሚለው ኮድ 5 ይጠቀራል፡፡

## 6. ያልተያዘ/ባዶ ቤት

ያልተያዘ ቤት ማለት ቤቱ የቤትነት ትርጉም ያላ ማለትም ጣሪያና ግድግዳ ያለው ሆኖ ነገር ግን በተለያዩ ምክንያቶች በጥናቱ ወቅት ቤቱ በምንም ዓይነት ተግባር/ግልጋሎት ላይ ያልዋለ ማለት ነው፡፡ የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት በሆነ ምክንያት በአገልግሎት ላይ ያልዋለ እንደሆነ “ያልተያዘ ቤት” የሚለው ኮድ “6” ከተጠቀረ በኋላ ከዓምድ 12-16 ምንም ሳይሞላ ይታለፋል፡፡

## 7. በመሠራት ላይ ያለ ቤት

በመሠራት ላይ ያለ ቤት ማለት ቢያንስ ግድግዳውና ጣራው ያለቀ፤ ነገር ግን ሙሉ በሙሉ ተሠርቶ ያልተጠናቀቀ ማለት ነው፡፡ የሚመዘገበው ቤት በዚህ ሁኔታ ላይ የሚገኝ ከሆነ “በመሠራት ላይ” የሚለው ኮድ “7” ይጠቀራል፡፡ ነገር ግን በመሠራት ላይ ያለ ቤት በምዝገባው ወቅት አገልግሎት የሚሰጥ ከሆነ የአገልግሎቱ ዓይነት እንጂ በመሠራት ላይ እንዳለ አይቆጠርም፡፡ ለምሳሌ በመሠራት ላይ ያለ ቤት ለጎጆ ኢንዱስትሪ በማገልገል ላይ ካለ ሌላ ድርጅት የሚለው ኮድ 5 ይጠቀራል፡፡ በመሠራት ላይ ያሉ ቤቶች ከዓምድ 12 – 16 ያሉት ዓምዶች ስለማይመለከቷቸው ምንም ሳይሞሉ መታለፍ ይኖርባቸዋል፡፡

## ከዓምድ 12 - 13 :- በዓምድ 11 ኮድ 1፣ 2፣ 3 ወይም 4 ለተሞላላቸው ብቻ

እነዚህ ዓምዶች የሚያመለክቱት በመኖሪያነት የሚያገለግሉ እና ለመኖሪያና ለድርጅት የሚያገለግሉ ቤቶችን ሲሆን እነዚህም በዓምድ 11 ኮድ :-

- 1 - ለመደበኛ መኖሪያ ብቻ
- 2 - ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት
- 3 - ለሆቴል/ሆስቴል
- 4 - ለሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተብለው የተገለጹት ናቸው፡፡ ከእነዚህ ውጭ ለሆኑ ቤቶች ዓምዶች ስለማይመለከቷቸው ምንም ሳይሞሉ ይታለፋሉ፡፡

## ዓምድ 12 - የቤተሰብ /የሆቴል/ሆስቴል/ የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር

ለመደበኛ መኖሪያ ቤቶች፣ ሆቴል/ሆስቴል መኖሪያዎችና ለሌላ የጋርዮሽ መኖሪያ ለሚያገለግሉ ቤቶች ከ001 በመጀመር ተከታታይ የሆነ ተራ ቁጥር ከተሰጣቸው በኋላ ይሽው ቁጥር በትክክል ይጠቀራል፡፡ በአንድ ቤት ውስጥ በደባልነት ከአንድ በላይ ቤተሰቦች የሚኖሩ ከሆነ ለእያንዳንዱ ቤተሰብ የተለያየ የቤተሰብ ተራ ቁጥር ይሰጣል፡፡ በጋርዮሽ መኖሪያዎች ቅጥር ግቢ ውስጥ ራሳቸውን የቻሉ መደበኛ ቤተሰቦች ካሉ ለእነዚህ መደበኛ ቤተሰቦችም ከጋርዮሽ መኖሪያው የተለየ ለእያንዳንዳቸው የተለያየ የቤተሰብ ተራ ቁጥር በተከታታይ ይሰጣቸዋል፡፡ በአንድ ቤት ውስጥ ከአንድ በላይ ቤተሰቦች ይኖሩ እንደሆነ ለማወቅ የሚቻለው የቤተሰቡን አባላት በግልጽ በመጠየቅ ነው፡፡ ስለዚህ ይህ ጥያቄ ለሁሉም ቤተሰቦች መጠየቅ

ይኖርበታል። ደባል ቤተሰብ እያለ ሳይመዘገብ ቢቀር ስሕተት ስለሚያስከትል ይህ ዓምድ በሚሞላበት ጊዜ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል።

**ዓምድ 13 - የቤተሰብ ኃላፊ ሙሉ ሥም፣ የሆቴል/ሆስቴል፣ የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ስም**

በዚህ ዓምድ ቤቱ ለመኖሪያነት የሚያገለግል ከሆነ (በዓምድ 11 ኮድ 1፣ 2፣ 3፣ ወይም 4 የተጠቀረላቸው) የቤተሰብ ኃላፊው ስም ይመዘገባል። በቤቱ ውስጥ ደባሎች የሚገኙ ከሆነ ለእያንዳንዱ ቤተሰብ የኃላፊው ስም ተጠይቆ ይመዘገባል። ስለዚህ ደባሎች በሚመዘገቡበት ወቅት በዓምድ 9 ተመሳሳይ የሆነ የቤት ተራ ቁጥር ተመዝግቦ ይጠቀሳቸዋል። ነገር ግን በዓምድ 12 የተለያየ የቤተሰብ ተራ ቁጥር ተሰጥቶአቸው በዓምድ 13 የእያንዳንዱ የቤተሰብ ኃላፊ ስም በየተራ በዓምዱ ይመዘገባል።

አንድ መደበኛ የቤተሰብ አባል የቤተሰብ ኃላፊ ነው የሚባለው በአንድ ቤተሰብ ውስጥ መደበኛ አባል የሆነና በቤተሰቡ አባላት እንደ ኃላፊ የሚቆጠር/የሚታይ ከሆነ ነው (ስለ መደበኛ የቤተሰብ አባል ትርጉም ለማስታወስ በገጽ 40-42 የተሰጠውን ማብራሪያ መመልከት ይገባል)። የኃላፊው ጾታ ወንድ ወይም ሴት ሊሆን ይችላል። ከአንድ በላይ ሚስቶች ያሉት ግለሰብ ሚስቶቹ በተለያዩ የቤተሰብ ውስጥ የሚኖሩ ከሆነ እሱ የቤተሰቡ ኃላፊ ሆኖ የሚመዘገበው አሁን በሕይወት ካሉት ውስጥ በቅድሚያ ካገባት (አንጋፋ) ሚስቱ ጋር ይሆናል። ሌሎች ሚስቶች ግን በራሳቸው ቤተሰብ ውስጥ ኃላፊ ወይም አባል ሆነው ሊመዘገቡ ይችላሉ።

ቤቱ ሆቴል/ሆስቴል ከሆነና በውስጡ መደበኛ ቤተሰቦች የማይኖሩበት ከሆነ በዚህ ዓምድ የሆቴል/ሆስቴል ስም ይመዘገባል። ነገር ግን በሆቴል/በሆስቴል ራሳቸውን የቻሉ ቤተሰቦች የሚኖሩ ከሆነ የእያንዳንዳቸው መደበኛ ቤተሰብ ኃላፊዎች ስም በዚህ ዓምድ አንድ በአንድ ይመዘገባል። ለእነዚህ የመደበኛ ቤተሰቦችም በዓምድ 12 የተለየ የቤተሰብ ተራ ቁጥር የሚሰጣቸው ሲሆን በዓምድ 9 የተለየ የቤት ተራ ቁጥርም ተሞልቶ ይጠቀሳቸዋል። ከመደበኛ ቤተሰቦች በተጨማሪ በሆቴል/በሆስቴል በጋራ መኖሪያነት ለሚገኙ ግለሰቦች በዚህ ዓምድ የሆቴል/ሆስቴል ስም የሚመዘገባቸው ሲሆን በዓምድ 12 ለሁሉም በጋራ ለሚኖሩት አንድ የቤተሰብ ተራ ቁጥር የሚሰጣቸው ሲሆን በዓምድ 9 ደግሞ አንድ የቤት ተራ ቁጥር ይኖራቸዋል።

በሆቴል/በሆስቴል ውስጥ የሚገኙ መደበኛ ቤተሰቦች የሚባሉት ቢያንስ ምግባቸውን በሚኖሩበት ክፍል የሚያበስሉ ናቸው። በሌላ ጋርዮሽ ለሚኖሩ በዚህ ዓምድ የጋርዮሽ መኖሪያው ሥም ይመዘገባል። ነገር ግን ቤቱ በመኖሪያነትም በድርጅትነትም የሚያገለግል ከሆነ በዚህ ዓምድ የሚመዘገበው የቤተሰብ ኃላፊው ሥም ነው እንጂ የድርጅቱ ሥም አይደለም።

**ዓምድ 14 - ረጅም መጠይቅ ለሚሞላላቸው የ”✓” ምልክት ይደረግ።**

በዚህ ዓምድ ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸውን ቤተሰቦች፣ የሆቴል/ሆስቴልና ሌላ ጋርዮች ነዋሪዎችን ለመለየት እንዲቻል ከመደበኛ ቤተሰቦች መካከል ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸውን በመመሪያው መሰረት ከመረጥን በኋላ በአምድ 14 የ”✓” ምልክት በተመራጮች አንጻር የምናሰፍር ሲሆን ሆቴል/ሆስቴልና ሌላ ጋርዮችም ሁሉም ረጅም መጠይቅ ስለሚሞላላቸው በየአንጻራቸው በአምድ 14 ላይ የ”✓” ምልክት መደረግ ይኖርበታል። ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸው ቤተሰቦች አመራረጥ ዝርዝር መመሪያ በምዕራፍ 4 ቀርቧል።

**ዓምድ 15 - በቤተሰቡ ውስጥ ሙሉ በሙሉ/በከፊል በግብርና ሥራ ላይ የተሰማራ መደበኛ የቤተሰብ አባል አለ? መልሱ አዎን ከሆነ የግብርናው ዓይነት ምንድን ነው? በግብርና ሥራ የተሰማራ ከሌለ ኮድ “8” ይጠቀር።**

ይህ ዓምድ የሚመለከተው በመደበኛ መኖሪያ ቤት ውስጥ የሚገኙትን አባላት ብቻ ስለሆነ በዓምድ 11 ውስጥ ኮድ 1 ወይም ኮድ 2 ለተጠቀረላቸው ብቻ ዓምዱ የሚሞላ ሲሆን ለሌሎች ኮዶች /ኮድ 3-7/ ምንም ሳይሞላ ይታለፋል።

በቅድሚያ በቤተሰቡ ውስጥ በግብርና የተሰማራ/ቢያንስ አንድ መደበኛ አባል መኖሩን የቤተሰቡን ኃላፊ መጠየቅ ያስፈልጋል። በግብርና የተሰማራ መደበኛ የቤተሰብ አባል በቤተሰቡ መኖሩ ከተረጋገጠ የተሰማራበትን የግብርና ዘርፍ ምን እንደሆነ ጠይቆ አባሉ የሰጠውን መልስ ኮድ ማጥቀር ያስፈልጋል። ከዚህ ቀጥሎ ከተዘረዘሩት ኮዶች የሚዛመደውን በመምረጥ በዓምድ 15 በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።

## ማሳሰቢያ

1. **ከተማ:-** በከተማ የሚኖሩ ቤተሰቦች በግብርና ሥራ ተሰማርተዋል የሚባለው ቢያንስ ቤተሰቡ :-
  - ሀ. አንድና ከዚያ በላይ የዳልጋ ከብቶች ወይም ግመል ሲኖሩትና ለእርባታና እርሻ ስራ ተግባር ሲውሉ ወይም
  - ለ. ሁለትና ከዚያ በላይ በግ ወይም ፍየል ወይም የጋማ ከብት ወይም አሳማ ሲኖሩትና ለግብርና ሥራ ተግባር ሲውል ወይም
  - ሐ. አምስትና ከአምስት በላይ ዶሮዎች ሲኖሩትና ለእርባታ ሲውል ወይም
  - መ. በፊደል ሆኖ ለ እና ሐ ከተጠቀሱት የቤት እንስሳት በድብልቅ ሁለትና ከሁለት በላይ ሲኖሩትና ለግብርና ሥራ ተግባር ሲውል ወይም
  - ሠ. የተለያዩ ሰብሎችን ቢያንስ በ250 ስኳዩር ሜትር ላይ የሚያመርት ከሆነ ወይም
  - ረ. ባለፉት 12 ወራት ውስጥ አንድና ከአንድ በላይ ማር የተመረተባቸው የንብ ቀፎ/ቀፎዎች ካሉት ነው።

አንድ በከተማ የሚኖር ቤተሰብ ከዚህ በላይ ከ “ሀ-ረ” ያሉትን መስፈርቶች ቢያንስ አንዱን ሲያጠፋ የከተማ የግብርና ቤተሰብ ይባላል።

**2. ገጠር፡-** በገጠር የእርሻ መሬት ስፋት ማነስ ወይም መብዛት እንዲሁም የቤት እንስሳት ቁጥር ማነስ ወይም መብዛት ሳይወስነው ቤተሰቡ የግብርና ሥራ የሚያካሂድ ከሆነ በግብርና ሥራ የተሰማራ ቤተሰብ ተብሎ ይወሰዳል። ይሁንና የንብ እርባታን በሚመለከት ግን ከላይ በተራ ቁጥር “1” “ 2” ለከተማ የተሰጠው ማብራሪያ ለገጠርም ያገለግላል።

በአጠቃላይ የከተማና የገጠር የግብርና ዘርፍ ኮዶች የሚከተሉት ናቸው፡-

**1= ሰብል ብቻ፡-** በበሬ ወይም በሌላ እንስሳ ወይም በቁፋሮ ወይም በትራክተርና በሌሎች የእርሻ መሣሪያዎች ወይም በሌላ ዘዴ ጊዜያዊ፣ ቋሚ ወይም ድብልቅ ሰብሎች ማለትም እንደ ቡና አትክልት፣ ፍራፍሬ፣ ጫት፣ እንሰት፣ በቆሎ፣ ጤፍ፣ ትንባሆ፣ ጥጥ፣ ቅመማ ቅመሞችን... ወዘተ የሚያመርቱ ለሆኑ ይህ መልስ ይጠቆራል።

**2= እንስሳት እርባታ ብቻ፡-** ምንም ሰብል ሳያመርቱ የቤት እንስሳትን ማለት የቀንድ ከብቶች፣ ዶሮዎች፣ ፍየል፣ በግ፣ የጋማ ከብቶች፣ ዓሣማና ንብ የሚያረቡ ከሆኑ በዚህ ምድብ ይመደባሉ። ሰብል ለማምረት ተግባር ብቻ የሚጠቀሙባቸው እንስሳት

ካላቸው ከብት አርቢ አያሰኛቸውም።

**3= ሌላ ግብርና፡-** ዓሣ ማስገር፣ ከሰል ማክሰል፣ ግንዲላ ማዘጋጀት፣ የደን ልማት፣ አበባና የዛፍ ችግኞች ማዘጋጀት ወይም ማፍላት ... ወዘተ የመሳሰሉትን የሚያከናውኑ በዚህ ይመደባሉ።

**4= ሰብልና እንስሳት እርባታ፡-** (በኮድ 1 እና 2 የተዘረዘሩትን ሥራዎች የሚያከናውኑ)።

**5= ሰብልና ሌላ ግብርና፡-** (በኮድ 1ና በኮድ 3 የተዘረዘሩትን ሥራዎች የሚያከናውኑ)።

**6= እንስሳት እርባታና ሌላ ግብርና፡-** (በኮድ 2 እና በኮድ 3 የተዘረዘሩትን ሥራዎች የሚያከናውኑ)።

**7= ሰብል፣ እንስሳት እርባታና ሌላ ግብርና፡-**(በኮድ 1፣2 ና 3 የተዘረዘሩትን ሥራዎች የሚያከናውኑ)።

**8= በግብርና የተሰማራ አባል የለም፡-** በቤተሰቡ ውስጥ አንድም አባል ከላይ በተገለጹት የግብርና ዘርፎች የተሰማራ ካልሆነ በዚህ ምድብ ይካተታል።

## ከዚህ በላይ ለተጠቀሱት የግብርና ዘርፎች ተጨማሪ ማብራሪያ

**ሰብል ማምረት፡-** ሰብል ማምረት ማለት በግብርና የተሰማራው መደበኛ የቤተሰብ አባል ሙሉ በሙሉ በእርሻ ሥራ ተሰማርቶ ቋሚ፣ ጊዜያዊ ወይም ድብልቅ ሰብሎች የማምረት ተግባር ነው። በመሆኑም ሰብል ለማምረት ብቻ በአጋኝነት የሚጠቀምባቸው የቤት እንስሳት ካሉ ሰብል በማምረት ይጠቃለላሉ እንጂ “ሰብልና እንስሳት እርባታ” ተደርጎ አይቆጠርም።

**ማሳሰቢያ ፡-** ሙሉ በሙሉ የሚለው ሐረግ የሚያመለክተው በሰብል ማምረትና እንስሳት ማርባት

መካከል ላለው መለያ እንጂ ሌላ ተግባሩን የሚያካትት አለመሆኑ መታወቅ አለበት፡፡

**እንስሳት እርባታ-** እንስሳት እርባታ ማለት አባሉ የተሰማራው ሙሉ በሙሉ በእንስሳት ማርባት ተግባር ላይ የሆነ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡ ነገር ግን አባሉ የእርሻ በሬ ወይም ዓላማው ለእርሻው ተግባር ማከናወኛ ብቻ የሆነ የቤት እንስሳ ስላለው በከብት እርባታ እንደተሰማራ አያስቆጥረውም፡፡

**የቤት እንስሳት-** የቤት እንስሳት የቀንድ ከብቶችን፣ በጎችን፣ ፍየሎችን፣ ዓሳማዎችን፣ ፈረሶችን፣ በቅሎዎችን፣ አህዮች፣ ግመሎችን፣ የዶሮ ዘሮችንና ንብን ያጠቃልላል፡፡ የዶሮ ዘሮች የሚባሉት ዶሮዎች፣ ለማዳ ዳክዬዎች፣ ዝዬዎችና ተርኪዎች ናቸው፡፡

**ጊዚያዊ ሰብል-** ጊዚያዊ ሰብል ማለት ተዘርቶ ወይም ተተክሎ ከአንድ ዓመት ባነሰ ጊዜ ምርት የሚሰጥና ምርቱ የሚሰበሰብና ከተሰበሰበም በኋላ ተክሉ የሚከስም ማንኛውም የሰብል ዓይነት ነው፡፡ ለምሳሌ፡- ጤፍ፣ በቆሎ...ወዘተ (ተተክሎ ከአንድ ዓመት በላይ ቢቆይም ምርቱ ሲሰበሰብ ተክሉ የሚጠፋ ሰብል ጊዚያዊ ሰብል ተብሎ ይጠራል)፡፡

**ቋሚ ሰብል-** ቋሚ ሰብል ማለት የተተክለበትን ወይም የተዘራበትን መሬት ከአንድ ዓመት በላይ የሚይዝና ፍሬው (ምርቱ) ከተለቀመ በኋላ መዘራት ወይም መተክል ሳያስፈልገው በርከት ላሉ ዓመታት ፍሬ በመስጠት የሚቆይ የሰብል ዓይነት ነው፡፡ ለምሳሌ ቡና፣ ብርቱካን፣ ሻይ፣...ወዘተ ናቸው፡፡

**ድብልቅ ሰብል-** ድብልቅ ሰብል ማለት በአንድ ማሳ ላይ የሚገኙ የጊዚያዊና የጊዚያዊ ሰብል ወይም የጊዚያዊና የቋሚ ሰብል ወይም የቋሚና ቋሚ ሰብል ድብልቅ ማለት ነው፡፡

## ዓምድ 16 - የድርጅቱ ዓይነት

በዚህ ዓምድ የቤቱ አገልግሎት ለመኖሪያና ለድርጅት፣ ለሆቴል/ለሆስቴል ወይም ለድርጅት ብቻ ከሆነ (በዓምድ 11 ኮድ 2፣ ኮድ 3 ወይም ኮድ 5 ለተጠቀረላቸው) የድርጅቱ ዋና ምርት ወይም የሚሰጠው አገልግሎት ተጠይቆ ትክክለኛው ኮድ ይጠቀራል፡፡ በዚህ ዓምድ የሚካተቱት ምድቦችና ኮዶች የሚከተሉት ናቸው፡፡

1 = አነስተኛ ወይም ትላልቅ የማምረቻ ኢንዱስትሪ

2 = የጎጆ ወይም ዕደ ጥበብ ኢንዱስትሪ

3 = የጅምላ ንግድ

4 = የችርቻሮ ንግድ

5 = የአገልግሎት ንግድ

6 = የመንግሥት ወይም የግል መሥሪያ ቤት

7 = ሌላ

### 1. አነስተኛ ወይም ትላልቅ የማምረቻ ኢንዱስትሪ

አነስተኛ ወይም ትላልቅ ማምረቻ ኢንዱስትሪ ማለት በአንድ ስፍራ የተለየ አድራሻ ያለውና አብዛኛውን ጊዜ በአንድ ሥራ አስኪያጅ ወይም ባለቤት የሚመራ ሆኖ በሞተር ኃይል በመጠቀም አንድ ወይም የተለያዩ ምርቶችን የሚያመርት ድርጅት ነው። የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት (በከፊልም ሆነ በጠቅላላ) ለአነስተኛ ወይም ትላልቅ የማምረቻ ኢንዱስትሪ ከሆነ በዓምዱ የድርጅቱ ዋና ምርት ወይም የሚሰጠው አገልግሎት ተጠይቆ ኮድ “ 1” ይጠቆራል።

ምሳሌ :- ዳቦ መጋሪያ፣ እንጨት መስንጠቂያ፣ ዱቄት ማምረቻ፣ የወፍጮ አገልግሎት መስጠት፣ የጨርቃ ጨርቅ ፋብሪካ ... ወዘተ።

ማምረት፣ ተብሎ የሚጠቀሰው የጥሬ ዕቃዎችንና የሽቀጣ ሽቀጦችን ቅርፅና ይዘት የመለወጥ ተግባርን ነው።

## 2. የጎጆ ወይም እደጥበብ ኢንዱስትሪ

የጎጆ ወይም ዕደ ጥበብ ኢንዱስትሪ ማለት በአንድ ሥፍራ የተለየ አድራሻ ያለውና አብዛኛውን ጊዜ በአንድ ሥራ አስኪያጅ ወይም ባለቤት የሚመራ ሆኖ በሞተር ኃይል ሳይጠቀም አንድ ወይም የተለያዩ ምርቶችን የሚያመርት ድርጅት ማለት ነው። የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት (በከፊልም ሆነ በጠቅላላ) ለጎጆ ወይም ለእደጥበብ ኢንዱስትሪ ከሆነ ኮድ “ 2” ይጠቆራል።

ምሳሌ :- የሽመና ሥራ፣ ሽክላ ሥራ፣ ብረታ ብረት ሥራ፣ ጠላ ጠምቆ ፣ ጠጅ ጥሎ በጅምላ ወይም በችርቻሮ መሸጥና እነዚህን የመሳሰሉትን ያጠቃልላል።

የቤቱ አገልግሎት ለጎጆ ወይም እደጥበብ ኢንዱስትሪና ለመኖሪያነት ከሆነ በዚህ ዓምድ የመሚመዘገበው ለጎጆ ወይም እደጥበብ ኢንዱስትሪነት እንደሚያገለግል ነው።

## 3. የጅምላ ንግድ

የጅምላ ንግድ ማለት አዳዲስ ወይም አሮጌ ዕቃዎችን (ቀደም ሲል የነበራቸውን አሰራር ወይም ቅርጾቻቸውንና ባህርያቸውን ሳይለውጥ) ለኢንዱስትሪዎች፣ ለንግድ ተቋሞች፣ ለድርጅቶች፣ ለቸርቻሪዎች፣ ለፕሮፌሽናል ተጠቃሚዎች፣ ለሌሎች የጅምላ ነጋዴዎች ... ወዘተ የመሸጥ ተግባር ነው። የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት የጅምላ ንግድ ከሆነ ኮድ 3 ይጠቆራል።

በዚህ የንግድ ዘርፍ ለሚሸጡት ሽቀጥ በቀጥታ ባለቤት የሆኑ የጅምላ ነጋዴዎች እንዲሁም የንግድ ወኪሎች በሙሉ ይጠቃልላሉ።

ምሳሌ:- አስመጪዎች፣ ላኪዎች የኢንዱስትሪም ሆነ የእርሻ ምርት በጅምላ አከፋፋዮች፣ በጅምላ የሚሸጡ የህብረት ሥራ ማህበራት፣ ነዳጅ በማከማቸት በጅምላ የሚሸጡ

ዴፖዎች ... ወዘተ በጅምላ ንግድ ድርጅትነት የሚጠቃለሉ ናቸው። ነገር ግን አንድ ፋብሪካ ምርቱን እያመረተ ራሱ በጅምላም ሆነ በችርቻሮ ቢሸጥ ወይም ወደ ውጭ ቢልክ መመደብ ያለበት በማምረቻ እንዲሰጥ (ማለትም በኮድ 1 ወይም 2 ውስጥ) መሆን ይኖርበታል ።

#### 4. የችርቻሮ ንግድ

የችርቻሮ ንግድ ማለት አዳዲስ ወይም አሮጌ ዕቃዎችን (ቀደም ሲል የነበራቸውን አሰራር ወይም ቅርጾቻቸውና ባህሪያቸው ሳይለወጥ) ለተጠቃሚው ኅብረተሰብ ለግል ወይም ለቤተሰብ ፍጆታ ወይም ጥቅም መልሶ የመሸጥ ተግባር ማለት ነው። የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት የችርቻሮ ንግድ ከሆነ ኮድ “4” ይጠቆራል።

በችርቻሮ የንግድ ዘርፍ ለሚሸጡት (ለሚቸረቸሩት) ሽቀጥ በቀጥታ ባለቤት የሆኑ የችርቻሮ የንግድ መደብሮች በሙሉ ይጠቃላሉ።

ለምሳሌ ፡- ሱቆች፣ ኪዎስኮች፣ የገበያ መደብር፣ በችርቻሮ ንግድ የተሰማሩ የኅብረት ሥራ ማህበራት ሱቆች፣ የጽህፈት መሣሪያዎች፣ መጽሔቶች ንግድ፣ የቢሮ ዕቃዎች ንግድ፣ የተዘጋጁ ልብሶች ንግድ፣ ያገለገሉ ዕቃዎች ችርቻሮ መደብር፣ የግልና የቤት ዕቃዎች ጥገናና ዕድሳት መደብር (የጫማ፣ የኤሌትሪክ ዕቃዎች፣ ሰዓትና ጌጣጌጥ፣ ... ወዘተ) ፣ መድኃኒት ቤቶች ... ወዘተ።

#### 5. የአገልግሎት ንግድ፡-

የአገልግሎት ንግድ ማለት ለግል፣ ለቤተሰብ ወይም ለድርጅቶች በክፍያ ላይ ተመስርቶ የሚሰጥ የልዩ ልዩ አገልግሎቶች የአገልግሎት ሰጪ ንግድ ተግባር ማለት ነው። የተመዘገበው ቤት በምዝገባው ወቅት የሚሰጠው አገልግሎት የአገልግሎት ሰጪ ንግድ ከሆነ ኮድ “5” ይጠቆራል።

ለምሳሌ ፡-

- ሆ፡-ሎች፣ መኝታ ቤቶችና ሌሎች የአጭር ጊዜ ማረፊያ ቤቶችና የመሳሰሉት
- ሬስቶራንት፣ ካፍቴራ፣ ቡና ቤትና የመመገቢያና የመጠጥ ቤቶች
- የማይንቀሳቀስ ንብረት የማክራየት፣ የመግዛትና የመሸጥ አገልግሎት
- የማሽን ፣ የመሣሪያ፣ የግልና የቤት ዕቃዎች ማክራየት አገልግሎት
- የመረጃ ማቀነባበርና ማጠናቀር አገልግሎት
- የቢሮና የሂሳብ ማሸኖች ጥገናና ዕድሳት አገልግሎት
- የማስታወቂያ አገልግሎት
- ተንቀሳቃሽ ፊልም መስራትና ማከፋፈል አገልግሎት
- ተንቀሳቃሽ ፊልም ማሳየት (ሲኒማ ቤቶች)
- የ፡ያትር፣ የመብረቃና ሌሎች ትዕይንቶች ሥራዎች
- ስፖርትና ሌሎች የመዝናኛ አገልግሎት

- የልብስ ገጽህና መስጫና ማቅለሚያ አገልግሎት
- የፀጉር ማስተካከያና የቁንጅና ሣሎን፣ ሹሩባ ስራ ... ወዘተ
- የገንዘብና የመድን ድርጅቶች (ባንክ ... ወዘተ)
- የትራንስፖርት አገልግሎት ሰጪ ንግድ ድርጅቶች፣ (የየብስ፣ የአየርና የውሃ ላይ ትራንስፖርት አገልግሎት) የጉዞ ወኪሎች፣ ... ወዘተ
- የትምህርት አገልግሎቶች (ገቢ ለማስገኘት ታስበው የተቋቋሙት ከሆኑ ብቻ)
- የጤና አገልግሎቶች (ገቢ ለማስገኘት ታስበው የተቋቋሙት ከሆኑ ብቻ)
- የፖስታና መገናኛ አገልግሎት ሰጪ ንግድ ድርጅቶች (ፖስታ፣ ~ ሌኮሙኒኬሽን ...ወዘተ)
- የመብራት ኃይል አገልግሎት
- በባለሙያ የሚሰጡ አገልግሎት ሰጪ ንግድ ድርጅቶች
- ሕግ ነክ አገልግሎት ሰጪ ንግድ ድርጅቶች
- የሂሳብ ሥራና አዲት አገልግሎት ሰጪ ንግድ ድርጅቶች
- የምህንድስና፣ የእነሳና ሌሎች የ~ክኒክ አገልግሎት ሰጪ ንግድ ድርጅቶች
- የሰዓሊያን
- የደራሲያን
- የማማከር ሥራዎች ... ወዘተ

በዓምድ 11 ላይ ቤቱ ለሆቴል/ ለሆስቴል ነዋሪዎች ያገለግላል ተብሎ መልስ ለተሰጣቸው ቤቶች ሁሉ በዚህ ዓምድ ላይ በአገልግሎት ሰጭነት እንደተሰማሩ የሚገልጸው ኮድ በድጋሚ ይጠቀሳቸዋል።

## 6. የመንግሥት ወይም የግል መሥሪያ ቤት

በምዝገባው ቀን ቤቱ የመንግሥት መሥሪያ ቤት ከሆነ ወይም የግል መሥሪያ ቤት (ቢሮ) ከሆነና ለመኖሪያነት የማያገለግል ከሆነ ኮድ 6 መጠቀር አለበት። ነገር ግን አንድ መሥሪያ ቤት የመንግሥትም ይሁን የግለሰብ ከመሥሪያቤትነቱ በተጨማሪ በማምረቻነት፣ በንግድ ወይም በአገልግሎት ተግባር የተሠማራ ከሆነ የሚመዘገበው መልስ የማምረቻነቱን፣ የንግድነቱን ወይም የአገልግሎት ሰጭነቱን የሚያመለክት መሆን ይኖርበታል። የትምህርትና የጤና ድርጅቶች ሆነው ለቢዝነስ /ለንግድ ያልተቋቋሙ ሁሉ በዚህ ኮድ እንደሚጠቃለሉ መገንዘብ ያስፈልጋል።

## 7. ሌላ

በማዕድንና በድንጋይ ቁፋሮ ማምረት ሥራ፣ የኤሌክትሪክ ኃይል በማመንጨት፣ ጋዝና ውኃ በማወጣት/ማምረት ሥራ እንዲሁም ኮንስትራክሽን ሥራ የተሰማሩ ድርጅቶች ሁሉ በዚህ ኮድ ይጠቃለላሉ። የዓለም አቀፍ ድርጅቶችና እርዳታ ሰጭ ድርጅቶች (የቢሮ አገልግሎት ከሚሰጡት ቤቶች ውጭ) በዚህ ኮድ ይካተታሉ።

## ዓምድ 17 - በድርጅቱ ስራ ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች ብዛት

ይህ ዓምድ የሚመለከተው በዓምድ 16 ውስጥ ከኮድ 1-5 ለተጠቀረላቸው ቤቶች ብቻ ነው። እነዚህም ቤቶች አነስተኛ ወይም ትላልቅ የማምረቻ ኢንዱስትሪዎች፣ የኅጅና እደጥበብ ኢንዱስትሪዎች፣ የጅምላና ችርቻሮ ንግድ ወይም አገልግሎት ሰጭዎች ናቸው።



**በስራው ተካፋይ የሆነ ሠራተኛ፡-** በስራው ተካፋይ የሆነ ሠራተኛ ማለት ዕድሜው 10 ዓመትና ከዛ በላይ የሆነ፣ ደመወዝ ተከፍሎትም ሆነ ሳይከፈለው በድርጅቱ በሥራ ተካፋይ የሆነ ባለንብረት፣ በሥራው ተካፋይ የሆነ የባለንብረቱ ቤተሰብ አባላት፣ ሽሪኮችና በደመወዝ ተቀጥረው የሚሠሩትን ቋሚና ኮንትራት/ጊዚያዊ ሠራተኞችን ያጠቃልላል። ድርጅቱ ዋናው ድርጅት ከሆነ በስራው ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች ብዛት ተብሎ የሚመዘገበው የቅርንጫፍ ድርጅቶችን አይጨምርም። እንዲሁም ድርጅቱ ቅርንጫፍ ከሆነ በስራው ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች ብዛት የዋናውንና የሌሎች ቅርንጫፍ ድርጅቶችን ብዛት ሳይጨምር የቅርንጫፉን በስራው ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች ብቻ ይመለከታል።

በስራው ተካፋይ የሆኑ ሠራተኞች ብዛት በሚከተሉት ኮዶች አማካይነት ይጠቆራል። በቅጽ 1 ላይ የሚጠቀረው ኮዱ ነው እንጂ የሠራተኞቹ ብዛት እንዳልሆነ መጠንቀቅ ያስፈልጋል። ለምሳሌ የሠራተኞቹ ብዛት ስድስት ከሆነ በዓምዱ የሚጠቀረው ኮድ 1 ነው።

- 1 = ከ10 በታች ሠራተኞች ያሉት
- 2 = ከ10 እስከ 20 ሠራተኞች ያሉት
- 3 = ከ21 እስከ 49 ሠራተኞች ያሉት
- 4 = ከ50 እስከ 99 ሠራተኞች ያሉት
- 5 = 100 እና በላይ ሠራተኞች ያሉት

## ምዕራፍ 4

### ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸው ቤተሰቦች አመራረጥና የቆጠራ ቦታ መቆጣጠሪያ ቅጽ አሞላል

#### ሀ. ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸው ቤተሰቦች አመራረጥ

እያንዳንዱ ቆጣሪ በተመደበበት የቆጠራ ቦታ ውስጥ ለሚገኙ መደበኛ ቤተሰቦችና ነዋሪዎች የሚሞላላቸው ሁለት ዓይነት መጠይቆች ተዘጋጅተዋል። እነዚህም የመጠይቅ ዓይነቶች አጭርና ረጅም መጠይቆች ይባላሉ። ቆጣሪው በተመደበበት የቆጠራ ቦታ ውስጥ በናሙና ለተመረጡ ቤተሰቦች ረጅም መጠይቅ የሚሞላላቸው ሲሆን በናሙና ላልተመረጡ ቤተሰቦች ደግሞ አጭር መጠይቅ ይሞላላቸዋል።

በእያንዳንዱ ቆጠራ ቦታ ለሚደረገው የናሙና ቤተሰቦች ምርጫ በመነሻነት የሚያገለግለው ዶክሜንት የቤቶችና የቤተሰቦች መመዝገቢያ ቅጽ (ቅጽ-1) ሲሆን ምርጫውም የሚከናወነው በቅጽ ክፍል 2 ዓምድ 12 እና ዓምድ 13 ላይ የተሞሉ መረጃዎችን በመጠቀም ይሆናል። ምርጫው ከመከናወኑ በፊት በእያንዳንዱ የቆጠራ ቦታ ውስጥ የቤቶችና የቤተሰቦች ምዝገባ መጠናቀቅ ይኖርበታል። በተጨማሪም በዓምድ 12 ለቤተሰብ ኃላፊዎች የሚሰጠው ተራ ቁጥር ከ001 በመጀመር ያለምንም ቁጥር መዘለል ወይም መደገም እስከ መጨረሻው የቤተሰብ ኃላፊ ስም ድረስ በተከታታይ መጠናቀቁን ማረጋገጥ ያስፈልጋል። ከዚያም በቅድሚያ የሆቴል/ሆስቴልና የጋርዮሽ ነዋሪዎች ሁሉም ረጅም መጠይቅ ስለሚሞላላቸው በቅጽ-1 አምድ 14 ላይ በየአንጻራቸው የ “✓” ምልክት ማድረግ ያስፈልጋል።

በመቀጠልም በእያንዳንዱ የቆጠራ ቦታ በቅጽ 1 ዓምድ 12 ከተራ ቁጥር 001-005 ከተመዘገቡት መደበኛ ቤተሰቦች መካከል አንድ ቤተሰብ፣ ከተራ ቁጥር 006-010 አንድ ቤተሰብ፣ ከ011-015 አንድ ቤተሰብ፣ ... ወዘተ በናሙና ይመረጣል። ከመጀመሪያዎቹ አምስት ቤተሰቦች በየትኛው ተራ ቁጥር ላይ ያለው ቤተሰብ የመጀመሪያው ናሙና እንደሆነ ለመወሰን ቆጣሪው ከተቆጣጣሪው “1” እና “5”ን ጨምሮ ከ 1 እስከ 5 ካሉት ቁጥሮች መካከል “የመነሻ ቁጥር” ይሰጠዋል።

ይህ የመነሻ ቁጥር ቆጣሪው በተመደበበት የቆጠራ ቦታ ውስጥ የሚመርጣቸውን ቤተሰቦች ለይቶ ለማወቅ ወሳኝነት ይኖረዋል። ቆጣሪው ከተቆጣጣሪው የተሰጠው የመነሻ ቁጥር የመጀመሪያውን ናሙና ቤተሰብ ወዲያውኑ ያሳውቀዋል። ይህም ማለት የመነሻ ቁጥር “1” ለተሰጠው ቆጣሪ በቅጽ 1 ዓምድ 12 ባለተራ ቁጥር 001 ቤተሰብ የመጀመሪያው ተመራጭ ሲሆን የመነሻ ቁጥር “2” ለተሰጠው ቆጣሪ ደግሞ ባለተራ ቁጥር 002 የመጀመሪያው ተመራጭ ቤተሰብ ይሆናል። እንዲሁም የመነሻ ቁጥር “5” ለተሰጠው ቆጣሪ ደግሞ ባለተራ ቁጥር 005 የመጀመሪያው ተመራጭ ቤተሰብ ይሆንለታል። እያንዳንዱ ቆጣሪ 2ኛውን ተመራጭ ቤተሰብ ለማወቅ በመጀመሪያው ተመራጭ ቤተሰብ ተራ ቁጥር ላይ 5 በመደመር 3ኛውን ተመራጭ ቤተሰብ ለማወቅ

ደግሞ በ2ኛው ተመራጭ ቤተሰብ ተራ ቁጥር ላይ 5 በመደመር እንዲሁ እያለ እስከመጨረሻው ተመራጭ ቤተሰብ ድረስ ይቀጥላል፡፡

ለምሳሌ የመነሻ ቁጥሩ 1 ለሆነ የቆጠራ ቦታ የሚመረጡት ቤተሰቦች 001፣ 006፣ 011፣ 016፣ 021፣ 026፣ 031፣ ... ወዘተ ተራ ቁጥር ያላቸው ቤተሰቦች ናቸው፡፡ በተመሳሳይ መልኩ የመነሻ ቁጥሩ 2 ለሆነ የቆጠራ ቦታ የሚመረጡት ቤተሰቦች 002፣ 007፣ 012፣ 017፣... ወዘተ ተራ ቁጥር ያላቸው ቤተሰቦች ይሆናሉ፡፡ ቆጣሪው በዚህ ዓይነት ረዥም መጠይቅ እንዲሞላላቸው የተመረጡ ቤተሰቦችን በቅጽ 1 ዓምድ 14 ላይ ይህንኑ ለማመልከት በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ላይ የ"✓" ምልክት ማድረግ ይኖርበታል፡፡

በምርጫው አፈፃፀም ላይ ቆጣሪው የሚከተለውን ነጥብ መገንዘብ ይኖርበታል፡፡ በናሙና የሚመረጡ ሁሉ መደበኛ ቤተሰቦች መሆን ይገባቸዋል፡፡ ሆኖም ምርጫው ያረፈው መደበኛ ቤተሰብ ላይ ካልሆነ ማለትም የጋርዮሽ መኖሪያ ወይም ሆቴል/ሆስቴል ከሆነ እሱን በመዝለል (መጀመሪያውኑ ረጅም መጠይቅ የሚሞላለት ስለሆነ) ቀጥሎ የሚገኘው መደበኛ ቤተሰብ በናሙናነት ይወሰዳል፡፡ ለምሳሌ፡- ቆጣሪው ለመነሻ የተሰጠው ቁጥር 2 ቢሆንና በቅጽ 1 አምድ 12 ላይ ተራ ቁጥር 002 ላይ የተመዘገበው የጋርዮሽ መኖሪያ ሆኖ ቀድሞ በቅጽ 1 አምድ 14 ላይ የ"✓" ምልክት የተደረገለት ቢሆን፤ ይህንን በመዝለል ቀጣዩን መደበኛ ቤተሰብ የመጀመሪያ ተመራጭ በማድረግ እንዲሁም ሁለተኛውን ተመራጭ ቤተሰብ ለማግኘት ከመጀመሪያው ተመራጭ ቤተሰብ ተራ ቁጥር ላይ 5 ይደመራል፡፡ ከዚያም በተደረሰበት ተራ ቁጥር ላይ አምስት እየተደመረ ምርጫው እስከ መጨረሻው ተመራጭ ቤተሰብ ድረስ ይቀጥላል፡፡

#### **ለ. የቆጠራ ቦታ መቆጣጠሪያ ቅጽ አሞላል**

1. ይህ ቅጽ ወደ ቆጠራ ቦታ ከተላኩት አጭርና ረዥም መጠይቆች ውስጥ ምን ያህሉ በትክክል ተሞልተው ሥራ ላይ እንደዋሉ ለማገናዘቢያ ያገለግላል፡፡
2. በተጨማሪም በዚሁ ቅጽ ላይ የቆጣሪ መለያ ቁጥር የተሰጠ ሲሆን ይህ የቆጣሪ መለያ ቁጥር ለቆጣሪው እንደመለያ መታወቂያ የሚያገለግል በመሆኑ እያንዳንዱ ቆጣሪ ቁጥሩን በሚገባ ማወቅና ሁሉም ማስታወስ ይኖርበታል፡፡ ይህም የቆጣሪ መለያ ቁጥር በአጭሩ መጠይቅ ሽፋን ገጽ ላይ፣ በረዥሙ መጠይቅ የመጀመሪያ ገጽ በስተግራ በኩል ጫፍ “የቆጣሪ መለያ ቁጥር” በሚለው ሣጥን ስር ከተሞላ በኋላ በቁጥሮቹ አቅጣጫ በጥንቃቄ መጠቀር ይኖርበታል፡፡
3. ቅጹ የሚሞላው ቆጣሪው በተመደበበት ቆጠራ ቦታ ውስጥ ለሚገኙ ቤተሰቦች በሙሉ በተሰጠው መመሪያ መሠረት አጭርና ረዥም መጠይቅ ሞልቶ ካጠናቀቀ በኋላ ነው፡፡
4. በመጀመሪያ በቅጹ ላይ በስተግራ በኩል የአካባቢ መለያውን ከካርታው ላይ በማየት በተሰጠው ክፍት ቦታ ይመዘግባል፡፡ ከዚያም በስተቀኝ በኩል የተጠናቀቁ መጠይቆች በሚለው ሣጥን ሥር አጭር መጠይቅ በሚለው አቅጣጫ በቆጠራ ቦታው ተጠናቀው የተሞሉ አጭር መጠይቆች ብዛት የሚመዘገብ ሲሆን ረዥም መጠይቅ በሚለው አቅጣጫ ባሉት ሣጥኖች ውስጥ ደግሞ በቆጠራ ቦታው ተጠናቀው የተሞሉ ረዥም መጠይቆች ብዛት ይመዘግባል፡፡

5. ቆጣሪው መረጃዎች ሁሉ ትክክል መሆናቸውን ካረጋገጠ በኋላ ስሙን፣ ፊርማውንና ቀኑን ያስፍራል። በተጨማሪም ተቆጣጣሪው የቅጹን አሞላል ትክክለኛነት ካረጋገጠ በኋላ ስሙን፣ ፊርማውንና ቀኑን ያስፍራል። ይህ ከሆነ በኋላ መረጃ ከተሰበሰበባቸው አጭርና ረጅም መጠይቆች ጋር በማያያዝ ወደ ዋና መ/ቤት መላክ አለበት።

## ምዕራፍ 5

### የሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ አሞላል መመሪያ

በመላው አገሪቱ ለሚካሄደው የሕዝብና ቤት ቆጠራ መረጃ አሰባሰብ አጭርና ረጅም መጠይቆች የተዘጋጁ መሆኑ በምዕራፍ 4 ተገልጿል፡፡ ረጅሙ መጠይቅ የሚሞላው በናሙና ለተመረጡ ቤተሰቦች፣ ለሁሉም የሆቴል/ሆስቴልና የሌላ ጋርዮሽ ነዋሪዎች ነው፡፡ አጭሩ መጠይቅ ደግሞ በቆጠራ ቦታው ለሚገኙ በናሙና ላልተመረጡ ለቀሪዎቹ ቤተሰቦችና መጠለያ ቤት ለሌላቸው ግለሰቦች መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡ ከዚህ በታች የተሰጠው መመሪያ ለረጅሙ መጠይቅ የቀረበ ሲሆን በአጭሩ መጠይቅ ውስጥ ያሉ ጥያቄዎች በሙሉ በረጅሙ መጠይቅ ውስጥም የሚገኙ ስለሆኑ ይኸው መመሪያ ለአጭሩ መጠይቅም ያገለግላል፡፡

ረጅሙ መጠይቅ የሚሞላው በቤቶችና ቤተሰቦች መመዝገቢያ ቅጽ (ቅጽ 1) በዓምድ 14 ላይ የ “✓” ምልክት በተደረገላቸው ቤቶች ውስጥ ለሚገኙ ቤተሰቦች/ነዋሪዎች ነው፡፡ ረጅሙ መጠይቅ አምስት ክፍሎች ያሉት ሲሆን የየክፍሉም አሞላል መመሪያ ከዚህ በታች ተመልክቷል፡፡

#### ማሳሰቢያ፤

1. በሣጥኖች ውስጥ ያሉት ቁጥሮች በሚጠቀሩበት ወቅት በቁጥሩ ላይ ደመቅ ያለ ሰረዝ በማድረግና ቁልቁል በማጥቀር ይሆናል፡፡ በሚጠቀርበት ወቅት ለማጥቀሪያ ከተሰጠው ሳጥን ውጭ አልፎ ማጥቀር አይፈቀድም፡፡ ምሳሌ፡-

ከመጠቀሩ በፊት 2 ከተጠቀረ በኋላ 2

2. ሣጥኖቹ በሚጠቀሩበት ወቅት ቀይ ቀለም መጠቀም ፈጽሞ አይፈቀድም፡፡
3. ጥያቄው የማይመለከት በመሆኑ ምክንያት በይለፍ ትእዛዝ ሣይጠየቁ ለሚታለፉ ጥያቄዎች በሙሉ ምንም አይነት ምልክት ሣይደረግ መታለፍ ይኖርበታል፡፡
4. በስህተት የተጠቀሩ ቁጥሮች ለዚሁ ተግባር በተሰጠ ላጲስ ሙሉ ለሙሉ መጥፋት አለባቸው፡፡
5. ለቅያችና መጠይቆች እጅግ ከፍተኛ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡ ከእነዚህም ጥንቃቄዎች ውስጥ ዋና ዋናዎቹ የሚከተሉት ናቸው፡፡

- መታጠፍ የለበትም፤
- መጨማሪያ ወይም መጨራመት የለበትም፤
- ምንም ዓይነት ባዕድ ነገር (ለምሳሌ ውሃ፣ ምግብ፣ ቅባት፣ ጭቃ፣... ወዘተ) ሊነካው አይገባም፤
- ለቁጥርና ስም መጻፊያ እንዲሁም ለማጥቀሪያ ከተሰጡት ሳጥኖች ውጭ መጻፍም ሆነ ምልክት ማድረግ አይፈቀድም፤
- በመጠይቁ ጠርዞች ላይ ምንም አይነት ምልክት ማድረግ አይፈቀድም፡፡

6. ተሞልተው የሚጠቀሩ ቁጥሮች ወዲያውኑ እንደተሞሉ መጠቀር ይኖርባቸዋል እንጂ በኋላ ይጠቀራሉ በሚል ፈጽሞ መታለፍ የለባቸውም፡፡

## **ክፍል - 1    የአካባቢ መለያ**

ከዓምድ 1 - 8 ባሉት ዓምዶች ውስጥ የቆጠራ ቦታው የአካባቢ መለያ መረጃ ይሞላል። እያንዳንዱ ዓምድ የተለያዩ መረጃዎች የሚሰበሰቡበት ጥያቄ የያዘ ሲሆን በዓምዶቹ ሥር የሚገኙት ክፍት ቦታዎች ደግሞ መረጃው ወደ ኮምፒውተር እንዲቀረጽ የሚያገለግሉ ኮዶች/ቁጥሮች የሚሞሉባቸው ቦታዎች ናቸው።

### **ዓምድ 1 -        ክልል**

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ክልል ኮድ ከካርታው መግለጫ ላይ እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።

### **ዓምድ 2 -        ዞን**

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ዞን ኮድ ከካርታው መግለጫ ላይ እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።

### **ዓምድ 3 -        ወረዳ**

በዚህ ዓምድ በተሰጠው ክፍት ቦታ የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ወረዳ ኮድ ከካርታው መግለጫ ላይ እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።

### **ዓምድ 4 እና 5    ከተማ እና ክፍለ ከተማ**

እነዚህ ዓምዶች ለከተማ የቆጠራ ቦታዎች ኮዱ ከካርታው መግለጫ ላይ እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል። ለገጠር የቆጠራ ቦታዎች በሙሉ በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ውስጥ ከተማ በሚለው ዓምድ ስር 8 ክፍለ ከተማ በሚለው አንጻር ደግሞ 88 ተሞልቶ ይጠቀራል።

### **ዓምድ 6 -        የመቆጣጠሪያ ቦታ**

የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት የመቆጣጠሪያ ቦታ ቁጥር ከካርታው መግለጫ ላይ ተወስዶ በተሰጠው ክፍት ቦታ ይሞላል። ይኸው የመቆጣጠሪያ ቁጥርም በትክክል መጠቀር አለበት።

### **ዓምድ 7 -        ቀበሌ**

የቀበሌው ቁጥር ከካርታው መግለጫ ላይ ታይቶ በዓምዱ በተሰጠው ክፍት ቦታ ተሞልቶ በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።

### **ዓምድ 8 -        የቆጠራ ቦታ**

ቆጠራው የሚካሄድበት የቆጠራ ቦታ ኮድ/ቁጥር ከካርታው መግለጫ ላይ ታይቶ በዚህ ዓምድ በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ከካርታው እየታየ ከተሞላ በኋላ ይኸው የቆጠራ ቁጥርም በትክክል መጠቀር ይኖርበታል ።

**ማሳሰቢያ፡-**

ለእያንዳንዱ መጠይቅ የአካባቢ መለያ የግድ መሞላትና መጠቀር ስለሚኖርበት ቆጣሪዎች ሳይዘነጉ ለሁሉም መሙላት ይኖርባቸዋል፡፡

**ክፍል ሁለት - የአኗኗር ሁኔታ እና የመኖሪያ ቤት መለያ**

በዚህ ክፍል መጠይቅ ለሚሞላለት ቤተሰብ የአኗኗር ሁኔታ ፣ የቤት መለያ ተራ ቁጥርና የቤተሰብ ተራ ቁጥር መረጃዎች ተሞልቶ ይጠቀራል፡፡

**ጥያቄ 1 ፡- የአኗኗር ሁኔታ**

በዚህ ክፍል የሚሰበሰበው መረጃ የሰዎችን አኗኗር ሁኔታ ማለትም የመደበኛ ቤተሰብ ነዋሪዎች፣ የሆቴል/ሆስቴል ነዋሪዎች፣ የህፃናት ማሳደጊያ ነዋሪዎች፣ የአዳሪ ት/ቤት ነዋሪዎች (የመኝታ አገልግሎት የሚሰጡ ዩኒቨርሲቲዎችና ኮሌጆችን ይጨምራል)፣ የማረሚያ ቤት ነዋሪዎች፣ የሌላ ጋርዮሽ ነዋሪዎች፣ ውሃና ግጦሽ ፍለጋ ከቦታ ቦታ የሚዘዋወሩ እና መጠለያ ቤት የሌላቸው ግለሰቦች መሆናቸውን ለመለየት ነው፡፡ መጠለያ ቤት የሌላቸው የሚባሉት በረንዳ አዳሪዎች፣ በየመንገዱ የሚያድሩ፣... ወዘተ ናቸው፡፡

በተጨማሪም በሆቴል/በሆስቴል ውስጥ የሚገኙ መደበኛ ቤተሰቦች (በቅጽ 1 ላይ የቤተሰብ ኃላፊ ስም፣ የተለየ የቤተሰብ ተራ ቁጥርና የቤት ተራ ቁጥር የተሰጣቸው) በዚህ ጥያቄ የሚጠቀረው ኮድ 1 ነው እንጂ ኮድ 2 አይደለም፡፡ መጠይቁ የሚሞላለትን ቤተሰብ ወይም ግለሰብ የአኗኗር ሁኔታ በመለየት ከሚከተሉት ኮዶች ውስጥ ትክክለኛውን ኮድ ማጥቀር ያስፈልጋል፡፡

- 1 = መደበኛ ነዋሪ
- 2 = የሆቴል/ሆስቴል ነዋሪ
- 3 = በህፃናት ማሳደጊያ የሚኖሩ
- 4 = አዳሪ ትምህርት ቤት (ማደሪያ ያላቸውን ዩኒቨርሲቲዎችና ኮሌጆችን ይጨምራል)
- 5 = በማረሚያ ቤት የሚኖሩ
- 6 = በሌላ ጋርዮሽ የሚኖሩ
- 7 = ውሃና ግጦሽ ፍለጋ ከቦታ ቦታ የሚዘዋወሩ
- 8 = መጠለያ ቤት የሌላቸው

**ጥያቄ 2 ፡- የቤት መለያ ተራ ቁጥር**

በተሰጠው ክፍት ቦታ ለእያንዳንዱ ቤተሰብ በባለ ሶስት አህዝ ቁጥር የቤቱ መለያ ተራ ቁጥር ቁልቁል ከተሞላ በኋላ ይህንኑ ቁጥር በትክክል ማጥቀር ያስፈልጋል፡፡ ይህ ቁጥር የሚገኘው ከቅጽ 1 ዓምድ 9 ላይ መሆኑ መታወቅ ይኖርበታል፡፡

### **ጥያቄ 3 :- የቤተሰብ/የሆቴል/የስቴል/የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር**

ለእያንዳንዱ ቤተሰብ፣ ሆቴል/የስቴልና የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር በተሰጠው ክፍት ቦታ ላይ ከተመዘገበ በኋላ ይህንኑ ቁጥር በትክክል ማጥቆር ያስፈልጋል። ይህ ቁጥር የሚገኘው ከቅጽ 1 ዓምድ 12 ላይ ነው። በዚህ ክፍት ቦታ ውስጥ የሚመዘገበው የቤተሰብ ተራ ቁጥር ለመኖሪያ ብቻ፣ ለመኖሪያና ለድርጅት፣ ወይም በሆ~ል/ሆስ~ል ነዋሪ ለሆኑ ወይም በሌላ የጋርዮሽ መኖሪያ ለሚኖሩ ቤተሰቦች ብቻ ነው። በሌላ አገላለፅ በዚህ ክፍት ቦታ ላይ የቤተሰብ/ሆቴል/የስቴልና የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር የሚሞላላቸው እና የሚጠቆላቸው በቅጽ 1 ዓምድ 11 ኮድ 1፣ 2፣ 3 ወይም 4 ለተሞላላቸው ብቻ ነው።

በአጭሩ መጠይቅ በክፍል 2 ጥያቄ 3 የሚሞላላቸውና የሚጠቆላቸው መደበኛ ቤተሰቦችና መጠለያ ቤት የሌላቸው ብቻ መሆኑን መዘንጋት የለበትም።

### **ክፍል ሶስት - ስለቤተሰብ መደበኛ አባላት ዝርዝር መረጃ**

የቤተሰብ አባላት ዝርዝር መረጃ ከመመዝገቡ በፊት የቤተሰብ መደበኛ አባልና የቤተሰብ ኃላፊ ትርጉምን ጠንቅቆ ማወቅ እና ከዚያ በኋላ አጣርቶ መመዝገብ ያስፈልጋል። ለዚህም የቤተሰብን ጽንሰ ሃሳብ በገጽ 18 'ሐ' በዝርዝር የቀረበውን/የተገለፀውን በሚገባ መረዳት ይገባል።

#### **ሀ/ መደበኛ የቤተሰብ አባል**

አንድ ሰው መደበኛ የቤተሰብ አባል ነው የሚባለው ቢያንስ ስድስት ወር ሙሉ ያለማቋረጥ ከቤተሰቡ ጋር የኖረ እንደሆነ ነው። በተጨማሪም ከቤተሰቡ ጋር ለዘለቄታው ለመኖር የመጡ ሁሉ ከቤተሰቡ ጋር መኖር ከጀመሩ ስድስት ወር ባይሞላቸውም እንደ መደበኛ የቤተሰብ አባል ይቆጠራሉ። ከስድስት ወር በታች ከቤተሰቡ ለጊዜው ተለይተው የቆዩ የቤተሰብ አባላት እንደ መደበኛ የቤተሰብ አባል መቆጠር አለባቸው። ነገር ግን ከቤተሰቡ ተለይተው ከሄዱ ስድስት ወር ወይም ከዚያ በላይ የሆናቸው፣ ወይም ከስድስት ወር በላይ ለመቆየት አቅደው የሄዱ ከቤተሰቡ ከወጡ ስድስት ወር ባይሞላቸውም እንደ ቤተሰብ መደበኛ አባል አይቆጠሩም።

#### **የሚከተሉት የቤተሰብ አባላት እንደ መደበኛ የቤተሰብ አባል መቆጠር ይኖርባቸዋል።**

1. በቆጠራው ቀን ከቤተሰቡ ጋር ቢያንስ ለስድስት ወር የኖሩ ሁሉ፤
2. ከቤተሰቡ ጋር መኖር ከጀመሩ ስድስት ወር ባይሞላቸውም ከቤተሰቡ ጋር ለስድስት ወር ወይም ከዚያ በላይ ለመቆየት እቅድ ያላቸው ሁሉ፤ ለምሳሌ ባል አግብታ ከወላጆችዋ ቤት ወደ ባሏ የሄደች ሴት በቆጠራው ቀን ስድስት ወር ባይሞላትም የባሏ ቤተሰብ መደበኛ አባል ትሆናለች ማለት ነው። እንዲሁም ሥራ አግኝቶ ለዘለቄታው ለመኖር ወደ ሌላ ቤተሰብ የሄደ ስድስት ወር ባይሞላውም በቆጠራው ቀን የተገኘበት ቤተሰብ አባል ይሆናል።
3. የቤት ሠራተኞች፣ አብዛኛውን ጊዜ ከቤተሰቡ ጋር የሚያድሩና ሌላ መኖሪያ የሌላቸው ሁሉ፤



4. በቆጠራው ቀን ከስድስት ወር ላነሰ ከቤተሰቡ ለጊዜው የተለዩ ለምሳሌ በእረፍት ላይ ያሉ፤ ለዓመት በዓል ወደ ሌላ ቦታ የሄዱ፤ ሆስፒታል የገቡ፤ ዘመድ ለመጠየቅ የሄዱና ከሥራቸው ጋር በተያያዘ ጉዳይ ላይ ያሉትን አባላት ሁሉ ያጠቃልላል፡፡

5. ሌላ መኖሪያ ሥፍራ የሌላቸውና በሕዝብ ቆጠራው ቀን ከቤተሰቡ ጋር የሚኖሩ አባላት ሁሉም፤ ለምሳሌ በተለያዩ ቤቶች እያቀያየሩ ለሚኖሩ መደበኛ መኖሪያ የሌላቸው ግለሰቦች በቆጠራው ቀን በሚገኙበት ቤተሰብ እንደ መደበኛ አባል ተቆጥረው ይመዘገባሉ፡፡

**6. ተማሪዎች**

ከቤተሰቦቻቸው፣ ከወላጆቻቸው ከመደበኛ የመኖሪያ ሥፍራዎች ተለይተው በመደበኛ ትምህርት ቤቶች፣ በኮሌጆች፣ በዩኒቨርሲቲዎች፣...ወዘተ ትምህርታቸውን በመከታተል ላይ የሚገኙ ተማሪዎች በሙሉ ትምህርታቸውን በሚከታተሉበት አካባቢ (ከተማ) መደበኛ ነዋሪዎች ሆነው መቆጠር አለባቸው፡፡ በቆጠራው ወቅት ትምህርት ቤት በመዘጋቱ ምክንያት ትምህርታቸውን የሚከታተሉበትን ቦታ ለቀው ወደየቤተሰቦቻቸው የተመለሱ ተማሪዎች ከቤተሰቦቻቸው ጋር መደበኛ የቤተሰብ አባል ሆነው ይመዘገባሉ፡፡ በአዳሪ ትምህርት ቤት የሚማሩ ተማሪዎች እንዲሁም ከወላጆቻቸው ተለይተው ቤት ተከራይተው ወይም ከዘመድ ተጠግተው እየኖሩ የሚማሩ ተማሪዎች ምንም እንኳን በየሳምንቱ ወይም በየአሥራ አምስቱ ቀን ስንቅ ለማምጣት ወይም ወላጆቻቸውን ለመጠየቅ ወደ ቤተሰቦቻቸው ቢሄዱም የሚቆጠሩት በሚኖሩበት አካባቢ እንጂ ወላጆቻቸው ቤት አይደለም፡፡ ነገር ግን ከመደበኛ መኖሪያቸው (ከቤታቸው) በየቀኑ ወደ ትምህርት ቤት እየተመለሱ የሚማሩ ተማሪዎች ሁሉ የሚኖሩበት ቤተሰብ መደበኛ አባል ሆነው መቆጠር አለባቸው፡፡

**7. በህፃናት ማሳደጊያ፣ በአዳሪ ት/ቤት፣ በማረሚያ ቤትና በሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ የሚኖሩ**

በህፃናት ማሳደጊያዎች፣ በአዳሪ ት/ቤቶች (የመኝታ አገልግሎት የሚሰጡ ዩኒቨርሲቲዎችንና ኮሌጆችን ጨምሮ)፣ በማረሚያ ቤቶች (የፍርድ ውሳኔ ያገኙም ሆኑ ያላገኙ) እና በሌላ የጋሪዮሽ መኖሪያዎች (ለምሳሌ የአረጋውያን መጠሪያዎች፣ ገዳማት ... ወዘተ) የሚኖሩ ሁሉ በቆጠራው ጊዜ ባሉበት እንደ አባል ስለሚቆጠሩ በቤተሰቦቻቸው መኖሪያ እንደ መደበኛ የቤተሰብ አባል አይወሰዱም፡፡ በሌላ በኩል በፖሊስ ጣቢያም ሆነ በጊዜያዊ ማቆያ ቦታዎች በእስር ላይ የሚገኙ ሰዎች የጊዜው እርዝማኔ ከግምት ውስጥ ሳያገባ የቤተሰቡ መደበኛ አባል ሆነው ይመዘገባሉ፡፡

**ለ/ እንግዳ**

እንግዳ ማለት የቤተሰቡ መደበኛ አባል ሳይሆን በሕዝብና ቤት ቆጠራ ቀን እቤት ያደረ ዘመድ ወይም ዘመድ ያልሆነ ማንኛውም ግለሰብ ነው፡፡

**ሐ/ የቤተሰብ ኃላፊ**

“የቤተሰብ ኃላፊ” ማለት የቤተሰቡ መደበኛ አባል የሆነ ወንድ/ሴት እና በቤተሰቡ አባላት እንደ ኃላፊ የሚቆጠር/የሚታይ ነው፡፡ ከአንድ በላይ ሚስቶች ያሉት ሰው ሚስቶቹ በተለያዩ ቤተሰብ የሚኖሩ ከሆነና እርሱ በሁሉም ዘንድ የቤተሰቡ ኃላፊ ተደርጎ የሚቆጠር ከሆነ

በቤተሰብ ኃላፊነት የሚመዘገበው አሁን በሕይወት ካሉት ውስጥ በቅድሚያ ካገባት (አንጋፋ) ሚስቱ ጋር ብቻ ይሆናል። ሌሎች ሚስቶች ግን በራሳቸው ቤተሰብ ውስጥ ኃላፊ ወይም የቤተሰብ አባል ሆነው ሊመዘገቡ ይችላሉ።

## **ጥያቄ 1 - የቤተሰብ አባላት እና እንግዶች ተራ ቁጥር**

መጠይቁ በቅድሚያ ስምንት የቤተሰብ አባላትን ለመመዝገብ እንደሚበቃ ተደርጎ ተዘጋጅቷል። በጥያቄ 1 ይህ የቤተሰብ አባላት ተራ ቁጥር ለእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ከቤተሰብ ሀላፊው ጀምሮ መጠቀር እንዳለበት መገንዘብ ያስፈልጋል።

የቤተሰብ አባላት ብዛት ከስምንት በላይ ከሆነ ሌላ ተጨማሪ መጠይቅ መጠቀም ያስፈልጋል። በዚህን ጊዜ የምንጠቀመው ተጨማሪ መጠይቅ ቀጣይ መሆኑን ለማመልከት መጀመሪያ በመጠይቁ “ለዚህ ቤተሰብ ይህ መጠይቅ የሌላ መጠይቅ ቀጣይ ከሆነ ይህንን ሳጥን አጥቁር/ሪ” ከሚለው ጎን ይህንኑ ለማመልከት ሲባል የተዘጋጀውን ሳጥን ማጥቀር ያስፈልጋል። ቆጣሪዎች ተጨማሪ መጠይቅ በተጠቀሙ ቁጥር በቅድሚያ ይህንን ሳጥን ካጠቀሩ በኋላ የአካባቢ መለያና ቀሪዎቹን መረጃዎች መሙላት ይኖርባቸዋል።

## **ጥያቄ 2 - የቤተሰብ መደበኛ አባላትና የእንግዶች ሙሉ ስም**

በዚህ ጥያቄ በመጠይቁ ላይ በስፈራውና ከላይ ስለቤተሰብ በተገለጸው ትርጉምና ጽንሰ ሃሳብ መሠረት በመጀመሪያ “እዚህ ቤት አብረው የሚኖሩና ምግባቸውን በአንድነት አብስለው የሚመገቡ አባላትን ከኃላፊው ጀምረው በሙሉ ያስመዝግቡኝ” ብሎ በመጠየቅ የቤተሰብ መደበኛ አባላት ስም ከኃላፊው ጀምሮ በሙሉ ይዘረዘራል። በመጨረሻም በቆጠራው ቀን ቤት ያደሩ እንግዶችን ስም በመጠየቅ ይመዘገባል። አመዘጋገቡም በሚከተለው ቅደም ተከተል ሊሆን ይችላል።

- የቤተሰብ ኃላፊ፤
- የኃላፊው ባለቤት፤
- አብረው የሚኖሩ ልጆች በዕድሜ ቅደም ተከተል፤
- ሌሎች ዘመዶች፤
- ዘመድ ያልሆኑ፤
- እንግዶች

### **ማሳሰቢያ:-**

- 1) በቅርብ የተወለዱ ሕፃናት፤ በዕድሜ የገፉ አረጋውያን፤ በህመም ወይም በእርጅና ምክንያት የአልጋ ቁራኛ የሆኑ የቤተሰቡ አባላት መቆጠር ስለአለባቸው እንዳይረሱ መጠንቀቅ ያስፈልጋል።
- 2) ለአመዘጋገብ እንዲያመች የሁሉም ቤተሰብ አባላት ስም ዝርዝር የነዋሪነት ሁኔታቸው፤ ዝምድናና ጾታ (ከጥያቄ 1-5) ወደ ታች ተሞልቶ ከተጠናቀቀ በኋላ ስለ እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል በየገጹ የሚገኙት ጥያቄዎች ሳይዘነጉ እንደ ዕድሜያቸው ሁኔታ የሚመለከታቸው ጥያቄ ተጠይቆ መሞላት አለበት።

### ጥያቄ 3 - የነዋሪነት ሁኔታ

ለሁሉም የቤተሰብ አባላትና እንግዶች የእያንዳንዳቸውን የነዋሪነት ሁኔታ በመጠየቅ በሚከተሉት ሦስት ኮዶች አማካኝነት ተለይቶ ተገቢው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል፡፡

- 1= በቆጠራው ቀን ቤት ያደሩ ነዋሪ (መደበኛ የቤተሰብ አባል ሆነው በሕዝብና ቤት ቆጠራ ቀን ቤት ያደሩ)
- 2= በቆጠራው ቀን ቤት ያላደሩ ነዋሪ (መደበኛ የቤተሰብ አባል ሆነው በሕዝብና ቤት ቆጠራ ቀን ቤት ያላደሩ)
- 3= በቆጠራው ቀን ቤት ያደሩ እንግዳ (መደበኛ የቤተሰብ አባል ሳይሆኑ በሕዝብና ቤት ቆጠራ ቀን እዚህ ቤት በእንግድነት ያደሩ ናቸው፡፡)

**ማሳሰቢያ፡-** እንግዶች የሚመዘገቡት የቤተሰብ አባላት ሁሉ ከተመዘገቡ በኋላ ሲሆን መረጃም የሚመዘገበው ከቤተሰቡ ኃላፊ ጋር ያላቸው ዝምድና፣ ፆታና ዕድሜን በተመለከተ ብቻ ይሆናል፡፡ ከዚያ ቀጥሎ ያሉ ጥያቄዎች (በክፍል 3 ከጥያቄ 7 - 32 እና ክፍል 4) ስለማይመለከታቸው ምንም አይሞላም፡፡

### ጥያቄ 4 - \_\_\_\_\_ ከቤተሰብ ኃላፊ ጋር ያላቸው ዝምድና ምንድን ነው?

በጥያቄ 2 የቤተሰቡ መደበኛ አባላት በሚመዘገቡበት ጊዜ በመጀመሪያው መስመር የሚመዘገበው ሁልጊዜ የቤተሰቡ ኃላፊ ይሆናል፡፡ ለዚህ ጥያቄ በመጀመሪያው መስመር ለተመዘገበው «ኃላፊ» የሚለው ኮድ 1 ከተጠቀረ በኋላ እያንዳንዱ የቤተሰብ መደበኛ አባል ከዚህ ኃላፊ ጋር ያለው ዝምድና ተጠይቆ ከጥያቄው ሥር ካሉት የዝምድና አይነቶች መካከል ተገቢውን ኮድ ማጥቀር ይገባል፡፡

**ለምሳሌ፡-** ከቤተሰቡ ኃላፊ ቀጥላ የተመዘገበችው የቤተሰቡ ኃላፊ ሚስት ከሆነች ለዚህ ጥያቄ «ባለቤት» በሚለው አቅጣጫው ኮድ 2 መጠቀር ይኖርበታል፡፡ የቤተሰቡ ኃላፊ ከአንድ በላይ ሚስት ካለውና ሚስቶቹ የሱ ቤተሰብ አባላት ከሆኑ ከቤተሰቡ ኃላፊ ጋር ያላቸው ዝምድና በሚሞላበት ጊዜ ለመጀመሪያዋ፣ ሁለተኛዋ፣ ... ወዘተ ሚስቶች በሙሉ ኮድ 2 መጠቀር አለበት፡፡ እንዲሁም ልጆችን በተመለከተ የኃላፊና የባለቤት ልጆች፣ የኃላፊ ወይም የባለቤት ከሁለቱ የአንዱ የሆኑ ልጆች በሙሉ «የኃላፊ እና/ወይም የባለቤት ልጅ» የሚለው ኮድ 3 ይጠቀሳቸዋል፡፡

የቤተሰቡ መደበኛ አባላት ከቤተሰቡ ኃላፊ ጋር ያላቸው ዝምድና በትክክል ለመመላት ከጥያቄው ሥር ካሉት የዝምድና ኮዶች ተስማሚውን በመምረጥ ማጥቀር ያስፈልጋል፡፡ በጥያቄው ሥር የተዘረዘሩት የተለያዩ የዝምድና ኮዶች የሚከተሉት ናቸው፡፡

- 1 = ኃላፊ
- 2 = ባለቤት
- 3 = የኃላፊ እና/ወይም የባለቤት ልጅ
- 4 = የኃላፊ/የባለቤት እናት ወይም አባት
- 5 = የኃላፊ/የባለቤት እህት/ወንድም

- 6 = የኃላፊ/የባለቤት እህት/ወንድም ልጅ
- 7 = የኃላፊ / የባለቤት የልጅ ልጅ
- 8 = ሌላ ዘመድ/የማደግ ልጅ የክርስትና ልጅ ... ወዘተ/
- 9 = ዝምድና የሌላቸው

በሆቴልና በሆስቴል የሚኖሩ፣ በሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ለሚኖሩና መጠለያ ቤት ለሌላቸው የዝምድና ዓይነት ኮድ “9” ይሆናል።

**ጥያቄ 5 - የ\_\_\_\_\_ የታ ምንድን ነው?**

በጥያቄ 2 ስማቸው ከተገለፁት አባላት ስም አንፃር በዚህ ጥያቄ የታቸው ከተጠየቀ በኋላ ተስማሚው ኮድ ይጠቀራል። ለምሳሌ የአባሉ የታ ወንድ ከሆነ በስሙ አንፃር ኮድ “1” ይጠቀራል። እንዲሁም የአባሏ የታ ሴት ከሆነች በስሟ አንፃር ኮድ “2” ይጠቀራል። የአንዳንድ ሰዎች ስም ለሁለቱም የታዎች ሊያገለግል ስለሚችል የአባላቱን ስም ብቻ መሠረት በማድረግ የታቸው በግምት መሞላት የለበትም። በተጨማሪም በአንዳንድ አካባቢ ወንዶች በሴት ስም እንዲሁም ሴቶች በወንድ ስም ስለሚጠሩ የታ በሚሞላበት ጊዜ ብርቱ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል።

**ጥያቄ 6 - የ\_\_\_\_\_ ዕድሜ ስንት ዓመት ነው?**

እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል የሕዝብና ቤት ቆጠራ በሚካሄድበት ጊዜ ያለው ትክክለኛ ዕድሜ በሙሉ ዓመት /ያጠናቀቁት ዓመት/ በዚህ ጥያቄ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ከተሞላ በኋላ ተገቢው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል። ዕድሜ በሙሉ ዓመት ማለት ከሙሉ ዓመት በተጨማሪ ያሉትን ወሮችና ቀኖችን በመተውና ዓመቱን ብቻ በመውሰድ ዕድሜውን መሙላት ነው። ለምሳሌ የአንድ ሰው ዕድሜ 15 ዓመት ከ11 ወር ከ29 ቀን ቢሆን መሞላት ያለበት 15 ዓመት ብቻ ይሆናል። የአንድ ሕፃን ዕድሜ ከአንድ ዓመት በታች ከሆነ በጥያቄ 6 ባለው ክፍት ቦታ ላይ ኮድ 00 ተሞልቶ ይጠቀራል። እንዲሁም የአንድ ሰው ዕድሜ 97 ዓመት እና ከዚያ በላይ ከሆነ «97» ብቻ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ተሞልቶ ይጠቀራል።

ዕድሜያቸውን በትክክል የማያውቁ ወይም ዕድሜያቸውን ለመናገር ፈቃደኛ ያልሆኑ ሰዎች እንደሚያጋጥሙ ይገመታል። ስለዚህ የእያንዳንዱን የቤተሰብ አባል ትክክለኛ ዕድሜ በተቻለ መጠን ለማግኘት ያለመስልቸት ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል። እነዚህን ችግሮች ለመፍታት ከሚያስችሉት ዘዴዎች መካከል ቀጥሎ የተመለከቱትን ማጤን ይገባል።

**ታሪካዊ ድርጊቶችን በመጥቀስ ዕድሜን ማውጣት**

መልስ ሰጪውን መቼ እንደተወለደ በመጠየቅ በተወለደበት ጊዜ/አካባቢ በብሄራዊ ደረጃ ወይም በሚኖርበት አካባቢ የተፈፀመ ታሪካዊ ድርጊት እንዳለና ቀጥሎም መልስ ሰጭው ድርጊቱ በተፈፀመ ጊዜ ዕድሜው ምን ያህል እንደነበረ ወይም ከድርጊቱ በኋላ ምን ያህል ጊዜ ቆይቶ እንደተወለደ በመጠየቅና ከዚያም ይህንን መረጃ መሠረት በማድረግ የግለሰቡን ዕድሜ ለመገመት መሞከር ያስፈልጋል። ለምሳሌ ግለሰቡ የ1966 አብዮት ከመፈንዳቱ 10 ዓመት ቀድሞ የተወለደ እንደሆነ የግለሰቡ ዕድሜ በ1999 ከሞላ ጉደል /1999 - 1966/ + 10 = 43 ዓመት ተብሎ

ይመዘገባል። ስለዚህ የአንድ ግለሰብ የተወለደበትን ዓመት ታሪካዊ ድርጊቶች ከተፈፀሙበት ዓመተ ምሕረት ጋር በማዛመድ ዕድሜውን ለመገመት ስለሚቻል ዋና ዋና ታሪካዊ ድርጊቶች የተፈፀሙበት ዓመተ ምህረት ዝርዝር በዚህ መመሪያ በገፅ 128 ተያይዞ ይገኛል።

**ዕድሜያቸውን በሚያውቁ አባላት ላይ ተመርኩዞ ዕድሜን ማስላት**

አንዳንድ የቤተሰብ አባላት ወይም በአካባቢው የሚኖሩ ግለሰቦች ዕድሜያቸውን ሊያውቁ ይችሉ ይሆናል። በዚህ ጊዜ ዕድሜያቸውን የማያውቁትን ሰዎች ዕድሜ ከነዚህ ዕድሜያቸውን ከሚያውቁ ሰዎች ጋር በማነፃፀር ለመገመት ይቻላል።

ከቤተሰቡ አባሎች መካከል የአንዱ ዕድሜ በትክክል ከታወቀ፣ የሌሎችን ዕድሜ ለመገመት ይቻል ይሆናል። ለምሳሌ የአንድ ቤተሰብ የመጀመሪያው ልጅ ዕድሜው 13 ዓመት መሆኑ ከታወቀና የእናቱን ዕድሜ ለማወቅ ቢፈለግ የእናቱ ዕድሜ ቢያንስ 29 ዓመት ብሎ ለመገመት ይቻላል። ይህም ሊገኝ የሚቻለው እናቱን አብዛኛውን ጊዜ በ16 ዓመት የመጀመሪያውን ልጅ ይወልዳሉ ተብሎ ስለሚገመት የእናትየዋ ዕድሜ  $16+13 = 29$  ይሆናል። የሥጋ ዝምድና ባላቸው ሰዎች መካከል የአንዱን ዕድሜ ከሌላው በማነፃፀር ዕድሜያቸውን ለመገመት ይቻላል። ለምሳሌ አብዛኛውን ጊዜ እናቶች በየሁለት ዓመት ይወልዳሉ። የትንሹ ልጅ ዕድሜ 7 ዓመት መሆኑ ከተረጋገጠ፣ የታላቁ ልጅ ዕድሜ 9 ዓመት ሊሆን ይችላል። ዕድሜያቸው የገፋ ሰዎች አንዳንድ ጊዜ ዕድሜያቸውን በጣም ከፍ ያደርጉታል። የእነዚህን ሰዎች ዕድሜ ከመጀመሪያው ልጃቸውና ከልጅ ልጆቻቸው ጋር በማነፃፀር ለመገመት ይቻላል። ስለዚህ የአንዱ ቤተሰብ አባል ዕድሜ ከታወቀ ከሌላው አባል ጋር በማዛመድ በተቻለ መጠን ትክክለኛ የሆነውን እድሜ ገምቶ መፃፍ ያስፈልጋል።

በተጨማሪም አንድ አባል/አንዲት አባል ባገባበት/ባገባችበት ጊዜ ዕድሜው/ዕድሜዋ ስንት እንደነበረና በጋብቻ ስንት ዓመት እንደቆየ/እንደቆየች ከታወቀ ዕድሜውን/ዕድሜዋን ለመገመት ይቻላል።

አንዳንድ ሰዎች ዕድሜያቸውን በዜሮ ወይም በአምስት በሚያልቁ አሃዞች ለመናገር ይፈልጋሉ ወይም ይቀላቸዋል። ምንም እንኳን መልስ ሰጪዎች ዕድሜያቸውን ለመናገር በሚቀላቸው ወይም በሚፈልጉት ቢገልጹም ቆጣሪው ትክክለኛውን ዕድሜ ለማግኘት ከላይ የተጠቀሱትን ዘዴዎች በመጠቀም ጥረት ማድረግ ይኖርበታል። አንዳንድ ሰዎች በእርግጥ ዕድሜያቸው 10፣ 15፣ 20፣ 25 ...ወዘተ ሊሆን ይችላል።

በተለይ ዕድሜያቸው ከ10 ዓመት በታች የሆኑ፣ ሕፃናት ልጆች የተወለዱበትን ጊዜ ወላጆቹ ሊያስታውሱት ስለሚችሉ የሕፃናትና ትናንሽ ልጆች ዕድሜ በሙሉ ዓመት በትክክል መፃፍ አለበት። አልፎ አልፎ የሕፃናትን ትክክለኛ ዕድሜ ለማግኘት ቀላል የማይሆንበት ሁኔታ ካጋጠመም ከፍተኛ ጥረት አድርጎ እና የማውጣጫ ጥያቄዎችን በመጠየቅ ትክክለኛውን ዕድሜ ለማግኘት መሞከር ይኖርበታል።

ከዚህ በላይ የተሰጡትን ትክክለኛ ዕድሜ የማግኘት ዘዴዎች መሠረት በማድረግ የእያንዳንዱን የቤተሰብ አባል ትክክለኛ ዕድሜ ለማግኘት በቂ ጥረት አድርጎ ትክክለኛ መልሶችን

ሊያስገኙ የሚችሉ ጥያቄዎችን በማቅረብና በማስላት የእያንዳንዱ አባል ትክክለኛ ዕድሜ በሙሉ ዓመት በጥያቄ 6 ባሉ ክፍት ቦታዎች ከተጻፈ በኋላ ተገቢውን ኮድ ማጥቆር ያስፈልጋል።

**ማስታወሻ :-** በመጠይቁ ላይ /ክፍት ቦታ/ ውስጥ ስም ያለባቸው ጥያቄዎች ሲጠየቁ በክፍት ቦታው ላይ የእያንዳንዱን የቤተሰብ አባል ስም በማስገባት መጠየቅ ተገቢ ነው። ለምሳሌ፡- ጫልቱ ለተባለች የቤተሰብ አባል የ\_\_\_\_\_እድሜ ስንት ዓመት ነው? የሚለው ጥያቄ ሲጠየቅ የጫልቱ ዕድሜ ስንት ዓመት ነው? ተብሎ መጠየቅ ይኖርበታል።

## ጥያቄ 7 - የ\_\_\_\_\_ ሃይማኖት ምንድን ነው?

ሃይማኖት አንድ ግለሰብ የሚከተለው እምነት ወይም የመንፈሳዊ ድርጅት አባልነት ነው። የሃይማኖትን ዓይነት የሚመለከት ጥያቄ ለቤተሰቡ አባላት ለእያንዳንዱ በማቅረብ ይህን ጥያቄ መሙላት ያስፈልጋል። ሃይማኖት በሚጠየቅበት ጊዜ ክርስቲያን የሚል መልስ ከተገኘ በ ጥያቄ 7 ከኮድ “1-3” ከተሰጣቸው ውስጥ የትኛው መሆኑ ተጣርቶ ትክክለኛው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል። ከክርስቲያን ወላጆች የተወለደና በቆጠራው ወቅት ክርስትና ለመነሳት ዕድሜው ገና ያልደረሰ ሕፃን ወላጆቹ የሚከተሉት የክርስትና አይነት ተጠይቆ ይሞላሉታል። እያንዳንዱ አባል የሚከተለውን የሃይማኖት ዓይነት በመጠየቅ ደግሞ ትክክለኛውን ኮድ ማጥቆር ያስፈልጋል። ከኮድ “1” እስከ ኮድ “5” ከተዘረዘሩት የተለየ ሃይማኖት ከተጠቀሰ ኮድ “6” መጠቀር ይኖርበታል።

የቤተሰቡን ኃላፊ ሃይማኖት በመውሰድ የሌሎችን የቤተሰቡን አባላት ሃይማኖት ለመገመት መሞከር ትክክለኛ መንገድ ስላልሆነ የእያንዳንዱን የቤተሰብ አባል ሃይማኖት በመጠየቅ የተገኘውን መልስ መሠረት በማድረግ በጥያቄው ሥር ከተዘረዘሩት አማራጮች ውስጥ ለግለሰቡ ሃይማኖት አይነት ተስማሚ የሆነውን ኮድ ማጥቆር ያስፈልጋል። ባልና ሚስት የተለያዩ ሃይማኖት ሊኖራቸው ስለሚችል እያንዳንዳቸውን በመጠየቅ ማጥቆር ይገባል።

ለሕፃናት የሚሞላው የሃይማኖት ዓይነት ወላጆቻቸው የሚከተሉት ሃይማኖት ይሆናል። የተለያዩ ሃይማኖት ከሚከተሉ ወላጆች ለተወለደ ሕፃን ወደፊት ሊከተለው ይችላል ብለው ወላጆቹ የሚያስቡትን ሃይማኖት ኮድ በመውሰድ ማጥቆር ያስፈልጋል።

- 1 = አርቶዶክስ (ተዋህዶ፣ ቅባት፣ ፀጋ)
- 2 = ፕሮቴስታንት (ሰባት ቀን አድቪንቲስት፣ ጴጥራንጥጥ፣ ሉታራን መካከለኛ፣ ባፕቲስት፣ መካከለኛ፣ አንግሊካን፣ ፕረስቲተርያን፣ መሠረተ ክርስቶስ፣ ሙሉ ወንጌል፣ ቃለ ሕይወት፣ ... ወዘተ)
- 3 = ካቶሊክ
- 4 = ሙስሊም (እስላም)
- 5 = ባህላዊ እምነት
- 6 = ሌላ (ለምሳሌ ፡- ጆሆቫ፣ ብሃይ፣ ይሁዳ ፣ ሂንዱ፣... ወዘተ)

**ጥያቄ 8 - የ\_\_\_\_\_ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ምንድን ነው?**

የአፍ መፍቻ ቋንቋ (mother tongue) የሚባለው ግለሰቡ በሕፃንነቱ ወቅት ከቤተሰቡ ወይም ከአሳዳጊዎቹ ጋር ይነጋገርበት የነበረ ቋንቋ ነው። በዚህ ጥያቄ የግለሰቡ የአፍ መፍቻ ቋንቋ ተጠይቆ በዚህ መመሪያ በተሰጠው የቋንቋ ኮድ ዝርዝር መሠረት በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ኮዱ ከተሞላ በኋላ ይኸው ኮድ በትክክል መጠቀር አለበት። የቋንቋዎችን ስምና ኮድ በቀላሉ ለማግኘት እንዲያመች ሁለት ዝርዝሮች ማለትም “የዋና ዋና ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር” እና “የቅርንጫፍ ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር” በሚከተሉት ገጾች ቀርበዋል። የቋንቋ ኮድ አሞላል እንደሚከተለው ይሆናል።

- ለቋንቋ ኮድ መፃፊያ በተሰጠው ቦታ መልስ ሰጪው የሰጠው የቋንቋ ኮድ ተሞልቶ ይኸው ኮድም በትክክል ይጠቀራል። አፋቸውን የፈቱበትን ቋንቋ ለመናገር ፍቃደኛ ያልሆኑ ሰዎች ካጋጠሙ በተቻለ መጠን አግባብቶ ትክክለኛውን መልስ ማግኘት ያስፈልጋል።
- መልስ ሰጪው ላስመዘገበው ቋንቋ የተሰጠው ትክክለኛ ኮድ “የዋና ዋና ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር” በመመልከት በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ይሞላል። በዚህ ዝርዝር ውስጥ ቋንቋውን በቀላሉ ለማግኘት አስቸጋሪ ከሆነ “የቅርንጫፍ ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር” በመመልከት ለማግኘት ይቻላል።

**ሀ. የዋና ዋና ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር፤**

በዚህ ዝርዝር ውስጥ ሁሉም ቋንቋዎች የቀረቡ ሲሆን አቀማመጣቸውም ዋና ዋና ቋንቋዎችን በመጠቀም ነው። የዋናው ቋንቋ ሞክሼ ስሞችና ቅርንጫፍ ቋንቋዎች ከዋናው ቋንቋ ጋር ተመሳሳይ ኮድ ስለሚሰጣቸው በቅንፍ ውስጥ ቀርበዋል። ለምሳሌ፡- ቸሃኛ፣ አዣኛ፣ ጉመርኛና እነርኛ የሚባሉ ቅርንጫፍ ቋንቋዎች ሁሉ ጉራጌ በሚባል ዋና ቋንቋ ሥር የሚጠቃለሉ በመሆናቸው በዝርዝሩም ውስጥ ጉራጌ በዋና ቋንቋነት ተጽፎ ሌሎቹ በቅንፍ ውስጥ ቀርበዋል። ዋና ዋና ቋንቋዎችን በቀላሉ ከዝርዝሩ ለማግኘት እንዲቻል አቀማመጣቸው የእንግሊዝኛውን ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት በማድረግ ነው።

**ለ. የቅርንጫፍ ቋንቋዎች ሥምና ኮድ ዝርዝር፤**

ይህ ዝርዝር የተዘጋጀው “በዋና ዋና ቋንቋዎች ሥምና ኮድ ዝርዝር” ውስጥ በቅንፍ ውስጥ የቀረቡትን ሞክሼ ስሞች ወይም ቅርንጫፍ ቋንቋዎችን (ለምሳሌ፡- ቸሃኛ፣ አዣኛ፣ ጉመርኛ፣ እነርኛ) በእንግሊዝኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት ለማቅረብ ነው። “በዋና ዋና ቋንቋዎች ሥምና ኮድ ዝርዝር” ውስጥ ከቅንፍ ውጪ በመጻፍ በእንግሊዝኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት የቀረቡት ዋና ዋና ቋንቋዎች (ለምሳሌ ፡- አፋርኛ፣ ወላይትኛ) ግን በዚህኛው ዝርዝር ውስጥ በድጋሚ አልቀረቡም።

- መልስ ሰጪው የሰጠው መልስ ዋናው/ግንድ ወይም ቅርንጫፍ ቋንቋ ሊሆን ይችላል። የተሰጠው መልስ ዋናው ቋንቋ ከሆነ የዋናው ቋንቋ ኮድ የሚመዘገብ

ሲሆን የተሰጠው መልስ ቅርንጫፍ ቋንቋ ከሆነ ግን ቅርንጫፍ ቋንቋው የየትኛው ዋና ወይም ግንድ ቋንቋ አካል እንደሆነ በመለየት የሚመዘገበው ኮድ የዋናው ወይም የግንድ ቋንቋ ኮድ ይሆናል። ለምሳሌ መልስ ሰጪው የሰጠው መልስ ቸሃኛ ከሆነ ግንዱ ጉራጌኛ ስለሆነ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ የሚሞላው “36” ነው። በመቀጠልም ይኸው ቁጥር በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።

- ከተዘረዘሩት ቋንቋዎች ውጪ ካጋጠመ “ሌሎች የኢትዮጵያ ቋንቋዎች” ለሚለው የተሰጠው ኮድ “91” በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ተመዝግቦ ይኸው ኮድ በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።
- አፋቸውን ላልፈቱ ሕፃናት ወይም መናገር ለተሳናቸው በቤተሰቡ በአብዛኛው የሚነገር ቋንቋ ኮድ ይመዘገባላቸዋል።
- ከአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ይልቅ ሌላ ቋንቋ በአብዛኛው የሚናገሩ ወይም የአፍ መፍቻ ቋንቋቸውን ጨርሰው የረሱ የቤተሰብ አባላት ቢያጋጥሙም በተዘጋጀው ክፍት ቦታ የሚሞላው የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ኮድ እንደሆነ መረጋገጥ ይኖርበታል።
- በውጭ አገር ቋንቋ አፋን ለፈታ መልስ ሰጪ ቋንቋው እንግሊዝኛ ከሆነ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ኮድ “92” ሲሞላለት ከእንግሊዝኛ የተለየ ሌላ የውጭ አገር ቋንቋ ከሆነ ደግሞ ሌሎች የውጭ አገር ቋንቋዎች ለሚለው የተሰጠው ኮድ “93” ይሞላለታል። በመቀጠልም በክፍት ቦታው የተሞላው ኮድ በትክክል ይጠቀራል።

**ማሳሰቢያ:-**

- በቋንቋዎች ዝርዝር ላይ በቋንቋዎች ዝርዝር የተገለፁት ከ“A” እስከ “Z” ያሉት የእንግሊዝኛ ሆሄያት አንድን ቋንቋ በቀላሉ ከዝርዝሩ ለማግኘት እንዲረዱ የተፃፉ ናቸው እንጂ የቋንቋ ኮድ በሚሞላበት ወቅት አብረው የሚጻፉ አይደሉም።
- በጥያቄ 8 በቤንሻንጉል ጉሙዝ ክልል ያሉ አረቢኛ የሚናገሩ ኮድ “13” ይሞላላቸዋል። ነገር ግን በሌላ አካባቢ ላሉ እና አረቢኛ የአፍ መፍቻ ቋንቋቸው ለሆነ ኮድ “93” ይሞላላቸዋል።



**የዋና ዋና ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር (ለጥያቄ 8)**

	ቋንቋ	ኮድ		ቋንቋ	ኮድ		ቋንቋ	ኮድ
A	አፋርኛ	01		ቡርጂኛ (ዳሸኛ፣ ባምባልኛ፣ አልጋኛ)	16	G	ጌዲአኛ	31
				በናኛ	17			
	አገው-አውንጊኛ (ኮንፈሌኛ)	02	C	ጫርኛ (ባርኛ፣ ዛራኛ)	18		ጌዲቶኛ	32
	አገው-ኸምርኛ (ካምታንግኛ)	03	D	ዳሰነችኛ (ገለብኛ፣ ማርሌኛ)	19		ጌዲሊኛ (ዳራሻትኛ፣ ዳራሻኛ፣ ዳራይታትኛ፣ ዳራቴኛ)	33
	አላብኛ	04		ዳውሮኛ (አመቴኛ፣ ዶመቴኛ፣ ኩሎኛ)	20		ጎፍኛ (ገኑኛ፣ መሎኛ)	34
	አማርኛ	05		ደባስኛ/ገዋድኛ (ኩሌኛ፣ ጎበዜኛ፣ ወርዜኛ፣ አሌኛ)	21		ጉሙዝኛ (ጋንዛኛ፣ ጋንዘኛ፣ ቤጋኛ፣ ባጋኛ፣ ሳይኛ፣ ሴሴኛ)	35
	አኝዋክኛ (የምቦኛ)	06		ደራሺኛ	22		ጉራጌኛ (ሰባት ቤት፡- ቸሃኛ፣ እንደጋኝ፣ እነርኛ፣ እነሞርኛ፣ እዣኛ፣ ጉመርኛ፣ ጉራኛ፣ መጋረብኛ፣ መገርኛ፣ ምኽርኛ) ሶዶኛ (ክስታኔኛ፣ ዋጮኛ)፣ ወለኔኛ፣ መስቃንኛ	36
	አርጎብኛ	07		ዲሚኛ	23		ጓጉኛ (ኳጉኛ)	37
	አሪኛ (ባኮኛ፣ ሻንጋሞኛ)	08		ዲዚኛ (ማጂኛ)	24	H	ሀዲይኛ	38
	አርቦርኛ (አርቦሬኛ፣ ኩልዴኛ)	09		ዶንግኛ	25		ሐረሪኛ (አደሪኛ)	39
B	ባጫኛ (ጋንዱልኛ)	10		ድሚኛ	26		ሐመርኛ (ባሻድኛ)	40
	ባስኬትኛ (መስኬትኛ፣ አንጂልኛ፣ ዶሌኛ፣ ጣሚኛ)	11	F	ፈላሽኛ	27	I	ኢርብኛ (ሳሆኛ፣ ሻሆኛ)	41
	ቤንቸኛ (ቤንቸኖን)	12		ፈዳሺኛ	28			
	በርታኛ (ጀብላዊኛ ቤኒሻንጉልኛ፣ ውጣውጥኛ፣ ሾጋሊኛ፣ መዩኛ፣ አንዱኛ፣ ገብቶኛ፣ ፋካሮኛ፣ ፋካሺኛ፣ ፋክምኩምኛ፣ አረብኛ)	13	G	ጋሞኛ (ዶርዜኛ፣ ዛርጉላኛ)	29	K	ክፊቾ (ክፋኛ)	42
	ቦዲኛ (ቱመርኛ)	14		ገባቶኛ	30		ክምባትኛ	43
	ብራይልኛ	15					ኮንትኛ	44
							ኮምኛ (ሀያሀያኛ፣ መዲንኛ፣ አኳሚኛ)	45

**የዋና ዋና ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር (የቀጠለ ... ) (ለጥያቄ 8)**

	ቋንቋ	ኮድ		ቋንቋ	ኮድ		ቋንቋ	ኮድ
K	ኮንሶኛ (ካራቴኛ፣ ኮምሶኛ፣ ጋራቴኛ)	46	M	መሩሴኛ	63	S	ሱርማኛ (ሱሪኛ፣ ቲርማኛ፣ ዳማኛ፣ ቺማኛ)	78
	ኮሬኛ	47	N	ናኦኛ (ናሆኛ፣ ቶሎኛ)	64	T	ሺኛ	79
	ኮይጎኛ (ሙጉጂኛ)	48		ኑዌርኛ (አቢጋርኛ)	65		ሺታኛ (ሊታኛ፣ ላንጎኛ)	90
	ኮይሪኛ (አማርኛ፣ አማራኛ፣ ባዲቲኛ)	49	O	ኛንጋቶምኛ (ቱርካኖኛ፣ ቡሜኛ፣ መን፣ ቡም፣ ሮጊኒኖ፣ ቶቦላ)	66		ትግርኛ	80
	ኩናምኛ	50		አሮምኛ	67	U	ጠምባሮኛ	81
	ካሮኛ	51		አይድኛ	68		ፀማይኛ (ዓማኛ፣ ኩዌሊኛ)	82
	ኩሱሜኛ	52					ኡፖ	83
M	ማሌኛ	53	Q	ቀቤንኛ	69	W	ወላይትኛ	84
	ማኦኛ (አንፊሎኛ፣ ገዋሚኛ፣ ማባንኛ፣ ኮማኛ)	54		ቀጨምኛ (ቀጨኖኛ፣ ጋባምኛ፣ ሀሩሮኛ)	70	Y	የምሳኛ (የምኛ፣ ያንጋሮኛ)	86
	ማረቆኛ (ሊቢዶኛ)	55	S	ቀዋሚኛ	71	Z	ዘይሴኛ	87
	ማሸሌኛ	56		ሸካኞ (ሞቻኛ)	72		ዝልማምኛ (በሌ)	88
	ሜሮኛ	57		ሸኮኛ (ሀኮኛ)	73		ሌሎች የኢትዮጵያ ቋንቋዎች	91
	መኡንኛ (መኡንትኛ፣ መቄንኛ፣ ዳሚኛ)	58		ሺናሻኛ (ቦሮኛ፣ ሺኒቶኛ፣ ደንገቦኛ)	74		እንግሊዝኛ	92
	መሰንጎኛ (ማጃንግኛ፣ ኡጃንግኛ)	59		ሲዳምኛ	75		ሌሎች የውጭ አገር ቋንቋዎች	93
	መዥንግርኛ	60		ስልጢኛ (አዘርንት፣ በርበሬ፣ እነቆርኛ፣ አሊቶና ወሪሮ፣ ወራቤኛ)	76			
	ሞሲኛ (ቡሳኛ)	61		ሶማሌኛ	77			
	ሙርሲኛ (ሙንኛ፣ ሙርዙኛ፣ ሙርዲ፣ ኚካላቦንግኛ)	62						

**የቅርንጫፍ ቋንቋዎች ስምና ኮድ ዝርዝር (ለጥያቄ 8)**

	ቋንቋ	ኮድ		ቋንቋ	ኮድ		ቋንቋ	ኮድ		ቋንቋ	ኮድ
A	አደሬኛ	39	D	ዲራሻኛ	33	K	ኮማኛ	54	S	ሳሆኛ	41
	አኳማኛ	45		ደንገበኛ	74		ኮምሶኛ	46		ሳይኛ	35
	አሊቾና ወሪሮ	76		ዲራይታትኛ	33		ኮንፈሌኛ	02		ሰባት ቤት	36
	አሌኛ	21		ዶሌኛ	11		ክስታኔኛ	36		ሴሌኛ	35
	አልጋኛ	16		ዶመቱኛ	20		ኩሌኛ	21		ሲታኛ	90
	አማሪቶኛ	49					ኩሎኛ	20		ሶዶኛ	36
	አማሮኛ	49		ዱራቱኛ	33		ኪጉኛ	37		ሱሪኛ	78
	አንፈሎኛ	54	E	እንደጋኝ	36	L	ኩዌሊኛ	82	T	ሻሆኛ	41
	አቢጋርኛ	65		እነቆርኛ	76		ሊቢዶኛ	55		ሻንጋሞኛ	08
	አረብኛ	13		እነርኛ	36		ላንጎኛ	90		ሾጋልኛ	13
	አንጂልኛ	11		እነሞርኛ	36	M	ማጃጎግኛ	59		ሺኒቶኛ	74
	አርቦሬኛ	09		እዣኛ	36		ማጂኛ	24		ጣሚኛ	11
	አዘርነት	76	F	ፋካሮኛ	13		ማርሌኛ	19		ትግራዊይ	80
B	ባዲቲኛ	49		ፋካሺኛ	13		መዲንኛ	45	U	ቲርማኛ	78
	ባጋኛ	35	G	ፋክምኩምኛ	13		ሙጉጂኛ	48		ቶቦላ	66
	ባኮኛ	08		ጋንዛኛ	35		መጋሪብኛ	36		ቶሎኛ	64
	ባምባልኛ	16		ጋንዝኛ	35		ሙገርኛ	36		ባርኛ	18
	ባሻድኛ	40		ጋንጁልኛ	10		ሙን	66		ባማኛ	82
	ቤጋኛ	35		ጋራቱኛ	46		መኤንትኛ	58		ቱመር	14
	ቤንቸኖን	12		ጋሞኛ	70		መቄኛ	58		ቱርካናኛ	66
	ቤኒሻንጉልኛ	13		ገብቶኛ	13		መስቃንኛ	36	W	ኡጃንግኛ	59
	ቦሌ	88		ገለብኛ	19		መስኬትኛ	11		ኡልዴ	09
	ቦርቦሬ	76		ገኑኛ	34		መዩኛ	13		ኡንዱኛ	13
	ቦሮኛ	74		ገዋሚኛ	54		ማባንኛ	54	Y	ዋጮኛ	36
	ቡም	66		ጎበዜኛ	21		ምኸርኛ	36		ወለኔኛ	36
	ቡሜኛ	66		ጉመርኛ	36		ሙርዲ	62		ወራቤ	76
	ቡሳኛ	61		ጉራኛ	36		ሙንኛ	62		ወርዜኛ	21
C	ቸሀኛ	36	H	ሀሩሮኛ	70		ሙርዙኛ	62		ውጣውጥኛ	13
	ቺማኛ	78		ሀኮኛ	73		ሞቻኛ	72	Z	ያንጋሮኛ	86
D	ዳማኛ	78		ሀያሀያኛ	45	N	መሎኛ	34		የምቦኛ	06
	ዲራሻኛ	33	J	ጀብላዊኛ	13		ናሆኛ	64		የምኛ	86
	ዲራሻትኛ	33		ካምታንግኛ	03	O	ኚካላቦንግኛ	62		ዛራኛ	18
	ዳሽኛ	16		ካራቱኛ	46		አመቱኛ	20		ዛርጉላኛ	29
	ዳሚኛ	58		ከፋኛ	42	Q	ቀጨኖኛ	70			
	ዶርዚኛ	29									
						R	ሮንጌኖ	66			

**ጥያቄ 9 - የ \_\_\_\_\_ ብሄር/ብሄረሰብ ምንድን ነው?**

የእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ብሄር/ብሄረሰብ ምን እንደሆነ ተጠይቆ ትክክለው ኮድ ከብሔር ቤሔረሰቦች ዝርዝር ተወስዶ ለጥያቄ 9 በተሰጠው ክፍት ቦታ ትክክለኛው ኮድ ከተሞላ በኋላ በትክክል ይጠቀራል። ግለሰቡ ብሄር/ብሄረሰብ ምንድነው ተብሎ ሲጠየቅ ትርጉሙን ባለመረዳት ጥያቄውን በትክክል ለመመለስ ከተቸገረ ዘርህ፣ ትውልድህ፣ ነገድህ፣ ጎሳህ በማለት በማብራራት ማስረዳት ያስፈልጋል። የብሄር/ብሄረሰቦችን ስምና ኮድ በቀላሉ ለማግኘት እንዲያመች ሁለት ዝርዝሮች ማለትም “የዋና ዋና ብሄር/ብሄረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር” እና “የቅርንጫፍ ብሄረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር” በሚከተሉት ገጾች ቀርበዋል። ይህን በመገንዘብ የብሄረሰብ ኮድ አመዘጋገብ እንደሚከተለው ይሆናል።

- ለብሄር/ብሄረሰብ ኮድ መፃፊያ በተሰጠው ቦታ መልስ ሰጪው የሰጠው የብሄር/ብሄረሰብ ኮድ ከተሞላ በኋላ ኮድ መጠቀር ይኖርበታል። የብሄራቸውን/ብሄረሰባቸውን ስም ለመናገር ፈቃደኛ ያልሆኑ ግለሰቦች ካጋጠሙ በተቻለ መጠን አግባብቶ ትክክለኛውን መልስ ማግኘት ያስፈልጋል።
- መልስ ሰጭው ላስመዘገበው ብሄር/ብሄረሰብ የተሰጠው ትክክለኛ ኮድ “የዋና ዋና ብሄር/ብሄረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር” በመመልከት በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ትክክለኛው ኮድ ይሞላል። ከዚያም ተገቢው ኮድ ይጠቀራል። በዚህ ዝርዝር ውስጥ ብሄሩን/ብሄረሰቡን ለማግኘት አስቸጋሪ ከሆነ “የቅርንጫፍ ብሄረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር” በመመልከት ለማግኘት ይቻላል።
- መልስ ሰጪው የሰጠው መልስ ዋናው/ግንድ ብሄር/ብሄረሰብ ወይም የግንድ ቅርንጫፍ ብሄረሰብ ሊሆን ይችላል። የተሰጠው መልስ ዋናው ብሄር/ብሄረሰብ ከሆነ የዋናው ብሄር/ብሄረሰብ ኮድ የሚመዘገብ ሲሆን የተሰጠው መልስ ቅርንጫፍ ብሄረሰብ ከሆነ ግን ቅርንጫፍ ብሄረሰቡ የየትኛው ዋና ወይም ግንድ ብሄር/ብሄረሰብ አካል እንደሆነ በመለየት የሚሰጠው ኮድ የዋናው ወይም የግንድ ብሄር/ብሄረሰብ ኮድ ይሆናል። ለምሳሌ መልስ ሰጪው የተናገረው ብሄረሰብ ስም ሳይንቴ ቢሆን ግንዱ አማራ ስለሆነ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ የሚሞላው “05” ነው። ይኸውም የአማራ ብሄር/ብሄረሰብ መለያ ኮድ ነው። መልስ ሰጪው የተናገረው የብሄረሰብ ስም ቸሃ ቢሆን ግንዱ ጉራጌ ስለሆነ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ “36” ተሞልቶ ይኸው ኮድ በትክክል መጠቀር ይኖርበታል።

**ሀ. የዋና ዋና ብሄር/ብሄረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር፤**

በዚህ ዝርዝር ውስጥ ሁሉም ብሄር/ብሄረሰቦች የቀረቡ ሲሆን አቀማመጣቸውም ዋና ዋና ብሄር/ብሄረሰቦችን በመጠቀም ነው። የዋናው ብሄር/ብሄረሰብ ሞክሼ ስሞችና ቅርንጫፍ ብሄረሰቦች ከዋናው ብሄር/ብሄረሰብ ጋር ተመሳሳይ ኮድ ስለሚሰጣቸው በቅንፍ ውስጥ ቀርበዋል። ለምሳሌ ፡- ጎንደሬ፣ ተጉለቴ፣ ሳይንቴ፣ መንዜ፣ የሚባሉ ቅርንጫፍ ብሄረሰቦች ሁሉ አማራ በሚባል ዋና ብሄር/ብሄረሰብ ሥር የሚጠቃለሉ በመሆናቸው በዝርዝሩም ውስጥ አማራ እንደ ዋና ብሄር/ብሄረሰብ ተፅፎ ሌሎቹ በቅንፍ ውስጥ ቀርበዋል። ዋና ዋና ብሄር/ብሄረሰቦችን በቀላሉ ከዝርዝሩ ለማግኘት እንዲቻል አቀማመጣቸው የእንግሊዝኛውን ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት በማድረግ ነው።

## ለ. የቅርንጫፍ ብሔር/ብሔረሰቦች ሥምና ኮድ ዝርዝር

ይህ ዝርዝር የተዘጋጀው “በዋና ዋና ብሔር/ብሔረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር” ውስጥ በቅንፍ ውስጥ የቀረቡትን ሞክሼ ስሞች ወይም ቅርንጫፍ ብሔረሰቦችን (ለምሳሌ :- ኤርቦሬ፣ አልዴ፣ ሙርሴ) በእንግሊዝኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሠረት ለማቅረብ ነው። “በዋና ዋና ብሔር/ብሔረሰብ ሥምና ኮድ ዝርዝር” ውስጥ ከቅንፍ ውጪ በመጻፍ በእንግሊዝኛ ፊደል ቅደም ተከተል መሰረት የቀረቡት ዋና ዋና ብሔር/ብሔረሰቦች ግን (ለምሳሌ :- አፋር፣ ወላይታ) በዚህኛው ዝርዝር ውስጥ በድጋሚ አልቀረቡም።

- ከተጠቀሱት ዋና ብሔር/ብሔረሰቦች፣ ቅርንጫፍ ብሔር/ብሔረሰቦችና ማህበረሰቦች ውጭ ካጋጠሙ የሚሰጠው ኮድ ለሌሎች የኢትዮጵያ ብሔረሰቦች የሚሰጥ ኮድ “91” ይሆናል።
- ከሁለት የተለያዩ ኢትዮጵያውያን ብሔሮች/ብሔረሰቦች ወይም ከኢትዮጵያውያንና ከውጭ አገር ዜጎች የተወለዱ ግለሰቦች እድሜያቸው 18 ዓመትና በላይ ከሆነ እነሱ የመረጡት የብሔር/ብሔረሰብ ኮድ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ይሞላል። እድሜያቸው ከ18 ዓመት በታች ከሆነ ግን ወላጅ ወይም አሳዳጊ የወሰነው ብሔር/ብሔረሰብ ኮድ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ተሞልቶ ይጠቆራል።
- ከተለያዩ የኢትዮጵያ ብሔሮች/ብሔረሰቦች ለተወለደና ከአባቱና ከእናቱ ብሔር/ብሔረሰብ አንዱን ለይቶ ለመናገር ለማይፈልግ ግለሰብ ከተለያዩ ብሔሮች/ብሔረሰቦች የተወለዱ የሚለው ኮድ “92” ተሞልቶ ይጠቆራል። ከእናታቸው ወይም ከአባታቸው ብሔረሰብ አንዱን መርጠው ለመናገር ፈቃደኛ ለሆኑ ግን የመረጡት የብሔር/ብሔረሰብ ኮድ ይሞላላቸዋል።
- ኤርትራውያን ለሆኑ ሁሉ ኮድ “93” በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ተሞልቶ ይጠቆራል። እንዲሁም ለጅቡቲያውያን ኮድ “94” ይሰጣቸዋል። ለሱማሊያ አገር ዜጎች ኮድ “95” በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ተሞልቶ ይጠቆራል። ይህ ኮድ ግን የሚሞላው ኢትዮጵያውያን ላልሆኑ ብቻ ስለሆነ መጠንቀቅ ያስፈልጋል። ለኢትዮጵያውያን ሶማሌዎች የሚሰጣቸውም ኮድ “80” ነው። ለኬንያውያን ኮድ “96” ለሱዳናውያን ኮድ “97” ተሞልቶ የሚጠቀር ሲሆን ለሌሎች የውጭ አገር ዜጋዎች ኮድ “98” ተሞልቶ ይጠቆራል።

**የዋና ዋና ብሔር/ብሔረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር (ለጥያቄ 9)**

	ብሔር/ብሔረሰብ	ኮድ		ብሔር/ብሔረሰብ	ኮድ		ብሔር/ብሔረሰብ	ኮድ
A	አፋር	01	B	ብራይሌ	15	G	ጊዲሾ	32
	አገው-አዊ (ኮንፈሌ)	02		ቡርጂ (ዳሺ፣ ባምባላ፣ አልጋ)	16		ጊዶሌ (ዳራሻት፣ ዲራሻ፣ ዲራይታት፣ ዱራቴ)	33
				በና	17			
	አገው-ኸምራ (ካምታንግ)	03	C	ጫራ (ባራ፣ ዛራ)	18		ጎፋ (ገኑ፣ መሉ)	34
	አላባ	04	D	ዳሰነች (ገለብ፣ ገለባ፣ ማርሌ)	19		ጉመዝ (ጋዝ፣ ጋዝ፣ ቤጋ፣ ባጋ፣ ሳይ፣ ሴሴ)	35
	አማራ (ጎንደራ፣ ጋይንቴ፣ ሳይንቴ፣ ፋርጤ፣ ጎሽሜ፣ ዳውንቴ፣ ዋድሌ፣ ላስቴ፣ ሸዊ፣ ተጉለቴ፣ ጁሩዬ፣ ይፋቴ፣ መንዜ፣ ምንጃሬ፣ ቡልጌ)	05		ዳውሮ (አመቴ፣ ዶመቴ፣ ኩሎ)	20		ጉራጌ (ሰባት ቤት፡- (ቸሃ፣ እንደጋኝ፣ ኤነር፣ እነሞር፣ እዣ፣ ጉመር፣ ጉራ፣ መጋረብ፣ መገር፣ ምኽር) ሶዶ (ክስታኔ፣ ዋጮ)፣ መስቃን፣ ወለኔ	36
	አኝዋክ (የምቦ)	06		ደባሴ/ገዋዳ (ኩሌ፣ ጎበዜ፣ ወርዜ፣ አሌ)	21		ንጉ (ኳጉ)	37
	አርጎባ	07		ደራሼ	22	H	ሀዲያ	38
	አሪ (ባኮ፣ አራ፣ ሻንጋሞ)	08		ዲሚ	23		ሐረሪ (አደሬ)	39
	ኤርቦሬ (አርቦሬ፣ ኡልደ፣)	09		ዲዚ(ማጂ)	24		ሐመር (ባሻዳ)	40
B	ባጫ (ጋንጁሌ)	10		ዶንጋ	25	I	ኢሮብ (ሳሆ፣ ሻሆ)	41
				ድሜ	26			
	ባስኬቶ (መስኬቶ፣ አንጂላ፣ ዶሎ፣ ጣማ)	11	F	ፈላሻ	27	K	ክፊሾ (ክፋ)	42
				ፈዳሼ	28			
	ቤንች	12	G	ጋሞ (ዶርዜ፣ ዛርጉላ)	29		ክምባታ	43
	በርታ (ጀብላዊ፣ ቤኒ ሻንጉል፣ ውጣውጥ፣ ሾጎ፣ ኡንዱ፣ መዩ፣ ገብቶ፣ ፋካሮ፣ ፋካሺ፣ ፋክምኩም)	13		ገባቶ	30		ኮንታ	44
	ቦዲ (ቱመር)	14		ጌዲኦ	31		ኮሞ (ኮማ፣ ሀያሀያ፣ መዲን፣ አኳማ)	45

**የዋና ዋና ብሔር/ብሔረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር (የቀጠለ ... ) (ለጥያቄ 9)**

	ብሔር/ብሔረሰብ	ኮድ		ብሔር/ብሔረሰብ	ኮድ		ብሔር/ብሔረሰብ	ኮድ
K	ኮንሶ (ካራቱ፣ ኮምሶ፣ ጋራቱ)	46	N	ናኦ (ናሆ፣ ቶሎ)	64	T	ጠምባሮ (ቃምባራ)	81
	ኮሬ	47		ኑዌር (አቢጋር)	65		ፀማይ (ዓማይ፣ ኩዌሌ)	82
	ኮይጎ (መጉጂ)	48		ኛንጋቶም (ቱርካና፣ ቡሜ፣ መን፣ ቡም፣ ሮጊጊኖ፣ ቶቦላ)	66	U	ኡፖ	83
	ኮይራ (አማሮ፣ አማሪኝ፣ ባዲቱ)	49	O	ኦሮሞ (ጉጂ፣ ቦረና፣ ቱለማ፣ ከረዩ፣ ገላን፣ ሌቃ፣ በኝ፣ አብቹ፣ ሰላሌ፣ አርሲ፣ ራያ፣ መጫ፣ ገሪ፣ ኢቱ፣ ጂሌ )	67	W	ወላይታ	84
	ኩናማ	50		አይዳ	68		ወርጂ (ትግሬ ወርጂ)	85
	ካሮ	51						
	ኩሱሜ	52						
M	ማሌ	53	Q	ቀቤና	69	Y	የም (የምሳ፣ ያንጋሮ)	86
	ማኦ (አንፊሎ፣ ገዋሚ፣ ባምቢሺ፣ ኮማን)	54		ቀጨም (ቀጨኖ፣ ጋዓም፣ ሀሩሮ)	70	Z	ዘይሴ	87
	ማረቆ (ሊቢዶ)	55		ቀዋማ	71		ዝልማም/በሌ	88
	ማሾሌ	56	S	ሸካቾ (ሞቻ)	72		ሌሎች የኢትዮጵያ ብሔረሰቦች	91
				ሻኮ (ሀኮ)	73			
	ሜር	57		ሺናሻ (ቦሮ፣ ሺኒኝ፣ ደንገቦ)	74		የተለያዩ ብሔረሰቦች ካላቸው ወላጆች የተወለደ	92
	መኢኒት (መቀን፣ ዳይም)	58		ሲዳማ	75		ኤርትራዊ	93
	መሰንጎ (ማጃንግ፣ ኡጃንግ)	59		ስልጤ (አዘርነት፣ በርበሬ፣ እነቆር፣ አሊኝናወሪሮ፣ ወራቤ)	76		ጅቡቲያዊ	94
	መሻርንግር	60		ሶማሌ	77		የሶማሊያ አገር ዜጎች	95
	ሞሲዬ (ቡሳ)	61		ሱርማ (ሱሪ፣ ቲርማ፣ ዳማ፣ ቺማ)	78		ኬንያዊ	96
				ሺ	79			
	ሙርሲ (ሙርሱ፣ ሙን፣ ሙርዲ፣ ሙርዙ፣ ኚካላቦንግ)	62	T	ትግሬ (ትግሬዋይ)	80		ሱዳናዊ	97
	መሩሌ	63					ሌሎች የውጭ አገር ዜጋዎች	98

**የቅርንጫፍ ብሔር/ብሄረሰቦች ስምና ኮድ ዝርዝር (ለጥያቄ 9)**

	ብሔረሰብ	ኮድ		ብሔረሰብ	ኮድ		ብሔረሰብ	ኮድ		ብሔረሰብ	ኮድ
A	አቢቹ	67	D	ዶርዜ	29	K	ከረዩ	67	S	ሳይ	35
	አቢጋር	65		ዶሎ	11		ኮማ	45		ሳይንቲ	05
	አደሬ	39		ዶመቱ	20		ኮማን	54		ሰላሌ	67
	አሊቾና ወረሮ	76		ዱራቱ	33		ኮምሶ	46		ሰባት ቤት	36
	አኳማ	45	E	እንደጋኝ	36		ኮንፈሌ	02		ሴሴ	35
	አሌ	21		እነቆር	76		ክስታኔ	36		ሶዶ	36
	አልጋ	16		ኤነር	36		ኩሌ	21		ሱሪ	78
	አማሪቾ	49		እነሞር	36		ኩሎ	20		ሻሆ	41
	አማሮ	49	F	እዣ	36	L	ኳጉ	37	T	ሻንጋሞ	08
	አንፊሎ	54		ፋካሮ	13		ኩዌሌ	82		ሾጎ	13
	አንጂላ	11		ፋካሺ	13		ላስቱ	05		ሸዌ	05
	አራ	08		ፋርጤ	05		ሊቢዶ	55		ሸኒቾ	74
	አርቦሬ	09		ፋክምኩም	13	M	ሌቃ	67		ጣማ	11
	አርሲ	67	G	ጋንዛ	35		ማጃንግ	59		ተጉለቱ	05
	አዘርነት	76		ጋንዛ	35		ማጂ	24		ትግራዊይ	80
B	ባጋ	35		ጋንጁሌ	10		ማርሌ	19		ትግራወርጂ	85
	ባዲቱ	49		ጋራቱ	46		መዲን	45		ቲርማ	78
	ቦኮ	08		ጋይንቲ	05		መጋረብ	36		ቶቦላ	66
	ባምባላ	16		ጋዋም	70		ሙገር	36		ቶሎ	64
	ባምቢሺ	54		ገብቶ	13		መን	66		ባራ	18
	ባሻዳ	40		ገላን	67		መንዜ	05		ባማይ	82
	ቦቾ	67		ገለብ	19		መቀን	58		ቲለማ	67
	ቦሌ	88		ገለባ	19		መስቃን	36		ቲመር	14
	ቤጋ	35		ገኑ	34		መስኬቶ	11		ቲርካና	66
	ቤኒሻንጉል	13		ገሪ	67		መዩ	13	U	ኡጃንግ	59
	ቦርቦሬ	76		ገዋሚ	54		ሜጫ	67		ኡልዴ	09
	ቦረና	67		ጎበዜ	21		ምንጃሬ	05		ኡንዱ	13
	ቦሮ	74		ጎጃሜ	05		ምኩር	36	W	ዋጮ	36
	ቡልጌ	05		ጎንደሬ	05		ሙርዲ	62		ዋድሌ	05
	ቡም	66		ጉጂ	67		ሙን	62		ወለኔ	36
	ቡሜ	66		ጉመር	36		ሙርሱ	62		ወራቤ	76
	ቡሳ	61		ጉራ	36		ሙርዙ	62		ወርዜ	21
							መሎ	34		ውጣውጥ	13
C	ቸሀ	36	H	ሀሩሮ	70		ሞቻ	72	Y	ያንጋሮ	86
	ቺማ	78		ሀያሀያ	45		ናሆ	64		የምቦ	06
D	ዳማ	78	I	ሀኮ	73	N	ኚካላቦንግ	62		የምሳ	86
	ዳራሻት	33		ኢቱ	67		ኦመቱ	20		ይፋቱ	05
	ዳሺ	16	J	ጀብላዊ	13	O	ቃምባራ	81	Z	ዛራ	18
	ዳይም	58		ጂሌ	67		ቀጨኖ	70		ዛርጉላ	29
	ዳውንቲ	05	K	ጁሩዩ	05	Q	ራያ	67			
	ዳራሻ	33		ካምታንግ	03		ሮጌጌኖ	66			
	ደንገቦ	74		ካራቱ	46	R					
	ዳራይታት	33		ከፋ	42						



**ጥያቄ 10 - 12 የአካል ጉዳተኝነትና የአዕምሮ መታወክ ሁኔታ**

እነዚህ ሦስት ጥያቄዎች የአካል ጉዳተኝነት ሁኔታ፣ የጉዳቱ/የችግሩ ዓይነትና መንስኤ ወይም ምክንያት እንዲሁም የአዕምሮ መታወክ/ ሁኔታን በሚመለከት መረጃ ለመስጠት የሚያገለግሉ ናቸው። በጥያቄ 10 እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል የአካል ጉዳተኝነት ወይም የአዕምሮ መታወክ ችግር ያለበት መሆን አለመሆኑን በማጣራት የአካል ጉዳተኝ ለሆኑ የቤተሰብ አባላት የጉዳቱ ዓይነትና መንስኤ ኮዶች በቅደም ተከተል በጥያቄ 11 እና 12 ይጠቀሳቸዋል። የአዕምሮ መታወክ ላለባቸው የቤተሰብ አባላት ግን በጥያቄ 11 የጉዳቱን ዓይነት በሚመለከት መረጃው ከተመዘገበላቸው በኋላ ጥያቄ 12 ማለትም የጉዳቱ መንስኤ ኮዶች ስለማይመለከታቸው ምንም ሳይጠቀር በቀጥታ ወደ ጥያቄ 13 ይታሰባል። ነገር ግን ሁለቱም ዓይነት ችግር ያለባቸው ማለትም የአካል ጉዳትና የአእምሮ መታወክ ችግር ያለባቸው የቤተሰብ አባላትን በሚመለከት የአካል ጉዳት ብቻ እንዳለባቸው በመውሰድ ከአካል ጉዳት ጋር የተያያዘው ኮድ ይጠቀሳቸዋል።

**ጥያቄ 10 - \_\_\_\_\_ የማየት፣የመስማት፣የመናገርና ወይም የመቆም/የመራመድ/የመቀመጥ፣ የሰውነት አካል መንቀሳቀስ ችግር፣የእጅ ወይም የእግር አለመስራት ችግር አለባቸው ወይም የአዕምሮ ዝግመት፣ የአዕምሮ መታወክ ወይም ሌላ የአዕምሮ /የአካል ጉዳት አለባቸው?**

ይህ ጥያቄ እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል የአካል ጉዳተኝ ወይም የአዕምሮ መታወክ ችግር ያለበት መሆን አለመሆኑን ለማጣራት የሚያገለግለን ጥያቄ ነው። ከላይ የተመለከተው ጥያቄ ረዘም ያለ በመሆኑና በመጠይቁ የተሰጠው ቦታ በቂ ባለመሆኑ ለማስፈር አልተቻለም። በመሆኑም በመጠይቁ ላይ ከጥያቄው አኳያ ለቆጣሪዎች ማስታወሻ ተጽፎአል። በማስታወሻው መሠረት ቆጣሪዎች በኮድ ዝርዝር ካርድ ላይ ተዘጋጅቶ የቀረበውን ጥያቄ ቃል በቃል በማንበብ መልስ ሰጪዎችን መጠየቅ ይኖርባቸዋል። የአዕምሮ መታወክ ችግር ያለባቸውን መለየት አስቸጋሪ ባይሆንም ነገር ግን ከእያንዳንዱ ቤተሰብ ውስጥ የአካል ጉዳተኝ መኖር አለመኖሩን ማጣራትና የአካል ጉዳተኝውን ለይቶ ማወቅ በጣም አስቸጋሪና ከፍተኛ ጥንቃቄ የሚፈልግ ተግባር ነው።

አንድ ሰው አካል ጉዳተኝ ነው የሚባለው ሲወለድ ወይም ከተወለደ በኋላ የአካሉ ክፍል ወይም አዕምሮው በመጉዳቱ፣ በመጓደሉ ወይም በተፈጥሮ የተለየ ቅርፅ/ይዘት በመያዙ የተነሣ ሌሎች ጉዳት አልባ የሆኑ ሰዎች ሊያከናውኑት የሚችሉትን ተግባር አሟልቶ ለማከናወን ሳይችል ሲቀር ነው። በሌላ አገላለፅም የአካል ጉዳተኝ ዓይነ ሥውራንን፣ የማየት ችግር ያለባቸውን፣ ፈፅሞ የማይሰሙትንና የመስማት ችግር ያለባቸውን፣ ፈፅሞ የማይናገሩትንና የመናገር ችግር ያለባቸውን፣ ፈፅሞ የማይሰሙና ፈፅሞ የማይናገሩትን፣ የሰውነት አካል መንቀሳቀስ ችግር ያለባቸውን፣ የእጅ ወይም የእግር አለመሥራት ችግር ያለባቸውንና የአዕምሮ ዝግመት ያለባቸውን ያጠቃልላል። የሥጋ ደዌና የሚጥል በሽታ በራሳቸው እንደ አካል ጉዳት አይቆጠሩም። ነገር ግን የሥጋ ደዌና የሚጥል በሽታ ለአካል ጉዳተኝነት መንስኤ ሊሆኑ እንደሚችሉ ግንዛቤ ሊወሰድ ይገባል።

የአካል ክፍል መጉዳት፣ መጓደል ወይም በተፈጥሮ የተለየ ቅርፅ መያዝ ለአካል ጉዳተኝነት መንስኤ ቢሆኑም ሁልጊዜ በአካል ላይ ያለ እንክን ወይም መጓደል ለአካል ጉዳተኝነት ይዳርጋል ማለት እንዳልሆነ መታወቅ አለበት።

**ለምሳሌ፡-**

- አንድ ዓይኑ የታወረ ሰው ሌላኛው ዓይኑ ችግር ከሌለበትና የማየት ችግር እስከሌለበት ድረስ ምንም እንኳን አካሉ የተጓደለ ቢሆንም እንደ አካል ጉዳተኛ አይቆጠርም።
- አንድ ጆሮው ፈፅሞ የማይሰማ በሌላኛው ጆሮ በደንብ መስማት እስከቻለ ድረስ እንደ አካል ጉዳተኛ ሊቆጠር አይገባም።
- አንድ የእግር ጣቱ የተቆረጠ ሰው የሰውነት አካል መጓደል እንዳለበት ግልፅ ቢሆንም ይህ ችግር ግለሰቡን ከመራመድ እስካላገደው ድረስ ወይም በእርምጃው ላይ ምንም ችግር ካለስተለበት ግለሰቡ አካል ጉዳተኛ ነው ለማለት አያስችልም።

ስለሆነም፣ ቆጣሪዎች የአካል ጉዳተኝነትን በሚመለከት መረጃ በሚሰበስቡበት ወቅት ለመልስ ሰጪዎች በሚገባ ማብራራትና በምሳሌ ጭምር እያስደገፉ ማስረዳት ይኖርባቸዋል።

የአካል ጉዳት ሲባል ለመልስ ሰጪዎች ግልፅ ላይሆን ስለሚችል መልስ ሰጪዎች ለአካል ጉዳተኝነት የማያበቁ የአካል ጉድለቶችን እንደ አካል ጉዳተኛ ሊያስመዘግቡ ስለሚችሉ ጥንቃቄ ማድረግ ያስፈልጋል። ለምሳሌ የአንድ ዓይን ብቻ መታወር ወይም የማየት ችግር፣ የአንድ ጆሮ ብቻ የመስማት ችግርና የመሳሰሉትን ለአካል ጉዳተኝነት የማያበቁ የአካል ጉድለቶችን እንደ አካል ጉዳተኛ ሊያስመዘግቡ ይችላሉ። ስለሆነም ቆጣሪዎች ለመልስ ሰጪዎች ተጨማሪ ጥያቄዎችን በማቅረብና በማውጣት በአካል ጉዳተኝነት መመዝገብ የማይገባቸው እንደ አካል ጉዳተኛ ተቆጥረው እንዳይመዘገቡና በአካል ጉዳተኝነት መመዝገብ የሚገባቸው ደግሞ ሳይመዘገቡ እንዳይቀሩ ከፍተኛ ጥረት ማድረግ ይኖርባቸዋል።

ቆጣሪዎች የአካል ጉዳት ያለባቸውን የቤተሰብ አባላት ለመለየት በጥያቄ 10 ላይ የተመለከተውን ጥያቄ ከተቻለ ለእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል በግንባር ማቅረብ ወይም በአጠቃላይ ቤተሰቡን በሚመለከት መልስ ሊሰጥ ለሚችል ሰው የቤተሰቡን አባላት ስም አንድ በአንድ በመጥቀስ የአካል ጉዳተኛ መሆን አለመሆናቸውን በጥንቃቄ በማጣራት ተገቢውን/ትክክለኛውን ኮድ ማጥቀር ይኖርባቸዋል።

በተጨማሪም ችግሩን ይበልጥ ለማቃለል በጥያቄ 10 መጀመሪያ ከተመለከቱ የክንዋኔ ችግሮች አንፃር እያንዳንዱን የቤተሰብ አባል በጥያቄው መጀመሪያ ላይ በተመለከተው ክፍት ቦታ እያስገቡ ለመልስ ሰጪዎች ጥያቄው ዘርዘር ባለ ሁኔታ ቢቀርብ ጥሩ መረጃ ለማግኘት እንደሚቻል ከተለያዩ አገሮች ልምድ የተገኘ ስለሆነ ቆጣሪዎች ይህንኑ ዘዴ በመጠቀም የአካል ጉዳተኝነትን በሚመለከት የተሟላ መረጃ ለመሰብሰብ ጥረት ማድረግ ይጠበቅባቸዋል።

ስለሆነም ከላይ በተመለከተው መሠረት ስለእያንዳንዱ የቤተሰብ አባል ጥያቄው ከቀረበ በኋላ የአካል ጉዳተኝነት ወይም የአእምሮ መታወክ ችግር ላለባቸው የቤተሰብ አባላት አዎን በሚለው ትይዩ ኮድ 1 በማጥቀር ቀጣዩ ጥያቄ ማለትም የጉዳቱ ዓይነት ምንድነው ? የሚለው ጥያቄ

የሚቀርብላቸው ሲሆን፤ የአካል ጉዳትም ሆነ የአእምሮ መታወክ ችግር ለሌለባቸው ደግሞ የለም በሚለው ትይዩ ኮድ 2 ከተጠቀረ በኋላ በቀጥታ ወደ ጥያቄ 13 ይታለፋል።

**ማሳሰቢያ፡-** በእርጅና ምክንያት ሰዎች አንዳንድ ተግባራትን ለማከናወን ሣይችሉ ከቀሩ እንደ አካል ጉዳተኛ መወሰድ አይኖርባቸውም። ይሁንና በዕድሜ በጣም በገፉ ሰዎች መካከልም አካል ጉዳተኞች ሊኖሩ እንደሚችሉ መገመት ያስፈልጋል።

## **ጥያቄ 11 - የጉዳቱ/ችግሩ ዓይነት ምንድነው?**

በጥያቄ 10 የአካል ጉዳተኛ ለሆኑ ወይም የአእምሮ መታወክ ችግር እንዳለባቸው ለተረጋገጠላቸው የቤተሰብ አባላት በዚህ ጥያቄ የጉዳቱ/ችግሩ ዓይነት ተለይቶ ትክክለኛው ኮድ ይጠቀሳቸዋል። የጉዳት/ችግር ዓይነትን ከዚህ በታች በዝርዝር ለማስቀመጥ የተሞከረ ሲሆን፤ ቆጣሪዎች የአካል ጉዳተኝነታቸው የተረጋገጠላቸው ወይም የአእምሮ መታወክ ችግር ያለባቸው አባላት የጉዳቱን ዓይነት በቀረበው ማብራሪያ መሠረት በማገናዘብ ተገቢውን ኮድ በትክክል ማጥቀር ያስፈልጋል።

### **የጉዳቱ/ችግሩ ዓይነት ዝርዝር እንደሚከተለው ቀርቧል።**

**1 = ዓይነ ሥውር፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት ሁለቱም ዓይናቸው ሙሉ በሙሉ የመታወር ችግር እንዳለባቸው ለገለፁ አካል ጉዳተኞች ኮድ 1 ይጠቀሳቸዋል።

**2 = የማየት ችግር ያለባቸው፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት ሁለቱም ዓይኖች በከፊል ብቻ የሚያዩላቸው አካል ጉዳተኞችን ይመለከታል። የማየት ችግር ያለባቸው በሁለት ሜትር ርቀት ላይ በሁለቱም ዓይኖቻቸው የእጅ ጣቶችን መቁጠር ወይም በ4 ሜትር ርቀት ላይ ያለን ሰው መልክ ለመለየት የማይችሉ ናቸው።

**ማሳሰቢያ፡-** በደረሰባቸው እንከን ምክንያት አንድ ዓይናቸው የታወሩና ከላይ በተገለፀው ሁኔታ ሌላኛው ዓይናቸው ላይ የማየት ችግር ያለባቸው እንደ ዓይነ ሥውር ላይሆን የማየት ችግር ያለባቸው በሚለው መካተት ይኖርባቸዋል። ስለሆነም ዓይኖቻቸው በከፊል ብቻ ለሚያዩላቸው አካል ጉዳተኞች ኮድ 2 መጠቀር አለበት።

**3 = ፈፅሞ የማይሰሙ ግን የሚናገሩ፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት ሁለቱም ጆሮ ሙሉ በሙሉ ላለመስማት ችግር ለተጋለጡ ማለትም ድምፅ በጣም ከፍ ቢል እንኳን ለማይሰሙ ነገር ግን ለሚናገሩ ኮድ 3 ይጠቀሳቸዋል።

**4 = የመስማት ችግር ያለባቸው፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት የአንድ ጆሮ ሙሉ በሙሉ አለመስማትና የአንድ ጆሮ በከፊል ብቻ መስማት ወይም ሁለቱም ጆሮ በከፊል ለሚሰሙ ኮድ 4 ይጠቀሳቸዋል። በከፊል የሚሰሙ ማለት ድምፅ ከፍ ሲል ብቻ የሚሰሙትን ወይም አጣርተው የማይሰሙትን ይመለከታል።

- 5 = **ፈፅሞ የማይናገሩ ግን የሚሰሙ፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት ሙሉ በሙሉ መናገር ለተሳናቸውና ነገር ግን ለሚሰሙ ኮድ 5 ሊጠቀሩላቸው ይገባል፡፡
- 6 = **የመናገር ችግር ያለባቸው፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት አንድ ጤናማ የሆነ ሰው እንደሚናገረው መናገር ለተሳናቸው ወይም ሲናገሩ ለሚንተባተቡ /ለሌላ አካል ሲናገሩ በግልፅ የማይደመጡ/ ኮድ 6 መጠቀር ይኖርበታል፡፡
- 7 = **ፈፅሞ የማይሰሙና ፈጽሞ የማይናገሩ፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት ፈፅሞ መስማትና መናገር ለተሳናቸው ኮድ 7 ማጥቀር ያስፈልጋል፡፡
- 8 = **የእጅ አለመስራት /የመያዝ፣ የመዘርጋት.../** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት እጅን ለተለያዩ አገልግሎቶች ማዋል የማይችሉትን የቤተሰብ አባላት ይመለከታል፡፡ /ለምሳሌ ለመጨበጥ፣ ለመጻፍ/ እጅን ለመጠቀም ኃይል ማጣትና መድከም፣ የጡንቻ መዛል፣ መልፈስፈስ ሽባነትና የመሳሰሉትን ያጠቃልላል፡፡ እነዚህም በነርቭ ነክ ችግሮች፣ በጡንቻ በአጥንት መታወክና የእጅ ማጣት ወይም አለአግባብ ማጠር ወይም መርዘም የተነሳ ሊከሰቱ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ በማብራሪያው እንደተመለከተው ከእጅ ጋር ወይም በአብዛኛው ከእጅ ጋር የተያያዘ ችግር እንዳለባቸው ለገለፁ የእጅ አለመሥራት የሚለው ኮድ 8 ይጠቀራል፡፡
- 9 = **የእግር አለመስራት ችግር /የመቆም፣ የመራመድ.../** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት እግርን ለተለያዩ አገልግሎቶች ማዋል የማይችሉትን የቤተሰብ አባላት ይመለከታል፡፡ እግርን ለመጠቀም ኃይል ማጣትና መድከም፣ የጡንቻ መዛል፣ መልፈስፈስ ሽባነት፣ የእግር ማጣት ወይም አለአግባብ ማጠር ወይም መርዘምና የመሳሰሉትን ያጠቃልላል፡፡ በማብራሪያው መሠረት ከእግር ጋር ወይም በአብዛኛው ከእግር ጋር የተያያዘ ችግር እንዳለባቸው ለገለፁ ኮድ 9 ይጠቀራል፡፡
- 10 = **የሰውነት አካል የመንቀሳቀስ ችግር፡-** ሲወለዱ ወይም ከተወለዱ በኋላ በደረሰባቸው እንከን ምክንያት የመቀመጥ፣ ሚዛን የመጠበቅ፣ የመንገዳገድ፣ ከልክ ያለፈ እንቅስቃሴ /መወራጨት/፣ የመቆም፣ ከቦታ ቦታ የመንቀሳቀስ፣ የሰውነት እንቅስቃሴን ለማቀናጀት አለመቻል /ለምሳሌ የአይንና የእጅ፣ የአንገት እንቅስቃሴ፣ ማዞር/ አካልን ለመጠቀም ኃይል ማጣትና መድከም፣ የጡንቻ መዛል፣ መልፈስፈስና የመሳሰሉትን ይይዛል፡፡ እነዚህም በነርቭ ነክ ችግሮች፣ በጡንቻና በአጥንት መታወክና በአካል ዕጦት የእጅ ወይም የእግር ማጣት ወይም አለአግባብ ማጠር ወይም መርዘም፣ የተነሳ ሊከሰቱ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ ከላይ ከተጠቀሰው በእጅና በእግር በተናጠል ከሚደርሰው ችግር ውጭ መልስ ሰጪው ሌላ የሰውነት አካል መንቀሳቀስ ችግር እንዳለበት ከገለፁ ኮድ 10 ይጠቀራል፡፡

11 = **የአእምሮ ዝግመት፡-** በአስተሳሰብና አካባቢያቸውን በማገናዘብ እንዲሁም በማጎበራዊ ግንኙነታቸው ከሚጠበቅባቸው የዕድገት ደረጃ እጅግ በጣም ዝቅተኛ ክህሎትና ችሎታ የሚያሳዩ ሰዎችን ይመለከታል። በእነዚህም ሰዎች መካከል ከጉዳቱ ዓይነትና መጠን መለያየት የተነሳ የአስተሳሰባቸውም ሆነ የማጎበራዊ አድማሳቸው የተለያየ ነው። የአእምሮ ዝግመት ያለባቸውን ሰዎች ከመማር ባህሪ አኳያ በሦስት መንገዶች ከፍለው ማየት ይቻላል።

- **የቀለም ትምህርት የመማር ችሎታ ያላቸው፡-** እነዚህ ሕፃናት በአጠቃላይ የአዕምሮ ዝግመት ቢኖርባቸውም ማንበብ፣ መጻፍና ሂሳብ እና ሌሎችን ትምህርቶች /እስከተወሰነ የክፍል ደረጃ/ መማር ይችላሉ። ትምህርታቸውንም በመደበኛ ትምህርት ቤት እስከ መለስተኛ ሁለተኛ ደረጃ እንደሚደርሱ ጥናቶች ይዘግባሉ። ብዙውን ጊዜ አብዛኞቹ ሕፃናት ከ1ኛ ደረጃ ትምህርት በላይ መግፋት አይችሉም። በቀለም ትምህርት አቀባበል ላይ ዳተኛ ከመሆናቸው በስተቀር ከሌሎች ሕፃናት ብዙም የሚለያቸው ነገር የለም።
- **የመሠልጠን ችሎታ ያላቸው፡-** እነዚህ ህፃናት በአጠቃላይ የአዕምሮ ዝግመት ቢኖርባቸውም የተለያዩ እራስን የመርዳት ክህሎቶችንና ማጎበራዊ ግንኙነቶችን የማዳበር ችሎታ አላቸው፤ ለዚህም በቂና ተከታታይ ሥልጠና ይፈልጋሉ። በአንፃሩ የማንበብና የመጻፍ ችሎታ ፈጽሞ ስለሌለላቸው እንዲማሩ ማስገደድ ተገቢ አይሆንም።
- **መሠልጠን የሚያዳግታቸው፡-** የደረሰባቸው የአእምሮ ጉዳት እጅግ በጣም ከፍተኛ ከመሆኑ የተነሳ እራሳቸውን መርዳት የማይችሉ፤ ያላሰለሰ ተከታታይና መሉ ድጋፍ የሚፈልጉትን ሰዎች ያቅፋል። የዕለት ከዕለት ተግባራትን ማለትም እራስን መመገብ፣ ልብስ መልበስና ሌሎችን ዕርዳታ ይሻሉ። ከአስተሳሰብ ችግር ባሻገር የቃል ቋንቋ የመጠቀም፣ የእንቅስቃሴ፣ የማጎበራዊና የስሜት ችግሮችም በአብዛኛዎቹ ሰዎች ላይ ይታያል። በዚህም የተነሳ በተግባራዊ ሥራዎች ለመሰልጠን ይሳናቸዋል። ቆጣሪዎች የአእምሮ ዝግመትን በሚመለከት ከተሰጠው ማብራሪያ አንፃር የአካል ጉዳተኛውን ሁኔታ በሚገባ ካገናዘቡ በኋላ የአእምሮ ዝግመት ያለባቸውን መሆኑን ካረጋገጡ ለጉዳቱ ዓይነት የተሰጠውን ኮድ 11 ማጥቆር ይኖርባቸዋል።

12 = **የአእምሮ መታወክ፡-** እነዚህ ምንም ዓይነት የአካል ጉዳት የሌለባቸው ሲሆኑ የተለያዩ ከአእምሮ ጋር የተያያዙ ችግር ያለባቸው የቤተሰብ አባላት ናቸው። ስለሆነም ቆጣሪዎች በጥያቄ 10 የአእምሮ መታወክ ችግር እንዳለባቸው ለታወቁ የቤተሰብ አባላት ወዲያውኑ በጥያቄ 11 ኮድ 12 ማጥቆር ይኖርባቸዋል። ይህ ኮድ ለተጠቅላላቸው በይለፍ ትዕዛዙ መሰረት በረጅሙ መጠይቅ ወደ ጥያቄ 13 እንዲሁም በአጭሩ መጠይቅ ወደ ጥያቄ 16 የሚዘለል መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል። የአእምሮ ዝግመትና የሚጥል በሽታ ያለባቸው የአእምሮ መታወክ ችግር እንዳለባቸው እንዲይወሰዱ ቆጣሪዎች ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርባቸዋል።

**13 = ሌላ:-** የአካል ጉዳተኛ መሆናቸው የተረጋገጠላቸውና ከላይ ከተዘረዘሩት የጉዳት ዓይነቶች ውጭ ሌላ ዓይነት የአካል መንደል ላሉባቸው የቤተሰብ አባላት ኮድ 13 መጠቀር ይኖርበታል።

**ማሳሰቢያ :-**

በኮድ 7 ላይ ከተመለከተው ውጭ ሌላ ተደራራቢ የሆነ የአካል ጉዳት ካጋጠመ መልስ ሰጪው ከባድ ብሎ የሚነግረንን አንዱን የጉዳት ዓይነት በመለየት ተገቢውን ኮድ ማጥቀር ያስፈልጋል።

**ጥያቄ 12:- የጉዳቱ/ችግሩ መንስኤ ምንድነው?**

በጥያቄ 11 የጉዳት ዓይነት ለተመዘገበላቸው የአካል ጉዳተኞች በዚህ ጥያቄ የጉዳቱ መንስኤ ይጠይቅላቸዋል። ስለሆነም ከዚህ በታች ከተሠጡት አማራጮች መካከል ለእያንዳንዱ አካል ጉዳተኛ ትክክለኛውን የጉዳቱን መንስኤ በመለየት ተገቢውን ኮድ ማጥቀር ያስፈልጋል። የአእምሮ መታወክ ላለባቸው (በጥያቄ 11 ኮድ 12 ለተጠቀረላቸው) የቤተሰብ አባላት በጥያቄ 12 የጉዳቱ መንስኤ ስለማይመለከታቸው በቀጥታ ወደ ጥያቄ 13 መታለፍ እንዳለበት ግንዛቤ ሊወሰድ ይገባል።

**ኮድ የጉዳቱ/ችግሩ መንስኤ**

- 1 = የተሽከርካሪ አደጋ:- የመኪና ፣ የባቡር፣ የሣይክል፣ የሞተር ሣይክል የጋሪ አደጋ፤
- 2 = ሌላ አደጋ:- (መውደቅ፣ በክብት መውጋት፣ ከጋማ ክብት ላይ መውደቅ ወይም መረገጥ፣ በሥራ ላይ በሚደርስ አደጋ፣ በኤሌክትሪክ አደጋ፣ በመደብደብ፣ ከጦር ሜዳ ውጭ በጦር መሣሪያ ማለትም በጥይት፣ በቦምብ፣ በስለት፣... ወዘተ የሚደርስ አደጋ፣ በምብ ወይም ፈንጂ በመቀጥቀጥ፣ በማዕድን ሥራ፣ ድንጋይ በሚወጣበት ጊዜ በሚደርስ ፍንዳታ፣ በጥይት መባረቅ የሚደርስ አደጋ፣ እንዲሁም ሌሎች አደጋዎች
- 3 = ፖሊዮ
- 4 = የስጋ ደዌ
- 5 = ሌላ በሽታ (ከወሊድ በኋላ) :- ከፖሊዮና ከስጋ ደዌ ውጭ  
/ለምሳሌ ፈንጣጣ፣ ኩፍኝ፣ ሜኒንጂየትስ፣ ስኳር፣ የልብ ሕመም፣ የደም ብዛት፣ የአባላዘር በሽታና ... ወዘተ/
- 6 = በእናት ማህፀን/በወሊድ ላይ
- 7 = በጦርነት/ፈንጂ:- በጦርነት ላይ በማንኛውም ዓይነት የጦር መሣሪያ ማለትም በጥይት በቦምብ፣ በተቀበረ ፈንጂ በስለትና ... ወዘተ አካላቸው የተጎዱ። እንዲሁም ከጦርነቱ ጋር በተያያዘ ሁኔታ የሚደርስ አደጋ በተቀበረ ፈንጂ መፈንዳት የሚደርስ አደጋን በተመለከተ ግን በጦር ሜዳም ሆነ ከጦር ሜዳ ውጭ ሊሆን ይችላል።
- 8 = ሌላ (ከላይ ከኮድ1 - 7 ከተገለፁት ውጭ ከሆነ)
- 9 = አይታወቅም /መልስ ሰጪው የጉዳቱን መንስኤ ይህ ነው ብለው መናገር ካልቻሉ/

## ከጥያቄ 13-15 የፍልሰት ሁኔታ

የፍልሰት መረጃዎችን ከመሰብሰቡ በፊት ፍልሰት ማለት ምን ማለት እንደሆነ ማወቅ ተገቢ ነው። አንድ ሰው ፈለሰ የሚባለው ምን ሲሆን ነው? እንዲሁም የአፈላለስ ሁኔታ በገጠርና በከተማ የተለየ ትርጉም ይኖረዋል። በመሆኑም መጠይቁን ከመሙላት አስቀድሞ ትርጓሜዎችን ጠንቅቆ መረዳት ያስፈልጋል። በገጠርና በከተማ ለፍልሠት የሚሰጠው ትርጉም የተለያየ በመሆኑ ማብራሪያውም እንዲሁም ተለያይቶ እንደሚከተለው ቀርቧል።

### በገጠር

በቆጠራ ወቅት አንድ ሰው ፈለሰ የሚባለው ቀደም ሲል ይኖርበት የነበረውን ወረዳ ድንበር አቋርጦ የመጣ ሲሆን ነው። ነገር ግን አንድ ግለሰብ የወረዳ ድንበር ሳያቋርጥ ይኖርበት ከነበረው ወረዳ ከሚገኝ ገጠር ቀበሌ ወደ ሌላ ገጠር ቀበሌ ቢዛወር እንደፈለሰ አይቆጠርም። የወረዳውን ድንበር ሳያቋርጥ በወረዳ ውስጥ ከሚገኝ ከተማ በወረዳ ውስጥ ወደሚገኝ የትኛውም የገጠር ክፍል መኖሪያውን ከቀየረ ከከተማ ወደ ገጠር እንደፈለሰ ይቆጠራል።

### ከላይ የተገለፀው እንዳለ ሆኖ አንድ ግለሰብ፡-

- ይኖርበት የነበረውን ወረዳ ከለቀቀ 6 ወር የሞላው ከሆነ ቀደም ሲል ይኖርበት ወደነበረው ወረዳ የመመለስ ሀሣብ ቢኖረውም ባይኖረውም እንደፈለሠ ይቆጠራል።
- ይኖርበት የነበረውን አካባቢ ከለቀቀ 6 ወር ባይሞላውም የመመለስ ወይም የመሔድ ሃሳብ ከሌለው እንደፈለሠ ይቆጠራል።
- ይኖርበት የነበረውን አካባቢ ከለቀቀ 6 ወር ያልሞላው ከሆነና የመመለስ ሃሣብ ካለው እንደፈለሠ አይቆጠርም።

### በከተማ

### በከተማ አንድ ግለሰብ ፈልጏል የሚባለው፡-

- ከሚገኝበት ወረዳም ይሁን ከሌሎች ወረዳዎች ውስጥ ከሚገኙ ከተሞች ከመጣ ወይም ከየትኛውም የአገሪቱ የገጠር ክፍል ወደ ከተማ የመጣ ሆኖ ቀደም ሲል ይኖርበት የነበረውን አካባቢ ከለቀቀ ቢያንስ 6 ወር ከሞላው ነው።
- ይኖርበት የነበረውን አካባቢ ከለቀቀ 6 ወር ባይሞላውም የመመለስ ሃሣብ ከሌለው ወይም ከ6 ወር በላይ የመቆየት ሃሣብ ካለው እንደፈለሠ ይቆጠራል።
- ይኖርበት የነበረውን አካባቢ ከለቀቀ 6 ወር ያልሞላው ከሆነና የመመለስ ሃሣብ ካለው እንደፈለሠ አይቆጠርም።

ጥያቄ 13 - ለከተማ: \_\_\_\_\_ እዚህ ከተማ ውስጥ ያለማቋረጥ ስንት ዓመት ኖረዋል?

ለገጠር : \_\_\_\_\_ እዚህ ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ ስንት ዓመት ኖረዋል?

የዚህ ጥያቄ አጠያየቅ የቆጠራ ቦታው እንደሚገኝበት ሁኔታ ይለያያል ። ከተማ ከሆነ ጥያቄው ሲጠየቅ «እዚህ ከተማ ውስጥ ያለማቋረጥ ስንት ዓመት ኖረዋል?» በማለት

ይጠየቃል። የቆጠራ ቦታው የሚገኘው ገጠር ከሆነ ደግሞ ጥያቄው «እዚህ ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ ስንት ዓመት ኖረዋል?» ይሆናል።

በዚህ ጥያቄ በቆጠራው የሚሸፈኑት የቤተሰብ አባላት ሁሉ ቆጠራው በሚካሄድበት ከተማ ወይም ወረዳ ገጠር ሳያቋርጡ ለምን ያህል ጊዜ እንደኖሩ ይጠየቅና ለዚህ ሲባል በጥያቄው ስር ከተዘረዘሩት አማራጮች ውስጥ ተገቢው ኮድ ይጠቀራል።

- አንዳንድ ግለሰቦች ከወረዳው ውጪ በሚገኝ ሆስፒታል ቢወለዱም የተወለዱበት ሥፍራ ተብሎ የሚቆጠረው የመኖሪያ ስፍራቸው ነው እንጂ ሆስፒታሉ የሚገኝበት ስፍራ አይደለም። በዚህም ምክንያት ግለሰቡ /ቧ/ እንደ ፈለሱ አይቆጠርም።
- በተመሳሳይ መልኩም አንድ እናት ዘመዶቿ በሚኖሩበት አካባቢ ልጅ ወልዳና ታርሣ ብትመለስ ልጇ የተወለደበት ስፍራ ተብሎ የሚቆጠረው የቤተሰቡ መደበኛ መኖሪያ እንጂ የእናትየው ዘመዶች የሚገኙበት ስፍራ አይደለም።
- ከተወለዱ ጀምሮ በወረዳው ገጠር ክፍል /ከተማ/ ውስጥ ላልኖሩ ግለሰቦች ነገር ግን ከተወሰነ ጊዜ በኋላ በወረዳው ገጠር ክፍል /በከተማው/ ለኖሩ የቤተሰብ አባላት በወረዳው ገጠር ክፍል /በከተማው/ ውስጥ ያለማቋረጥ መኖር ከጀመሩ ምን ያህል ዓመታት እንደሆናቸው ተጠይቆ ተገቢው ኮድ ይጠቀራል። መልሱ የሚጠቀረው በሙሉ ዓመት ነው። ለምሳሌ፡ 3 ዓመት ከ1 ወር ለሆናቸው ግለሰቦች የሚጠቀረው ሦስት አመት ብቻ ነው።

የፍልሰት ሁኔታን በሚመለከት ለገጠር /ለከተማ የተሰጠውን ትርጉም በይበልጥ ግልጽ ለማድረግ ሲባል ከታች በ"ሀ" እና በ"ለ" የተገለጹትን ማብራሪያዎች በትክክል መገንዘብ ይገባል።

**ሀ/ ከተወለዱ ጀምሮ በወረዳው ገጠር ክፍል ውስጥ ያልኖሩ የሚባሉ ግለሰቦች በሁለት ይከፈላሉ።**

1. ከወረዳው የገጠር ክፍል ውጪ የተወለዱ/ በሌላ ወረዳ ወይም ወረዳው ውስጥ በሚገኙ ከተሞች የተወለዱ
- 2- በወረዳው የገጠር ክፍል ተወልደው በመሃሉ በሌላ ወረዳ ወይም በወረዳው ውስጥ በሚገኝ ከተማ ሲኖሩ ቆይተው የተመለሱ ናቸው። ይህም ማለት ስድስት ወርና ከዚያ በላይ በሌላ ስፍራ ቆይተው የተመለሱትን ይመለከታል።

**ምሳሌ፡-** መገርሣ ቱሉ ቆጠራው እየተካሄደ ባለበት ፣ በጊኒር ወረዳ በጨፋ ገጠር ቀበሌ ተወልዶ፤ 15 ዓመት ከኖረ በኋላ የትውልድ ቦታውን ለቆ በዚያው ወረዳ በጊኒር ከተማ ለአምስት ዓመት ቆይቶ ወደ ትውልድ ስፍራው ወደ ጨፋ ገጠር ቀበሌ ቆጠራው ከመካሄዱ 2 ዓመት በፊት ለመኖር ቢመለስ፤ መገርሣ በወረዳው ውስጥ ያለማቋረጥ ኖረ የሚባለው በመጨረሻ ከጊኒር ከተማ ወደ ጨፋ ገጠር ቀበሌ ከተመለሰበት ጊዜ እስከ ቆጠራው ዕለት ያለው 2 ዓመት ነው እንጂ መጀመሪያ የኖራቸው 15 ዓመታት አይቆጠሩም።



**ለ/ ከተወለዱ ጀምሮ በከተማው ውስጥ ያልኖሩ የሚባሉ ግለሰቦች በሁለት ይከፈላሉ፡፡**

1. ከከተማው ውጪ የተወለዱ / በሌላ ከተማ ወይም ገጠር የተወለዱ/
2. በከተማው ተወልደው በመካሉ በሌላ ከተማ ወይም ገጠር ሲኖሩ ቆይተው የተመለሱ ናቸው፡፡ ይህም ማለት ስድስት ወርና ከዚያ በላይ በሌላ ስፍራ ቆይተው የተመለሱትን ይመለከታል፡፡

**ምሳሌ፡-** 1. ተስፋዬ ከበደ ቆጠራው በሚካሄድበት በጎሮ ወረዳ ጎሮ ከተማ ተወልዶ 8 ዓመት ከኖረ በኋላ የትውልድ ቦታውን ለቆ በዚያው ወረዳ በሚገኘው መልዩ ከተማ ለ5 ዓመት ቆይቶ ወደ ትውልድ ሥፍራው ጎሮ ከተማ ቆጠራው ከመካሄዱ በፊት ለመኖር ቢመለስ ተስፋዬ ከበደ በጎሮ ከተማ ውስጥ ያለማቋረጥ ኖረ የሚባለው በመጨረሻ ወደ ጎሮ ከተማ ከተመለሰበት ጊዜ እስከቆጠራው ዕለት ያለው ተሰልቶ ነው እንጂ መጀመሪያ የኖራቸው 8 ዓመታት አይቆጠሩም፡፡

2. አቶ ይመር ዓሊ የትውልድ ቦታው በሆነው በደሴ ከተማ ከተወለደበት ቀን ጀምሮ 8 ዓመት እስኪሞላው ድረስ ከኖረ በኋላ፣ በኦሮሚያ ክልል በነቀምት ከተማ ለአምስት ዓመት ቆይቶ ወደ ትውልድ ስፍራው ደሴ ከተማ ቆጠራው ከመካሄዱ ከ3 ወር በፊት ለመኖር ቢመለስ አቶ ይመር በደሴ ከተማ ውስጥ ያለማቋረጥ ኖረ የሚባለው በመጨረሻ ወደ ደሴ ከተማ ከተመለሰበት ጊዜ እስከ ቆጠራው እለት ያለው 3 ወር ብቻ ይሆናል፡፡

በዚህም መሠረት ለቀረበው ጥያቄ የሚሠጡት መልሶችና ተጓዳኝ ኮዶቻቸው ከዚህ በታች ተዘርዝረዋል፡፡

0= ከ 1 ዓመት በታች በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ /ዓመት ያልሞላቸው/

1= ለ 1 ዓመት በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ

2= ለ 2 ዓመት በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ

3= ለ 3 ዓመት በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ

4= ለ 4 ዓመት በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ

5= ከ 5-6 ዓመት በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ

6= ከ 7-9 ዓመት በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ

7= ለ 10 ዓመትና ከዚያ በላይ በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ፡፡

8= ከልደት ጀምሮ በተገኙበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ውስጥ ያለማቋረጥ የኖሩ፡፡

ከመልስ ሰጭዎች የሚገኘው መረጃ የሚሞላው ከላይ ከተዘረዘሩት አማራጮች ውስጥ ተስማሚውን በመምረጥ ተገቢውን ኮዶ በማጥቀር ነው፡፡ ለምሳሌ ያለማቋረጥ የኖሩት ከአንድ ዓመት በታች ከሆነ ኮድ “0” ይጠቀራል፡፡ ከአምስት እስከ ስድስት ዓመት ለቆዩ የሚጠቀረው ኮድ “5” ሲሆን ሰባት ዓመት፣ ስምንት ዓመትና ዘጠኝ ዓመት ለቆዩ ደግሞ ኮድ

“6” ይጠቅራል። አሥር ዓመትና ከዚያ በላይ ለሆናቸው ሁሉ ኮድ “7” ይጠቅራል። ከልደት ጀምረው ለኖሩ ሁሉ ኮድ “8” መጠቀር ይኖርበታል።

**ጥያቄ 14 - \_\_\_\_\_ ከዚህ ቀደም የኖሩበት የመጨረሻ ሥፍራ ከተማ ነበር ወይስ ገጠር?**

ይህ ጥያቄ በጥያቄ 13 ላይ ከኮድ 0 እስከ ኮድ 7 ለተጠቀረላቸው ብቻ የሚጠየቅ ነው። በዚህም መሠረት ግለሰብ/ቧ/ በቆጠራው ወቅት ወዳሉበት ከተማ/ወረዳ ገጠር ከመምጣታቸው በፊት ይኖሩ የነበረው ገጠር ወይም ከተማ እንደሆነ ተጠይቆ ከተማ ከነበረ ኮድ “1” ገጠር ከነበረ ደግሞ ኮድ “2” ይጠቅራል። በጥያቄ 13 ኮድ 8 ለተጠቀረላቸው ይህ ጥያቄ ስለማይመለከታቸው ምንም ሳይሞላ ወደ ጥያቄ 16 ይታለፋል።

**ጥያቄ 15 - \_\_\_\_\_ የመጡበት ቦታ የሚገኘው በየትኛው ዞን ነው?**

በዚህ ጥያቄ በጥያቄ 13 ከኮድ ‘0’ እስከ ‘7’ የተጠቀረላቸውና ቀደም ሲልም ይኖሩበት የነበረው ሥፍራ ከተማ ወይም ገጠር መሆኑ ተጠይቆ በጥያቄ 14 እንደመልሱ አግባብ ኮድ ‘1’ ወይም ኮድ ‘2’ ለተጠቀረላቸው፤ ይህ የገለጹት ሥፍራ የሚገኝበትን ዞን በመጠየቅ/በማውጣት በጥያቄው በተሰጠው ክፍት ቦታ የዞኑን ትክክለኛ ኮድ ከተሰጠው የኮድ ዝርዝር ካርድ ላይ በማየት ከተሞላ በኋላ የኮድ ቁጥሩ በትክክል ይጠቅራል።

አንዳንድ ጊዜ መልስ ሰጭዎች ዞኑን ሳያውቁ ነገር ግን በዞኑ የሚገኝ ትልቅ ከተማን ሊያውቁ ይችላሉ። በዚህን ወቅት ቆጣሪዎች መልስ ሰጭዎቹ ከመጡበት ቦታ አቅራቢያ ስለሚገኝ ትልቅ ከተማ በመጠየቅና በማውጣት የትኛው ዞን እንደሆነ ለመለየት ጥረት ማድረግ ይኖርባቸዋል። ይህንንም ለማድረግ እንዲያስችላቸው በዞኖች ዝርዝር ላይ በዞኑ የሚገኝ ትልቅ ከተማ ስም በዝርዝር አብሮ ተካቷል።

በጥያቄ 13 ኮድ 8 ለተጠቀረላቸው ይህ ጥያቄ ስለማይመለከታቸው ምንም ሳይሞላ ወደ ጥያቄ 16 የሚታለፍ መሆኑን ማስታወስ ያስፈልጋል።

**ጥያቄ 16-17 ስለወላጅ አልባ ህፃናት እና ወጣቶች ሁኔታ**

ዕድሜያቸው ከ0-17 ዓመት ለሆናቸው አባላት የሚጠየቅ የወላጅ አልባ ህፃናት እና ወጣቶች ቁጥር ከጊዜ ወደ ጊዜ እየጨመረ በመምጣቱ ከፍተኛ የሆነ ማህበራዊ ቀውስ ፈጥሯል። በተለይም ከኤች.አይ.ቪ./ኤድስ ጋር በተያያዘ በርካታ ህፃናት ወላጆቻቸውን እያጡ ለከፍተኛ ችግር እየተዳረጉ ይገኛሉ። የችግሩን ስፋት ለመገምገም እንዲቻል ከጉዳዩ ጋር የተያያዙ ሁለት ጥያቄዎች በቆጠራው መጠይቅ ውስጥ እንዲካተቱ ተደርጓል። እነዚህ ጥያቄዎች የሚጠየቁት ዕድሜያቸው ከ0-17 ዓመት ለሆኑ ህፃናትና ወጣቶች ነው።

**ጥያቄ 16 - የ\_\_\_\_\_ ወላጅ እናት በህይወት አለ?**

በዚህ ጥያቄ ዕድሜያቸው ከ0-17 ዓመት ለሆኑ የቤተሰቡ አባላት በሙሉ ወላጅ እናታቸው በህይወት መኖር አለመኖራቸው ይጠየቃል። የልጁ/ልጅቷ ወላጅ እናት በህይወት ካሉ በልጁ/ልጅቷ መስመር ትይዩ አዎ የሚለው ኮድ “1” ይጠቅራል። ወላጅ እናት በህይወት ከሌሉ ግን የለም

የሚለው ኮድ “2” ይጠቀራል። ቆጣሪዎች መረዳት የሚገባቸው ጥያቄው የሚመለከተው የወላጅ እናትን በህይወት መኖር አለመኖር እንጂ አሳዳጊን ወይም የእንጀራ እናትን ወይም ሌላ የቅርብ ዘመድ አለመሆኑን ነው።

**ጥያቄ 17 - የ\_\_\_\_\_ ወላጅ አባት በህይወት አለ?**

በዚህ ጥያቄ ደግሞ ዕድሜያቸው ከ0-17 ዓመት ለሆኑ የቤተሰቡ አባላት በሙሉ ወላጅ አባታቸው በህይወት መኖር አለመኖራቸው ተጠይቆ የልጁ/የልጅቷ ወላጅ አባት በህይወት ካሉ በልጁ/ልጅቷ መስመር ትይዩ አዎ የሚለው ኮድ “1” ይጠቀራል። ወላጅ አባት በህይወት ከሌሉ ደግሞ የለም የሚለው ኮድ “2” ይጠቀራል። በተመሳሳይ ሁኔታ ይህም ጥያቄ የሚመለከተው የወላጅ አባትን እንጂ አሳዳጊን ወይም የእንጀራ አባትን ወይም ሌላ የቅርብ ዘመድ አለመሆኑን ነው።

**ማሳሰቢያ፡-**

ለጥያቄ 16 እና 17 የወላጆቻቸውን በሕይወት መኖር/አለመኖር አናውቅም ብለው ለመለስ ሁሉ የለም ተብሎ ኮድ “2” መጠቀር ይኖርበታል።

**ጥያቄ 18-20 የትምህርት ሁኔታ (ዕድሜያቸው አምስት ዓመትና ከዚያ በላይ ለሆናቸው አባላት የሚጠየቅ)**

እነዚህ ጥያቄዎች የሚመለከቱት ዕድሜያቸው አምስት ዓመትና በላይ የሆናቸውን የቤተሰብ አባላት ብቻ ነው። በጥያቄዎቹም አማካኝነት የቤተሰቡ አባላት በቆጠራው ወቅት ማንበብና መጻፍ መቻል አለመቻላቸውን፣ በቆጠራው ወቅት ትምህርት በመከታተል ላይ መሆን አለመሆናቸውን፣ እየተከታተሉ ከሆነ ደግሞ ስንተኛ ክፍል በመማር ላይ እንደሆኑ፣ እንዲሁም ትምህርት ተምረው ለሚያውቁ ሁሉ ያጠናቀቁት ክፍተኛ ክፍል ስንተኛ እንደሆነ ተጠይቀው ይሞላል።

**ጥያቄ 18 - \_\_\_\_\_ ማንበብና መጻፍ ይችላሉ?**

በዚህ ጥያቄ ዕድሜያቸው አምስት ዓመትና ከዚያ በላይ ለሆናቸው የቤተሰቡ መደበኛ አባላት ማንበብና መጻፍ መቻል ወይም አለመቻላቸውን ተጠይቀው በየስማቸው አንጻር ተስማሚው ኮድ ይጠቀራል። መልስ ሰጪው ማንበብና መጻፍ እችላለሁ ካሉ በስማቸው አንጻር “አዎን” የሚለው ኮድ “1” የሚጠቀር ሲሆን አልችልም ካሉ ደግሞ “የለም” የሚለው ኮድ “2” ይጠቀራል። አንድ ግለሰብ ማንበብና መጻፍ ይችላል የሚባለው ግለሰቡ በሚያውቀው በማንኛውም ቋንቋ አንብቦ መረዳትና መጻፍ ሲችል ነው። የራሳቸውን ስም ወይም ቁጥሮችን ብቻ ማንበብና መጻፍ የሚችሉ ግለሰቦች የትምህርት ችሎታ እንዳላቸው አይቆጠሩም። እንዲሁም ቀደም ብለው በቃል የተጠኑ ዓረፍተ ነገሮችን ብቻ መድገም የሚችሉ የማንበብና የመጻፍ ችሎታ እንዳላቸው አይቆጠሩም።

**ጥያቄ 19 - \_\_\_\_\_ በአሁኑ ጊዜ ትምህርት ይከታተላሉ?**

በትምህርት ቤት አሁን በመከታተል ላይ ላሉ የሚማሩበትን ክፍል በመጠየቅ ለተገኘው መልስ ተስማሚው ኮድ በተሰጠው ክፍት ቦታ ከተሞላ በኋላ መጠቀር ይኖርበታል። በአሁኑ ጊዜ

ካልተከታተሉ ከዚህ በፊት ተምረው የሚያውቁ መሆን አለመሆኑን ተጠይቆ ከዚህ ቀደም ተምረው የሚያውቁ ከሆነ "97" ይጠቆር። ነገር ግን ከዚህ ቀደም ትምህርት ተምረው የማያውቁ ከሆነ "98" ተጠቆር ወደ ጥያቄ 21 ይታለፋል።

በዚህ ጥያቄ አምስት ዓመትና ከዚያ በላይ የሆናቸው የቤተሰብ አባላት በቆጠራው ወቅት በመማር ላይ እንደሆኑ ተጠይቀው መልሳቸው ከታች በተዘረዘሩት ኮዶች አማካይነት ይመዘገባል። በመማር ላይ ናቸው የሚባሉት በመደበኛ ትምህርት ቤቶች፣ በማህልጠኛ ተቋማት፣ በዩኒቨርሲቲዎች፣ የቁስ፣ የቁርዓን ወይም በሌሎች የትምህርት ዝግጅት (ካሪኩለም) ባላቸው የትምህርት መስጫ ተቋማት ውስጥ በመማር ላይ የሚገኙትን ነው። ትምህርቱ ወይም ስልጠናው የሚሰጠው ክፍያ በሚገኙ መምህራን ወይም በፈቃደኝነት በሚያስተምሩ ሊሆን ይችላል።

በቤት ውስጥ ወይም በሌላ ስፍራ ከወዳጅ ወይም ከዘመድ በትርፍ ጊዜያቸው የሚያስተምሯቸው ወይም በራስ ጥረት ለማወቅ የሚጥሩ የቤተሰብ አባላት በመማር ላይ እንደሆኑ አይቆጠሩም። ለምሳሌ በወዛደርነት እያገለገሉ የአናሊነት ወይም የመካኒክነት ዕውቀት ለማግኘት የሚጥሩ ትምህርት በመማር ላይ እንደሚገኙ አይቆጠሩም። ነገር ግን በማሰልጠኛ ተቋም ውስጥ ተመዝግበው የአናሊነት፣ የሜካኒክነት፣ መኪና መንዳት፣ የታይፕ ፅሕፈት መማር፣ ልብስ መስፋት፣ ... ወዘተ ትምህርት በመከታተል ላይ የሚገኙ በመማር ላይ እንደሚገኙ ይቆጠራሉ።

በመደበኛ ትምህርት ቤት በመማር ላይ ለሚገኙ ተሞልቶ የሚጠቀሩላቸው ኮድ ከ“00” እስከ “14” እና ከ“20” እስከ “22” ያሉት ኮዶች ናቸው። መደበኛ ባልሆኑ የትምህርት መስጫ ድርጅቶች (እንደ ቁስ፣ ቁርዓንና ሌሎች የትምህርት ዝግጅት ያላቸው ድርጅቶች ለምሳሌ የታይፕ ትምህርት፣ የልብስ ስፊት ትምህርት፣ ሜካኒክነት፣ ...ወዘተ) ትምህርት በመከታተል ላይ ላሉ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ኮድ “96” ተብሎ ከተሞላ በኋላ ይኸው ኮድ ይጠቆራል። እንዲሁም በጎልማሶች የትምህርት ፕሮግራም ተመዝግበው ትምህርት በመከታተል ላይ ለሚገኙ የቤተሰብ አባላት በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ላይ ኮድ “95” ከተሞላ በኋላ ይኸው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል።

በቆጠራው ወቅት ትምህርት በመከታተል ላይ የማይገኙ አባላት በሁለት የሚከፈሉ ሲሆን እነዚህም፡-

- ሀ. ከቆጠራው ወቅት በፊት ትምህርት ይማሩ የነበሩ በቆጠራው ቀን ግን የማይማሩ፤
- ለ. ከዚህ በፊት በጭራሽ ተምረው የማያውቁ ናቸው።

ከዚህ በፊት ተምረው የሚያውቁ የሚባሉት ከቆጠራው ወቅት በፊት ትምህርታቸውን መደበኛ በሆነ ትምህርት ቤት ወይም የቁስ፣ የቁርዓን፣ መሠረተ ትምህርት፣ የጎልማሶች ትምህርት፣ ... ወዘተ ተምረው የነበሩ ነገር ግን በቆጠራው ወቅት ትምህርታቸውን ያጠናቀቁ/ያቋረጡ ሁሉ ናቸው። ለእነዚህ የቤተሰብ አባላት በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ኮድ “97” ተሞልቶ ይኸው ኮድ ይጠቆራል። ትምህርት ተምረው የማያውቁ የሚባሉት በማናቸውም ዓይነት መደበኛ ትምህርት ቤት ወይም የቁስ፣ የቁርዓን፣ መሠረተ ትምህርት፣ የጎልማሶች ትምህርት፣ ...

ወዘተ በጭራሽ ተምረው ለማያውቁ ሲሆን ለእነዚህም በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ኮድ “98” ተሞልቶ በመቀጠልም ኮዱ መጠቀር አለበት።

በአጠቃላይ በዚህ ዓምድ የሚመዘገበው አምስት ዓመትና ከዚያ በላይ የሆኑት አባላት ሁሉ በአሁኑ ወቅት በመደበኛ ትምህርት ቤት ወይም መደበኛ ያልሆነ ትምህርት በመከታተል ላይ መሆናቸው፣ በአሁኑ ወቅት ትምህርት በመከታተል ላይ ከሆኑ ስንተኛ ክፍል በመማር ላይ እንደሚገኙ፣ በአሁኑ ወቅት በመማር ላይ ለማይገኙ ደግሞ ከዚህ በፊት ተምረው ያውቁ እንደሆነ በመጠየቅ የሚገኘው መልስ ከዚህ በታች በሠንጠረዥ በቀረበው ማብራሪያ መሠረት ተገቢውን ኮድ በመምረጥ በተሰጠው ክፍት ቦታ ተስማሚውን ኮድ በመሙላትና በማጥቀር ይመዘገባል። በቆጠራው ወቅት ለኮድ አሞላል አመቺነት የትምህርት ዝርዝር በኮድ ዝርዝር ካርድ ላይ የሰፈረ በመሆኑ ቆጣሪዎች በቀላሉ አይተው ኮዶችን መሙላትና ማጥቀር ይችላሉ። ሆኖም የተሰጠው መልስ ግልጽ ካልሆነ ማብራሪያውን ከዚህ መመሪያ ላይ ማየት ይቻላል።

**ማሳሰቢያ፡-**

በ1999 ዓ.ም የትምህርት ዘመን ትምህርታቸውን ሲከታተሉ ቆይተው ትምህርት ቤት በመዘጋቱ ወይም የትምህርት ዘመኑ በመጠናቀቁ ምክንያት በቆጠራው ወቅት ትምህርት በመከታተል ላይ ባይሆኑም በጥያቄ 19 እንደሚከታተሉ ተደርጎ መወሰድ እንዳለበት መዘንጋት የለበትም። ለምሳሌ፡- በትምህርት ዘመኑ በ8ኛ ክፍል ወይም በ10ኛ ክፍል ትምህርታቸውን ሲከታተሉ ቆይተው ከቆጠራው ቀን በፊት ፈተና የወሰዱ ቢሆን በቆጠራው ወቅት በ8ኛ ወይም በ10ኛ ክፍል ትምህርት በመከታተል ላይ እንደሆኑ ተደርጎ በጥያቄ 19 የሚመለከተው ኮድ መሞላትና መጠቀር ይኖርበታል።

## ሀ. በመማር ላይ ላሉ የሚማሩበት ክፍል ደረጃ ኮድ ዝርዝር

ክፍል	ኮድ	ማብራሪያ
ቅደመ ት/ቤት	00	በመዋዕለ ህፃናት(KG) ወይም ከአንደኛ ክፍል በታች በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
አንደኛ	01	ምእንደኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
ሁለተኛ	02	በሁለተኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
ሦስተኛ	03	በሦስተኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
አራተኛ	04	ምእራተኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
አምስተኛ	05	ምእምስተኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
ስድስተኛ	06	በስድስተኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
ሰባተኛ	07	በሰባተኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
ስምንተኛ	08	በስምንተኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
ዘጠነኛ	09	ምዘጠነኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
አስረኛ	10	ምእሥረኛ ክፍል ውስጥ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
1ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /preparatory/	11	ወደ ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ለመግባት በሚያስችለው የትምህርት መርሃ ግብር በመሳተፍ የ1ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /preparatory/ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
2ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /preparatory/	12	ወደ ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ለመግባት በሚያስችለው የትምህርት መርሃ ግብር በመሳተፍ የ2ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /preparatory/ በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
10+1	13	በ10+1 የሙያና ቴክኒክ የትምህርት መርሃ ግብር ሠርተፍኬት ለማስገኘት በታቀደ ፕሮግራም ትምህርት በመከታተል ላይ ላሉ ሁሉ፤
10+2	14	በ10+2 የሙያና ቴክኒክ የትምህርት መርሃ ግብር ሠርተፍኬት ለማስገኘት በታቀደ ፕሮግራም ትምህርት በመከታተል ላይ ላሉ ሁሉ፤
ለኮሌጅ ዲፕሎማ /10+3/	20	ከእሥረኛ ክፍል በላይ በከፍተኛ ትምህርት መስጫ ክታወቀ ተቋም፣ ኮሌጅ፣ ዩኒቨርሲቲ፣ ኢንስቲትዩት ወይም ከተመሳሳይ ትምህርት መስጫ ተቋም ዲፕሎማ ለማስገኘት በታቀደ ፕሮግራም ትምህርት በመከታተል ላይ ላሉ ሁሉ፤
ለዲግሪ	21	ከእሥረኛ ክፍል በላይ በከፍተኛ ትምህርት መስጫ ክታወቀ ተቋም፣ ኮሌጅ፣ ዩኒቨርሲቲ የመጀመሪያ ዲግሪ፣ (ቢ.ኤ፣ ቢ.ኤስ.ሲ፣ ኤል.ኤል.ቢ፣ ኤም.ዲ. .. ወዘተ) የሚያስገኝ ትምህርት በመከታተል ላይ ላሉ ሁሉ በዝግጅት መርሀ ግብር ውስጥ በመማር ላይ ያሉትን ሳይጨምር ማለት ነው)
ለድህረ ምረቃ	22	በዩኒቨርሲቲ በድህረ ምረቃ ፕሮግራም (ከመጀመሪያ ዲግሪ በላይ) በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
የጎልማሶች ትምህርት	95	ጎልማሶችን የቀለም ትምህርት ወይም ፊደል ማስቆጠር እና የጎልማሶች ክህሎት (skill) እንዲያገኙ በታቀደ የትምህርት መርሀ ግብር በመማር ላይ ላሉ ሁሉ፤
መደበኛ ያልሆነ	96	በመደበኛ የትምህርት ደረጃ አመዳደብ ሊተረጎም በማይችል የትምህርት መስጫ ድርጅት ውስጥ (በቁስ፣ በቁርዓን፣ ... ወዘተ በመሳሰሉት) ትምህርት በመከታተል ላይ ላሉ ሁሉ፤

**ለ. ትምህርት ለተከታተሉና በቆጠራው ጊዜ በመማር ላይ ላልሆኑ፤**

ያቋረጡ (ከዚህ በፊት ተምረው የሚያውቁ)	97	ከዚህ በፊት በማንኛውም ት/ቤት፣ መደበኛ በሆነም ሆነ ባልሆነ ት/ቤት፣ ተቋም፣ ዩኒቨርሲቲ ... ወዘተ ትምህርት የተከታተሉ ነገር ግን በቆጠራው ጊዜ በመማር ላይ ላልሆኑ ሁሉ፤
---------------------------	----	--

**ሐ. ትምህርት ተከታትለው የማያውቁ ፤**

ተምረው የማያውቁ	98	ከዚህ በፊት በማንኛውም ት/ቤት፣ ተቋም፣ ዩኒቨርሲቲ ... ወዘተ መደበኛ የሆነ ወይም መደበኛ ያልሆነ ትምህርት ተከታትለው ለማያውቁና በቆጠራው ጊዜ በመማር ላይ ላልሆኑ ሁሉ፤
------------	----	---

**ጥያቄ 20 - ያጠናቀቁት ከፍተኛ ክፍል ስንት ነው?**

**/ይህ ጥያቄ ተምረው ለማያውቁ አይጠየቅም/**

በጥያቄ 19 በትምህርት ቤት አሁን በመማር ላይ ላሉ እና ከዚህ በፊት ለተማሩ ያጠናቀቁትን ከፍተኛ ክፍል በመጠየቅ ለተገኘው መልስ ከዚህ በታች በሠንጠረዥ በቀረበው ማብራሪያ መሠረት ተገቢውን ኮድ በመምረጥ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ከተሞላ በኋላ መጠቀር አለበት፡፡

የጨረሱት ከፍተኛ ክፍል ሲባል ግለሰቦቹ በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርትም ሆነ በቀድሞው ሥርዓተ ትምህርት በመደበኛ ትምህርት ቤት፣ በኮሌጅ፣ በዩኒቨርሲቲ፣ በማሰልጠኛ ተቋምና በመሳሰሉት በመማር ላይ ላሉት አሁን ካሉበት የክፍል ደረጃ በፊት ያለው ክፍል ሲሆን ከቆጠራው በፊት በአዲሱም ሆነ በቀድሞው ሥርዓተ ትምህርት ሲማሩ ቆይተው ፈተና ወስደው ካለፉ ብቻ የነበሩበት ክፍል እንደጨረሱት ከፍተኛ ክፍል ይቆጠራል፡፡ ለምሳሌ:- 8ኛ ክፍል እየተማረ ላለ 7ኛ ክፍል ያጠናቀቀ ሲባል 8ኛ ክፍል ተምሮና ፈተና ወስዶ ለወደቀ ያጠናቀቀው ከፍተኛ ክፍል 8ኛ ሳይሆን 7ኛ ይሆናል፡፡ ነገር ግን የ8ኛ ክፍል የመጨረሻ ፈተና አልፎ ከሆነ 8ኛ ያጠናቀቀ ይባላል፡፡ ይሁን እንጂ በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርት የ10ኛ እንዲሁም በቀድሞው ሥርዓተ ትምህርት የ12ኛ መልቀቂያ ፈተና የወሰዱ ቢወድቁም እንዳጠናቀቁ ይቆጠራሉ፡፡

በአሁኑ ወቅት የመማር ማስተማር ስርዓቱ በመከናወን ላይ ያለው በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርት መሠረት መሆኑ ይታወቃል፡፡ ስለሆነም የቀድሞ ከ1ኛ- 8ኛ ከአዲሱ ከ1ኛ- 8ኛ ጋር እኩል በመሆናቸው በሁለቱም ሥርዓተ ትምህርት ተምረው ላጠናቀቁት ከፍተኛ ክፍል ተመሳሳይ ኮድ መሞላት ይኖርበታል፡፡ ነገር ግን በቀድሞው ሥርዓተ ትምህርት ከ9ኛ እስከ 11ኛ ክፍል ያጠናቀቁትን በተመለከተ በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርት የሚመጥናቸው አቻ ስላልተሰጠና እነዚህን በተናጠል መመላት የሚያስፈልግ በመሆኑ፣ መልስ ሰጪው ያጠናቀቀው ከፍተኛ ክፍል በየትኛው ሥርዓተ ትምህርት (በቀድሞው/በአዲሱ) ተምሮ እንደሆነ አጣርቶ መጠየቅ ያስፈልጋል፡፡ በዚሁ መሠረት ከ9ኛ - 11ኛ ክፍል ላጠናቀቁ በቀድሞው እና በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርት ለተማሩት የተለያየ ኮድ መሞላት ይኖርበታል፡፡

አንዳንድ የቤተሰብ አባላት በቀድሞው ሥርዓተ ትምህርት ከ9ኛ ክፍል እስከ 11ኛ ክፍል ትምህርታቸውን የተከታተሉና በቆጠራው ወቅት በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርት በ9ኛ ወይም በ10ኛ ክፍል እየተከታተሉ ያሉ ቢሆን በዚህ ጥያቄ የሚሞላላቸው ያጠናቀቁት ከፍተኛ ክፍል አሁን በአዲሱ ሥርዓተ ትምህርት በመማር ላይ ካሉበት በፊት ያለው ክፍል መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡

**ማሳሰቢያ፡-**

10 + 1፣ 10 + 2 እና 10 + 3 የተለያዩ የትምህርት መርሀ-ግብሮች እንጂ አንዱ የሌላኛው ቅጣይ እንዳልሆነ መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡

**ለምሳሌ፡-** አንድ የቤተሰብ አባል ለ10 + 2 መርሀ-ግብር ተመዝግቦ አንዱን ዓመት ቢያጠናቅቅ የሚሞላለት ኮድ 25 ሳይሆን ኮድ 26 መሆኑ መታወቅ ይኖርበታል፡፡

**ለ. ያጠናቀቁት ከፍተኛ ክፍል ደረጃ ኮድ ዝርዝር**

ያጠናቀቁት የክፍል ደረጃ	ኮድ	ማብራሪያ
ቅድመ ት/ቤት	00	የመዋዕለ ህፃናት (KG) ፣ ዜሮ ክፍል (ቅድመ ዝግጅት)፣ ነርስሪ በመባል የሚታወቁት፣ እንዲሁም በቆጠራው ወቅት አንደኛ ክፍል በመከታተል ላይ ላሉ ሁሉ፤
አንደኛ	01	የ1ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
ሁለተኛ	02	የ2ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
ሦስተኛ	03	የ3ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
አራተኛ	04	የ4ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
አምስተኛ	05	የ5ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
ስድስተኛ	06	የ6ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
ሰባተኛ	07	የ7ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
ስምንተኛ	08	የ8ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
ዘጠነኛ	09	የቀድሞውን የ9ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
አሥረኛ	10	የቀድሞውን የ10ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
አሥራአንደኛ	11	የቀድሞውን የ11ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
አሥራሁለተኛ	12	የቀድሞውን የ12ኛ ክፍል ትምህርት ያጠናቀቁ ሁሉ፤
ሰርተፍኬት	13	ከ12ኛ ክፍል በላይ ከመደበኛ ትምህርት ቤቶች ወይም በከፍተኛ ትምህርት መስጫ ተቋማት (ኮሌጆችና ዩኒቨርሲቲዎች ወይም አቻ ተቋማት) ውስጥ ዲፕሎማ ወይም ዲግሪ ለማስገኘት ባልታደረ ፕሮግራም በመሳተፍ ቢያንስ የአንድ የትምህርት ዘመን ተከታትለው በማጠናቀቅ ሰርተፍኬት ላገኙ ሁሉ፤
የኮሌጅ ዲፕሎማ ያልጨረሱ	14	ከአስራ ሁለተኛ ክፍል በላይ በከፍተኛ ትምህርት መስጫ ከታወቀ ተቋም፣ ኮሌጅ ወይም ዩኒቨርሲቲ ወይም ከተመሳሳይ ትምህርት መስጫ ተቋም ዲፕሎማ ለማስገኘት በታደረ የትምህርት ፕሮግራም የአንድ ዓመትና ከዚያ በላይ ትምህርት ያጠናቀቁ ግን ዲፕሎማ ላላገኙ ሁሉ፤



የጠናቀቁት የክፍል ደረጃ	ኮድ	ማብራሪያ
ዲግሪ ያልጨረሱ	15	ከአስራ ሁለተኛ ክፍል ትምህርት በላይ የመጀመሪያ ዲግሪ (ቢ.ኤ፤ ቢ.ኤስ.ኤስ፤ ኤል.ኤል.ቢ፤ ኤም.ዲ .... ወዘተ) ያስገኛል ተብሎ በታወቀ የትምህርት ፕሮግራም በኮሌጅ ወይም በዩኒቨርሲቲ የአንድ ዓመት ወይም የበለጠ ትምህርት ላጠናቀቁ ግን የመጀመሪያ ዲግሪ ላላገኙ ሁሉ፤
የኮሌጅ ዲፕሎማ	16	በከፍተኛ ትምህርት መስጫ ከታወቀ ተቋም፤ ኮሌጅ ወይም ዩኒቨርሲቲ ወይም ተመሳሳይ ትምህርት መስጫ ተቋም ዲፕሎማ ላገኙና ተመሳሳይ የትምህርት ደረጃ ላላቸው ሁሉ፤
ዲግሪ	17	በከፍተኛ ትምህርት መስጫ ከታወቀ ተቋም፤ ኮሌጅ ወይም ዩኒቨርሲቲ ወይም ተመሳሳይ ትምህርት መስጫ ተቋም የመጀመሪያ ዲግሪ (የህክምና ዲግሪ፤ ቢ.ኤ፤ ቢ.ኤስ.ኤስ፤ ቢ.ኤ.ዲ፤ ኤል.ኤል.ቢ. ...ወዘተ) ላገኙና ተመሳሳይ ትምህርት ደረጃ ላላቸው ሁሉ፤
ድህረ ምረቃ	18	በዩኒቨርሲቲ በድህረ ምረቃ ፕሮግራም ( ከመጀመሪያ ዲግሪ በላይ) የአንድ ዓመት ወይም የበለጠ ትምህርት ላጠናቀቁ ግን የኤም.ኤስ.ኤስ፤ የኤም.ኤ፤ ወይም ኤል.ኤል.ኤም. ዲግሪ ላላገኙ ሁሉ፤
ማስትሬት	19	የማስትሬት ዲግሪ (የኤም.ኤ፤ የኤም.ኤስ.ኤስ፤ የኤም.ኤል.ኤል፤ ኤም.ቢ.ኤ፤ ኤም.ኢ.ዲ፤ ኤም.ፒ.ኤች) ላገኙ ሁሉ ወይም ተመሳሳይ የትምህርት ደረጃ ላላቸው ሁሉ፤
ዶክተሬት (Ph.D)	20	የዶክተሬት ዲግሪ ላገኙ ሁሉ ወይም ተመሳሳይ ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
9ኛ	21	በአዲሱ ስርዓተ ትምህርት መሠረት የ9ኛ ክፍል ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
10ኛ	22	በአዲሱ ስርዓተ ትምህርት መሠረት የ10ኛ ክፍል ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
1ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /Preparatory/	23	ወደ ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ለመግባት በሚያስችለው የትምህርት መርሃ ግብር ላይ በመሳተፍ የ1ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /Preparatory/ ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
2ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /Preparatory/	24	ወደ ከፍተኛ ትምህርት ተቋማት ለመግባት በሚያስችለው የትምህርት መርሃ ግብር ላይ በመሳተፍ የ2ኛ ዓመት ቅድመ ዝግጅት /Preparatory/ ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
ስርተፍኬት በ10+1	25	በ10+1 የትምህርት መርሃ ግብር የሚሰጠውን ትምህርት አጠናቀው ስርተፍኬት ያገኙ፤
1ኛ ዓመት በ10+2	26	በ10+2 የትምህርት መርሃ ግብር በመሳተፍ የአንድ ዓመት ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
ስርተፍኬት በ10+2	27	በ10+2 የትምህርት መርሃ ግብር የሚሰጠውን ትምህርት አጠናቀው ስርተፍኬት ያገኙ፤

ያጠናቀቁት የክፍል ደረጃ	ኮድ	ማብራሪያ
1ኛ ዓመት በ10+3	28	በ10+3 የትምህርት መርሃ ግብር በመሳተፍ የአንድ ዓመት ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
2ኛ ዓመት 10+3	29	በ10+3 የትምህርት መርሃ ግብር በመሳተፍ የሁለት ዓመት ትምህርት ላጠናቀቁ ሁሉ፤
ኮሌጅ ዲፕሎማ በ10+3	30	በ10+3 የትምህርት መርሃ ግብር የሚሰጠውን ትምህርት አጠናቀው ዲፕሎማ ያገኙ፤
የጎልማሶች ትምህርት	95	የጎልማሶች ትምህርት ፕሮግራም አጠናቀው በሌላ ቦታ ትምህርት ላልቀጠሉ ሁሉ፤
መደበኛ ያልሆነ	96	መደበኛ ባልሆኑ የቁስ፣ የቁርዓን፣ የመሠረተ ትምህርት እና የመሳሰሉት ትምህርት ቤቶች (ትምህርታቸው ወደ መደበኛ የትምህርት ደረጃ አመዳደብ ሊተረጎም የማይችል) የተማሩ ሆነው በጥያቄ 19 ኮድ 96 የተሞላላቸው ከሆኑ እዚህ ይመደባሉ፡፡

**ጥያቄ 21 - 24 የሥራ ሁኔታ**

ከጥያቄ 21-24 የሚሰበሰቡ መረጃዎች ቆጣሪው መልስ ሰጪው ቤት ከደረሰበት ቀን ወደኋላ በነበሩት 7 ቀናት እና ባለፉት 12 ወራት ውስጥ በቤተሰቡ አባላት የተከናወኑ የኢኮኖሚ ተግባሮችን የሚመለከቱ እንዲሁም የስራ አጥነትን ሁኔታ ሊያመለክቱ የሚችሉ መረጃዎች ናቸው፡፡

**ጥያቄ 21 - ባለፉት 7 ቀናት ውስጥ ቢያንስ ለ4 ሰዓት ያህል ምርታማ ሥራ ማለትም ተቀጥረው በክፍያ ወይም ለራስ ወይም ለቤተሰብ ገቢ በሚያስገኝ ሥራ ተሰማርተው ነበር?**

የሥራ ሁኔታ Moving reference period በመጠቀም የሚሠራ ሲሆን ይህም ማለት ባለፉት 7 ቀናት ሲባል ቆጣሪው መልስ ሰጪው ቤት ከደረሰበት ከትናንት ጀምሮ ወደኋላ ያሉትን 7 ቀናት ማለት ነው፡፡

እያንዳንዱ ዕድሜው 10 ዓመትና በላይ የሆነ የቤተሰብ አባል ከቆጠራው ቀን በፊት በነበሩት 7 ቀናት ውስጥ ቢያንስ ለ4 ሰዓት ያህል ምርታማ ሥራ መስራት አለመስራቱ በመጠይቁ ላይ በቀረበው መሠረት ይጠየቃል፡፡ ጥያቄውም መቅረብ ያለበት "ምርታማ ሥራ ሠርተዋል" በማለት አሳጥሮ ሳይሆን በመጠይቁ ላይ በቀረበው መሠረት ምርታማ ሥራ ማለትም፣ "ተቀጥረው በክፍያ ወይም ለራስ ወይም ለቤተሰብ ገቢ በሚያስገኝ ሥራ ተሰማርተው ነበር?" በሚል መሆን አለበት፡፡ መልስ ሰጪው ጥያቄውን መረዳት ካልቻለ "ባለፉት 7 ቀናት ምን ይሰሩ ነበር?" ብሎ በመጠየቅ በዚህ መመሪያ ላይ ከቀረበው የምርታማ ሥራ ትርጉም ጋር በማገናኘብ መልሱን መሙላት ያስፈልጋል፡፡ መልሱ ሠርቻለሁ ከሆነ ኮድ "1" ይጠቀራል፡፡ ሥራ እያላቸው ከስራቸው ለጊዜው ቀርተው ከሆነ "ስራ እያለኝ አልሰራሁም" የሚለው ኮድ "2" ይጠቀራል፡፡ አልሠራሁም ለሚሉ ደግሞ ኮድ "3" ይጠቀራል፡፡ ኮድ "1" እና ኮድ "2" ለተጠቅሟቸው ወደ ጥያቄ 23 የሚታለፍ ሲሆን ኮድ "3" የተጠቅሟቸው ግን ቀጣዩ ጥያቄ ይጠየቅላቸዋል፡፡

ስራ እያላቸው ያልሠሩ የሚባሉ ሰዎች ባለፉት 7 ቀናት በዓመት ፈቃድ፣ በወሊድ ፈቃድ፣ በሕመም፣ በትምህርት ወይም በስልጠና ላይ ስለሆኑ ከስራ የቀሩትን፣ ለጊዜው ሥራው በተለያየ ምክንያት ስላቆመ **ለምሳሌ**:- ዕድሳት፣ የጥሬ ዕቃ እጦት፣ የመብራት አለመኖር ... ወዘተ በመሳሰሉት ምክንያቶች ያልሠሩ ነገር ግን ሁኔታው/ችግሩ ሲቃለል ወይም ጉዳያቸው ሲያበቃ ወደ ስራቸው የሚመለሱ መሆን አለባቸው። ሥራ እያላቸው ሥራ ያልሠሩ የሚባሉት በቆጠራው ወቅት ቋሚ ሥራ ኖሯቸው ነገር ግን ባለፉት 7 ቀናት ያልሠሩ ናቸው። በሌላ በኩል ተባራሪ የቀን ሥራ የሚሰሩ የቀን ሠራተኞች ወቅትን ጠብቀው የሚሠሩ፣ ሣይከፈላቸው ለቤተሰብ የሚሰሩትን ... ወዘተ በተመለከተ በቆጠራው ወቅት ሥራ ካልሠሩ ሥራ እያላቸው ያልሠሩ ሊባሉ አይችሉም።

ይህን ጥያቄ በትክክል ለማቅረብና ትክክለኛውን መረጃ ለማግኘት ይረዳ ዘንድ የምርታማ ሥራ ትርጉም እና ማብራሪያ ቀጥሎ ቀርቧል።

### **የምርታማ ሥራ አጠቃላይ ትርጉም**

ምርታማ ሥራ ማለት የሥራው ውጤት የሆነውን ሸቀጣ ሸቀጥ ወይም አገልግሎት በከፊል ወይም በጠቅላላ በገንዘብም ሆነ በዓይነት /በዕቃ/ በመለወጥ ገቢ ለማግኘት ለገበያ ለማቅረብ ሲቻል ነው። በራስ፣ በቤተሰብ ይዞታ፣ በመንግሥታዊ፣ በሕዝባዊ ወይም በግለሰብ ቤት ወይም ድርጅት በቀን፣ በሳምንት፣ በወር ወይም በሠሩት መጠን ክፍያ ወይም ገቢ ለማግኘት ሥራ ከሠሩ እንደ ምርታማ ሥራ ይቆጠራል። በሌላ አገላለጽ ምርታማ ሥራ ለግል ወይም ለመንግሥት ተቀጥሮ ወይም የግል ሥራ መስራት፣ መነገድ፣ የግብርና ሥራ፣ ለሽያጭ የሚሆኑ ዕቃዎችን ማምረት፣ በቤተሰብ ድርጅት/እርሻ ውስጥ ያለክፍያ መስራት፣ ተለማማጅነትን ያጠቃልላል።

**በምርታማ ሥራ ውስጥ የሚጠቃለሉ የማምረት ወይም አገልግሎት የመስጠት ተግባራት እንደሚከተለው ተዘርዝረዋል።**

- ሀ. ለሽያጭ የሚሆኑ ዕቃዎችን ማምረት ለምሳሌ፣ የፋብሪካ ውጤቶች፣ ሽክላ ማምረት . . . ወዘተ ወይም በክፍያ አገልግሎቶችን ማቅረብ ለምሳሌ፣ ፀጉር ማስተካከል፣ የሽመና ሥራ፣ የጠላና የአረቄ ንግድ፣ ድለላ. . . ወዘተ፤
- ለ. ለመንግሥት፣ ለሌላ ድርጅት ወይም ለግለሰብ በክፍያ የሚሠሩ ሥራዎች/ለምሳሌ ሐኪም፣ መምህር፣ ተቀጣሪ ገበሬ፣ እረኛ፣ . . . ወዘተ/፣ በተጨማሪ ያለክፍያ ለመረዳዳት ወይም በዘመቻ የሚሠሩ/ለምሳሌ ምግብ ለሥራ፣ የደን ተክላ፣ የደቦ ሥራ፣ . . . ወዘተ/
- ሐ. ለራስ የምግብ ፍጆታ ወይም ለሽያጭ ወይም ቋሚ ንብረት ለማከማቸት ሲባል የማምረት ተግባር፣ እነርሱም፡-

❖ ለራስ መሠረታዊ ፍላጎት ፍጆታ ሲባል የምርት ቀዳሚ ውጤቶችን /Primary Products/ የማምረት ተግባር፤

**ለምሳሌ:-** ሰብሎች/ጥራጥሬ፣ አትክልትና ፍራፍሬ፣ ጥጥ፣ እና የመሳሰሉትን የግብርና ቀዳሚ የምርት ውጤቶችን የማምረት ወይም ከመስክ መሰብሰብ፤

ወተት፤ እንቁላልና የመሳሰሉትን የከብት/ዶሮ እርባታ ውጤቶችን ማምረት፤ አደን ማደን፤ ዓሣና የመሳሰሉትን ማጥመድ ከራስ ይዞታ ለማገደነትና ወይም ለሌሎች ተግባራት የሚውል እንጨት መቁረጥ፤ ከሠል ማክሰል ለሽመና ሥራ ለስፌት የሚያገለግሉ ጥሬ ዕቃዎችን ከመስክ መሰብሰብ፤ ጨውና ሌሎች ማዕድናትን ማውጣት፤ የኖራ አፈር መቆፈር፤ ለቤት ቁሳቁስ መስሪያነትና ለተለያዩ ጥቅም የሚውል የአፈር ዓይነቶችን መቆፈር፤ ድንጋይና አሽዋ ከመስክ ቆፍሮ ወይም ፈልፍሎ ማውጣት ወይም መሰብሰብ፤ እና የመሳሰሉትን ያጠቃልላል፡፡

❖ ከላይ በተገለጸው መሠረት ያመረቱትን ምርት ለራስ ፍጆታ በማሰብ ወደ ሌላ ዓይነት ምርት የመለወጥ ተግባር ለምሳሌ፡- ፈትል መፍተል፤ ቅቤ/አይብ ማውጣት፤ በቆሎ መፈልፈል፤ እህል መፍጨት፤ የቤት ቁሳቁስ እንደ ወንበር፤ ጠረጴዛ ማዘጋጀት፤ የዕቃ መያዣዎችን መስራት ... ወዘተ፡፡ ያመረቱትን ቀዳሚ ምርት ለራስ ፍጆታ በማሰብ ወደ ሌላ ዓይነት ምርት መቀየር ምርታማ ተግባር ቢሆንም ይህን የተቀየረውን ምርት ለራስ ፍጆታ በማለት **እንደገና ወደ ሌላ ዓይነት ምርት መቀየር ምርታማ አይደለም፡፡** በዚህ ዓይነት በቤተሰቡ አባላት የተመረተን ጤፍ ለራስ ፍጆታ በማለት ፈጭቶ ወደ ዱቄት መቀየር እንደምርታማ ተግባር ይቆጠራል፡፡ ነገር ግን ይህን የተፈጨውን ዱቄት ለራስ ፍጆታ በማለት ወደ እንጀራ መቀየር ምርታማ ተግባር አይደለም፡፡ በአንጻሩም ለራስ ፍጆታ ለማዋል በሌላ ከቤተሰቡ አባል ውጪ በሆነ ሰው የተመረተን ምርት ለምሳሌ ፡ ጤፍ ወደ ዱቄትም ሆነ እንጀራ ቢቀየር እንደምርታማ ተግባር አይቆጠርም፡፡

❖ ለራስ የምግብ ፍጆታ የሚመረቱ ዕቃዎችና ግልጋሎቶች ለሽያጭም ጭምር በቤተሰቡ ሲመረቱ፤

**ለምሳሌ** :- ጠላ ጠምቀው /ከራሱን ቢጠጡም/ የሚሸጡ ከሆነ እንደምርታማ ስራ ይቆጠራል፡፡

❖ ቋሚ ንብረቶችን /ቢያንስ ለአንድ ዓመት ግልጋሎት መስጠት የሚችሉ/ ለራስ ጥቅም ሲባል ማምረት፤

**ለምሳሌ** :- የራስን ግቢ ወይም አካባቢ ግንባታ፤ የእርሻ ውጤት ማከማቻ ጎተራ፤ መጋዘኖችንና የእርሻ መሣሪያዎችን መሥራት፤ ሌሎች መሣሪያዎችን ማምረት ናቸው፡፡

**እንደ ምርታማ ሥራዎች የማይወሰዱ ተግባራት፤**

ከላይ የተሰጠው የምርታማ ስራ ትርጉም እንደተጠበቀ ሆኖ የሚከተሉትን ተግባራት በማከናወን ላይ የተሠማሩ ሰዎች ሥራቸው ምርታማ ካልሆኑ ሥራዎች ውስጥ የሚጠቃለሉ ናቸው፡፡

ሀ. የሚከተሉትን ተግባራት መሉ በሙሉ ለራስ መሠረታዊ ፍጆታ እንዲውሉ በማሰብ ማከናወን እንደ ምርታማ ተግባር አይቆጠርም፤

**ለምሳሌ** :-

- ውሃ መቅዳት ወይም ቀድቶ ተሸክሞ ወደ ቤት ማድረስ፤

- ከጫካ/ከሜዳ እንጨት/ኩብት መልቀም፤
- በቤተሰቡ ካልተመረተ ወይም በግዥ ከተገኘ ጥጥ ፈትል መፍተል፤

ለ. ያለ ክፍያ ለቤተሰቡ ግልጋሎት ወይም ፍጆታ የቤት ውስጥ ስራ መስራት ለምሳሌ ልጆችን ማስተማር፣ ማሳደግ፣ ቤተሰቡ የሚመገበውን ምግብ ማዘጋጀት፣ የቤተሰቡን አጥርና ቤት ... ወዘተ በአነስተኛ ደረጃ የመጠገን ወይም የማደስ ተግባርን ማከናወን፣ በበጎ ፈቃደኝነት /Voluntary / በተለያዩ ማህበራት /አለም አቀፍ፣ አገር አቀፍ፣ እንዲሁም የአካባቢ የበጎ አድራግነት ማህበራት/ ውስጥ የተለያዩ አገልግሎቶችን የመስጠት ተግባር፡፡

ሐ. ገቢ ቢገኝበትም

- በጡረታ ብቻ የሚተዳደሩ
- ቤት በማከራየት ብቻ የሚተዳደሩ ፡፡ ይህም ማለት ቤት በማከራየት በስራው ላይ ምንም ዓይነት አገልግሎት የማይሰጡ ወይም ስራ የማይሰሩ ከሆነ
- በልመና፣ በጥንቅላ/በአስማትና ቁማር እንዲሁም ለልመና ተግባር የዋለ አዝማሪነት

መ. ሌሎች፡

በተለያዩ ቢሮዎች፣ በጋራገኖች፣ ... ወዘተ እና በሌሎች የሥራ መስኮች በተለማማጅነት የሚገኙ በልምምዳቸው ወቅት ከሚለማመዱበት ቢሮ፣ ጋራዥ፣ ... ወዘተ እና ከሥራ መስክ ጋር በተያያዙ በሥራው ምንም ዓይነት ተሳትፎ ሳያደርጉ የሚለማመዱትን ለምሳሌ፡- በማየት ብቻ ልምምዳቸውን የሚያከናውኑ በልምምዳቸው ወቅት በምርታማ ተግባር እንደተሠማሩ አይቆጠሩም፡፡ ነገር ግን ተማሪ ሆነው በተለያዩ መ/ቤት/ድርጅት የሚለማመዱ ከሆኑ የሚመደቡት በምርታማ ሥራ እንደተሰማሩ ተለማማጅ ሠራተኛ ሳይሆን ልምምዱ እንደ ትምህርቱ (ስልጠናው) አካል ስለሚቆጠር እንደምርታማ ሥራ አይወሰድም፡፡

## ማስታወሻ፡-

ሥራ ባይጀምሩም በቆጠራው ወቅት ለምሳሌ ፡- የግል ሥራ ለመጀመር ከማሰብ አልፈው ቦታ ማፅዳት፣ ዕቃ በመግዛት ወይም ንግድ ፈቃድ በማውጣት ላይ ያሳለፉ በምርታማ ሥራ ተግባር ላይ እንደተሠማሩ ይቆጠራል፡፡

## **ጥያቄ 22 - ————— በሚቀጥለው 1 ወር ውስጥ ገቢ የሚያስገኝ ሥራ ለመስራት ዝግጁ ነዎት?**

በሚቀጥለው 1 ወር ማለት፡- ቆጣሪው መልስ ሰጭው ቤት ከደረሰበት ቀን ወደ ጎሳ ያለውን 1 ሣምንትና ወደፊት ያሉትን 3 ሣምንታት ይይዛል፡፡ ጥያቄው ለመልስ ሰጪዎች ሲቀርብ ግን በመጠይቁ ላይ የሰፈረውን በማንበብ ይሆናል፡፡

በሚቀጥለው 1 ወር ውስጥ ገቢ የሚያስገኝ ሥራ ለመስራት ዝግጁ ከሆኑ ኮድ 1 ይጠቀራል፤ ካልሆኑ ከተዘረዘሩ ምክንያቶች መካከል ተገቢው ኮድ ይጠቀራል፡፡

ይህን ጥያቄ የምናቀርብላቸው ስራ ላልሰሩ ማለትም በጥያቄ 21 ኮድ 3 ለተጠቀረላቸው ግለሰቦች ሲሆን ይህም ማለት በቆጠራው ወቅት በቅጥርም ሆነ በግል ምንም ዓይነት ሥራ ያልሰሩ እና ወደፊት የሚጀምሩት የተዘጋጀ ሥራ ያላቸውንም ሆነ የሌላቸውን ማለት ነው።

በዚህ መሠረት መረጃ ሰጪዎች በሚቀጥለው አንድ ወር ውስጥ ሥራ በያገኙ እንደሚሰሩና እንደማይሰሩ ተጠይቆ የሚሰጡት መልስ አዎን ከሆነ ዝግጁ ነኝ የሚለው ኮድ 1 ይጠቀራል። የተሰጠው መልስ የለም/ዝግጁ አይደለሁም የሚል ከሆነ ዝግጁ ያልሆኑበት ምክንያት ተጠይቆ መልሱ ከታች ከተዘረዘሩት ጋር በማገናከብ እንደሁኔታው ከኮድ 2-9 ይጠቀራል።

### ማሳሰቢያ :-

የቀን መደበኛ ተማሪዎችን በተመለከተ (Regular Student) ዝግጁ ናቸው የሚባሉት ትምህርታቸውን ትተው ሙሉ ቀን ለመስራት ዝግጁ (Full time available) ሲሆኑ ብቻ ነው። በቀን በፈረቃ (Regular) እየተማሩ መስራት አፈልጋለሁ ለሚሉት ዝግጁ እንዳልሆኑ ተወስዶ በጥያቄ 22 ትምህርት/ሥልጠና የሚል ኮድ ይጠቀሳቸዋል።

በዚህ ጥያቄ ሊሞሉ የሚችሉ ኮዶች ከዚህ በታች ተዘርዝረዋል።

- 1= ዝግጁ ነኝ
- 2= በግል ጉዳይ/የቤተሰብ ኃላፊነት (ምርታማ ባልሆነ ተግባር ለምሳሌ፡- በሽምግልና፣ በለቅሶ፣ ... ወዘተ ከተሳተፉ ነው)
- 3= ትምህርት/ሥልጠና
- 4= ያለክፍያ የቤት ውስጥ ሥራ
- 5= የአካል ጉዳት (በአካል ላይ በደረሰ ጉዳት ምክንያት ሥራ መስራት ላልቻሉ ሰዎች)
- 6= ህመም/አደጋ (የአካል ጉዳት ያልሆነ ህመም፣ ጊዜያዊ አደጋ ምክንያት ወይም የአዕምሮ ህመም)
- 7= ልጅ ስለሆንኩ
- 8= እርጅና/ጠረታ/ተቆራጭ
- 9= ሌላ (ምሳሌ፡- በወሊድ/በእርግዝና ... ወዘተ)

### ማሳሰቢያ

ከላይ ለተዘረዘሩት አማራጭ መልሶች ማብራሪያ ከታች ለጥያቄ 23 የተሰጡትን ማብራሪያዎች በመመልከት ማግኘት ይቻላል።

### **ጥያቄ 23 - ባለፉት 12 ወራት አብዛኛውን ጊዜ ሥራ ሰርተዋል? ካልሠሩ በምን ምክንያት?**

ባለፉት 12 ወራት ማለት ቆጣሪው መልስ ሰጪው ቤት ከደረሰበት ከትናንት ጀምሮ ወደ ኋላ ያሉትን 12 ወራቶች ማለት ነው። ለምሳሌ፡- ቆጣሪው መልስ ሰጪው ቤት የደረሰው ግንቦት 25/1999 ዓ.ም በሆነ ያለፉት 12 ወራት ማለት ከግንቦት 25/1998 ዓ.ም እስከ ግንቦት 24/1999 ዓ.ም ያለውን ጊዜ ነው።

በዚህ መሰረት ዕድሜአቸው 10 ዓመትና በላይ የሆኑ የቤተሰብ አባላት ባለፉት 12 ወራት በምርታማ ተግባር ላይ መሠማራት አለመሠማራታቸው ተጠይቆ በምርታማ ሥራ ከተሠማሩ ኮድ 1 ይጠቆራል። አብዛኛውን ጊዜ በምርታማ ሥራ ካልተሠማሩ ምክንያቱ ተጠይቆ ከኮድ 2-11 ካሉት ውስጥ ተገቢው ኮድ ይጠቆራል። በዚህ ጥያቄ ለማወቅ የተፈለገው የቤተሰቡ አባላት ባለፉት 12 ወራት ውስጥ አብዛኛውን ጊዜ ምርታማ ሥራ ላይ መሠማራትና አለመሠማራታቸው ነው።

## ማሳሰቢያ

በጥያቄ 21 ስለአለፉት 7 ቀናት የሥራ ስምሪት ሁኔታ የቀረበው የምርታማ ሥራ ትርጉምና ማብራሪያ ለዚህም የሚያገለግል ስለሆነ ቆጣሪዎች ይህንኑ መለስ ብለው ማገናዘብ ይገባቸዋል።

## **ባለፉት 12 ወራት ውስጥ “አብዛኛውን ጊዜ” ሲባል ምን ማለት ነው?**

አንድ ግለሰብ ባለፉት 12 ወራት አብዛኛውን ጊዜ ምርታማ ሥራ ሠርቷል የሚባለው በተሰማራበት የሥራ መስክ/ኮች ስድስት ወራት (ማለትም ከ26 ሳምንታት) እና በላይ ምርታማ ሊያሰኝ የሚችል ሥራ ከሠራ ነው። ይህ አጠቃላይ ትርጉም ሲሆን ሰዎች ከተሰማሩባቸው የተለያዩ የሥራ መስኮች ፀባይና ከየአገሩ ነባራዊ ሁኔታ ጋር አዛምዶ ከመጠቀም አኳያ ከአጠቃላይ ትርጉሙ ጋር ሊጣጣም በሚችል መልኩ ዘርዘር ያሉ የአሠራር መመሪያዎችን ማዘጋጀት አስፈላጊ በመሆኑ ዝርዝሩ ከዚህ በታች ተመልክቷል።

ሀ. በአንድ በእርሻ ሥራ ለተሠማራ ግለሰብ ባለፉት 12 ወራት አብዛኛውን ጊዜ ምርታማ ሥራ ሠርቷል የሚባለው በአካባቢው በአንድ የሰብል ዘመን አብዛኛውን ጊዜ ከሠራ ነው።

ለምሳሌ:- የአካባቢው አንድ የሰብል ዘመን 8 ወር ከሆነና ግለሰቡ ለአራት ወርና ከዛ በላይ የግብርናውን ሥራ ከሠራ ምርታማ ሥራ እንደሠራ ይቆጠራል። አንድ የሰብል ዘመን የሚባለው የመኸሩንና የበልጉን ወቅቶች የሚያጠቃልል ሲሆን የሚከናወኑትም ሥራዎች የእርሻውን መሬት ከማዘጋጀት አንስቶ የዘሩን፣ የጉልጓሎውን፣ የማረሙን፣ የአጨዳውንና የመሰብሰቡን ጊዜ ያጠቃልላል።

ለ. ሌላ ግብርና፡- በከብት እርባታ፣ ... ወዘተ የተሰማሩ ግለሰቦች በተሰማሩበት የሥራ መስክ/ኮች ባለፉት 12 ወራት ውስጥ 6 ወራት እና በላይ ከሠሩ ምርታማ ሥራ እንደሰሩ ይቆጠራሉ።

ሐ. በገጠርም ሆነ በከተማ በሌሎች የሥራ መስኮች ማለትም ንግድ፣ ሽመና፣ አንጥረኝነት፣ በመንግሥት መሥሪያ ቤቶች፣ ... ወዘተ የተሠማሩ ግለሰቦች በተሠማሩበት የሥራ መስክ/ኮች ባለፉት 12 ወራት ውስጥ 6 ወራት እና በላይ ከሠሩ ምርታማ ሥራ እንደሠሩ ይቆጠራሉ።

በዚህ መሠረት የቤተሰቡ አባላት ባለፉት 12 ወራት ምርታማ ሥራ መስራት አለመስራታቸው ተጠይቆ ከታች ከተዘረዘሩት ኮዶች መካከል ተገቢውን በመምረጥ ይጠቆራል።

1= ምርታማ ሥራ እየሠራሁ ነበር - ባለፉት 12 ወራት አብዛኛውን ጊዜ በምርታማ ስራ ላይ ተሰማርተው የነበሩ ናቸው።

2= ሥራ አጥ / የሥራ ልምድ ያላቸው/

እነዚህ ግለሰቦች ምንም እንኳን በአንድ ወቅት ሥራ ሠርተው የሚያውቁ ቢሆንም ሥራ በማጣት የተነሳ ባለፉት 12 ወራት ውስጥ አብዛኛውን ጊዜ ምርታማ ሥራ ያልሠሩ ነገር ግን የሥራ ልምድ ያላቸው ሥራ አጦች ናቸው። እነዚህ ግለሰቦች ሥራ ለማግኘት ሙከራ ያደረጉም ያላደረጉም ሊሆኑ ይችላሉ። ነገር ግን ማንኛውንም ዓይነት ሥራ ካገኙ ለመሥራት ዝግጁ የነበሩ ናቸው።

3= ሥራ አጥ / የሥራ ልምድ የሌላቸው/

እነዚህ ግለሰቦች ሥራ በማጣት የተነሳ ባለፉት 12 ወራት ውስጥ አብዛኛውን ጊዜ ምርታማ ሥራ ያልሠሩና ፈጽሞ የሥራ ልምድ የሌላቸው ሥራ አጦች ናቸው። እነዚህ ግለሰቦች ሥራ ለማግኘት ሙከራ ያደረጉም ያላደረጉም ሊሆኑ ይችላሉ ነገር ግን ማንኛውንም ዓይነት ሥራ ካገኙ ለመሥራት ዝግጁ የነበሩ ናቸው።

4= ትምህርት / ስልጠና ላይ /

በዚህ ክፍል የሚካተቱት ቀን ቀን ትምህርት በመከታተላቸው ወይም ስልጠና ላይ በመሆናቸው የተነሣ ባለፉት አሥራ ሁለት ወራት አብዛኛውን ጊዜ በምርታማ ሥራ ያልተሠማሩ ናቸው። ተማሪዎች ሆነው ባለፉት 12 ወራት በአብዛኛው ጊዜ በምርታማ ተግባር ጊዜያቸውን ያሳለፉ ሥራ እንደሠሩ ስለሚቆጠሩ በዚህ ኮድ አይካተቱም።

5= ያለክፍያ የቤት ውስጥ ሥራ መሥራት

እነዚህ ግለሰቦች የገንዘብ ወይም የዓይነት ክፍያ ሳያገኙ የተለያዩ የቤት ውስጥ ሥራዎችን የሚያከናውኑ በመሆናቸው ምርታማ ሥራ ያልሰሩ ናቸው። ምሳሌ፣ የቤት እመቤት፣ ...ወዘተ.

**ማሳሰቢያ፡-** እነዚህ ግለሰቦች ምርታማ ሥራ በሙሉም ሆነ በከፊል ያልሰሩ መሆኑን መረጋገጥ አለበት።

6= የአካል ጉዳት

እነዚህ ግለሰቦች አካል ጉዳተኛ የሆኑና በምርታማ ሥራ እንዳይሠማሩ ያገዳቸው ምክንያት አካል ጉዳተኝነታቸው ነው።

**ማሳሰቢያ ፡-** አንዳንድ ግለሰቦች ምንም እንኳን አካል ጉዳተኛ ቢሆኑም በጥያቄ 21 የተሰጠውን “የምርታማ ሥራ” ትርጉም የሚያሟላ ሥራ ከሠሩ ሥራ እንደሠሩ ይቆጠራል እንጂ ሥራ ያልሠሩበት ምክንያት አካል ጉዳት ተብሎ አይወሰድም።



7= ህመም/አደጋ ፤ የአዕምሮ ጉዳት

በህመም ወይም ለአካል ጉዳተኝነት ያልዳረገ አደጋ ወይም የአእምሮ በሽታ ደርሶባቸው በዚህ ምክንያት ባለፉት 12 ወራት አብዛኛውን ጊዜ ምርታማ ሥራ ያልሰሩ፤

8= ልጅ ስለሆንኩ

እነዚህ ግለሰቦች ዕድሜያቸው 10 ዓመትና በላይ ሲሆኑ ባለፉት 12 ወራት በምርታማ ተግባር ያልተሳተፉበትን ምክንያት ሲገልፁ ልጅ በመሆኔ የሚል መልስ የሚሰጡ ናቸው። ዕድሜያቸው 15 ዓመትና በላይ የሆኑ ይህ ኮድ ሊሠጣቸው አይችልም። በመማር ላይ ያሉ ልጆች የሚጠቀሩላቸው ኮድ “4” እንጂ ኮድ “8” አይደለም።

9= እርጅና/ ጡረታ/ተቆራጭ

እነዚህ ግለሰቦች በቤት አበል፣ በጡረታ፣ በጠራቀሙት ገንዘብ፣ በቤት ኪራይ ገቢ፣ በቤተሰብ እርዳታ የሚተዳደሩ ናቸው። ያረጁ ተግባራትም በዚህ ይመደባሉ።

#### ማሳሰቢያ

ባለፉት 12 ወራት አብዛኛውን ጊዜ በምርታማ ሥራ ተሳተፈው በተጨማሪም ቤት አከራይተው የቤት ኪራይ ገቢ ቢኖራቸው ወይም ጡረታ ቢቀበሉ ምርታማ ሥራ እንደሠሩ ስለሚቆጠሩ በዚህ ክፍል አይካተቱም።

10= በልመና የሚተዳደሩ

እነዚህ ግለሰቦች ምንም ስራ ሳይኖራቸው ከሰዎች ለምነው በሚያገኙት ብቻ የሚተዳደሩ ናቸው። ለልመና ተግባር የዋለ አዝማሪነት በዚህ ኮድ ይጠቃለላል።

11= ሌሎች/ለምሳሌ ፡- ወሊድ/እርግዝና...ወዘተ/

እነዚህ ግለሰቦች ባለፉት አሥራ ሁለት ወራት አብዛኛውን ጊዜ በምርታማ ሥራ ላይ ያልተሰማሩ ሲሆኑ ከ1-10 በተዘረዘሩት በአንድም ክፍል ውስጥ ሊካተቱ የማይችሉ ናቸው።

ማሳሰቢያ፡- የማታ ተማሪዎች ሆነው ቀን ምንም ሥራ የሌላቸው ነገር ግን ሥራ ለማግኘት ጥረት የሚያደርጉ ሥራ አጦች እንደ ሁኔታው በኮድ “2” ወይም “3” አማካይነት ይመዘገባሉ።

**ጥያቄ 24 - የ\_\_\_\_\_ ዋነኛ ሥራ የቅጥር ሁኔታ ምንድን ነው?**

ጥያቄ 24 የሚጠየቀው ባለፉት 12 ወራት አብዛኛውን ጊዜ ምርታማ ሥራ ለሠሩ (በጥያቄ 23 ኮድ “1” ለተጠቀረላቸው እና የሥራ ልምድ ላላቸው ሥራ አጦች (በጥያቄ 23 ኮድ 2 ለተጠቀረላቸው) ነው።

በዚህ ጥያቄ የቅጥር ሁኔታ የሚሞላው ለዋነኛ የሥራ ዓይነት ሲሆን፤ ዋነኛ የሥራ ዓይነት ተብሎ የሚወሰደው ደግሞ ግለሰቡ በአብዛኛው ሲያከናውን የነበረው ወይም ረጅም ጊዜ የሠራው የሥራ ዓይነት ነው። ለምሳሌ:- አንድ በዋነኛነት በሂሳብ ሠራተኛነት የምታገለግል ሠራተኛ በተጨማሪነት በግሏ አነስተኛ ንግድ ሥራ ብትሰራ የሚሞላላት የቅጥር ሁኔታ ለሂሳብ ሠራተኛነት የተቀጠረችበት የቅጥር ሁኔታ ነው።

ማሳሰቢያ:- የሥራ ልምድ ላላቸው ሥራ አጦች የሚወሰደው ከሥራ አጥነታቸው በፊት የነበራቸው የቅጥር ሁኔታ ነው።

የቅጥር ሁኔታ ሲሞላ ቀጥሎ ከተዘረዘሩት የመልስ አማራጮች መካከል ተስማሚውን በመምረጥ ተገቢው ኮድ ይጠቀራል።

1 = ተቀጣሪ - ለመንግሥት /የመንግሥት ተቀጣሪዎች/  
በቋሚነት፣ በኮንትራት፣ በቀን ወይም በሳምንት ክፍያ እያገኙ ለመንግሥት መ/ቤቶች  
ለምሳሌ:- ሆስፒታሎች፣ ት/ቤቶች፣ የመከላከያ ተቋማት፣ . . . ወዘተ የሚሠሩ፤

2 = ተቀጣሪ - ለመንግሥት ልማት ድርጅት  
ሙሉ በሙሉ ወይም በአብዛኛው በመንግሥት ቁጥጥር ሥር የሚገኙ ድርጅቶች /ለምሳሌ፣ የመንግሥት እርሻዎች፣ የመንግሥት ፋብሪካዎች . . . ወዘተ/ ውስጥ ተቀጥረው የሚሠሩ።

3 = ተቀጣሪ - ለግል ድርጅት  
በቋሚነት፣ በኮንትራት፣ በቀን ወይም በሳምንት ክፍያ እያገኙ ለግል ድርጅት፣ ለግለሰብ ወይም ለማህበራት (አትራፊ የሆኑ) ተቀጥረው የሚሠሩ። ክፍያው በገንዘብ ወይም በዓይነት ሊሆን ይችላል። መንግሥት ከግለሰብ/ከግል ድርጅት ጋር በሽርክና የሚሠራበት ድርጅት ውስጥ የሚሠራ ሠራተኛ በአብዛኛው (Share) የያዘው ግለሰብ/የግል ድርጅቱ ከሆነ ይህ ኮድ ይጠቀራል።

4 = ተቀጣሪ - መንግሥታዊ ላልሆኑ ድርጅቶች / NGO/ እና አለም ዓቀፍ ድርጅት  
በቋሚነት፣ በኮንትራት በቀን ወይም በሳምንት ክፍያ እያገኙ መንግሥታዊ ላልሆኑ ድርጅቶች /NGO/፣ በUN እና በሌሎች ዓለም አቀፍ ድርጅቶችና በመሳሰሉት ውስጥ ተቀጥረው የሚሠሩ በዚህ ኮድ ይጠቀሳሉ።

5 = ተቀጣሪ - በግለሰብ ቤት  
በቤት ሠራተኛነት ተቀጥረው በጥሬ ገንዘብ፣ በዓይነት ወይም በሁለቱም እየተከፈላቸው የቤት ውስጥ ሥራዎችን የሚያከናውኑ፣ ለምሳሌ ምግብ ማብሰል፣ ውኃ መቅዳት፣ ልብስ ማጠብ፣ ቤት ማፅዳት፣ ግቢ ማፅዳት፣ ግቢ መጠበቅ ልጆችን መንከባከብ . . . ወዘተ የሚሠሩ፤ እንዲሁም በግለሰብ ቤት ፣ አትክልተኛ፣ ዘበኛ፣ ሾፌር ... ወዘተ በመሆን ተቀጥረው የሚሠሩትን ያጠቃልላል።

6 = ተቀጣሪ - ሌሎች፡- ለሕዝባዊ ድርጅቶች፣ ለማህበራት (አትራፊ ያልሆኑ)፣ ለሃይማኖት ድርጅቶች ... ወዘተ ተቀጥረው የሚሠሩ።

7 = በግል ሥራ የሚተዳደሩ

በግል ሥራ ወይም ድርጅታቸው ውስጥ የሚሠሩ ነገር ግን ምንም ተቀጣሪ የሌላቸው ናቸው። የቤተሰብ አባላትን ያለክፍያ በማስተባበር ሥራቸውን የሚያካሂዱ ኃላፊዎች በዚህ ኮድ ይካተታሉ። በአንድ ቤተሰብ ለአንድ የድርጅት ዓይነት በግል ሥራ የሚተዳደሩ የሚለው ኮድ ሊጠቆር የሚችለው ለአንድ ሰው ብቻ ነው። ለቀሪዎቹ በዋናነት በሥራው ለተሳተፉት ግን ሳይከፈላቸው ለቤተሰብ የሚሰሩ የሚለው ኮድ “8” መጠቀር ይኖርበታል። በተጨማሪም በሰሩት/ባመረቱት መጠን የሚከፈላቸው ሁሉ ኮድ “7” ይጠቀራቸዋል። ሆኖም ሥራውን የሚሠሩት አሠሪው ባቀረበው የሥራ መሣሪያና በአሠሪው ቁጥጥር/ክፍል ወይም ሙሉ/ ከሆነ እንደ ተቀጣሪ ተቆጥረው እንደሁኔታው ከኮድ 1-6 ይጠቀሳቸዋል።

8 = ሳይከፈላቸው ለቤተሰብ የሚሠሩ

አንድ ግለሰብ የሚኖርበት ቤተሰብ በሚያካሄደው እርሻ ንግድ ወይም ሌላ ዓይነት ድርጅት ወይም ምርት የማምረት ተግባር ላይ ያለምንም ክፍያ የሚሠራ ከሆነ በዚህ ክፍል ይመደባል።

9 = ተለማማጅ

እነዚህ ግለሰቦች በአንድ መ/ቤት ወይም ድርጅት በተወሰነ የትምህርት ዘርፍ ሰልጥነውም ሆነ ሳይሰለጥኑ በተወሰነ ክፍያ ለምሳሌ፡- ምግብ፣ መጠለያ ወይም ልዩ የኪስ ገንዘብ እየተሰጣቸው ወይም ከነጭራሹ ምንም ሳይከፈላቸው ሥራ በመለማመድና በመስራት ላይ ያሉ ናቸው። በቀጥታ ሥራ ላይ ምንም ተሳትፎ የሌላቸው በዚህ ኮድ አይካተቱም። እንዲሁም በምርታማ ተግባር እንደተሰማሩ አይቆጠርም። በሌላ በኩል ለቤተሰባቸው ወይም ለዘመድ ያለክፍያ እየተለማመዱና እየሰሩ ያሉ በኮድ 8 ይጠቃለላሉ።

10 = የሕብረት ሥራ ማህበር አባል

በአምራቾች የሕብረት ሥራ ማህበር አባልነት በመሥራት ከማሕበሩ በሚያገኙት ድርሻ የሚተዳደሩ በዚህ ኮድ ይመዘገባሉ። ነገር ግን በማህበሩ አባልነት ሳይሆን በማህበሩ በተቀጣሪነት የሚሠሩ ሠራተኞች በኮድ 3 ይካተታሉ።

11 = ቀጣሪ፡-

ቀጣሪ የሚባሉት በግል ወይም የማምረቻ ወይም አልግሎት መስጫ ድርጅታቸው ውስጥ ቢያንስ አንድ ሰው ቀጥረው የሚያሠሩ ናቸው። ቀጥረው የሚያሠሩ ሁሉ በሥራው ላይ አብረው ቢሠማሩም እንደ ቀጣሪ ይቆጠራሉ።

12 = ሌላ :- ከላይ ከተዘረዘሩት የቅጥር ሁኔታዎች በአንዱም ሊካተት ካልቻለ ወይም 7-11 ከተገለጸው የተለየ የቅጥር ሁኔታ ካለ በዚህ ኮድ ይጠቃለላል፡፡

**ጥያቄ 25 - በአሁኑ ወቅት የ\_\_\_\_\_ ጋብቻ ሁኔታ ምንድን ነው?**

ይህ ጥያቄ ዕድሜያቸው አሥር ዓመትና ከዚያ በላይ ለሆናቸው የቤተሰብ አባላት በሙሉ በመጠየቅና ከታች ከተዘረዘሩት የጋብቻ የመልስ አማራጮች መካከል ተገቢው ኮድ መጠቀር አለበት፡፡ ጋብቻ ማለት አንድ ወንድና ሴት በሕጋዊ፣ በሃይማኖታዊ ወይም በባሕላዊ መንገድ የጋብቻ ስነስርዓት ፈፅመው እንደ ባልና ሚስት አብረው ሲኖሩ ነው፡፡ በተለያዩ የአገራችን ክፍሎች በአነስተኛ ዕድሜ ላይ ወደ ጋብቻ የሚገቡ ስላሉ ዕድሜያቸው 10 ዓመትና በላይ ለሆኑ ሁሉ ይህ ጥያቄ መጠየቅ ይኖርበታል፡፡

የጋብቻውን ሁኔታ ለማመልከት ከዚህ በታች የተመለከቱት የጋብቻ ሁኔታዎችና ኮዶቻቸው ተስጥተዋል፡፡ የጋብቻ ሁኔታ ሲጠየቅ መልስ ሰጪዎች ምንም ዓይነት ማስረጃ እንዲያቀርቡ መጠየቅ የለባቸውም፡፡

**1 = አግብተው የማያውቁ**

አግብተው የማያውቁ የሚባሉት በቆጠራው ወቅትም ሆነ ከዚያ በፊት ፈፅሞ ባል/ሚስት አግብተው የማያውቁትን አባላት ይመለከታል፡፡

**2 = ባለትዳር**

በቆጠራው ቀን በጋብቻ ላይ ያሉ አባላት በሙሉ ኮድ '2' ይጠቀሳቸዋል፡፡ ከላይ ለመጥቀስ እንደተሞከረው የጋብቻው ዓይነት በየትኛውም መንገድ ቢሆን (ማለትም በሕጋዊ፣ በሃይማኖታዊ ወይም በባሕላዊ መንገድ ቢከናወን) የጋብቻ ስነስርዓት ፈፅመው እንደ ባልና ሚስት አብረው ከኖሩ ባለትዳር መሆናቸው ታውቆ ኮድ '2' መጠቀር አለበት፡፡

**3 = የተፋቱ**

ከቆጠራው ቀን በፊት ባል ወይም ሚስት አግብቶ ወይም አግብታ የነበረ ነገር ግን ከቆጠራው ቀን በፊት በሕጋዊ ወይም በባሕላዊ መንገድ የተፋታ ወይም የተፋታች ወይም በሌላ አነጋገር የጋብቻ ውል ፊርማቸው የተቀደደ ወይም ጋብቻቸው የፈረሰ በዚህ አማራጭ ይካተታሉ፡፡

**4 = የተለያዩ**

በጊዜያዊ አለመግባባት ምክንያት ተለያይተው የሚኖሩ ባል ወይም ሚስት እንዲሁም ጉዳያቸው በሽማግሌ በመታየት ላይ ያለ ወይም ፍርድ ቤት በቀጠሮ የሚገኝ ከሆነ ኮድ 4 ይጠቀሳቸዋል፡፡ እዚህ ላይ መገንዘብ የሚገባው የተለያዩ የሚባሉት የጋብቻ ውል ፊርማቸው ያልተቀደደ ወይም ጋብቻው ያልፈረሰ ሲሆንና ለጊዜው ባለመግባባት አብረው ሳይኖሩ ሲቀሩ ነው፡፡

**5 = የሞቱባቸው**

ባል የሞተባቸው ወይም ሚስት የሞተችባቸው ሆነው ከባለቤታቸው ሞት ወዲህ እስከ ቆጠራው ቀን ያላገቡ ኮድ 5 ይጠቆርላቸዋል።

**6 = እንደ ባልና ሚስት አብረው የሚኖሩ**

በዚህ አማራጭ የሚካተቱት በሕጋዊ፣ በሃይማኖታዊ ወይም በባሕላዊ መንገድ የጋብቻ ስነስርዓት ሳይፈፀሙ (ልጅ ቢወልዱም ባይወልዱም) ነገር ግን እንደ ባልና ሚስት አብረው በአንድ ላይ የሚኖሩት ናቸው።

**ጥያቄ 26-29 እድሜያቸው 10 ዓመትና በላይ ለሆኑ ሴት የቤተሰብ አባላት በሙሉ የሚጠየቅ**

**ጥያቄ 26-28 በጠቅላላ በሕይወት የወለዱቸው ልጆች ብዛት**

በእነዚህ ጥያቄዎች ዕድሜያቸው አሥር ዓመትና በላይ ለሆኑ ሴቶች በህይወት የወለዱቸው ልጆች ብዛት (አብረው የሚኖሩ ልጆቻቸው፣ ሌላ ቦታ የሚኖሩ ልጆቻቸው እንዲሁም የሞቱባቸውን ከፋፍሎ በመጠየቅ) ይሞላል። ነገር ግን ዕድሜያቸው ከ10 ዓመት በታች የሆኑ ሴቶችና በየትኛውም የዕድሜ ክልል ላይ ያሉ ወንዶች ጥያቄው ስለማይመለከታቸው ከጥያቄ 26-29 ያሉት ጥያቄዎች በሙሉ ምንም ሳይሞላላቸው ይታለፋሉ።

ቆጣሪው ጥያቄዎቹን ከመጠየቁ በፊት “በሕይወት የተወለደ” የሚለውን ፅንሰ ሃሳብ በሚገባ መረዳት ያስፈልጋል።

በሕይወት መወለድ ማለት አንድ ፅንሰ በማሕፀን የቆየበት ወራት ከግምት ውስጥ ሳይገባ ከእናቱ ማህፀን በሚወጣበት ወቅት የሚተነፍስ ከሆነ ወይም እትብቱ ከመቆረጡ በፊት ወይም ከተቆረጠ በኋላ ሌላ ዓይነት በሕይወት የመኖር ምልክት ካሳየ ለምሳሌ፡- የልብ ትርታ፣ የእትብት ትርታ፣ ማልቀስ፣ የጡንቻዎች እንቅስቃሴ፣ ... ወዘተ በሕይወት የተወለደ ይባላል። እዚህ ላይ መገንዘብ የሚያስፈልገው የህይወት ምልክት አሳይቶ ወዲያውኑ ቢሞት እንኳን በህይወት እንደተወለደ መቆጠሩንና የእርግዝና ወቅት መርዘምም ሆነ ማጠር ከግንዛቤ ውስጥ አለመግባቱን ነው። ሆኖም ግን ውርጃና በማህፀን ውስጥ ሞቶ የተወለደ በህይወት እንደተወለደ አይቆጠርም።

በባህላችን እናቶች የሚያሳድጓቸውን ልጆች ምንም እንኳን ከአብራካቸው ያልተወለዱ ቢሆኑም እንደ ልጃቸው ቆጥረው ሊያስመዘግቡ ይችላሉ። በእነዚህ ጥያቄዎች የሚፈለገው ከሴትየዋ ማህፀን የወጡትን በመሆኑ የማደግ ልጆች ወይም ያሳደጓቸው ልጆች እንደ ወለዱቸው ልጆች ስለማይቆጠሩ እንዳያስመዘግቡን መጠንቀቅ ያስፈልጋል። ከላይ ለመጠቀስ እንደተሞከረው ሴትየዋ

የወለዷቸውን ልጆች ብዛት ለማግኘት አብረው የሚኖሩ ልጆቻቸው፤ ሌላ ቦታ የሚኖሩ ልጆቻቸው እንዲሁም የሞቱባቸውን ከፋፍሎ መጠየቅ ያስፈልጋል። ጥያቄዎቹ ለሶስት መከፈላቸው ሴትየዋ በተለይ ሌላ ቦታ የሚኖሩና የሞቱባቸውን ልጆች እንዲያስታውሱ ስለሚረዳ ትክክለኛውን ቁጥር ለማግኘት ይረዳል።

**ጥያቄ 26- ከወለዷቸው ልጆች መካከል ከእርስዎ ጋር የሚኖሩ ስንት ወንዶችና ስንት ሴቶች ልጆች አሉዎት?**

ዕድሜያቸው አሥር ዓመትና በላይ የሆኑ ሴቶች በጠቅላላ በሕይወት ከወለዷቸው ልጆች መካከል ስንቱ ከሴትየዋ ጋር እንደሚኖሩ በመጠየቅ የልጆቹን ብዛት በፆታ በመለየት በጥያቄ 26 ወንድ በሚለው ሥር በተዘጋጀው ክፍት ቦታ የወንዶቹ ልጆች ብዛት ተሞልቶ ይጠቀርና ሴት በሚለው ሥር ደግሞ የሴቶቹ ልጆች ብዛት ተሞልቶ ይጠቀራል። በዚህ ጥያቄ ውስጥ መጠቃለል ያለባቸው ፡-

- መልስ ሰጪዋ አሁን በጋብቻ ላይ የሚገኙ ከሆነ አብረውት ከሚኖሩት ባለቤታቸው የወለዷቸውን ልጆችና በአሁኑ ወቅት አብረው አንድ ላይ የሚኖሩትን፤
- ከዚህ ጋብቻ በፊት አግብተው የሚያውቁ ከሆነና ከቀድሞ ባለቤታቸው የወለዷቸውን ልጆችና በአሁኑ ወቅት አብረው አንድ ላይ የሚኖሩትን ፤
- በተጨማሪም ከጋብቻ ውጭ የተወለዱ ልጆችንም ሆነ ሴትየዋ ገና ሳያገቡ የወለዷቸው ሆነው በቆጠራው ወቅት ከሴትየዋ ጋር አብረው የሚኖሩትን ልጆች በሙሉ ይጨምራል።

ሆኖም ግን ከማህፀናቸው ወይም ከአብራካቸው ያልወጡትን (ለምሳሌ በጋብቻ ላይ ላሉ ሴቶች ባለቤታቸው ከሌላ ሴት የወለዱትን) አያጠቃልልም። ዕድሜያቸው አሥር ዓመትና በላይ ለሆኑ ሴቶች አብረዋቸው የሚኖሩ ልጆች ከሌሊቸውና ፈጽሞ ልጅ ወልደው ለማያውቁ ሴቶች በመጠይቁ እንደተመለከተው በዚህ ጥያቄ በተሰጡት ክፍት ቦታዎች “0” ተሞልቶ ይጠቀራል።

**ጥያቄ 27 - ከወለዷቸው ልጆች መካከል ሌላ ቦታ የሚኖሩ ማለትም ከእርስዎ ጋር የማይኖሩ ስንት ወንዶችና ስንት ሴቶች ልጆች አሉዎት?**

በዚህ ጥያቄ በጠቅላላው በህይወት ከተወለዱ ልጆች መካከል ስንቱ ሌላ ቦታ እንደሚኖሩ ማለትም ከሴትየዋ ጋር የማይኖሩ እንደሆነ ተጠይቆ ብዛታቸውን በፆታ በመለየት በጥያቄ 27 ባሉት ክፍት ቦታዎች ከተሞላ በኋላ ተገቢው ቁጥር ይጠቀራል። በህይወት ከወለዱባቸው ልጆች መካከል ሌላ ቦታ የሚኖሩ ከሌሉ ወይም ሴትየዋ ፈጽሞ ልጅ ያልወለዱ ከሆነ በዚህ ጥያቄ ስር ባሉ ክፍት ቦታዎች ለሁለቱም ፆታዎች “0” ተሞልቶ መጠቀር አለበት።

በዚህ ጥያቄ ውስጥ መጠቃለል ያለባቸው፡-

- መልስ ሰጪዋ አሁን በጋብቻ ላይ የሚገኙ ከሆነ አብረውት ከሚኖሩት ባለቤታቸው የወለዷቸውን ልጆችና በቆጠራው ወቅት ሌላ ቦታ የሚኖሩትን፤

- ከዚህ ጋብቻ በፊት አግብተው የሚያውቁ ከሆነና ከቀድሞ ባለቤታቸው የወለዷቸውን ልጆችና በቆጠራው ወቅት ከእርሳቸው ጋር የማይኖሩትን፤
- በተጨማሪም ከጋብቻ ውጭ የተወለዱ ልጆችንም ሆነ ሴትየዋ ገና ሳያገቡ የወለዷቸው ሆነው በቆጠራው ወቅት ከሴትየዋ ጋር አብረው የማይኖሩ (ሌላ ቦታ የሚኖሩትን) ልጆች በሙሉ ይጨምራል፡፡

**ጥያቄ 28 - ከወለዷቸው ልጆች መካከል የሞቱብዎት ልጆች አሉ? ካሉ ስንት ወንዶችና ስንት ሴቶች ናቸው?**

ሴትየዋ በጠቅላላው በሕይወት ከወለዷቸው ልጆች መካከል ስንቱ እንደሞቱባቸው በመጠየቅ የሞቱትን ልጆች ብዛት በፆታ ለይቶ በጥያቄ 28 በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ውስጥ ከተሞላ በኋላ ተገቢው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል፡፡ በሕይወት ተወልደው የሞቱ ልጆች ከሌሉ ግን በዚህ ጥያቄ ስር ባሉ ክፍት ቦታዎች ውስጥ ለሁለቱም ፆታዎች “0” ተሞልቶ ይጠቀራል፡፡ ይህ ጥያቄ በሚሞላበት ጊዜ ማስታወስ የሚያስፈልገው የሞቱ ወንዶች ወይም ሴቶች ልጆች ሲባል በሕይወት ተወልደው ነገር ግን ከተወለዱ በኋላ የሞቱትን መሆኑን ነው፡፡ ከላይ እንደተጠቀሰው ከሴትየዋ አብራክ ተወልደው የሞቱት ልጆች ብዛት ሲሞላ ሴትየዋ በጋብቻ ላይም ሆነ ከጋብቻ ውጭ ወልደዋቸው የሞቱባቸውን ልጆች በሙሉ የሚያጠቃልል መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል፡፡

**ጥያቄ 29 - ባለፉት 12 ወራት ውስጥ ማለትም ከአምና ግንቦት 21/1998 ዓ.ም እስከ ግንቦት 20/1999 ዓ.ም ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ህይወት ያለው ልጅ ወልደው ነበር?**

ዕድሜያቸው አሥር ዓመትና በላይ የሆኑ ሴቶች ከቆጠራው ቀን በፊት በነበሩት 12 ወራት ውስጥ ማለትም ከዓምና ግንቦት 21/1998 ዓ.ም እስከ ግንቦት 20/1999 ዓ.ም ድረስ ባለው ጊዜ ህይወት ያለው ልጅ የወለዱ መሆኑ ተጠይቆ መልስ ይጠቀራል፡፡

ህይወት ያለው ልጅ መውለድ ማለት ምን ማለት እንደሆነ ይበልጥ ለመረዳት ከላይ ለጥያቄ 26-28 የተሰጠውን ማብራሪያ ማጤን ይገባል፡፡ እዚህ ላይ በተጨማሪ መገንዘብ የሚያስፈልገው በጥያቄ 29 ብዛታቸው የሚሞላው ልጆች ከቆጠራው ቀን በፊት በነበሩት 12 ወራት ውስጥ የተወለዱትን ብቻ መሆኑን ነው፡፡ አንዳንድ ጊዜ መልስ ሰጭዎች ባለፉት 12 ወራት የሚለውን የጊዜ ገደብ ባለመረዳት በጠቅላላ የወለዷቸውን ልጆች ሊያስመዘግቡ ይችላሉ፡፡ ስለዚህ የተፈለገውን የጊዜ ገደብ እንዲረዱና ከዓምና ግንቦት 21/1998 ዓ.ም እስከ ግንቦት 20/1999 ዓ.ም ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ ህይወት ያለው ልጅ የተወለዱትን ብቻ እንዲነግሩን ጥረት ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

መልስ ሰጪዋ ባለፉት 12 ወራት ሕይወት ያለው ልጅ ከወለዱ የልጆቹ ብዛት በዚህ ጥያቄ ሲሞላ ህይወት ያለው ልጅ ካልወለዱ ወይም ፈፅሞ ልጅ ካልወለዱ ግን “0” ተሞልቶ ይጠቀራል፡፡ በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ልጅ የወለዱ ሴቶች ቢያጋጥሙ በአብዛኛው በዓመት ውስጥ የሚወለደው አንድ ልጅ ስለሆነ ለእነዚህ ሴቶች “1” ይጠቀርላቸዋል፡፡ ነገር ግን መንታ ለወለዱ ወይም በዓመቱ ውስጥ ደግመው ለወለዱ ሴቶች “2” ይጠቀርላቸዋል፡፡

ምንም እንኳን ይህ ዓምድ የሚጠየቀው ለአሥር ዓመትና በላይ ለሆኑ ሴቶች ሁሉ ቢሆንም 50 ዓመትና በላይ ለሆናቸው ሴቶች ባለፉት 12 ወራት ልጅ ሳይወልዱ እንደወለዱ ተቆጥሮ መረጃ እንዳይሞላ ማረጋገጥ ያስፈልጋል።

በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ላልወለዱ ሴቶች በሙሉ የሚጠቀሩላቸው “0” ይሆናል።

### **ክፍል አራት ባለፉት 12 ወራት በቤተሰቡ ውስጥ ስለተከሰተ ሞት**

ይህ መረጃ የሚሰበሰበው በቤተሰብ ደረጃ እንጂ እያንዳንዱን የቤተሰብ አባል የማይመለከት መሆኑን ቆጣሪዎች ሊገነዘቡ ይገባል። አጠያየቁም በተጠቀሰው ጊዜ ውስጥ ከቤተሰቡ በሞት ስለተለዩ አባላት ሊገልጽ የሚችል አንድ ሰው (የቤተሰቡን ኃላፊ ወይም አዋቂ ሰው) በማናገር መሆን አለበት።

መረጃው የወሃኝ ኩነቶች ምዝገባ ማለትም የልደት፣ የሞት፣ የጋብቻ፣ የፍቺ፣ ... ወዘተ በሌለባቸው እንደ ኢትዮጵያ ባሉ አገሮች ከእድሜ ጋር የተያያዘ የሞት መጠንን በግርድፉም ቢሆን ለመለካት ያስችላል፤ በተለይም ከወሊድ ጋር በተያያዘ መልኩ የሚከሰት የእናቶችን የሞት መጠን ለማወቅ እገዛ ያደርጋል።

**ጥያቄ 1 - ከአምና ግንቦት 21/1998 ዓ.ም. እስከ ግንቦት 20/1999 ዓ.ም. ባለው ጊዜ ከዚህ ቤተሰብ አባላት መካከል በሞት የተለየ ሰው አለ?**

ከአምና ግንቦት 21/1998 ዓ.ም እስከ ግንቦት 20/1999 ዓ.ም ባለው ጊዜ ከቤተሰቡ ውስጥ በሞት የተለየ ሰው ካለ/ሰዎች ካሉ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ብዛታቸው ተሞልቶ ኮዱ ይጠቀራል፤ ከሌለ ደግሞ “0” ተጠቁሮ ወደ ቤቶች ጥያቄ ይታሰባል።

**ጥያቄ 2 - የሟች ስም**

በዚህ ጥያቄ ከላይ በጥያቄ 1 የሞተ ሰው አለ ተብሎ ብዛታቸው ለተገለጸ ሟች ሁሉ የሟች ሥም በሚለው ቦታ ሥማቸው ተጠይቆ ይጻፋል።

**ጥያቄ 3 - የሟች ፆታ**

በጥያቄ 2 ሥር በተጻፈው የሟች ስም አንጻር የሟች ፆታ ተጠይቆ ለወንድ ኮድ ‘1’ ለሴት ኮድ ‘2’ ይጠቀራል።

**ጥያቄ 4 - \_\_\_\_\_ ሲሞቱ የነበራቸው ዕድሜ ስንት ነበረ?**

በጥያቄ 3 ስሙ/ሟ የተጻፈው ሟች ከዚህ ዓለም በሞት ሲለይ/ስትለይ የነበረው/ የነበራት ዕድሜ በሙሉ ዓመት ተጠይቆ ይሞላና ይጠቀራል። መረጃው ከተሰበሰበ በኋላ በቆጠራው ወቅትና ከዚያ በፊት ባለው ዓመት በአገሪቱ ውስጥ በየእድሜ ዕርከኑ ያለውን የሞት መጠን ለማስላት



የሚጠቅም በመሆኑ ዕድሜ ሲሞላ ብርቱ ጥንቃቄ መደረግ ይኖርበታል። እድሜውን ለማውጣት በዚህ መመሪያ በክፍል 3 ጥያቄ 6ን ለመመላት የተጠቀምንበትን ዘዴ መጠቀም ያስፈልጋል።

**ጥያቄ 5 - \_\_\_\_\_ የሞቱት በእርግዝና ወቅት ወይም በወሊድ ጊዜ ወይም በወለዱ በሁለት ወር ጊዜ ውስጥ ነው?**

ይህ ዓምድ በአገራችን ከወሊድ ጋር በተያያዘ ምክንያት ለሞት የሚዳረጉ እናቶችን ቁጥር ለማግኘት የሚረዳ ሲሆን የመረጃ አሞላሉ ከፍተኛ ጥንቃቄ የሚጠይቅ ነው። ምክንያቱም መረጃው በትክክልና በጥንቃቄ ካልተሞላ ከዚህ መረጃ በመነሣት የሚሰላውን ጠቋሚ/ኢንዱኬተር/ አለአግባብ ሊያሳድገው ወይም ሊያሳድግ ይችላል። በመሆኑም በጥያቄው ከቤተሰቡ ውስጥ በሞት ከተለዩት ሰዎች መሀከል እድሜአቸው ከ12-49 የሆኑ ሴቶች መኖራቸውን ለማረጋገጥ የሚችሉ ስም በመጥቀስ ሞቱ የተከሰተው ከእርግዝና ጋር በተያያዘ ምክንያት በእርግዝና ወቅት ወይም በወሊድ ጊዜ ወይም ልጅ በወለዱ በሁለት ወር ጊዜ ውስጥ ከእርግዝናና ከወሊድ ጋር በተያያዘ ምክንያት መሆኑን ማጣራትና በሚችሉ ስም አቅጣጫ አዎ ለሚል መልስ ኮድ “1” አይደለም ለሚል መልስ ደግሞ ኮድ “2” ይጠቀራል። ሆኖም ሞቱ የተከሰተው ከእርግዝና ወይም ከወሊድ ጋር ባልተያያዘ ሌላ ምክንያት ለምሳሌ ፡- በአደጋ ከሆነ ግን ከወሊድና ከእርግዝና ጋር በተያያዘ እንደማይቆጠር መገንዘብ ያስፈልጋል።

**ክፍል አምስት – ስለ መኖሪያ ቤት ዝርዝር መረጃ አሞላል**

**አጠቃላይ መመሪያ**

**ክፍል አምስት ከመሞላቱ በፊት የሚከተሉትን ነጥቦች ማጤን ያስፈልጋል።**

1. ስለ መኖሪያ ቤት መረጃ የሚሰበሰበው በቆጠራው ቀን ቤቱ ለመደበኛ መኖሪያነት ብቻ ወይም ለመደበኛ መኖሪያና ለድርጅት የዋለ እንደሆነ ነው።
2. ሰው ሳይኖርባቸው ሙሉ በሙሉ በቆጠራው ጊዜ ለድርጅት የዋሉ ቤቶች መጠይቅ አይሞላላቸውም።
3. በቤቱ ውስጥ ቴሌቪዥንና፣ ሬዲዮ ወይም ስልክ አንድም ቢሆን እስካለ ድረስ በቤቱ እነዚህ አገልግሎቶች እንዳሉ ይቆጠራል። ነገር ግን የተበላሸ ቴሌቪዥን፣ ሬዲዮ ወይም ስልክ፣ በቤቱ ውስጥ እንዳለ አይቆጠርም ሆኖም ግን በቅርብ ጊዜ ተጠግኖ ሊሰራ የሚችል ከሆነ እንዳለ ይቆጠራል።
4. ስለ መኖሪያ ቤት መረጃ በሚሰበሰበበት ወቅት በተለይም የቤቱ ግድግዳ፣ ጣሪያ፣ ኮርኒስ፣ ወለል፣ የተሠራበት እቃ በሚመለከት የእቃውን ዓይነት በጥንቃቄ አጣርቶ ትክክለኛውን መልስ መመዝገብ ያስፈልጋል። በተጨማሪም መልስ ሰጪውን ለመርዳት የቤቱን ክፍሎች በሥርዓት ተመልክቶ በአብዛኛው የተሠራው በምን አይነት ዕቃ እንደሆነ ቤቱን ተዘዋውሮ በማየት ትክክለኛው መልስ የያዘው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል።

5. በዚህ ክፍል ውስጥ ለምሳሌ ለክፍል፣ ለጣሪያ፣ ለተጠበቀ ውሃ፣ ... ወዘተ የተሰጡትን ትርጉሞች በሚገባ በመረዳትና ለመልስ ሰጪው በማብራራት ትክክለኛውን መልስ ለማግኘት ክፍተኛ ጥረት መደረግ ይኖርበታል።
6. በአንድ ቤት ሁለት ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ቤተሰቦች የሚኖሩ ከሆነ የመኖሪያ ቤት ዝርዝር መረጃ (ክፍል 5) የሚሞላው በአጠቃላይ ቤቱን በተመለከተ አንዴ ነው። ለምሳሌ ሁለት ደባል ቤተሰቦች በአንድ ቤት ውስጥ አብረው ቢኖሩ በክፍል 5 የቤት መረጃን በተመለከተ የሚጠየቀው አንዱ ቤተሰብ ብቻ ነው። ነገር ግን የሬድዮ፣ /ቴሌቪዥን. . . ወዘተ በሚመለከት ለምሳሌ ከሁለቱ ደባል ቤተሰቦች መሀከል አንደኛው የሚሠራ ሬዲዮ/ቴሌቪዥን ቢኖረው በቤቱ ውስጥ ሬዲዮ/ቴሌቪዥን እንዳለ ይቆጠራል።
7. በተለያዩ የጋርዮሽ መኖሪያ የሚኖሩ ነዋሪዎች፣ ለሆቴል/ሆስቴል ነዋሪዎችና (በክፍል 2 ኮድ 2፣ 3፣ 4፣ 5፣ 6 እና 8 ለተጠቀረላቸው) የመኖሪያ ቤት መረጃ ስለማይጠየቅላቸው ይህንኑ ለማመልከት በክፍል 5 ጥያቄ 1 ላይ “የመኖሪያ ቤት ጥያቄ፡-” ለሚለው “አይጠየቅም” የሚለው አማራጭ ኮድ “2” ከተጠቀረ በኋላ የተቀሩት ጥያቄዎች በሙሉ ምንም ሳይሞላባቸው ይታለፋሉ። ሆኖም ግን በተለያዩ የጋርዮሽ መኖሪያ፣ በሆቴል/ሆስቴል ... ወዘተ ለሚገኙ መደበኛ ቤተሰቦች የሚኖሩበትን ቤት በተመለከተ የቤት መረጃ ለእያንዳንዱ መደበኛ ቤተሰብ ይሞላላቸዋል።

## የመጠይቅ አሞላል ሂደት

1. በዚህ ክፍል የሚጠየቁ የአብዛኛዎቹ ጥያቄዎች አማራጭ መልሶችና ኮድ በመጠየቁ ላይ ተዘርዝረዋል። ስለዚህ ከመልስ ሰጭዎች ለሚሰጠው መልስ ትክክለኛው ኮድ ብቻ መጠቀር ይኖርበታል። መልሶቹ በሚጠቀሩበት ወቅት የተጠቀረው ኮድ ለአንድ ቁጥር ብቻ መሆኑን ማረጋገጥ ተገቢ ነው።
2. አማራጭ መልሶችና ኮድ በመጠይቁ ላይ የተዘረዘሩባቸው ጥያቄዎች ላይ “ሌላ” የሚል መልስ ሊካተቱ ይችላሉ። “ሌላ” የሚለው መልስ ኮድ የሚጠቀረው መልስ ሰጭው/ዋ (ቤተሰቡ) የሰጠው መልስ መጠይቁ ላይ ከተዘረዘሩት መልሶች ውስጥ የሌለ ከሆነ ብቻ ይሆናል። ስለዚህ ሌላ የሚለው መልስ ኮድ ከመጠቀሩ በፊት የተሠጠው መልስ ከተዘረዘሩት ውስጥ ከአንዱም ጋር የማይመሳሰል መሆኑን ማረጋገጥ ተገቢ ነው።
3. በቤቱ ውስጥ የሚገኙ የአንድ ቤተሰብ አባላት ብዛት ከስምንት በላይ ከሆነ፣ የቤተሰብ አባላት ዝርዝር የሚሞላው በሁለት ወይም ከዚያ በላይ በሆኑ መጠይቆች ሲሆን የቤት መረጃ ግን የሚሞላው በመጨረሻው መጠይቅ መጨረሻ ገጽ ላይ ብቻ ነው።

## ጥያቄ 1 - ቆጣሪ በመመሪያው መሰረት የመኖሪያ ቤት ጥያቄ፡-

1= ይጠየቃል

2= አይጠየቅም

በአንድ መኖሪያ ቤት ውስጥ ከአንድ በላይ የሆኑ ቤተሰቦች የሚኖሩ ከሆነ ቤቱን በሚመለከት መረጃ የሚሰበሰበው ለአንደኛው ቤተሰብ ብቻ ነው። ስለዚህ የመኖሪያ ቤት መረጃ ለሚሞላላቸው

ቤተሰቦች ሁሉ በዚህ ጥያቄ ላይ የቤቱን ነዋሪዎች መጠየቅ ሳያስፈልግ “ይጠየቃል” የሚለው ኮድ “1” ከተጠቀረ በኋላ ቤትን የሚመለከቱ ጥያቄዎች በሙሉ ይጠየቃሉ። በሌላ በኩል ደግሞ ደባል ቤተሰቦች፣ የሆቴል/ሆስቴል፣ የጋርዮሽ ነዋሪዎች የቤት መረጃ ስለማይሞላላቸው በዚህ ጥያቄ “አይጠየቅም” የሚለው ኮድ “2” ከተጠቀረ በኋላ ከጥያቄ 2-20 ያሉት ስለማይመለከታቸው ምንም ሳይሞላና ሳይጠቀር ይታለፋሉ።

## ጥያቄ 2 - ቤቱ ከተሠራ ስንት ዓመት ሆኖታል?

በዚህ ጥያቄ ለማወቅ የተፈለገው የቤቱ ዕድሜ ስንት እንደሆነ ነው። ስለዚህ ቤቱ ከተሠራ ስንት ዓመት እንደሆነው በመጠየቅ መረጃ የሚሞላበት ነው። ለዚህ ጥያቄ መልስ ሊሆኑ የሚችሉ የዓመት ገደቦች በመጠይቁ ላይ ተዘርዝረዋል። ስለዚህ ከተዘረዘሩት የዓመት ገደቦች ውስጥ ከመልስ ሰጪው ለተሰነዘረው መልስ ትክክለኛውን ኮድ ማጥቀር ያስፈልጋል። ዓመቶች የሚቆጠሩት በሙሉ ዓመት ነው። መልስ ሰጪዎቹ ቤቱ ከተገነባ ምን ያህል ጊዜ እንደሆነው የማያውቁ ከሆነ በተቻለ መጠን እንዲገምቱ ማድረግ ያስፈልጋል። የቤቱ የተወሰነ አካል በተለያዩ ጊዜ የተሠራ ከሆነ የሚወስደው አብዛኛው የቤቱ አካል ከተሠራበት ጊዜ ጀምሮ በማሰብ የቤቱ እድሜ በሙሉ አመት ይሆናል።

- 1 = ከአምስት ዓመት በታች
- 2 = ከ5 - 9 ዓመት
- 3 = ከ10 - 14 ዓመት
- 4 = ከ15 - 19 ዓመት
- 5 = 20 ዓመትና በላይ

## ጥያቄ 3 - ቤቱ ስንት ክፍሎች አሉት?

**ክፍል** ማለት ዙሪያውን በግድግዳ የተከበበና ከወለል እስከ ኮርኒሱ ወይም ጣሪያው ድረስ ከፍታው ቢያንስ ሁለት ሜትር የሆነ ወይም አንድ አዋቂ ሰው ለማስቆም የሚያስችልና ስፋቱ ቢያንስ አራት ካሬ ሜትር የሆነ ቦታ ሆኖ ለአንድ አዋቂ ሰው አልጋ ለማዘርጋት የሚበቃ ሥፍራ ያለው በቤት ውስጥ የሚገኝ ቦታ ነው። በዚህ ጥያቄ ለማወቅ የተፈለገው ቤተሰቡ በመደበኛነት ለተለያዩ አገልግሎት የሚጠቀሙባቸውን ክፍሎች ብዛት ስለሆነ ከላይ ክፍል የሚለው ጽንሰ ሐሳብ ከአንድ ክፍል በላይ ላላቸው ቤቶች መሆኑን መገንዘብ አስፈላጊ ነው።

ስለዚህ ጠቅላላ የቤቱ ክፍሎች የእንግዳ መቀበያ/ሣሎን/፣ የመኝታ፣ የወጥቤት፣ የሠራተኛ መኝታ፣ የፀሎትና የእንግዳ ማደሪያ እና ለሌላ ለቤተሰቡ ሥራ የሚያገለግሉ ክፍሎችንም ያጠቃልላል። ነገር ግን የመታጠቢያና የመፀዳጃ ክፍል፣ የመተላለፊያ ኮሪዶሮችና በረንዳዎች ምንም እንኳን ክፍል የሚለውን ማብራሪያ ቢያሟሉም እንደ ክፍል አይቆጠሩም። በተጨማሪም ቤተሰቡ ከሚኖርበት ቤት ውጭ የከብቶች ማደሪያ /በረት/ ካለ እንደ ክፍል አይቆጠርም።

ቤቱ ለመኖሪያና ለድርጅት የሚያገለግል ከሆነ በከፊልም ቢሆን በመኖሪያነት የሚያገለግል ክፍሎች ብዛት ብቻ ይሞላል። ነገር ግን ለድርጅት ተግባር ብቻ የሚውሉ ክፍሎች ከሌሎቹ ጋር ተዳምረው እንደ ክፍል አይቆጠሩም።

ይህ ጥያቄ በሣጥን መልክ የተዘጋጀ የመልስ መስጫ ቦታ ያለው ሲሆን የክፍሎቹን ብዛት በቀጥታ በተሠጠው ባዶ ቦታ በመሙላት በዛው አቅጣጫ ከተዘረዘሩት ቁጥሮች ይኸው ቁጥር ደግሞ መጠቀር አለበት። የዚህ ጥያቄ መልስ በምንም ዓይነት “0” ሊሆን እንደማይችል ማወቅ ያስፈልጋል። ምክንያቱም ቤተሰቡ የሚኖርበት ቤት የቤትን ጽንሰ ሐሣብ የሚያሟላው ቢያንስ አንድ ክፍል ቤት ውስጥ ስለሚገኝ ነው።

#### **ጥያቄ 4 - የቤቱ ነዋሪዎች የመጠጥ ውኃ በአብዛኛው የሚያገኙት ከየት ነው?**

የዚህ ጥያቄ ዋና ዓላማ በቤቱ የሚኖሩ አባላት ለመጠጥ የሚጠቀሙበትን ውሃ ከየት እንደሚያገኙ ለማወቅ ነው። ቤተሰቡ የመጠጥ ውሃ የሚጠቀመው ከተለያዩ ቦታዎች ከሆነ በአብዛኛው ከየትኛው ቦታ እንደሚጠቀም ለማወቅ ጥረት መደረግ አለበት። ስለዚህ በቤቱ የሚኖሩት አባላት ለመጠጥ የሚጠቀሙበትን ውኃ በአብዛኛው ከየት እንደሚያገኙ በመጠየቅ ለተገኘው መልስ ከተዘረዘሩት አማራጮች መካከል ትክክለኛው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል።

- 1= ከቧንቧ በቤት ውስጥ
- 2= ከቧንቧ ከግቢው ውስጥ በግል
- 3= ከቧንቧ ከግቢው ውስጥ በጋራ
- 4= ከቧንቧ ከግቢው ውጭ /ከግለሰብ፣ ከቦኖ፣ ከሌላ ድርጅት በነጻ ወይም በግዥ/
- 5= ከተጠበቀ ጉድጓድ /ምንጭ/
- 6= ካልተጠበቀ ጉድጓድ /ምንጭ/
- 7= ወንዝ /ሐይቅ /ኩራ/

ከላይ የተዘረዘሩትን የመልስ አማራጮች በሚከተለው ሁኔታ መረዳት ያስፈልጋል።

#### **ማስታወሻ**

##### **1/ የተጠበቀ ጉድጓድ ወይም ምንጭ የሚባለው ፦**

በጉድጓዱ ወይም በምንጩ ዙሪያ በሲሚንቶ የተገነባ ግንብ መኖር አለበት። ይኸውም፤

- ሀ. ጉድጓድ ከሆነ ጉድጓዱ በሚገኝበት የአፈር ሁኔታ መሠረት ግንቡ ቢያንስ ከ2 እስከ 4 ሜትር ወደ መሬት ውስጥ የገባ እና 70 ሳንቲ ሜትር ያህል ደግሞ ከመሬት ወደ ላይ ከፍ ብሎ የወጣ መሆን ይኖርበታል።
- ለ. ምንጭ ከሆነ ግንቡ ጠንካራ መሬት ወይም አለት እስከሚገኝበት ድረስ መሬት ውስጥ የገባና እንደአስፈላጊነቱ ከመሬት በላይ ከፍ ብሎ የወጣ መሆን ይኖርበታል። ግንቡ በአንድ በኩል ውሀ ማውጫ ክፍት ቧንቧ ያለው መሆን አለበት።

2/ በጉድጓድም ሆነ በምንጭ ዙሪያ የተገነባው ግንብ ከላይ ከሲሚንቶ የተሠራ ወይም ሌላ ዓይነት ጥብቅ ክዳን እንዲኖረው ያስፈልጋል።

3/ ወደ ጉድጓዱ ወይም ምንጩ ጎርፍ እንዳይገባ የጎርፉን አቅጣጫ የሚቀይር ተስማሚ ቦይ ጎርፍ ሊመጣ ከሚችልበት አካባቢ ወይም አቅጣጫ መኖር አለበት።

4/ እንደ መፀዳጃ ቤት ከመሳሰሉት ውኃውን ሊበክሉ ከሚችሉ ነገሮች ጉድጓዱም ሆነ ምንጩ ቢያንስ ከ25 እስከ 30 ሜትር የራቀ መሆን አለበት።

5/ በተራ ቁጥር 4 የተገለፀው በካይ ቆሻሻ ዓይነት የውኃው ጉድጓድ ወይም ምንጩ ከሚገኝበት ክፍ ባለ ቦታ ከሆነ ርቀቱ በተራ ቁጥር 4 ላይ ከተጠቀሰው ርቀት ብዙ መብለጥ ይኖርበታል።

ስለዚህ ቤተሰቡ ውኃ የሚያገኘው ከላይ የተጠቀሱትን ነጥቦች በሚያሟላ ሁኔታ ከሆነ ከተጠበቀ ጉድጓድ ወይም ምንጭ እንደተጠቀመ ተቆጥሮ ኮድ “5” ይጠቆራል። በቧንቧ የሚመጣ ውኃ ካልሆነ በስተቀር ከወንዝ ወይም ከሐይቅ እየተቀዳ የሚገኘው ውኃ በአጠቃላይ ያልተጠበቀ ነው ለማለት ይቻላል። ስለዚህ ከወንዝ፣ ከሐይቅ ወይም ከኩሬ እየቀዳ የሚጠቀም ቤተሰብ ካጋጠመ ኮድ “7” ይጠቆራል። ቤተሰቡ ለመጠጥ የሚጠቀመው ውሃ ከቧንቧ ከሆነ ቧንቧው የት እንደሚገኝ አጣርቶ በመጠየቅ ከ1-4 ከተዘረዘሩት አማራጭ መልሶች መካከል ትክክለኛው ኮድ ይጠቆራል። እዚህ ላይ መታወቅ ያለበት ውኃው ግን ወደ ተጠቃሚዎቹ ቤት የሚደርሰው በሰው ጉልበት ወይም በጋማ ከብቶች ሊሆን ይችላል።

## ጥያቄ 5 - ቤቱ ምን ዓይነት መፀዳጃ አለው?

በዚህ ጥያቄ የመፀዳጃ አገልግሎት ያላቸው የመኖሪያ ቤቶች ምን ዓይነት መፀዳጃ እንዳላቸው ለማወቅ እና መፀዳጃ የሌላቸውን ቤቶች ስርጭት ለማወቅ የሚረዳ መረጃ ይሰበሰባል። የመፀዳጃ ቤት አገልግሎት አቅርቦት በሽታን ለመቆጣጠርና የሕብረተሰቡን ጤና ለማሻሻል ከፍተኛ ጠቀሜታ ያለው ሲሆን የቤተሰቡን የጤና ደረጃ ለመለካት ከዚህ ጥያቄ የሚገኘው መረጃ ጠቃሚ ይሆናል።

ስለዚህ ቤቱ ምን ዓይነት መፀዳጃ እንዳለው በመጠየቅ ከተዘረዘሩት አማራጮች ውስጥ ትክክለኛው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል።

ቤቱ የጉድጓድ መፀዳጃና በውኃ የሚወርድ መፀዳጃ ካለው በውኃ የሚወርድ መፀዳጃ ተመርጦ ይኸው ኮድ መጠቀር ይኖርበታል። በቤቱ ውስጥ ያለው መፀዳጃ በመበላሸቱ (በመፍረስ ወይም በመሙላቱ) የተነሳ ጥቅም የማይሰጥ እና ሊጠገን የማይችል ከሆነ ቤቱ መፀዳጃ ቤት እንደሌለው ይቆጠራል። የቤተሰቡ አባላት በጫካ/በሜዳ ላይ ወይም በግቢው ውስጥ/ውጭ ገላጣ ቦታ ላይ የሚፀዳዱ ከሆነ ቤቱ መፀዳጃ ቤት እንደሌለው ተቆጥሮ ኮድ “1” ይጠቆራል።

1= መፀዳጃ የለውም

2= በውኃ የሚወርድ መፀዳጃ

3= የጉድጓድ መፀዳጃ የአየር ማስተንፈሻ ቱቦ ያለው

4= የጉድጓድ መፀዳጃ የአየር ማስተንፈሻ ቱቦ የሌለው

**ማስታወሻ:-**

1. በውሃ የሚወርድ (ፍላሽ) መፀዳጃ ማለት ቆሻሻው በውሃ ታጥቦ በቧንቧ አማካኝነት ወደ ሽንት ቤት ወይም ወደ ሌላ ማጠራቀሚያ የሚሄድ መፀዳጃ አይነት ነው።
2. የአየር ማስተንፈሻ ቱቦ ያለው የጉድጓድ መፀዳጃ (VIP) ማለት ከመደበኛ ቀዳዳው በተጨማሪ ከሽንት ቤት የታፈነው ጋዝ ወደ ውጭ የሚወጣበት ማስተንፈሻ ቧንቧ/ትዩብ/ የተሠራለት ሽንት ቤት ማለት ነው።

**ጥያቄ 6 - የቤቱ ነዋሪዎች ይህንን መፀዳጃ ቤት የሚጠቀሙት ከሌላ ቤት ነዋሪዎች ጋር በጋራ ነው? (በጥያቄ 5 ከኮድ 2 - 4 ለተሞላላቸው)**

የመጻዳጃ ቤት አጠቃቀምን በተመለከተ ቤተሰቡ የሚገለገልበት መጻዳጃ ቤት በቤት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች በግል የሚጠቀሙበት ወይም በሌላ ቤት የሚኖሩ ቤተሰቦች እየመጡ በጋራ የሚጠቀሙበት ሊሆን ይችላል። በመሆኑም በዚህ ጥያቄ የቤቱ ነዋሪዎች የሚገለገሉበት መጻዳጃ ቤት በሌላ ቤት የሚኖሩ ቤተሰቦች ጋር በጋራ መሆን አለመሆን ተጠይቆ ይሞላል። መልስ ሰጭው /ዋ አዎን በጋራ ነው የምንጠቀምበት ብለው ከመለሱ “ አዎ ” የሚለው ኮድ “ 1 ” ይጠቀራል። ነገር ግን በግላችን ነው ብለው ከመለሱ “ የለም ” የሚለው ኮድ “ 2 ” ይጠቀራል።

- 1 = አዎ  
2 = የለም

**ጥያቄ 7 - ቤቱ ምን ዓይነት የገላ መታጠቢያ አለው?**

በዚህ ጥያቄ ቤቱ ቋሚ የሆነ የገንዳ የገላ መታጠቢያ ወይም ሻወር እንዳለው መረጃ ይሰበሰባል። በተጨማሪም ይህንን የገላ መታጠቢያ በቤት ውስጥ የሚኖሩ ሰዎች በግል የሚጠቀሙበት ወይም ከሌላ ቤት የሚኖሩ ቤተሰቦች እየመጡ በጋራ የሚጠቀሙበት ሊሆን ይችላል። በመሆኑም የገላ መታጠቢያው የግልና የጋራ መሆኑን ለመለየት እንዲቻል ከዚህ በታች የተሠጡትን ፍቺዎች ማጤን ያስፈልጋል።

**የግል የገላ መታጠቢያ** ፤- አንድ የገላ መታጠቢያ/ገንዳም ሆነ ሻወር/ የግል ነው የሚባለው በቤቱ ውስጥ የሚኖሩ አንድ ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ቤተሰቦች ሲጠቀሙበት ብቻ ነው።

**የጋራ የገላ መታጠቢያ**፤- አንድ የገላ መታጠቢያ/ገንዳም ሆነ ሻወር/ የጋራ ነው የሚባለው ከቤት ውጭ ከሌላ ቤት የሚኖሩ ቤተሰቦች የገላ መታጠቢያ ከአለው ቤተሰብ ጋር በጋራ ሲጠቀሙበት ነው።

ስለዚህ ቤቱ ምን ዓይነት የገላ መታጠቢያ እንዳለው በመጠየቅ ከተዘረዘሩት አማራጮች ትክክለኛው ኮድ ማጥቆር ያስፈልጋል።

- |                   |                            |
|-------------------|----------------------------|
| 1= የገላ መታጠቢያ የለውም | 4= የሻወር መታጠቢያ የግል          |
| 2= የገንዳ መታጠቢያ የግል | 5= የሻወር መታጠቢያ የጋራ          |
| 3= የገንዳ መታጠቢያ የጋራ | 6 = ለገላ መታጠቢያ የተዘጋጀ ባዶ ክፍል |

የገንዳና የሻወር መታጠቢያ ላላቸው ቤቶች የሚመዘገቡላቸው የገንዳ መታጠቢያ እንዳላቸው ነው። ቤቱ ለገላ መታጠቢያ ብሎ በማሰብ የተሰራ የተለየ ክፍል ኖሮት የገላ መታጠቢያ ዕቃዎች ስለሌሉት ውኃ በባልዲ፣ ... ወዘተ እያመላለሱ የሚታጠቡ ከሆነ ኮድ “6” ይጠቆራል። ነገር ግን ቤተሰቡ ለገላ መታጠቢያነት የሚገለገለው መፀዳጃ ቤቱን /መጸዳጃ ቤቱ መታጠቢያ ሻወርም ሆነ ገንዳ የሌለው/፣ ማድቤቱን፣ መኝታ ቤቱን ወይም ለገላ መታጠቢያነት ታስቦ ባልተዘጋጀ ክፍል ከሆነ ቤቱ የገላ መታጠቢያ እንደሌለው ተቆጥሮ ኮድ “1” ይጠቆራል።

**ጥያቄ 8 - ቤቱ ምን ዓይነት ማድቤት (የምግብ ማዘጋጃ ክፍል) አለው?**

ቤቱ ማድቤት አለው የምንለው ቤቱ በዋነኛነት ለምግብ ማብሰያ/ማዘጋጃ የሚያገለግል ወይም እንዲያገለግል ታስቦ የተዘጋጀ ክፍል ሲኖረው ነው። ክፍሉ ሰዎች/ከብቶች ማታ ማታ ብቻ ቢያድሩበትም በዋነኛነት የተሠራው ለምግብ ማብሰያ/ማዘጋጃ በማሠብ ከሆነ እና አብዛኛውን ጊዜ ለምግብ ማብሰያ እስከዋለ ድረስ እንደማድቤት ይቆጠራል። ለምሳሌ፡- ቤቱ አንድ ክፍል ሆኖ ቤተሰቡ ምግቡን እዚያ ውስጥ የሚያበስል ከሆነ ቤቱ ማድ ቤት እንደሌለው ይቆጠራል።

ቤተሰቡ ለምግብ ማብሰያ/ማዘጋጃ የሚጠቀምበት ክፍል በቤት ውስጥ መሆን ከጤና ጋር በተያያዘ የሚያስከትለውን ችግር ለማወቅ ይረዳ ዘንድ ቤተሰቡ ለምግብ ማብሰያ /ማዘጋጃ የሚጠቀምበትን ክፍል በቤት ውስጥ ካሉት ሌሎች ክፍሎች ጋር የተያያዘ መሆኑ ወይም ከቤት ውጭ ተለይቶ በተሠራ የተለየ ክፍል መሆኑ መጣራት ይኖርበታል።

በአገራችን በተለይም በከተሞች አካባቢ የምግብ ማዘጋጀቱ ሥራ በአብዛኛው የሚከናወነው በባህላዊ ወይም ዘመናዊ ማድቤት ነው። ስለዚህ አንድ መኖሪያ ቤት እንደሁኔታው ባህላዊ ወይም ዘመናዊ ማድቤት ሊኖረው ስለሚችል ቤተሰቡ የትኛው ዓይነት ማድቤት እንዳለው በመጠየቅ ትክክለኛውን ኮድ ማጥቆር ተገቢ ነው።

የባህላዊና የዘመናዊ ማድቤት እንዲሁም የግል/የጋራ ማድቤት ፍች/ ትርጉም ከዚህ ቀጥሎ የቀረበ ሲሆን ትርጓሜውን ጠንቅቆ መረዳት ያስፈልጋል።

**የግል ማድቤት-** አንድ ማድቤት የግል ነው የሚባለው በቤቱ ውስጥ የሚኖሩ አንድ ወይም ከዚያ በላይ የሆኑ ቤተሰቦች ሲጠቀሙበት ነው።

**የጋራ ማድቤት-** አንድ ማድቤት የጋራ ነው የሚባለው በሌላ ቤት የሚኖሩ ቤተሰቦች ማድቤቱን በጋራ ሲጠቀሙበት ነው።

መኖሪያ ቤቶች እንደሁኔታው ዘመናዊ ወይም ባህላዊ ማድቤት ሊኖራቸው ወይም ማድቤት ላይኖራቸው ይችላል።

**ዘመናዊ ማድቤት-** ቢያንስ የቧንቧ ውሃና የእቃ ማጠቢያ (ሲንክ) ያለው ሆኖ ለምግብ ማብሰያ ኤሌትሪክ ምድጃ፣ ሲሊንደር ምድጃ ወይም ዘመናዊ የሆነ በእንጨት ወይም በክስል የሚሰራ ምድጃ፣... ወዘተ አንድ ወይም ከዚያ በላይ ያለው ዘመናዊ ማድቤት ይባላል።

**ባህላዊ ማድቤት-** ቤተሰቡ ምግብ የሚያዘጋጀው በባህላዊ ምድጃ (ክፍት ወይም ዝግ ምድጃ፣ ጢስ ማውጫ ያለው ወይም የሌለው) ሆኖ ለምግብ ማብሰያ እንጨት፣ ኩቦት፣ ጭራሮ፣ ክስል፣ ቅጠል፣

... ወዘተ ለማገዶ በመጠቀም ምግብ ለማብሰል የሚያገለግል ክፍል ባህላዊ ማድቤት ይባላል። ባህላዊ ማድቤት የቧንቧ ውሃና የእቃ ማጠቢያ /ሲንክ/ የለውም።

ስለዚህ ቤተሰቡ ለማድቤትነት የሚጠቀምበት ክፍል አይነቱ ከተረጋገጠ በኋላ ማድቤቱ የሚገኘው ከቤት ውስጥ ወይም ውጭ መሆኑ ተለይቶ ቀጥሎ በመጠይቁ ከተዘረዘሩት አማራጮች ውስጥ ትክክለኛው ኮድ ይጠቆራል።

- 1= ማድቤት የለውም
- 2= በባህላዊ ማድቤትነት የሚጠቀሙበት ክፍል በቤት ውስጥ አለው
- 3= በባህላዊ ማድቤትነት የሚጠቀሙበት ክፍል ከቤት ውጭ አለው
- 4= በዘመናዊ ማድቤትነት የሚጠቀሙበት ክፍል በቤት ውስጥ አለው
- 5= በዘመናዊ ማድቤትነት የሚጠቀሙበት ክፍል ከቤት ውጭ አለው

**ጥያቄ 9 - የቤቱ ነዋሪዎች ይህንን ማድቤት የሚጠቀሙት ከሌላ ቤት ነዋሪዎች ጋር በጋራ ነው? (በጥያቄ 8 ከኮድ 2 -5 ለተሞላላቸው)**

የማድቤት (ምግብ ማዘጋጃ ክፍል) አጠቃቀምን በተመለከተ ቤተሰቡ የሚገለገልበት ማድቤት በቤት ውስጥ የሚኖሩ ነዋሪዎች (የቤተሰብ አባላት) በግል የሚጠቀሙበት ወይም በሌላ ቤት የሚኖሩ ቤተሰቦች እየመጡ በጋራ የሚጠቀሙበት ሊሆን ይችላል። በመሆኑም በዚህ ጥያቄ የቤቱ ነዋሪዎች የሚገለገሉበት ማድቤት ከሌላ ቤተሰብ ጋር በጋራ መሆን አለመሆኑ ተጠይቆ ይሞላል። መልስ ሰጭው/ዋ አዎ በጋራ ነው የምንጠቀምበት ብለው ከመለሱ “አዎ” በሚለው አቅጣጫ ኮድ “1” ይጠቆራል። ነገር ግን በግላችን ነው ብለው ለመለሱ “የለም” በሚለው አቅጣጫ ኮድ “2” ይጠቆራል።

- 1 = አዎ
- 2 = የለም

**ጥያቄ 10 - የቤቱ ነዋሪዎች ለምግብ ማብሰያ፡-**

	<u>አዎ</u>	<u>የለም</u>
ኤሌክትሪክ ብዙውን ጊዜ ይጠቀማሉ?	1	2
ሲሊንደር ብዙውን ጊዜ ይጠቀማሉ?	1	2
ነጭ ጋዝ/ኬሮሲን ብዙውን ጊዜ ይጠቀማሉ?	1	2
ከሰል ብዙውን ጊዜ ይጠቀማሉ?	1	2
እንጨት/ቅጠል/ሳጋቱራ ብዙውን ጊዜ ይጠቀማሉ?	1	2
ኩባት/ፍግ ብዙውን ጊዜ ይጠቀማሉ?	1	2
ባዩ ጋዝ ብዙውን ጊዜ ይጠቀማሉ?	1	2
ከእነዚህ ሌላ ብዙውን ጊዜ የሚጠቀሙበት ማገዶ አለ?	1	2

ቤተሰቡ የሚጠቀምበት የምግብ ማብሰያ ማገዶ የቤተሰቡን የኢኮኖሚና ማህበራዊ ሁኔታ ሊጠቁም የሚችል መረጃ ነው። በተጨማሪም ጥቂት የምግብ ማብሰያ ማገዶዎች ለጤና ጠንቅ



በመሆናቸው የቤተሰቡን የጤና ሁኔታ ለማወቅ ስለሚረዳ ይህ መረጃ ይሰበሰባል፡፡ ስለዚህ በዚህ ጥያቄ ሥር የተዘረዘሩትን እያንዳንዳቸውን የማገዶ አይነቶች ቤተሰቡ ብዙውን ጊዜ የሚጠቀም መሆን አለመሆኑን በመጠየቅ መልሱ አዎ ከሆነ በማገደው አይነት ትይዩ አዎ በሚለው ሥር ኮድ 1 ይጠቆራል፡፡ የተጠቀሰውን የማገዶ አይነት ብዙውን ጊዜ የማይጠቀም ከሆነ የለም በሚለው ሥር ኮድ 2 ይጠቆራል፡፡

በዚህ ቤት ቤተሰቡ ምግብ የማያበስል ወይም ምንም አይነት ማገዶ የማይጠቀም ከሆነ ለሁሉም የማገዶ አይነት የለም በሚለው ስር ኮድ “2” የሚጠቆር መሆኑን መገንዘብ ይገባል፡፡

## ጥያቄ 11 - ቤቱ ምን ዓይነት መብራት አለው?

ይህ ጥያቄ የኤሌክትሪክ መብራት ስርጭት ምን ያህል እንደሆነ እንዲሁም የመኖሪያ ቤቶቹ ምን አይነት መብራት እንዳላቸው ለማወቅ የሚያስችል ነው፡፡ በተጨማሪም የቤቶችን ሁኔታ ስንመለከት በቤት ውስጥ መሟላት ካለባቸው ግልጋሎቶች አንዱ መብራት ነው፡፡ በመሆኑም ቤቱ ምን ዓይነት መብራት እንዳለው በመጠየቅ ከተዘረዘሩት አማራጮች ውስጥ ትክክለኛውን ኮድ ማጥቀር ያስፈልጋል፡፡

- 1= ኤሌክትሪክ መብራት የግል ቆጣሪ
- 2= ኤሌክትሪክ መብራት የጋራ ቆጣሪ
- 3= ኤሌክትሪክ መብራት ከጀኔሬተር (ቆጣሪ የሌለው)
- 4= ሶላር ኢነርጂ (የፀሐይ ብርሃን ኃይል)
- 5= ፋኖስ/ማሾ
- 6= ባዮ ጋዝ
- 7= ኩራዝ
- 8= ሻማ/ጧፍ
- 9 = እንጨት

## ማስታወሻ

በአገራችን በአንዳንድ ትናንሽ ከተሞች ላይ የኤሌክትሪክ መብራት በኢትዮጵያ መብራት ሃይል ኮርፖሬሽን በኩል እንዲሁም በአንዳንድ ግለሰቦች/ድርጅቶች አማካኝነት ከጀኔሬተር ተለቆ በየቤቱ መብራት የሚሠራጭበት ሁኔታ አለ፡፡ በመሆኑም ቤተሰቡ በቀጥታ ከጀኔሬተር ኤሌክትሪክ መብራት እያገኘ የኤሌክትሪክ ቆጣሪ ሳይኖራቸው በአንፖል ሂሳብ የሚከፍሉ ከሆነ ከተሰጡት የመልስ አማራጮች ውስጥ ኮድ “3” (ኤሌክትሪክ መብራት ከጀኔሬተር/ ቆጣሪ የሌለው) መጠቀር ይኖርበታል፡፡

## ጥያቄ 12 - እዚህ ቤት ውስጥ የሚሠራ ሬዲዮ፣ ስልክ፣ ቴሌቪዥን አለ?

የቤቶችን ሁኔታ በተመለከተ በቤቱ ውስጥ መሟላት ካለባቸው አገልግሎቶችና የመገናኛ አውታሮች ውስጥ ዋነኞቻቹ ስልክ፣ ቴሌቪዥንና ሬዲዮ ናቸው፡፡ በዚህ ጥያቄ በመኖሪያ ቤቶች

ውስጥ የሚገኙትን የሬዲዮ፣ የስልክ እና የቴሌቪዥን ስርጭትን ለማወቅ የሚረዳ መረጃ ይሰበሰባል። ከዚህም በተጨማሪ እነዚህ የመረጃ አውታሮች በቤቱ ውስጥ መኖር የቤቱ ነዋሪዎች በሬዲዮ፣ በቴሌቪዥን የሚተላለፉትን መልዕክቶች /መረጃዎች/ በማድመጥ ከአካባቢያቸው ውጭ ስላለው ሁኔታ ለማወቅ መቻላቸውንና ሊያመጡ የሚችሉትን ለውጥ ለማግኘትም ይረዳል።

ስለዚህ በዚህ ጥያቄ እያንዳንዱን አገልግሎት (ሬዲዮ፣ ስልክ፣ ቴሌቪዥን) አስመልክቶ በቤቱ ውስጥ ያለ መሆኑንና አለመሆኑን ይጠየቃል። ለእያንዳንዱ በቤት ውስጥ ላለ አገልግሎት (ስልክ፣ ሬዲዮ፣ ቴሌቪዥን) ቤተሰቡ ተጠይቆ መልሱ አለ የሚል ከሆነ “አዎ” በሚለው ረድፍ ሥር ኮድ “1” ይጠቀራል ነገር ግን መልሱ “የለም” ከሆነ ኮድ “2” ይጠቀራል።

ለምሳሌ፡ እዚህ ቤት ሬዲዮ አለ? ብለን ጠይቀን “አዎ” አለ ከሆነ መልሱ ሬዲዮ በሚለው አቅጣጫ አዎ በሚለው ረድፍ ስር ኮድ 1 ይጠቀራል፣ የለም ከሆነ ደግሞ ኮድ 2 ይጠቀራል።

	<u>አዎ</u>	<u>የለም</u>
ሀ. የሚሠራ ሬዲዮ አለ?	1	2
ለ. መደበኛ/ሽቦ አልባ ስልክ አለ? (ሞባይልን አይጨምርም)	1	2
ሐ. የሚሠራ ቴሌቪዥን አለ?	1	2

### ማስታወሻ

በቤቱ ውስጥ ሬዲዮ፣ ስልክም ሆነ ቴሌቪዥን አለ የምንለው የሚሠራ (አገልግሎት የሚሰጥ) ከሆነ ወይም በቅርብ ጊዜ ተጠጥሮ ሊሠራ የሚችል ሲሆን ብቻ ነው። በተጨማሪም ሽቦ አልባ ስልክ የሚለው የሞባይል ስልክ እንደማይጨምር መታወቅ ይኖርበታል።

### **ጥያቄ 13 - ከዚህ ቤት ደረቅ ቆሻሻ በአብዛኛው የሚወገደው/የሚጣለው እንዴት ነው?**

በዚህ ጥያቄ ቤተሰቡ በቆጠራው ወቅት ደረቅ ቆሻሻ ከቤቱ ለማስወገድ በዋነኛነት/በአብዛኛው የሚጠቀምበት ዘዴ ምን እንደሆነ ተጠይቆ ከተሰጡት አማራጮች ደረቅ ቆሻሻ ለመጣል በዋነኛነት የሚጠቀምበትን ዘዴ ኮድ ይጠቀራል። አማራጭ ዘዴዎቹ ከዚህ በታች ተዘርዝረዋል።

- 1= በማዘጋጃ ቤት/ገንዳ/
- 2= በግል ድርጅቶች/ግለሰቦች/
- 3= ሜዳ/ጓሮ ላይ ይጣላል
- 4= ወንዝ ውስጥ ይጣላል
- 5= ቆሻሻው ይቃጠላል/ጉድጓድ ውስጥ ይቀበራል
- 6= ሌላ

#### ጥያቄ 14 - የቤተሰቡ አባላት የሚያድሩባቸው ክፍሎች ውስጥ ከብቶች ያድራሉ?

የዚህ ጥያቄ ጠቀሜታ የቤተሰቡን የጤና ደረጃ ለመለካት እና ቤተሰቡ በከብቶች /የጋማ ከብት፣ የቀንድ ከብት፣ በግ፣ ፍየልና ዶሮዎችን ይጨምራል/ አማካኝነት ለሚመጡ/ለሚተላለፉ በሽታዎች ምን ያህል የተጋለጠ እንደሆነ ለማወቅና ለመለካት የሚያገለግል ነው። ምክንያቱም ቤተሰቡ በሚያድርበት ክፍል ውስጥ ከብቶች አብሮ የማደር ሁኔታ ለጤና ጠንቅ በመሆኑ ነው።

ስለዚህ የቤተሰቡ አባላት የሚያድሩባቸው ክፍሎች ውስጥ ከብቶች የሚያድሩ መሆናቸውን በመጠየቅ መልሱ አዎን ያድራሉ ከሆነ ኮድ “1” የለም አያድሩም ከሆነ ደግሞ ኮድ “2” እንዲሁም ቤተሰቡ ከብቶች የሌላቸው ከሆነ ከብቶች የላቸውም የሚለው ኮድ “3” መጠቀር ይኖርበታል።

1= ያድራሉ

2= አያድሩም

3= ከብቶች የላቸውም

ለከብቶች ማሳደሪያ የተለየ ክፍል ተዘጋጅቶ የሚገኝ ከሆነና ከብቶቹን ከአውሬ ወይም ከሌላ ለመጠበቅ እረኛ ወይም ጠባቂ ብቻ አብሮ የሚያድር ከሆነ የሚጠቆረው ኮድ “2” የለም የሚለው ይሆናል።

#### ጥያቄ 15 - የቤቱ ይዞታ ምንድን ነው?

የቤቱ ይዞታ ማለት በአጠቃላይ የቤቱ ነዋሪዎች ቤቱን በምን ዓይነት ሁኔታ እንደያዙት የሚያመለክት ነው። ስለዚህ የቤቱ ይዞታ በቤተሰብ አባላት/ነዋሪዎች ባለቤትነት የተያዘ ነው ስንል ከቤተሰቡ አባላት/ ከነዋሪዎቹ መካከል ማንም ኪራይ የማይከፍልበት የግል ንብረት ሲሆን ነው። ቤተሰቡ ቤቱን ተከራይቶት የሚኖሩ ከሆነ ግን የተከራየው ከቀበሌ፣ ከኪራይ ቤቶች አስተዳደር ድርጅት፣ ከሌላ ድርጅት ወይም ከግለሰብ እንደሆነ ተጠይቆ ከኮድ 3-6 ከተገለጹት አማራጮች ውስጥ ትክክለኛው ኮድ ተመርጦ ይጠቀራል። እንደዚሁም በሌላ ቦታ የራሳቸው ቤት ያላቸው ቤተሰቦች ሆነው እየኖሩ አሁን ያሉበት ቤት ኪራይ ሌላ ቦታ ካላቸው ቤት ጋር ሲነፃፀር ኪራዩ ከፍ ያለ በመሆኑ የኪራይ ልዩነት እየከፈለ የሚኖሩ ከሆነ ቤቱም እንደኪራይ ቤት የሚቆጠር ሲሆን በዚህ አይነት ለሚኖሩ ቤተሰብ በኪራይ ልዩነት የያዙት በሚል ኮድ “7” ይጠቀራል።

ከኪራይ ነጻ የምንላቸው ቤተሰብ የሚኖርበት ቤት በቀበሌ፣ በመንግሥት ወይም በድርጅት ከኪራይ ነጻ እንዲኖርበት የተሰጠ ወይም በዘመድ፣ በጓደኛ፣ ... ወዘተ በአደራ የተሰጠ መሆን ይኖርበታል።

ስለዚህ በዚህ ዓመድ የቤቱን ይዞታ ሁኔታ በመጠየቅ ከዚህ ቀጥሎ ከተሰጡት የኮዶች ዝርዝር ውስጥ ትክክለኛውን ኮድ ማጥቀር ያስፈልጋል።

1= በቤተሰብ አባላት/ነዋሪዎች/ባለቤትነት

2= ከኪራይ ነፃ

3= ከቀበሌ በኪራይ

4= ከኪራይ ቤቶች ኤጀንሲ በኪራይ

5= ከሌላ ድርጅት በኪራይ

6= ከግለሰብ በኪራይ

7= በኪራይ ልዩነት የያዙት

**ከጥያቄ 16-20 ያሉት የሚሞሉት ቤቱን በማየት፣ እንደአስፈላጊነቱ በማጣራትና ተገቢውን አማራጭ በማጥቀር ነው።**

**ጥያቄ 16 - የቤቱ ዓይነት ምንድን ነው?**

በአገራችን በተለያዩ አካባቢ የተለያዩ የቤት አሠራር እና አይነት አለ። ቤቱ ቋሚ ሊሆን ይችላል ወይም ለጊዜው እንዲያገለግል ሆኖ የተሠራ ቤት ሊሆን ይችላል። ስለዚህ በቆጠራው ወቅት ቤተሰቡ የሚኖርበትን ቤት አይነት መረጃ ማግኘት አስፈላጊ በመሆኑ በዚህ ጥያቄ ቤቱ ምን አይነት እንደሆነ ቆጣሪው ተመልክቶ ተገቢውን ኮድ ያጠቁራል።

የቤቱ ዓይነት ማብራሪያና ኮዶቻቸው እንደሚከተለው ቀርቧል።

**1 = ቋሚ ቤት**

ቋሚ ቤት ማለት ቤቱ ለብዙ ዓመታት አገልግሎት ለመስጠት የሚችል ሆኖ ከድንጋይ፣ ከሽክላ፣ ከብሎኬት፣ ከሲሚንቶ ወይም ሌሎች ከአካባቢው ከተገኙ ቁሳቁሶች የተሠሩትን ቤቶች ያጠቃልላል። ለምሳሌ ቪላ፣ ፎቅ፣ የጭቃ ቤቶች ... ወዘተ በዚህ ሥር ይመደባሉ።

**2 = ጊዜያዊ ቤት**

ጊዜያዊ ቤት ለጊዜያዊ መጠለያ/መኖሪያነት እንዲያገለግል ሆነው የተሠሩ መኖሪያ ቤቶችን ያጠቃልላል። ጊዜያዊ ቤት በቆጠራው ጊዜ ሰዎች የሚኖሩበት ሆኖ አሠራሩም እንጨት በመሬት በመትከል ቋሚነት በሌለው ግድግዳና ጣሪያ ሲሆን በካርቶን ፣ በፕላስቲክ ወይም በቆርቆሮ ክዳን ... ወዘተ የተሠራ ነው።

**ለምሳሌ፦** ዳስ በቆጠራው ጊዜ ሰው የሚኖርበት ከሆነ እንደ ጊዜያዊ ቤት ሊቆጠር ይችላል። አንድ ቆጣሪ በቆጠራ ቦታ ውስጥ የሚገኙትን ጊዜያዊ ቤቶችና ቤተሰቦቻቸውን የመመዝገብ ሃላፊነት ያለበት ስለሆነ ጊዜያዊ ቤቶች ሳይቆጠሩ እንዳይቀሩ ጥንቃቄ ማድረግ ይኖርበታል።

**3 = ተንቀሳቃሽ ቤት**

ተንቀሳቃሽ ቤት ማለት ከቦታ ወደ ቦታ እንዲዘዋወር ተደርጎ የተዘጋጀ ቤት ሆኖ ነገር ግን ሰዎች የሚኖሩበት ሲሆን ነው። ለምሳሌ የአርብቶ አደር ቤቶች፣ ድንኳን . . . ወዘተ ሲሆኑ በቆጠራው ቀን ሰዎች የሚኖሩባቸው ናቸው።

**4 = ሌላ ዓይነት ቤት**

ከላይ ከተገለፁት የቤት ዓይነቶች የተለየ ከሆነ እዚህ ውስጥ ይጠቃለላል። ስለዚህ ሌላ ዓይነት ቤት መሆኑን ለማመልከት ሌላ የሚለው ኮድ 4 ይጠቀራል።

**ጥያቄ 17 - የቤቱ ግድግዳ አብዛኛው የተሠራው ከምንድን ነው?**

በዚህ ጥያቄ ቤተሰቡ አሁን የሚኖርበት ቤት ግድግዳ በአብዛኛው ከምን እንደተሠራ ተጠይቆ የቤቱ ግድግዳ የተሠራበትን የዕቃ ዓይነት ከተዘረዘሩት አማራጮች መካከል በመምረጥ ትክክለኛው ኮድ ይጠቀራል። ከተዘረዘሩት አማራጮች ውጭ መልስ ከተገኘ ሌላ የሚለው ኮድ "11" ይጠቀራል።

- |                           |               |
|---------------------------|---------------|
| 1= እንጨትና ጭቃ               | 6=በሎኬት ያልተለሠነ |
| 2= እንጨትና ሣር/ሰንበሌጥ/እንጨት ብቻ | 7= የሸክላ ጡብ    |
| 3= ድንጋይና ጭቃ               | 8= ቆርቆሮ       |
| 4= ድንጋይና ሲሚንቶ             | 9= ቀርከሃ/ሸንበቆ  |
| 5= ብሎኬት የተለሠነ             | 10= የጭቃ ጡብ    |
|                           | 11= ሌላ        |

**ጥያቄ 18 - የቤቱ ኮርኒስ አብዛኛው የተሠራው ከምንድን ነው?**

በዚህ ጥያቄ ቤተሰቡ አሁን የሚኖርበት ቤት ኮርኒስ በአብዛኛው ከምን እንደተሠራ ተጠይቆ ለተገኘው መልስ ከተዘረዘሩት አማራጮች መካከል ትክክለኛው ኮድ ይጠቆራል፡፡ የቤቱ ኮርኒስ የተሠራው ከአንድ የዕቃ አይነት በላይ ከሆነ በአብዛኛው የተሠራበት የዕቃ ዓይነት ተለይቶ መሞላት ይኖርበታል፡፡ ነገር ግን የቤቱ ክፍሎች ሁሉም ወይም በአብዛኛው ኮርኒስ ከሌላቸው የለውም የሚለው ኮድ “1” መጠቀር አለበት፡፡ ከተዘረዘሩት አማራጮች ውጭ መልስ ከተገኘ ሌላ የሚለው ኮድ “9” ይጠቆራል፡፡

- |                |                   |
|----------------|-------------------|
| 1= የለውም        | 5= ፖርኬ/የተላገ ጣውላ   |
| 2= ጨርቅ         | 6= ሣንቃ            |
| 3= ቀርከሃ/ሣጠራ    | 7= ኮንክሪት/ ሲሚንቶ    |
| 4= ቺኘውድ/ኮምፔርሳቶ | 8= ማዳበሪያ/ጆንያ/ላስቲክ |
|                | 9= ሌላ             |

**ጥያቄ 19 - የቤቱ ጣሪያ አብዛኛው የተሠራው ከምንድን ነው?**

**ጣሪያ፡-** ቤቱን ከላይ በኩል ከዝናብ፣ ከነፋስ፣ ከአቧራ፣ ... ወዘተ የሚከላከል በግድግዳዎች ላይ ያረፈ የቤቱ ወይም የክፍሉ የውጭ ክዳን ነው፡፡ በዚህ ጥያቄ ቤተሰቡ አሁን የሚኖርበት ቤት ጣሪያ በአብዛኛው ከምን እንደተሠራ ተጠይቆ ለተገኘው መልስ ከተዘረዘሩት አማራጮች መካከል ትክክለኛው ኮድ ይጠቆራል፡፡ ከተዘረዘሩት አማራጮች ውጭ መልስ ካጋጠመ ሌላ የሚለው ኮድ “8” ይጠቆራል፡፡ ፎቅ ቤት ካጋጠመን በመጨረሻው ፎቅ አናት ላይ የለበሰው ታይቶ መሞላት ይኖርበታል፡፡

- |                 |              |
|-----------------|--------------|
| 1= ቆርቆሮ         | 5= ቀርከሃ/ሸንበቆ |
| 2= ኮንክሪት/ሲሚንቶ   | 6= ፕላስቲክ/ ሸራ |
| 3= ሣር/ሰንበሌጥ     | 7= አስቤስቶስ    |
| 4= እንጨትና ጭቃ/አፈር | 8= ሌላ        |

**ጥያቄ 20 - የቤቱ ወለል በአብዛኛው የተሠራው ከምንድን ነው?**

ቤተሰቡ አሁን የሚኖርበት ቤት ወለል በአብዛኛው ከምን አይነት ዕቃ እንደተሠራ በመጠየቅ ለተሰጠው መልስ ከተዘረዘሩት አማራጮች መካከል ትክክለኛው ኮድ ይጠቀራል። እዚህ ላይ ማስታወስ የሚያስፈልገው የቤቱ ወለል የተሠራው ከአንድ የዕቃ አይነት በላይ ከሆነ በአብዛኛው ወለሉን የሸፈነው የዕቃ ዓይነት ተለይቶ መሞላት ይኖርበታል። ከተዘረዘሩት አማራጮች ውጭ መልስ ከተገኘ ሌላ የሚለው ኮድ “9” ይጠቀራል።

- |                  |                       |
|------------------|-----------------------|
| 1= አፈር           | 5= ሲሚንት ሊሾ/ሲሚንት ፈረካሶ  |
| 2= ቀርከሃ/ሸንበቆ     | 6= ፕላስቲክ ታይልስ         |
| 3= ሣንቃ/ጣውላ       | 7= የሲሚንት ታይልስ/ሸክላ ንጣፍ |
| 4= ፖርኬ /የተላገ ጣውላ | 8= ሴራሚክ ንጣፍ/እምነበረድ    |
|                  | 9= ሌላ                 |

**ማስታወሻ:-**

ንላስቲክ ታይልስ የሚባለው በአራት ማእዘን ቅርጽ በተለያየ ቀለማት ተዘጋጅቶ በወለሉ ላይ የሚለጠፈውን እንጂ በሜትር ተገዝቶ የሚነጠፈውን አይጨምርም።

**(የቆጣሪና የተቆጣጣሪ ሥም፣ ፊርማና ቀን)**

ይህ ቦታ ቆጣሪውና ተቆጣጣሪው ቆጠራው በትክክል መከናወኑን ለማረጋገጥ ሥማቸውን፣ ፊርማቸውንና ቀኑን የሚመዘግቡበት ነው።

ስለዚህ ቆጣሪዎች ለእያንዳንዱ ቤተሰብ መጠይቁን ከሞሉ በኋላ በትክክል መሙላታቸውን ማረጋገጥና የሕዝብና የቤቶች ቆጠራ የቆጣሪ ተግባር በትክክል መሠራቱን ለማረጋገጥ ሥማቸውን ፅፈው መፈረምና መጠይቁ የተሞላበትን ቀን፣ ወርና ዓመተ ምህረት መመዝገብ አለባቸው። እንደዚሁም ተቆጣጣሪዎች ቆጣሪው ሥራውን በትክክል ያካሄደ መሆኑንና ጥያቄዎችን በትክክል የጠየቀ መሆኑንና፣ የተሞሉ መጠይቆችን በማየት መልሶቹም በትክክል የተመዘገቡ መሆናቸውን ያረጋግጣሉ። በአጠቃላይ ቆጠራው በተሰጠው መመሪያ መሠረት መካሄዱን አይተው ማረጋገጣቸውን ለማመልከት ሥማቸውን ፅፈው፣ ፊርማቸውንም አስፍረው ይህም ተግባር የተከናወነበት ቀን፣ ወርና ዓመተ ምህረት መመዝገብ አለባቸው።

## ምዕራፍ 6

### የመደበኛ ቤተሰብ መኖሪያ ባልሆኑ ቤቶች ነዋሪ የሆኑትን፣ መጠለያ ቤት የሌላቸው ግለሰቦችና በልዩ ቆጠራ ቦታ የሚገኙ ነዋሪዎች አቆጣጣር ሁኔታ

#### I. የመደበኛ ቤተሰብ መኖሪያ ባልሆኑ ቤቶች ነዋሪ የሆኑትንና መጠለያ ቤት የሌላቸው ግለሰቦችን አቆጣጣር ሁኔታ

በሕዝብና ቤት ቆጠራ ከመደበኛ ቤተሰቦች በተጨማሪ ፡-

ሀ/ የሆቴል/ሆስቴል ነዋሪዎችን፣

ለ/ የህጻናት ማሳደጊያ ነዋሪዎችን፣

ሐ/ የአዳሪ ት/ቤት ተማሪዎችን (ማደሪያ ባላቸው ዩኒቨርሲቲዎችና ኮሌጆች ያሉ ተማሪዎችን ይጨምራል)

መ/ የማረሚያ ቤት ነዋሪዎችን፣

ሠ/ ሌላ የጋርዮሽ መኖሪያ አባላትን፣

ረ/ ውሀና ግጦሽ ፍለጋ ከቦታ ቦታ የሚዘዋወሩ እና

ሰ/ መጠለያ ቤት የሌላቸው ግለሰቦችም

የሚሸፈኑ ስለሆነ የሚከተለው መመሪያ ቀርቧል፡፡

#### ሀ-ሠ/ የሆቴል/ሆስቴል፣ የህጻናት ማሳደጊያ፣ የአዳሪ ት/ቤት (ማደሪያ ያላቸው ዩኒቨርሲቲዎች እና ኮሌጆችን ይጨምራል)፣ የማረሚያ ቤት እንዲሁም የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ነዋሪዎች አቆጣጠር ሁኔታ

የሆቴል/ሆስቴል፣ የህጻናት ማሳደጊያ፣ የአዳሪ ት/ቤት (ማደሪያ ያላቸው ዩኒቨርሲቲዎች እና ኮሌጆችን ይጨምራል)፣ የማረሚያ ቤትና እንዲሁም የሌላ ጋርዮሽ ነዋሪዎችን በሚመለከት ቀደም ሲል ቅጽ 1 በሚሞላበት ወቅት የቤት መለያ ተራ ቁጥርና የሆቴል/ሆስቴል/የሌላ የጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር መሰጠቱ ይታወቃል፡፡ ስለሆነም እነዚህ ቁጥሮች በጥንቃቄ ወደ ዋናው መጠይቅ መተላለፍ ይኖርባቸዋል፡፡ እያንዳንዱ ነዋሪ ከ“ሀ-ሠ” በተገለጸው የነዋሪነት ሁኔታ መሰረት በአንድ መጠይቅ ውስጥ አስፈላጊውን ያህል ገጾች በተከታታይ በመጠቀም እንዲመዘገብ ማድረግ ያስፈልጋል፡፡

ይህ በሚደረግበት ጊዜ በመጠይቁ ጥያቄ 1 ላይ ተራ ቁጥሮቹ እና እንዲሁም “ለዚህ ቤተሰብ ይህ መጠይቅ የሌላ መጠይቅ ቀጣይ ከሆነ ይህንን ሳጥን አጥቁር/ሪ” በሚለው ጎን ባለው ቀጣይነት ማመልከቻ ሣጥን በማጥቀር መረጃዎቹን መሙላት ይገባል፡፡ እዚህ ላይ መጠንቀቅ የሚያስፈልገው በተከታታይ ይመዘገባሉ የተባሉት በአንድ አይነት የነዋሪነት ሁኔታ ያሉትን እንጂ በተለያየ የነዋሪነት ሁኔታ ያሉትን አለመሆኑን ነው፡፡ ማለትም ለምሳሌ፡- የሆቴል/ሆስቴልና የህጻናት ማሳደጊያ በአንድ የቆጠራ ቦታ ቢገኙ የተለያየ የነዋሪነት ሁኔታ ያላቸው ስለሆነ ለየብቻ በተለያየ መጠይቅ መመዝገብ ይኖርባቸዋል፡፡

በአንድነት ሲመዘገቡ የሚገባቸው ነዋሪዎች በተከታታይ በብዙ ገጾች ሲመዘገቡ በመጀመሪያው መጠይቅ ክፍል አንድና ክፍል ሁለት ያሉት የመኖሪያ አካባቢ መለያ፣ የአኗኗር ሁኔታና የመኖሪያ ቤት መለያ በተደጋጋሚ በሁሉም ገጾች ተሞልቶ ይጠቀራል።

የሆቴል እንግዶች ማለትም በአንድ ጉዳይ ለጥቂት ቀናት ብቻ የሆቴል አልጋ ተከራይተው ጉዳያቸውን እንደጨረሱ ሆቴሉን ለቀው የሚሄዱ ግለሰቦች የሆቴሉ ነዋሪዎች ከተመዘገቡ በኋላ በመጠይቁ መጨረሻ ላይ ይመዘገባሉ።

በሆቴል/ሆስቴል፣ በህጻናት ማሳደጊያ፣ በአዳሪ ት/ቤት፣ በማረሚያ ቤትና እንዲሁም በሌላ ጋርዮሽ ለሚኖሩ ሁሉ የቤት መጠይቅ የማይሞላ ስለሆነ በክፍል 5 ጥያቄ 1 ላይ “አይጠየቅም” የሚለው መልስ ኮድ 2 ይጠቀራል። ለሆቴል/ሆስቴል፣ ለህጻናት ማሳደጊያ፣ ለአዳሪ ት/ቤት፣ ለማረሚያ ቤትና ለሌላ ጋርዮሽ ነዋሪዎች ሁሉ በክፍል 2 የአኗኗር ሁኔታ ላይ ኮድ 2 የሚጠቀሙት ሲሆን በጥያቄ 4 ላይ የዝምድና መረጃ በሚሞላበት ወቅት ዝምድና የሌላቸው የሚለው ኮድ “11” ይጠቀሳቸዋል። በሆቴል/ሆስቴል፣ በህጻናት ማሳደጊያ፣ በአዳሪ ት/ቤት፣ በማረሚያ ቤትና በሌላ ጋርዮሽ የሚገኙ ነዋሪዎች ሁልጊዜም ረጅም መጠይቅ እንዲሞላቸው መገንዘብ ያስፈልጋል።

#### **ረ/ ውሃና ግጦሽ ፍለጋ ከቦታ ቦታ የሚዘዋወሩ ነዋሪዎች አቆጣጠር ሁኔታ**

መደበኛ ነዋሪዎች ባሉባቸው አካባቢዎች ውሃና ግጦሽ ፍለጋ ከቦታ ቦታ እየተዘዋወሩ የሚኖሩ የተወሰኑ ቤተሰቦች ሊያጋጥሙ ይችላሉ። ይህ ሁኔታ ሲያጋጥም በቆጠራው ወቅት በተገኙበት ቦታ እንደማንኛውም መደበኛ ቤተሰብ እንደሚቆጠሩ ማስታወስ ተገቢ ነው።

#### **ሰ/ መጠለያ ቤት የሌላቸው ግለሰቦች አቆጣጠር ሁኔታ**

በየቆጠራ ቦታው ውስጥ ያሉት መጠለያ ቤት የሌላቸው ግለሰቦች የሚያድሩባቸው ቦታዎች የቤቶችና ቤተሰቦች ምዝገባ በሚካሄድበት ወቅት ተለይተው ከታወቁ በኋላ በቆጠራው ጽ/ቤቱ በሚገለጸው ቀንና ሰዓት መሰረት እና ከተቆጣጣሪው በሚሰጠው መመሪያ አጭር መጠይቅ ይሞላላቸዋል። አሞላሉም በቆጠራ ቦታው ውስጥ የሚገኙ መጠለያ ቤት የሌላቸው ግለሰቦች በሙሉ እንደ አንድ የቤተሰብ አባል ተቆጥረው አንድ የቤትና የቤተሰብ መለያ ተራ ቁጥር ይሰጣቸዋል። የቤቱና የቤተሰቡ መለያ ተራ ቁጥርም ቅጽ 1 ሲመዘገብ ካቆመበት የመጨረሻው ቁጥር ታይቶ ከመጨረሻው ቀጥሎ ያለው ተራ ቁጥር ይሰጣቸዋል።

መጠይቁ በሚሞላበት ወቅት በቆጠራ ቦታው ውስጥ ያሉትን መጠለያ ቤት የሌላቸው ሰዎች በሙሉ ተራ ቁጥር በመስጠትና ከስምንት በላይ ከሆኑ ደግሞ ተጨማሪ መጠይቅ በመጠቀምና በመጠይቁ ላይ “ለዚህ ቤተሰብ ይህ መጠይቅ የሌላ መጠይቅ ቀጣይ ከሆነ ይህንን ሳጥን አጥቁር/ሪ” በሚለው ጎን ባለው የቀጣይነት ማመልከቻ ሳጥን ላይ በማጥቀር በሙሉ እስኪመዘገቡ ድረስ በዚሁ መልክ ይቀጥላል። በመጠይቁ ላይ በጥያቄ 4 “ከቤተሰቡ ኃላፊ ጋር ያላቸው ዝምድና ምንድን ነው?”



ተብሎ ለሚቀርበው ጥያቄ ለሁሉም “ዝምድና የሌላቸው” የሚለው ኮድ 9 የሚጠቆላቸው መሆኑን ማስታወስ ያስፈልጋል።

## II. በልዩ የቆጠራ ቦታ የሚኖሩ ነዋሪዎች አቆጣጠር

**ልዩ የቆጠራ ቦታ (Special Enumeration Area):-** የቆጠራ ቦታ ካርታ በሚዘጋጅበት ወቅት የጋርዮሽ መኖሪያዎች ሆነው 100 እና ከዚያ በላይ ነዋሪዎች ያሏቸው ከሆነ ራሳቸውን ችለው የቆጠራ ቦታዎች እንዲሆኑ ተደርጓል። እነዚህ የቆጠራ ቦታዎችም ልዩ የቆጠራ ቦታዎች (Special EA) በሚል ተሰይመዋል። ልዩ የቆጠራ ቦታው ያለበት ቦታ ሰፋ ያለና ካርታ ለማዘጋጀት በቂ ከሆነ ራሱን የቻለ ካርታና መግለጫ ይኖረዋል። በአንፃሩ ደግሞ ልዩ የቆጠራ ቦታው በጣም አነስተኛ የቦታ ስፋት ያለው ሆኖ ለብቻው ካርታ ለማዘጋጀት የማይቻል ከሆነ የጋርዮሽ መኖሪያው በሚገኝበት የመደበኛው ቆጠራ ቦታ ካርታ ውስጥ S1፣ S2፣ S3፣ ... ወዘተ በሚል ተሰይሞ ይገኛል።

በልዩ የቆጠራ ቦታ የሚመደብ ቆጣሪ የልዩ ቆጠራ ቦታውን አድራሻ በትክክል ከለየና በቦታው ከደረሰ በኋላ የመጀመሪያው ተግባሩ የቤቶችና ቤተሰቦች መመዝገቢያ ቅጽ (ቅጽ-1) መሙላት ይሆናል። በዚህ ቅጽ የጋርዮሽ መኖሪያው በአንድ መስመር ላይ ከተመዘገበ በኋላ ከጋርዮሽ ነዋሪዎች በተለየ ራሳቸውን ችለው የሚኖሩ መደበኛ ቤተሰቦች ካሉ ከጋርዮሽ መኖሪያው ቀጥሎ ተከታታይ ቁጥር እየተሠጣቸው መመዝገብ ይኖርባቸዋል። ይሁንና የጋርዮሽ ነዋሪዎች ጠቅላላ ብዛት ከ999 በላይ ከሆነ ማጠቃለያ ቅጽ (ቅጽ-4) ሲሞላ የተሰጠው ባለ 3ዲጂት ቦታ ስለማይበቃ በቅጽ 1 ዓምድ 12 ከመጨረሻ ቀጥሎ ያለው ተራ ቁጥር እየተሰጠ የጋርዮሽ ነዋሪዎች ብዛት ተከፋፍሎ መሞላት ይኖርበታል። ለዝርዝሩም የሚከተለውን አሰራር መከተል ይገባል።

1. በመጀመሪያ የጋርዮሽ ነዋሪዎችን ጠቅላላ ብዛት መጠየቅ፤
2. ብዛቱ ከ999 በላይ ከሆነ በቅጽ-1 ዓምድ 12 ለጋርዮሽ መኖሪያው በተሰጠው ተራ ቁጥር መሰረት ይኸው ቁጥር በረጅሙ መጠይቅ እየተሞላ የመጀመሪያዎቹ 999 አባላት ይመዘገባሉ። ከዚያም ቀጣዮቹ 999 አባላት በቅጽ-1 ዓምድ 12 ከመጨረሻው ቀጥሎ ያለው ተራ ቁጥር ተሰጥቶና ይኸው ቁጥር በረጅሙ መጠይቅ ተሞልቶ ይመዘገባሉ። በዚህ መልክ በቅጽ-1 ዓምድ 12 ከመጨረሻው ቀጥሎ ያለው ተራ ቁጥር እየተሰጠና ይኸው ቁጥር በረጅሙ መጠይቅ እየተሞላ ሁሉም የጋርዮሽ መኖሪያው ነዋሪዎች ተመዝግበው እስኪጠናቀቁ ድረስ ይቀጥላል።
3. ከላይ በተራ ቁጥር 1 ላይ የተገኘው ብዛት አንድ ቆጣሪ በተሰጠው ጊዜ ቆጥሮ ሊያጠናቅቀው ከቻለ ከላይ በተብራራው መሠረት ሥራውን ማከናወን ይችላል። ይህንን ማድረግ የማይቻልና ከአቅም በላይ ሲሆን ተጨማሪ ቆጣሪዎችን በልዩ የቆጠራ ቦታው እንዲመደቡ ማድረግ ያስፈልጋል።
4. ከላይ በተራ ቁጥር 3 እንደተገለፀው ከአንድ በላይ ቆጣሪዎች በአንድ ልዩ ቆጠራ ቦታ ሲመደቡ፤ እያንዳንዳቸው የየራሳቸውን ቅጽ 1 እንዲሞሉ ይደረጋል። የቅጽ 1 አሞላልም ከዓምድ 1-11 ያሉት (ከመደበኛ መኖሪያ ቤቶች ውጭ ላለው) የሁሉም ቆጣሪዎች ተመሳሳይ መሆን ይኖርበታል። ዓምድ 12 ግን እያንዳንዱ ቆጣሪ ተከታታይነት ያለው ቁጥር ሊሰጥ ይገባል። ማለትም የመጀመሪያ ቆጣሪ መደበኛ ቤተሰቦችን ጨምሮ ከ001 ጀምሮ 005 ደርሶ ያቆመ ቢሆን፤ ሁለተኛው ቆጣሪ ከ006 ጀምሮ እንዲሰጥ መደረግ አለበት። ሦስተኛው ቆጣሪ

ደግሞ ሁለተኛው ቆጣሪ ካቆመበት ቀጥሎ ይሰጠዋል። ሌሎችም ቆጣሪዎች እንዲሁ እያሉ ተከታታይ ቁጥር መስጠት ይጠበቅባቸዋል።

5. ከላይ በተራ ቁጥር 4 በተገለፀው መሠረት ሥራው ለቆጣሪዎች ሲከፋፈልም ማጠቃለያ ቅጽ ላይ የሚሞላው አጠቃላይ የጋርዮሽ ነዋሪዎች ብዛት ከ999 በላይ እንዳይሆን ግምት ውስጥ ገብቶ መሆን ይኖርበታል። በዚህ መልኩ ሥራው ከተከናወነም እያንዳንዱ ቆጣሪ ያገኘውን መረጃ ወደ ቅጽ-4 ሲያስተላልፍ ራሱ በሰጠውና ከሌሎች ቆጣሪዎች በሚለየው የቤተሰብ/የሆቴል/የቴል/የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር ስለሆነ ከ999 በላይ የመሆን አጋጣሚ ሊከሰት አይችልም።
6. የጋርዮሽ መኖሪያውን በሚመለከት ከዓምድ 13-16 የሚሞላው የሁሉም ቆጣሪዎች መረጃ አንድ ዓይነት መሆን ይኖርበታል።
7. ከላይ በተገለፀው መሠረትም ሁሉም ቆጣሪዎች የየራሳቸውን መረጃ ለቆጠራ በተዘጋጁት መጠይቆች ላይ ያስፍራሉ። ከቅጽ-1 ላይ የሚወራረሱ መረጃዎችም ራሳቸው በሞሉት ቅጽ-1 ላይ ያለውን መረጃ ማስተላለፍ ይገባቸዋል። በልዩ ቆጠራ ቦታው የተመደቡ ቆጣሪዎች ቅጽ 1 ሲሞሉ በዓምድ 12 ላይ የተደገመ ተራ ቁጥር አለመኖሩን ማረጋገጥ አለባቸው። በአጋጣሚ የተደገመ ቁጥር ካጋጠመ ለአንደኛው ከመጨረሻው ቀጥሎ ያለውን ተራ ቁጥር በመስጠት ማስተካከል ይቻላል።

## **ምዕራፍ 7**

### **የቆጠራ ቦታ የሕዝብ ብዛት ማጠቃለያ ቅፅ አሞላል - ቅጽ 4**

ይህ ቅፅ በቆጠራ ቦታው ውስጥ የሚገኙትን የቤተሰቦች ብዛትና የሕዝብ ብዛት በፆታ አጠቃሎ ለማቅረብ ያገለግላል። በመሆኑም የቆጠራ መጠይቅ መሞላቱ ከተረጋገጠ በኋላ ወደ ቆጠራ ቦታ ማጠቃለያ ቅጽ መተላለፍ የሚገባቸው መረጃዎች እንዲተላለፉ ይደረጋል።

ይህ የቆጠራ ቦታ ማጠቃለያ ቅፅ የግድ በየቀኑ መሞላት አለበት። ይኸውም የቆጠራ መጠይቅ ለተሞላላቸው ቤተሰቦች አስፈላጊውን መረጃ በማጠቃለያው ቅጽ በቀን በቀኑ እንዲመዘገብ ያስፈልጋል። ይህም ተግባር የቆጠራው መጠይቅ መሞላት ከተጀመረበት ቀን አንስቶ የቆጠራው ሥራ በቆጠራ ቦታው ውስጥ እስከ ተጠናቀቀ ድረስ የሚቀጥል ሲሆን ከቆጠራው መጠይቅ ጋር በዚያው ዕለት መጠናቀቅ ይኖርበታል። የቆጠራ ቦታ ማጠቃለያ ቅጽ ላይ የሚመዘገቡት መደበኛ ቤተሰቦች፣ የሆቴል/ሆስቴል ነዋሪዎች፣ የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ውስጥ የሚገኙ ነዋሪዎች፣ መጠለያ ቤት የሌላቸው ናቸው። በአንፃሩ በመደበኛ ቤተሰብ ውስጥ በእንግድነት የነበሩ ግለሰቦች በዋናው መጠይቅ ውስጥ የሚመዘገቡ ቢሆንም በማጠቃለያ ቅፁ ውስጥ ግን አይመዘገቡም።

### **ክፍል አንድ - የአካባቢ መለያ**

በዚህ ክፍል የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ክልል፣ ዞን፣ ወረዳ፣ የመቆጣጠሪያ ቦታ፣ ቀበሌ እና የቆጠራ ቦታ ኮዶች ተሞልተው የሚጠቀሩ ሲሆን ኮዶቹም ከቆጠራ ቦታ ካርታ መግለጫው ላይ ይወሰዳሉ።

#### **ዓምድ 1-3 - ክልል፣ ዞን እና ወረዳ**

የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት ክልል፣ ዞን፣ እና ወረዳ ኮድ ከዓምድ 1 እስከ 3 በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ውስጥ ተሞልቶ ይጠቀራል።

#### **ዓምድ 4 እና 5 - ከተማና ክፍለ ከተማ**

በእነዚህ ዓምዶች የሚሞሉት ለከተማ የቆጠራ ቦታዎች ብቻ ሲሆን በዓምዶቹም የከተማው፣ የክፍለ ከተማው ኮድ በተዘጋጀው ክፍት ቦታ ላይ ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥር ይጠቀራል። ለገጠር የቆጠራ ቦታዎች በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ውስጥ ከተማ በሚለው “8” ክፍለ ከተማ በሚለው አንጻር ደግሞ “88” ተሞልቶ ይጠቀራል።

#### **ዓምድ 6 - የመቆጣጠሪያው ቦታ**

የቆጠራ ቦታው የሚገኝበት የመቆጣጠሪያ ቦታ ኮድ በዓምዱ ሥር በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ውስጥ ከተሞላ በኋላ ይጠቀራል።

## **ዓምድ 7 - የከተማ /የገጠር ቀበሌ**

የቆጠራው ቦታው የሚገኘው በገጠር ቀበሌ ውስጥ ከሆነ የቀበሌው ኮድ በተሰጠው ክፍት ቦታ ይጠቀራል። መጠይቁ በከተማ የሚሞላ ከሆነ በዓምዱ ሥር በተሰጡት ክፍት ቦታዎች የቀበሌው ቁጥር ተሞልቶ ይጠቀራል።

## **ዓምድ 8 - የቆጠራ ቦታ**

ቆጠራው የሚካሄድበት የቆጠራ ቦታ ኮድ /ቁጥር በዚህ ዓምድ በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ከተሞላ በኋላ ይኸው ቁጥርም በትክክል መጠቀር ይኖርበታል። ከአምድ 1-8 የተሞሉትም መረጃዎች ከቆጠራው መጠይቅ ጋር መመሳከር ይኖርባቸዋል።

## **ክፍል 2 - የሕዝብ ብዛት ማጠቃለያ**

ይህ ክፍል በቆጠራ ቦታው ስለሚኖሩ የቤተሰቦችና የሕዝብ ብዛት በፆታ የሚመዘገቡበት ነው። ክፍል 2 መሞላት ያለበት በቅድሚያ የቆጠራው መጠይቆች በተሟላ ሁኔታ መሞላታቸው ከተረጋገጠ በኋላ ነው።

## **ዓምድ 9 - የቤተሰብ/የሆቴል/ የሆስቴል/ የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር**

በሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ የተሰጠው የቤተሰብ/የሆቴል/ የሆስቴል/ የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ተራ ቁጥር በዚህ ዓምድ ላይ ተሞልቶ ይጠቀራል። ይህ ቁጥር የቆጠራ መጠይቅ በተሞላበት ቅደም ተከተል መሠረት ወደዚህ ቅጽ የሚገለበጥ ነው። ሆኖም የቆጠራ መጠይቅ ሲሞላ በወቅቱ ያልተገኙ ቤተሰቦች ለጊዜው እየተዘለሉ የተገኙት እየተሞላላቸው የሚሄድ ስለሆነ አመዘጋገቡ በቅፅ 1 በተመዘገበው ቅደም ተከተል መሠረት ላይሆን ይችላል።

## **ዓምድ 10 - የአኗኗር ሁኔታ ኮድ**

በሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ የተሞላው የአኗኗር ሁኔታ ኮድ ወደዚህ ዓምድ ተወራርሶ ይጠቀራል።

## **ዓምድ 11 - የቤተሰብ ኃላፊ ሙሉ ስም፣ የሆቴል/የሆስቴል/የሌላ ጋርዮሽ መኖሪያው ስም**

በዚህ ዓምድ የቆጠራው መጠይቅ የተሞላለት ለመደበኛ ቤተሰብ ከሆነ የቤተሰብ ኃላፊ ስም፣ ለሆቴል/ ለሆስቴል ከሆነ የሆቴል/የሆስቴል ስም ለሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ቤት ከሆነ የጋርዮሽ መኖሪያ ቤት ስም እንዲሁም መጠለያ ቤት የሌላቸው ከሆነ “መጠለያ ቤት የሌላቸው “ ተብሎ ይመዘገባል።

**ዓምድ 12 -13 የመደበኛ ቤተሰብ አባላት/የሆቴል/ሆስቴል/የሌላ ጋርዮሽ ነዋሪዎች ብዛት በፆታ (የወንዶችና የሴቶች ብዛት)**

በዓምድ 11 የተመዘገበው የቤተሰብ ኃላፊ ከሆነ የቤተሰቡ ጠቅላላ መደበኛ አባላት ሃላፊውን ጨምሮ በፆታ በመለየት በዓምዱ በተሰጡት ክፍት ቦታዎች ተሞልተው ይጠቆራሉ። አሞላሉ የወንዶችን ብዛት በዓምድ 12 እንዲሁም የሴቶችን ብዛት በዓምድ 13 ይሆናል። በዓምድ 11 የተመዘገበው ሆቴል/ ሆስቴል ወይም ሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ቤት ስም ከሆነ በሆቴል/ሆስቴል ወይም በሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ቤት ውስጥ የሚኖሩትን ጠቅላላ አባላት በፆታ በመለየት ተሞልቶ ይጠቆራል። በዓምድ 11 የተመዘገበው መጠለያ የሌላቸው ሰዎች ከሆኑ በጠቅላላ የሰዎች ብዛት በፆታ በመለየት ተሞልቶ ይጠቆራል።

በዚህ ዓምድ የሚመዘገበው የሰዎች ብዛት የሚገኘው በሕዝብና ቤት ቆጠራ መጠይቅ በክፍል 3 በጥያቄ 3 ቤት የነበሩ /ያደሩ/ ነዋሪ፣ ቤት ያልነበሩ /ያላደሩ/ ነዋሪ ተብለው የተመዘገቡትን አባላት በየስም አፃፀር በጥያቄ 5 የተመዘገበውን ፆታ በማገናዘብ ነው።

**ዓምድ 14 - የመደበኛ ቤተሰብ አባላት፣ የሆቴል/ሆስቴል/ሌላ ጋርዮሽ ነዋሪዎች ድምር**

በዚህም አምድ መደበኛ ቤተሰብ ከሆነ ቤተሰቡ ውስጥ የተገኙት የመደበኛ አባላት ብዛት ድምር እንዲሁም ሆቴል/ሆስቴል/ሌላ ጋርዮሽ መኖሪያ ከሆነ በመኖሪያው የሚገኙ ነዋሪዎች ድምር በዚህ አምድ ተሞልቶ ይጠቆራል። በዚህ ዓምድ የሚጠቀረው ቁጥር የዓምድ 12 እና የዓምድ 13 ድምር መሆኑን መገንዘብ ያስፈልጋል።

**ማሳሰቢያ፡-**

እዚህ ላይ ማስታወስ የሚያስፈልገው በመደበኛ ቤተሰብ ውስጥ የአባላቱ ብዛት እንግዶችን የማይጨምር መሆኑ ነው።

**የቆጣሪውና የተቆጣጣሪው ስም፣ ፊርማና ቀን**

በማጠቃለያ ቅጾች የተሞሉት መረጃዎችና ዓምዶች ሁሉ ትክክል መሆናቸውን ካረጋገጠ በኋላ ቆጣሪው ስሙን፣ ፊርማውንና ቀኑን ያስፍራል። በተጨማሪም ተቆጣጣሪው የቅጹን አሞላል ድምር ትክክለኛነት ካረጋገጠ በኋላ ስሙን ፊርማውንና ቀኑን ያሠፍራል።

**ዕዝሎች**































**የክልሎችና የዞኖች ኮድ ዝርዝር**

ክልል	ኮድ	ዞን	ኮድ	በዞኑ የሚገኝ ትልቅ ከተማ
ትግራይ	01	ሰሜን ምዕራባዊ ትግራይ	01	እንዳስላሴ
		መሀከለኛው ትግራይ	02	አድዋ
		ምሥራቃዊ ትግራይ	03	አዲግራት
		ደቡባዊ ትግራይ	04	ማይጨው
		ምዕራባዊ ትግራይ	05	ሁመራ
		መቀሌ	06	መቀሌ
አፈር	02	ዞን አንድ	07	አይሳኢታ
		ዞን ሁለት	08	አብአላ
		ዞን ሦስት	09	ገዋኔ
		ዞን አራት	10	ጎሊና(ከለዋ)
		ዞን አምስት	11	ሰሙ ሮቢ
አማራ	03	ሰሜን ጎንደር	12	ጎንደር
		ደቡብ ጎንደር	13	ደብረ ታቦር
		ሰሜን ወሎ	14	ወልዲያ
		ደቡብ ወሎ	15	ደሴ
		ሰሜን ሸዋ	16	ደብረ ብርሐን
		ምሥራቅ ጎጃም	17	ደብረ ማርቆስ
		ምዕራብ ጎጃም	18	ፍኖተ ሰላም
		ዋግኸምራ	19	ሰቆጣ
		አዊ	20	እንጅባራ(ኮሶ በር)
		አሮሚያ ዞን	21	ኮሚሴ
		ባህርዳር	22	ባህር ዳር
ኦሮሚያ	04	ምዕራብ ወለጋ	23	ጊምቢ
		ቁለም ወለጋ	24	ደምቢ ዶሎ
		ምሥራቅ ወለጋ	25	ነቀምት
		ሆሮጉዱሩ ወለጋ	26	ሻምቡ
		ኢሉባቦር	27	መቱ
		ጅማ	28	ጅማ
		ምዕራብ ሸዋ	29	አምቦ
		ደቡብ ምዕራብ ሸዋ	30	ወሊሶ
		ሰሜን ሸዋ	31	ገርቦ ጉራቻ
		ምሥራቅ ሸዋ	32	ቢሾፍቱ(ደብረ ዘይት)
		አርሲ	33	አሰላ
		ምዕራብ አርሲ	34	ሻሸመኔ
		ምዕራብ ሐረርጌ	35	አሰቦ ተፈሪ(ጭሮ)
		ምሥራቅ ሐርጌ	36	ሀሮማያ
		ባሌ	37	ጎባ
		ቦረና	38	ያቤሎ
		ጉጂ	39	ነገሌ
		አዳማ(ናዝሬት)	40	አዳማ(ናዝሬት)
ሶማሌ	05	ሽንሌ	41	ሽንሌ
		ጅጅጋ	42	ጅጅጋ
		ደጋሀቡር	43	ደጋሀቡር
		ፊቅ	44	ፊቅ
		ቆራሄ /ቀብረደሀር/	45	ቀብረደሀር
		ጎዴ	46	ጎዴ
		ዋርዴር	47	ዋርዴር
		አፍዴር	48	ሀርገሌ
	ሊቦን	49	ፊልቱ	

ክልል	ኮድ	ዞን	ኮድ	በዞኑ የሚገኝ ትልቅ ከተማ
ቤኒሻንጉል ጉሙዝ	06	መተከል	50	ፓዌ
		አሶሳ	51	አሶሳ
		ከማሺ	52	ከማሺ
ደ/ብ/ብ/ህ	07	ጉራጌ	53	ወልቂጤ
		ስልጢ	54	ወራቤ
		ሀዲያ	55	ሆሳዕና
		ከምባታ ጠምባሮ	56	ዱራሜ
		ሲዳማ	57	አዋሳ
		ጌደኦ	58	ዲላ
		ወላይታ	59	ሶዶ
		ዳውሮ	60	ዋካ
		ጋሞጎጐፋ	61	አርባ ምንጭ
		ደቡብ አሞ	62	ጂንካ
		ሸካ	63	ማሻ
		ከፋ	64	ቦንጋ
		ቤንችማጂ	65	ሚዝን ተፈሪ
		የም ልዩ ወረዳ	66	ፎፋ
		ቡርጂ ልዩ ወረዳ	67	ሶያማ
		አማሮ ልዩ ወረዳ	68	ኬሌ
		ኮንሶ ልዩ ወረዳ	69	ካራቴ
		ደራሹ ልዩ ወረዳ	70	ጊዶሌ
		ባስኬቶ ልዩ ወረዳ	71	ላስካ
		ኮንታ ልዩ ወረዳ	72	አመያ
		አላባ ልዩ ወረዳ	73	አላባ
ጋምቤላ	12	አኝዋክ	74	ጋምቤላ
		ኑዌር	75	ጂካዎ
		መዝገማር	76	ሜጢ
ሐረሪ	13	ሐረሪ	77	ሐረር
አዲስ አበባ	14	አዲስ አበባ	78	አዲስ አበባ
ድሬዳዋ	15	ድሬዳዋ	79	ድሬዳዋ
ከውጭ አገር የመጡ	97	ከውጭ አገር የመጡ	97	